

HERITAGE DAYS

MEETING POINTS

18&19
sept.

SAURA SIMONATI

heritagedays.urban.brussels

Reserveren, hoe werkt het?

Om de Heritage Days veilig en in de beste omstandigheden te laten verlopen kunnen de bezoeken aan de locaties en de deelname aan de activiteiten, tenzij anders aangegeven, enkel na reservatie.

Reserveren kan vanaf 1 september 2021 op de website heritagedays.urban.brussels.

Een bezoek binnen kan ofwel zonder gids plaatsvinden (vrije toegang / beperkte duur) ofwel met rondleidingen (gelieve onder de beschrijvingen bij de uren te kijken welke taal hierbij gebruikt wordt).

U moet een tijdslot reserveren (bezoek zonder gids) of een tijdstip van bezoek (rondleiding). Gelieve deze tijdstippen strikt te respecteren. Eenmaal een bezoek begonnen is, kunt u er niet meer aan deelnemen. Op sommige locaties kunnen er wachttijden zijn (15 minuten).

Voor de buitenactiviteiten (wandelingen, fietstochten, rally, bustocht...) volstaat het om een aanvangsuur te kiezen.

Bij elk bezoek breng je de bevestiging van je reservatie mee die je ter plaatse moet laten zien. Kom bij voorkeur tien minuutjes vóór het gekozen tijdstip en hou je tijdens het wachten aan de afstandsregels.

Bezoek aan de locaties en deelname aan de activiteiten zijn enkel gegarandeerd voor wie een reservatie heeft.

Graag de volgende afspraken in acht nemen, om optimaal en in alle veiligheid te genieten van de Heritage Days:

vergeet uw mondmasker niet;

respecteer zo veel mogelijk de afstandsregels;

uw handen te ontsmetten met de handgel die u ter beschikking wordt gesteld aan de ingang;

volg de specifieke instructies van de gidsen en de organisatoren ter plaatse.

De informatie in deze brochure kan nog wijzigingen ondergaan. Raadpleeg de website heritagedays.urban.brussels voor het meest recente nieuws over de organisatie van de bezoeken en de activiteiten. Zo blijft u op de hoogte van de geldende instructies die verband houden met de gezondheidssituatie.

Voorwoord

Door corona hebben we het veel te lang moeten missen: elkaar terugzien en dat vieren op iconische locaties. Locaties die we voor deze Heritage Days absoluut op de voorgrond wilden zetten, zoals plaatsen waar we feesten, vieren, elkaar ontmoeten en ook uitdrukking geven aan de democratie.

Bij een nieuwe naam hoort ook een nieuwe dynamiek. Een ruimere, alomvattende dynamiek.

Meer dan 140 locaties openen dit weekend hun deuren. Wie erbij wil zijn, zal natuurlijk vooraf moeten reserveren. Zo blijft de bezoekersstroom onder controle en vermijden we lange wachtrijen.

We willen van deze dagen een feest maken. Een feest van ons onroerend, roerend en immaterieel erfgoed. Ik ben erg gelukkig met het aangegane partnerschap met de horeca. Zo kunnen alle liefhebbers zich écht verlekken op de Brusselse geschiedenis. We zijn fier op Brussel. Prachtig dat we onze fierheid overal in de hoofdstad samen kunnen vieren. Voor het eerst hebben we de Brusselaars gevraagd om de deuren van hun erfgoed te openen. Een 'off-versie' waarin creativiteit alle kansen krijgt en waarin leuke verrassingen nooit ver weg zijn. Wees nieuwsgierig. Het 'Made in Brussels'-erfgoed geeft zijn geheimen prijs.

Pascal SMET,
Staatssecretaris
belast met
stedenbouw en
erfgoed

Waarom Urban vandaag voor de naam 'Heritage Days' opteert?

Als de samenleving evolueert, evolueren de woorden mee.

De Open Monumentendagen zijn in 1984 in Frankrijk ontstaan en kregen toen vrij vertaald de naam 'Opendeurdagen Historische Monumenten'. Al snel bleek er echter ook belangstelling te bestaan voor andere soorten van gebouwen en architectuur dan alleen zogeheten 'monumenten'. Zo kwamen ook volkse en plattelandsarchitectuur aan bod. Daarom werd het initiatief in het Frans omgedoopt tot 'Nationale dagen van het patrimonium' en als het Brussels gewest in 1989 mee op de trein springt wordt meteen gekozen voor de naam 'Journées du Patrimoine' – 'Open Monumentendagen'.

In 2018 vond aan de Universiteit van Québec een rondetafel plaats rond de vraag of de term 'patrimonium' seksistisch is? Meer en meer intellectuelen waren tot het besef gekomen dat het woord 'patrimonium' teruggaat op het Latijn en daar letterlijk 'erfgoed van de vader' betekent. Het woord verwijst naar de bezittingen die van de vader worden geërfd en op de kinderen wordt overgedragen, en soms alleen op de zonen.

Nochtans bestond in de Middeleeuwen ook het woord 'matrimonium'. De vrouw kon toen erven, net als de man. De term verdween echter tijdens de 17de eeuw, onder meer ook uit het woordenboek van de Académie française, op het ogenblik dat de taal politiseerde en culturele instellingen, grammatica en woordenboeken het licht zagen.

Hoewel het hier om 'cultureel patrimonium' gaat, herinnert het woord 'patrimonium' aan een tijd waarin de vrouw buiten elk proces van overdracht van rijkdom werd gehouden en financieel volledig afhankelijk was van de man (zie het Franse burgerlijk wetboek van 1804 dat ook in België van kracht was).

Om die reden heeft het woord 'patrimonium' in het Frans een oubollig karakter gekregen. Naarmate we als samenleving evolueren, evolueren ook de gebruikte woorden mee.

Welke naam dan voortaan gebruiken?

De UNESCO hanteert nog een ander synoniem voor 'patrimonium' en spreekt over '(wereld)erfgoed'. Die term verwijst naar wat we uit het verleden hebben overgeërfd, dingen die we aan onze voorouders te danken hebben, waar we vandaag nog van genieten, en die we op onze beurt aan de generaties na ons zullen doorgeven. Die idee wordt mee uitgedrukt door een woord als 'heritage', dat ook teruggaat op het Latijn en verwijst naar alles wat van generatie op generatie wordt doorgegeven. De term is ruimer en correcter in het licht van de huidige bezorgdheid om seksuele diversiteit en genderkwesties, onder meer tegenover vrouwen en hun wezenlijke en onbetwistbare bijdrage tot onze cultuur.

In het Nederlands bleef Brussel de term 'Open Monumentendag' gebruiken, die laat vermoeden dat het uitsluitend om monumenten zou gaan, zoals we al zeiden. Ook die benaming was dus wel aan herziening toe.

Urban zal erop toezien dat de Heritage Days de komende jaren almaar resoluter kiezen voor inclusie en respect en getuigen van het brede culturele palet dat ons verleden ons te bieden heeft, los van het achterhaalde officiële discours uit die tijd.

Samen brengen we schot in de geschiedenis.

Proloog

Al sinds 1989, organiseert het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de 'Heritage Days'. Hét grote evenement na de vakantie heeft tot doel om de bevolking nader kennis te laten maken met het uitgebreide erfgoed van de stad en om plaatsen te ontsluiten die zelden of nooit geopend of te bezoeken zijn.

Voor deze 33ste editie, onder het thema 'Meeting points' worden de schijnwerpers gericht op openbare ruimten, parken, pleinen, cafés, restaurants, literaire salons, bal- en feestzalen, schouwburgen, enz, maar ook ontvangstruimten, lokettenzalen, vergaderlokalen, besloten clubs, en tal van andere plaatsen die bekend staan om de massa's die ze op de been brengen.

Door de gezondheidscrisis waarmee we nu al maanden af te rekenen hebben is iedereen zich pas ten volle bewust geworden van het simpele feit dat we niet zonder fysieke ontmoetingen kunnen, om van gedachte te wisselen, ervaringen te delen en onze verhalen te vertellen. De vele voorstellen die Urban ontvangen heeft vormen daarvan het mooiste bewijs. Nooit eerder is mobiliseren zo belangrijk geweest: in een programma barstensvol nieuwe ontdekkingen zijn maar liefst 142 locaties en ruim 100 activiteiten opgenomen, naast een aantal klassiekers die elk jaar weer op veel bijval van de bezoekers kunnen rekenen.

Ik bedank hier graag heel in het bijzonder alle mensen, verantwoordelijken van de locaties, verenigingen, gemeentelijke diensten, enz. die niet alleen zullen toezien op het goede verloop van de Heritage Days, maar zich ook dag in dag uit inzetten voor het bewaren van de vele getuigen uit ons rijke verleden.

Graag wens ik iedereen leerrijke en aangename ontdekkingen toe.

Bety WAKNINE,
directrice-generaal
Urban

Inleiding

Beslissen tot een ontmoeting is al een architecturale daad

In werkelijkheid kunnen we met het thema 'Meeting points' van dit jaar een stuk verder reiken dat de 'fysieke' ontmoetingsplaatsen die we nog kennen en die structuur geven aan ons gemeenschapsleven. Denk maar aan vergaderruimten, feestzalen, pleinen, parken, enz. Die plekken nemen doorgaans een materiële vorm aan via architecturale typologieën die doorheen de opeenvolgende tijdperken tot ons zijn gekomen met slechts zeer minieme vormelijke veranderingen. Sinds hun ontstaan zijn ze niet fundamenteel veranderd. Bepaalde architecten¹ verdedigen echter het eenvoudige idee dat een plaats, en dus ook een openbare plaats, niet altijd materieel gedefinieerd moet zijn door een bepaald soort van inrichting. Zo'n plek kan ook gedefinieerd zijn door het simpele feit van een beslissing. Een straat afsluiten voor het verkeer door een nadarhek te plaatsen is op een bepaalde manier een architecturale daad die op een volstrekt natuurlijke wijze het statuut van een plek compleet kan doen kantelen. Daarbij is het nog niet eens nodig om het wegdek op te breken of om dure werken uit te voeren.

Op deze Heritage Days kunnen we verschillende voorbeelden ontdekken van plaatsen die de samenleving destijds, met de conventies en de architecten van toen, ter beschikking heeft gesteld om onze behoeften aan ontmoeting te bevredigen. Door contrastwerking illustreren ze ook de afstand tussen die goed georganiseerde opeenvolgende tijdperken uit het verleden en de huidige periode, waarin toe-eigening een soort levenshouding geworden is.

Om maar één voorbeeld te geven: het volstaat om over de bekendste pleinen van Brussel te stappen, waar iedereen met een drankje op de grond zit, om in te zien hoezeer caféterrassen een bedreigd concept vormen. We zien hoe de jonge generatie zich ruimte in de stad toe-eigent, gewoon... door ze zich toe te eigen: een square met een netjes gemaaid gazon rond een ruitersstandbeeld wordt een picknickplaats, het plein vóór een kantoorgebouw wordt een skatepark, enkel en alleen omdat er verschillende skaters op afkomen. Beslissen is dus ook een architecturale daad.

Einde van de architecturale typologie?

In de jaren 1960 lanceert Michel Foucault het begrip 'heterotopie', dat hij definieert als de fysieke plaats van de utopie. Terwijl de utopie per definitie een denkbeeldige plaats is, is de heterotopie integendeel concreet. Ze omvat echter de denkbeeldige, abstracte conventies van onze sociale regels en rituelen, pure mentale constructies met het oog op het samenleven. Het kerkhof, het attractiepark, het kinderruisje zijn stuk voor stuk sterk bepaalde plaatsen wat hun architecturale typologie betreft, hoewel ze niets dan 'wind' bevatten... In de jaren 1960 en 1970 begon het er losser aan toe te gaan, in die mate dat men er zich over kan verbazen dat die plaatsen inmiddels meer lijken op toneelscènes met zoveel sociale komedie dat men aan de gegrondheid zou beginnen twijfelen.

En wat als we vandaag nog een stap verder gekomen zijn en het concept zelf van architecturale typologie begint af te brokkelen?

¹ Installatie voor Urban Summer 2021 door Something Fantastic, Berlin

In de Middeleeuwen waren de kerken net zo goed ook ontmoetingsplaats, schouwburg, overdekte markt, vergaderplek en de markten waren niet alleen verkoopplaatsen. Er werd ook lesgegeven, toneel gespeeld, gepredikt... Misschien zijn we het vrijheidspotentieel wel aan het herontdekken dat gepaard gaat met het toe-eigenen van de openbare ruimte. Komen die uiteenlopende functies er gewoon vanuit onze behoeften en wensen, los van de officiële status van een plek? Beslissen is een architecturale daad geworden. Dat compliceert de taak van de administraties en vormt een bedreiging voor de eigen rol van de traditionele architect die we op een dag misschien niet meer nodig zullen hebben om een 'functieruimte' te 'bouwen'. Deze zou immers zonder meer kunnen ontstaan door een simpele collectieve beslissing. Alsof onze netwerken van sociale en complexe relaties definitief de bovenhand hebben genomen. De verschuiving grijpt voor onze ogen plaats en we kunnen ons alleen maar verheugen over de frisse wind die dat door onze steden zal doen waaien.

Waar begint de ontmoeting?

Ik zou willen eindigen op een lichtere toon en tegelijk een 'lacune' in dit programma opvullen. Ik herinner er graag aan dat de absolute ontmoetingsplaats nummer één toch nog altijd de slaapkamer is. De kamer en het bed, waarin we een flink deel van ons leven doorbrengen, waar we dromen en dagdromen. Maar ook de ziekenhuiskamer waarin we op de wereld komen en weer sterven. Het bed dat ons confronteert met een diepe eenzaamheid als we het delen met een wezen waarvan we ons gevoelsmatig aan het verwijderen zijn, maar omgekeerd ook de plaats van de intiemste en geheimste versmelting tussen al diegenen die elkaar beminnen...

© Hortamuseum

We kunnen uiteraard ook elders slapen, sterven, baren en de liefde bedrijven. Toch blijven kamer en bed een van de laatste typologische bastions waar momenteel niemand zomaar wil van afzien. Laten we hier dus maar een hommage brengen aan de mooiste slaapkamers die de architecten ooit getekend hebben en aan de kamers die ze de komende jaren nog zullen bedenken. Het zijn plaatsen van intense ontmoetingen, ontmoetingen die ertoe doen, de eerste en de laatste in ons leven.

Guy Conde-Reis

Informatie

Organisatie: urban.brussels – Directie Kennis & Communicatie
Arcadia – Kunstberg 10-13 – 1000 BRUSSEL

Telefonische permanentie op 18 en 19 september 2021 van 10u tot 17u:
02/432.83.00
heritagedays.urban.brussels – jdp-omd@urban.brussels

Urban.brussels – urban_brussels – @BrusselsUrban

De uren die worden vermeld bij de gebouwen zijn het openings- en het sluitingsuur. De organisatoren behouden zich het recht voor om bij grote drukte de deuren vroeger te sluiten om op het voorziene tijdstip te kunnen eindigen.

De verantwoordelijken van de locaties kunnen bijzondere maatregelen nemen voor de bezoeken.

Het is verboden om tijdens de bezoeken te roken of te eten. Op sommige plaatsen is het verboden om foto's te nemen. Voor een vlotte toegang wordt gevraagd om geen rugzakken of grote tassen mee te brengen.

De informatie over het openbaar vervoer werd ons verschaft door de MIVB. Zij vermeldt de haltes die zich in de nabijheid bevinden van de plaatsen en vertrekpunten, rekening houdend met de dienstregeling op zaterdag en zondag.

Opgelet: vooraf reserveren is verplicht. U kan u op de dag zelf toch nog naar het vertrekpunt begeven, aangezien annuleringen nooit uitgesloten zijn.

Bezoek heritagedays.urban.brussels voor het laatste nieuws in verband met de huidige gezondheidssituatie en om het programma OFF te ontdekken.

GEBRUIKTE PICTOGRAMMEN

- Openingsuren en data
- Vertrekpunt of plaats van activiteit
- Metrolijnen en haltes
- Trams
- Bussen
- Belangrijke informatie
- Rondleidingen in gebarentaal

TOEGANKELIJKHEID VOOR PERSONEN MET VERMINDERDE MOBILITEIT

Naast elke locatie die is opgenomen in het programma staat vermeld of de locatie toegankelijk is voor personen met beperkte mobiliteit. Dit werd onderzocht door de vzw AccessAndGo op basis van de gegevens overgemaakt door de verantwoordelijken en gecontroleerd door een lid van de vereniging. Alle gebouwen die het toegankelijkheidslogo dragen werden gecontroleerd.

De toegankelijkheid is volgens de criteria en normen die van toepassing zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangeduid met de volgende logo's:

 Toegankelijk: voldoende voorwaarden zijn vervuld voor de autonomie van rolstoelgebruikers (handmatige of elektrische rolstoel).

 Toegankelijk met hulp: de locatie kan worden bezocht met de hulp van een derde.

 Niet toegankelijk: de minimale voorwaarden zijn niet vervuld.

De toegankelijkheidscriteria gelden enkel voor de bezoeken tijdens de Heritage Days. Ze zijn niet per se geldig voor gewone bezoeken aan de gebouwen.

Alle bijkomende inlichtingen over dit toegankelijkheidsonderzoek kunnen worden verkregen bij AccessAndGo (e-mail: info@accessandgo.be).

De inlichtingen in deze brochure kunnen buiten onze wil om gewijzigd worden.

Deze brochure wordt gratis verdeeld.

© urban.brussels

Sint-Gorikshallen, infocenter van de Heritage Days

Op 18 en 19 september 2021 staat Urban van 10u tot 19u klaar in de Sint-Gorikshallen om het publiek te informeren over de opengestelde plaatsen. Er zijn ook allerlei publicaties te koop, waaronder enkele aan verminderde prijs, ter gelegenheid van de Heritage Days.

Ter plaatse zijn ook enkele tentoonstellingen te bezoeken:

- 'urban zoom' (zie pagina 96)
- 'DOWN IN THE RIVER. Onder de Parking 58. Duiken in de archeologische opgravingen van de Zenne' (zie pagina 68)
- 'Mirano Back to the Legend'

Op zaterdag en zondag om 16u30 uur kunnen muzikliefhebbers er de dag afsluiten met een optreden van het strijkkwartet Akhtamar (zie pagina 9)

In de kelders kunt u ook in de huid kruipen van een personage van schilder Van Moer: u staat daarbij voor een 'groen scherm' en wordt 'opgenomen in de tentoonstelling "De Zenne stroomt door onze aderen" die kort na de Heritage Days van start zal gaan. Een mooie gelegenheid om "deel uit te maken" van het Brusselse erfgoed.

Sint-Gorikshallen
Sint-Goriksplein 1 in Brussel

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4 (Beurs)

B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)

In samenwerking met Patrimonium en Cultuur vzw.

BRUSSEL

1. Sint-Gorikshallen

- 🕒 za en zo van 10u tot 19u
- 📍 Sint-Goriksplein 1 – Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)
- ♿ toegankelijk met hulp

Eeuwenlang werd de volkse Sint-Gorikswijk gedomineerd door het silhouet van een kerk. In 1798 werd ze vernietigd en werd op dezelfde plaats een plein aangelegd. Er werd een obeliskvormige fontein geïnstalleerd, afkomstig uit de abdij van Grimbergen. In 1881 kreeg architect Adolphe Vanderheggen, die al de overdekte markt op de Etterbeeksesteenweg had ontworpen, opdracht om een overdekte hal te bouwen. Hij besloot om de fontein te integreren in een neorenaissancestijl gebouw met een lichte overkapping van ijzer en glas. Binnen ondersteunt een netwerk van kleine, achthoekige kolommen het metalen dakgebinte waarvan de binnenwelflakken als korbogen zijn opgevat. De hoekverbindingen tussen de bogen zijn versierd met platte ijzeren cirkels. Zoals destijds de gewoonte was in overdekte galerijen, wordt het geheel verlicht door een hoge koepel. De groentetelers verkochten er hun producten tot

in 1973. In 1987 werden de hallen beschermd. Er werden restauratiewerken aangevat die duurden tot 1989. Als gewestelijk centrum voor erfgoed en de promotie van het leefkader van de Brusselaars, organiseren de Hallen activiteiten in de domeinen architectuur, erfgoed en ruimtelijke ordening. Tentoonstellingen, voorstellingen en tal van culturele evenementen vinden er plaats. Er is ook een aangenaam café waar de Brusselaars graag afspreken voor een goed gesprek of een partijtje schaak. (Beschermd – 26/01/1987)

Infopunt van de Heritage Days.

Concert 'Traditie en gezelligheid in de Sint-Gorikshallen' (zie hieronder).

Vertrekpunt van de wandeling 'Staminees en cafés: Brusselse verhalen' (zie hieronder).

WANDELING

Staminees en cafés: Brusselse verhalen

Vanaf de Sint-Gorikshallen wandelen we naar het centrum van Brussel. U ziet hoe de Brusselaars leefden, werkten... en elkaars gezelschap opzochten in hun favoriete staminees en cafés. Het verhaal achter deze plaatsen wordt verteld vanaf de middeleeuwen. De wandeling gaat van café naar café – de Greenwich, de Archiduc, de Coq, de Metteko, de Falstaff, de Cirio en doet ook de Beenhouwersstraat, de Grote Markt met de Zwaan en de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen aan.

Een wandeling geïnspireerd op het boek *Staminees en cafés. Brusselse verhalen*.

- 🕒 zaterdag om 16u30 en zondag om 10u (Nederlands) en zaterdag om 13u en zondag om 16u30 (Frans) en zondag om 13u (Engels) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: aan de hoofdingang van de Sint-Gorikshallen, op de hoek van het Sint-Goriksplein en Groot Eiland in Brussel

- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)
- 📞 reserveren verplicht.
Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Brusselfabriek.

CONCERT

Traditie en gezelligheid in de Sint-Gorikshallen

Het concert is een moment om te delen, een gelegenheid tot uitwisseling, een ontmoetingsplaats. Het strijkenensemble Akhtamar, met thuisbasis in Brussel, richt de schijnwerpers op het thema 'Meeting points' en op de gezellige plek die de Sint-Gorikshallen zijn. Het doet dat met het kwartet op.106 van Dvorak en de miniaturen van de Armeense componist Komitas, twee werken die hun inspiratie putten uit de folklore: culturele traditie die de mensen samenbrengt rond muziek en dans.

- 🕒 zaterdag en zondag om 16u30 (duur: 45 minuten)
- 📍 plaats: Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1 in Brussel

- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)

In samenwerking met Akhtamar Quartet.

2. Palace

- ⌚ za en zo van 11u tot 18u
- 📍 Anspachlaan 85 – Brussel
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs)
- ♿ toegankelijk met hulp

In 1913 werd het *Pathé Palace* gebouwd naar de plannen van architect Paul Hamesse, in opdracht van 'Les Grands Palais d'Attractions Pathé Frères'. In het gebouw werd de eerste bioscoopzaal van het type brasserie-concert in Brussel gevestigd. Met een capaciteit van 2.500 plaatsen combineerde het complex een bioscoop, een music-hallen en een muziekcafé. Daarnaast beschikte het over vier bars en een wintertuin. De gevel van het gebouw heeft een met festoenen versierde bekroning en een centrale erker geflankeerd door massieve pilasters. Hoewel het in 1950 werd verbouwd onder leiding van architect Rie Haan bewaarde het interieur een rijk decor van polychrome schilderijen en verguld houtsnijwerk in de stijl van de Wiener Sezession. Na de gloriejaren als succesvolle schouwburg werd in het gebouw tussen 1973 en 1990 een winkel in elektrische huishoudtoestellen gevestigd. De auto's parkeerden toen in de filmzaal zelf! In 1999 kreeg het *Pathé Palace* zijn culturele bestemming terug en werd het omgedoopt tot *Kladaradatsch*. Tussen 2002 en

2004 nam het Nationaal Theater van België er even zijn intrek en in 2018 werd het gebouw opnieuw bioscoop. Vandaag biedt het *Palace* vier filmzalen met een kunstzinnig programma. Er worden ook evenementen georganiseerd die dankbaar gebruik maken van de bar die in 2018 werd geopend. Deze mooie ruimten die een onvergetelijk kader vormen voor allerlei recepties kunnen bovendien ook worden gehuurd. In de Van Praetstraat, achteraan deze ontmoetingsplaats bij uitstek, ligt een gezellig terras. (Beschermd – 27/03/1997)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Arkadia.

WANDELING

Het Brusselse (pre)metronet: uit de kunst

Deze wandeling leidt u langs de metrostations die als intermodale knooppunten een zeer bijzondere plek innemen in een stad waar het leven nooit stilstaat (Beurs, De Brouckère, Simonis, Merode, Montgomery, Schuman, Centraal Station, enz.). Hoe functioneert een metrostation? Wat maakt het zo bijzonder en welke hedendaagse kunstwerken en verzorgde decors zijn er te bewonderen? De specifieke inrichtingen van de laatste jaren, de gebruikte materialen en enkele van de vele voorzieningen die er zijn gevestigd zullen voor u geen geheimen meer hebben. De wandelaars kunnen gratis beschikken over koptelefoons met audiobegeleiding.

- ⌚ zaterdag om 11u en 14u30 (Nederlands) en zaterdag om 11u en 14u30 (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: premetrostation 'Beurs/Grote Markt', verdieping -1-mezzanine Noord in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs)
- ① reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met de cel Kunst & Architectuur van Brussel Mobiliteit en de MIVB.

3. Plattestein

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Kolenmarkt 41 – Brussel
- T 3-4 (Beurs)
- B 33-46-48-86-95 (Beurs)
- ♿ toegankelijk

Op de hoek van de Kolenmarkt en Plattestein staat een etablissement dat de Brusselaars maar al te goed kennen. Het dankt zijn naam niet alleen aan de nabijgelegen straat, maar ook aan een steeg die ooit toegang verleende tot een 12de-eeuwse patriciërs woning van gehouwen steen die niet ver van het Castrum werd gebouwd. Het café-restaurant beslaat het

gelijkvloers van een appartementsgebouw in art-decostijl, in 1932 ontworpen door architect Noteris. Hij bedacht de afgeronde hoektraveeën en voegde bow-windows toe. Het oorspronkelijke schrijnwerk met lambriseringen, banken en een toog bleef behouden. Hetzelfde geldt voor de granitovloer waarvan de geometrische en onregelmatige motieven een mooi en kleurrijk patchwork vormen dat typisch is voor die tijd. Het publiek geniet van de warme sfeer in dit typisch Brusselse café-restaurant, maar neemt even graag plaats op het terras, een van de aangenaamste in deze drukke Brusselse wijk.

WANDELING

Cafés, architectuur van ontmoeting

De Brusselaars hebben een hele rijke café- en horecacultuur. Op café gaan betekent zoveel meer dan dorst lessen, het is bovenal een sociaal gebeuren. De vrije openbare ruimte van cafés en estaminets speelde een belangrijke rol in het ontstaan van de democratie, de sociale strijd, de propaganda, de interactie tussen de mensen, de bar en de keuken. De architecturale vormgeving – de ruimte – van een café is uiterst belangrijk. Het heeft de laagst mogelijke drempel en geeft voldoende inspiratie tot een gesprek en dialoog achteraf. Dit erfgoed heeft een grote diversiteit aan namen: estaminet, cabaret, kroeg, bistro, slijterij, café, brasserie, taverne, café caf'con, museumcafé... , maar ze schenken allemaal drank en in sommige etablissementen eten. Een kennismaking met zowel het immateriële erfgoed als het mythische patrimonium dat een belangrijk onderdeel is van de cultuurgeschiedenis van de stad.

- ⌚ zaterdag en zondag telkens om 10u30 en 14u (Nederlands) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: Beursplein in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs)
- ⓘ reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Korei Guided Tours.

WANDELING

Afspraak op de trappen van de Beurs

Het centrum van de Vijfhoek is dé plek waar mensen afspreken voor een avondje uit, om er anderen tegen het lijf te lopen of om op te gaan in de massa. Jongeren hebben er een vaste hangplek, buurtbewoners palmen 'hun' bankjes in. De stad van haar kant probeert bij de inrichting van straten en pleinen bepaalde plekken een specifieke ontmoetingsfunctie te geven. Bij de heraanleg van de centrale lanen is het De Brouckèreplein bijvoorbeeld zo ingericht dat er grote massa-evenementen konden doorgaan. De waterpartij bij de Beurs moet dan weer zorgen voor een verkoelend rustpunt. En het groen ertussen geeft zit- en keuvelruimte. Brukselbinnenstebuiten gaat met u op zoek naar uitgestippelde en spontane ontmoetingsplekken in downtown Brussels. Waar we elkaar ontmoeten? 'Op de trappen van de Beurs!'

- ⌚ zaterdag om 13u30 en 16u (Nederlands) en zaterdag om 14u en 16u30 (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: trappen van de Beurs, Beursplein in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs)
- ⓘ reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brukselbinnenstebuiten.

4. Le Cirio

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 Beursstraat 18 – Brussel

📞 enkel na reservatie

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4-32 (Beurs)

B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)

♿ toegankelijk met hulp

In 1883 houdt architect Charles Gys toezicht op de bouw van tien opbrengstwoningen met handelsgelijkvloers voor bouwmaatschappij Les Constructeurs Réunis. Het geheel vindt zijn echo aan de andere kant van de Beurs in de Henri Mausstraat. De bepleisterde gevel met hardstenen elementen van de Beursstraat 18, wordt verfraaid door een mooie pui van decorateur Henri Coosemans. Deze werd in 1909 gebouwd in neorenaissancestijl en combineert hout en marmer. Fijne houten kolommen met bronzen ionische kapitelen ondersteunen de boogfriezen, terwijl grotesken de centrale ingang bekronen. *Le Cirio* was oorspronkelijk een detailhandel en een salon waar Italiaanse specialiteiten konden worden verbruikt. Francesco Cirio had een fabriek in Turijn en opende achttien verkooppunten in Europa, zowel in Moskou en Zurich als in Parijs. Het Brusselse filiaal bleef als enige overeind en heeft ondanks enkele aanpassingen nog zijn originele decor. Parket, spiegels, neorenaissance of

japaniserend Kinkarakawakami-behangpapier, banken bekleed met fluweel en gelakt houtwerk – soms een mahonie-imitatie, verlenen het café een unieke warme sfeer die niet alleen toeristen aantrekt, maar ook heel wat stamgasten. (Beschermd – 03/03/2011)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u, 15u en 17u (Nederlands) en om 10u, 12u, 14u en 16u (Frans). In samenwerking met Arkadia.

WANDELING

Let's meet on the steps...

Trappen zijn afspraakpunten en voor iedereen een gemakkelijk referentiepunt.

Trappen laten toe snel van een plaats of sfeer naar een andere te gaan. Er zijn er magistrale bij van historisch belang voor heuglijke feiten tot plaatsen van volksprotest.

Sommige geven aanleiding tot verrassende uitzichten. Andere zijn nauw en verdoken en bijna vergeten maar daarom niet onbelangrijk.

Trappen naar de ondergrond of naar begraafplaatsen leren ons iets over de geschiedenis van de stad. Andere gevat in het groen doen mijmeren of zijn ideaal voor amoreuze afspraken.

Trappen zijn bovendien een kunstenaarsforum. Skaters oefenen er, muzikanten jammen en de graffiti zijn nooit ver weg. Ze zijn een uitnodiging om samen te genieten of gewoon te luieren.

Kortom Brussel zonder trappen is Brussel niet.

⌚ zaterdag om 10u (Nederlands) en zaterdag om 14u (Frans) (duur: 2u)

📍 vertrek: trappen van de Beurs, Beursplein in Brussel

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4 (Beurs)

B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Klare Lijn.

5. Le Grand Café

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Anspachlaan 76-78 – Brussel
- 📞 enkel na reservatie
- M** 1-5 (De Brouckère)
- T** 3-4 (Beurs)
- B** 29-46-66-71-86-88
(De Brouckère),
33-46-48-86-95 (Beurs)

🚫 niet toegankelijk

Het indrukwekkende gebouw op de hoek van de Beursstraat en de Anspachlaan werd in 1874 gebouwd naar de plannen van architect Émile Janlet. Hij won een gevelwedstrijd en ontwierp een eclectisch gebouw met tal van architecturale referenties. De verdiepingen zijn bijzonder fraai uitgewerkt, het gelijkvloers pronkt met grote ramen en de gevel wordt ingedeeld door statige pilasters en bekroond met een balustrade. Op dat gelijkvloers werd *Le Café de la Bourse* geves-

tigd, later omgedoopt tot *Monico Bourse* en nog later tot *Le Grand Café*. In het interieur met mezzanine zijn nog een aantal oude elementen bewaard gebleven. Recent werden een aantal zeer kleurrijke muurschilderingen aangebracht die op een gestileerde manier verwijzen naar de dragqueens die hier vroeger optraden en het café beroemd hebben gemaakt. Net als de andere etablissementen in de Beursstraat kreeg *Le Grand Café* een nieuwe markies gebaseerd op de oorspronkelijke luifel waarvan de structuur uit 1947 dateert. In het kader van de restauratie van de omgeving van de Beurs werd ook de oude belettering teruggevonden en gereconstrueerd. Met zijn ruime terrassen waar het ook bij slecht weer goed toeven is, heeft *Le Grand Café* al meer dan honderd jaar succes bij toeristen en Brusselselaars die even een pauze willen nemen. (Beschermd – 28/04/1994)

Rondleidingen.

RONDLEIDINGEN IN FRANSE GEBARENTAAL

Al verscheidene jaren werkt Urban samen met 'Arts et Culture', om geleide bezoeken aan te bieden in Franse gebarentaal voor doven en slechthorenden.

Dit jaar doen we op die manier zes verschillende plaatsen aan:

KANAL-Centre Pompidou (beschrijving 8 pagina 17)

- 🕒 zaterdag om 15u en zondag om 13u30.

Hotel Espérance (beschrijving 11 pagina 19)

- 🕒 zaterdag om 10u30 en zondag om 11u.

Zwembaden van Brussel (beschrijving 23 pagina 29)

- 🕒 zaterdag om 14u en zondag om 15u30.

Museum van het OCMW van de Stad Brussel
(beschrijving 25 pagina 30)

- 🕒 zaterdag om 14u30 en zondag om 10u.

Hotel de Merode (beschrijving 27 pagina 31)

- 🕒 zaterdag om 16u30 en zondag om 16u.

Paleis der Natie / Federaal Parlement
(beschrijving 44 pagina 45)

- 🕒 zaterdag om 14u.

6. De Markten

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Oude Graanmarkt 5 – Brussel
- 👤 enkel toegang via de wandeling ‘Ontmoetingsplaatsen voor cultuurliefhebbers’ (zie hieronder)
- M 1-5 (De Brouckère/Sint-Katelijne)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs), 33-86 (Dansaert)
- 🚫 niet toegankelijk

Het Nederlandstalig cultureel centrum *De Markten* is gevestigd in een groot gebouw in Euvillesteen dat tot in 1965 de zetel was van de Cristalleries du Val Saint-Lambert. Architect

Francotte bouwde het tussen 1911 en 1914 en koos voor de Beaux-Arts-stijl aan de straatkant. Achteraan ligt een grote opslagplaats uit 1854. Het trappenhuis met mozaïekvloer en de prachtige Spiegelzaal die uitgaat op de hele eerste verdieping getuigen nog van de gouden eeuw van het kristal. In de Spiegelzaal in Lodewijk XVI-stijl worden stucwerk, fraaie lambriseringen en geslepen spiegels gecombineerd. Vroeger werden hier de glaskunstwerken tentoongesteld waarvan de schitteringen eindeloos in de spiegels werden weerkaatst. Het complex, dat op de gevel nog de cartouche van Val Saint-Lambert draagt, biedt een gevarieerd programma met workshops, debatten, toneelstukken of tentoonstellingen en alle gemeenschappen zijn er welkom. Ook het ruime terras, ideaal gelegen onder de bomen op het plein, draagt bij tot de gezelligheid.

Vertrekpunt van de wandeling ‘Ontmoetings voor cultuurliefhebbers’ (zie hieronder).

WANDELING

Feministen in het begijnhof

Wie waren de begijntjes? Waarom beschouwen historici hen als de voorlopersters van de feministen? Wat is een begijnhof? Waarom spreken we van een ‘egalitaire’ architectuur? Het solidaire leven en de bijzondere architectuur van de begijnhoven zijn al eeuwenoud. Tijdens deze wandeling (her)ontdekt u vanuit feministische hoek dit Belgische matrimonium dat werd opgenomen op de werelderfgoedlijst van UNESCO. U zult zien waarom de begijntjes en de erfenis die ze ons nalieten ons ook vandaag nog inspireren.

- ⌚ zaterdag en zondag om 10u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: Begijnhof in Brussel
- M 1-5 (Sint-Katelijne)
- B 46 (Begijnhof)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 40 personen per vertrek.

In samenwerking met *L'architecture qui dégenre*.

WANDELING

Ontmoetings voor cultuurliefhebbers

Na een bezoek aan De Markten, een emblematisch gebouw op de Oude Graanmarkt dat bekend staat om zijn schitterende spiegelzaal, zijn vergaderzalen en zijn culturele ontmoetingsplaatsen, kunt u een wandeling maken langs de andere cultuur- en ontmoetingsplaatsen in de wijk. U komt langs La Centrale, een tentoonstellingsplaats van de stad Brussel, langs de Nieuwe Graanmarkt met haar vele kunstgalerijen en protestantse kerk, maar ook langs Passaporta, een boekhandel waar lezingen worden gegeven. Vervolgens loopt u verder langs het zeer drukke Sint-Gorikspein met zijn beroemde Hallen, het jaarlijkse infopunt van de Heritage Days waar tentoonstellingen, concerten en evenementen worden georganiseerd. De wandeling eindigt op het Beursplein waar heel wat Brusselaars samenkomen.

- ⌚ zaterdag om 11u, 13u30 en 15u30 en zondag om 11u, 12u, 13u30 en 15u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u30 en 14u30 en zondag om 10u30, 12u30 en 14u30 (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: De Markten, Oude Graanmarkt 5 in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère/Sint-Katelijne)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère), 33-46-48-86-95 (Beurs), 33-86 (Dansaert)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met *Culturama* en *De Markten*.

7. Thurn en Taxis en Maritiem Station

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Havenlaan 86C – Brussel
- 📞 enkel na reservatie
- 📞 B 14-20-57-88 (Thurn & Taxis)
- ♿️ toegankelijk met hulp

Eind 19de eeuw ontstond door de uitbreiding van de haven van Brussel de site Thurn en Taxis. De gebouwen werden ontworpen door de architecten Constant Bosmans, Henri Vandeveld en Henri Van Humbeek samen met ingenieur Bruneel en zijn geïnspireerd op de Vlaamse renaissance. Alle mogelijkheden van gietijzer, gewapend beton, staal en glas werden benut voor de bouw van de opslagplaatsen die er vandaag nog staan. Ze werden tussen 1903 en 1907 gebouwd op voormalige moerasgrond. Als de douanepraktijken beetje bij beetje veranderen, geraken de gebouwen in onbruik. In 2001 werd het complex overgekocht door Project T&T die toezag op de renovatie ervan.

In het Koninklijk Pakhuis zijn tal van bedrijven gevestigd, maar ook handelszaken en restaurants. De 1.200 werknemers ontmoeten elkaar met plezier in de binnenstraat van het gebouw. In de Sheds van 17.000 m² worden grote culturele evenementen of internationale beurzen georganiseerd, bijvoorbeeld de Antiekbeurs van Brussel die tot 70.000 bezoekers ontvangt. Ook muziekfestivals luisteren de T&T-wijk op en weten een gevarieerd publiek te bekoren. Het voormalige Maritiem Station, met een oppervlakte van 4 ha, werd gerestaureerd door het bureau Neutelings Riedijk Architecten. Sinds 2020 zijn de werkruimten naast de handelszaken georganiseerd rond de grote centrale hal. Het gebouw is 280 m lang en ook voorzien van tuinen. In de toekomst zullen er allerhande evenementen worden georganiseerd. Zo werd T&T de meest gegeerde bestemming van Brussel om te leven, te werken, te shoppen, dingen te beleven en mensen te ontmoeten.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30

(Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). Afspraak aan het onthaal van het Koninklijk Pakhuis. In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

Wandeling 'Het park Thurn & Taxis, een evolutief project van begin tot einde' en speurtochten 'Thurn & Taxis, een nieuwe ontmoetingsplaats' en 'Een toer op Tour en Taxis' (zie hieronder en volgende pagina).

WANDELING

Het park Thurn & Taxis, een evolutief project van begin tot einde

Wat ooit het douanecentrum en goederenopslagplaats Thurn & Taxis was, werd later een braakliggend spoorwegterrein. Gelukkig waren er heel wat actoren en verenigingen die zich inzetten om het bebouwd erfgoed te redden en er nieuwe functies voor te vinden. De eerste projecten reduceerden 'groen' nog tot een eenvoudig decor rond dichte bebouwing, maar geleidelijk aan rijpte het idee om van de site een voor het publiek toegankelijk park te maken. Langs een groene corridor van binnentuinen tot in het Maritiem Station – na grote verbouwingswerken weer toegankelijk voor het publiek – kunnen wandelaars verder lopen tot aan het Bockstaelplein. Verschillende uitdagingen moeten met elkaar worden verzoend om deze nieuwe ruimte aan de rand van dichtbevolkte wijken te integreren. Thurn & Taxis wil een ontmoetingsplek zijn waar verschillende activiteiten worden georganiseerd, zoals het Parckfarm dat sinds het succes van 2014 een vaste waarde is geworden. Tijdens de wandeling ziet u hoe de reliëfs van het verleden een nieuwe interpretatie krijgen in de verschillende delen van het park en er het landschap bepalen.

- 🕒 zaterdag om 13u30 en 15u30 en zondag om 11u, 13u30 en 15u30 (Nederlands) en zaterdag om 13u en 15u en zondag om 10u30, 13u en 15u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de ingang van Thurn & Taxis, Havenlaan 86C in Brussel
- 📞 B 14-20-57-88 (Thurn & Taxis)
- 📞 Ⓜ️ reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met La Fonderie.

SPEURTOCHT/LUDIEKE ONTDEKKINGSTOCHT VOOR HET HELE GEZIN

Thurn & Taxis, een nieuwe ontmoetingsplaats

De voormalige industriële site Thurn & Taxis in de Havenlaan dateert van eind 19de eeuw. De wijk is sinds die tijd aanzienlijk veranderd. Geen handelaars, scheepslieden en andere transporteurs meer die elkaar dagelijks kruisen. Bij een grootschalige herinrichting kreeg deze uitgestrekte site een tweede leven: kantoren, boetieks en restaurants, culturele en tentoonstellingsruimten trekken jaarlijks duizenden bezoekers aan. En nog steeds verandert de site en voltrekt zich de metamorfose. De architectuur van het verleden wordt ruimschoots benut met de blik resoluut op de toekomst gericht. Met boekje en potlood in de ene hand en een goed humeur in de andere kunt u op zoek naar het verleden, het heden en de toekomst van deze hoogplaats van ontmoetingen, ontspanning en cultuur in de hoofdstad.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u, 13u en 15u30 (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de ingang van het Koninklijk Pakhuis (Muziekplein), Havenlaan 86C in Brussel
- B** 14-20-57-88 (Thurn & Taxis)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 4 groepen van 6 personen (volwassenen en kinderen) per vertrek.

In samenwerking met **Once in Brussels**.

SPEURTOCHT VOOR GEZINNEN

Een toer op Tour en Taxis

Zin om met je kroost een gezellige en bovendien interessante uitstap te maken? Dan is de site van Tour en Taxis zeker een aanrader! Je kan samen met je kinderen op ontdekkingstocht. Volg het vraag- en antwoordspel onder begeleiding van een gids en achterhaal hoe alles hier in zijn werk ging. Dit oude goederenstation met zijn opslagruimtes kreeg de afgelopen jaren geleidelijk aan een nieuw leven. In de gebouwen ontdek je de honderd jaar oude geheimen van goederenopslag en -transport. Ontdek hoe verleden en heden verbonden zijn in het prachtig gerestaureerde Koninklijk Pakhuis en in de Gare Maritime. Laat je loodsen door de grootse loodsen!

- 🕒 zaterdag en zondag telkens om 10u30 en 14u (Nederlands) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: in het Koninklijk Pakhuis (aan het onthaal), Havenlaan 86C in Brussel
- B** 14-20-57-88 (Thurn en Taxis)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met **Korei Guided Tours en Tour & Taxis**.

WANDELING

Rondom het Becodok

Het Becodok, oorspronkelijk bestemd voor het lossen van goederen en bouwmaterialen, ziet geleidelijk aan heel wat veranderen in zijn omgeving. De bedrijven op de Materialenkaai maken plaats voor een park. De aken werden vervangen door andere boten die hun passagiers meenemen op een tocht door de haven of de loopplank uitwerpen voor feestelijke evenementen. Een nieuw museum voor moderne en hedendaagse kunst opent zijn deuren. In afwachting van de definitieve inrichtingen worden evenementen georganiseerd zoals Brussel Bad of wordt de Allee du Kaai tijdelijk ingepalmd door burgerinitiatieven en sociale, culturele of sportactiviteiten. Een nieuwe brug over het Becodok dicht de kloof tussen twee wijken en biedt plaats voor ontmoetingen en voor de organisatie van culturele, toeristische en recreatieve activiteiten.

- 🕒 zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 15u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u30, 13u en 15u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: op de hoek van de Sainctelettebrug en de Akenkaai in Brussel
- M** 2-6 (IJzer)
- T** 51 (Sainctelette)
- B** 14-20-89 (Havenlaan)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met **La Fondation**.

8. KANAL – Centre Pompidou

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Willebroekkaai 7 – Brussel
- 📞 enkel na reservatie
- M** 2-6 (IJzer)
- T** 51 (Saintelette)
- B** 46-47-58 (IJzer)
- ♿ toegankelijk met hulp

Na de crisis van 1929 neemt de belangstelling voor auto's een hoge vlucht. Op spectaculaire wijze vestigen de grote merken zich in de stad. Citroën beslist om van Sint-Gillis te verhuizen naar een plaats waar meer volk passeert. De keuze valt

op het IJzerplein en in 1934 ontstaat daar een indrukwekkend functionalistisch bouwproject, ontworpen door de architecten Alexis Dumont en Marcel Van Goethem, naar de plannen van André Citroën. Het modernistische gebouw met metalen skeletstructuur en aerodynamische overkapping beschikt over een oppervlakte van ongeveer 40.000 m², badend in het licht dankzij de grote beglasede gevels. In 1959 worden in de showroom vijf plateaus toegevoegd. Aanvankelijk verenigt het complex de administratieve diensten, een grote showroom, reparatiewerkplaatsen, opslagplaatsen voor reserveonderdelen en een tankstation aan de kant van de Willebroekkaai.

In 2015 koopt het Brussels Gewest deze opmerkelijke Citroën-garage. De MSV ontwikkelt er een culturele pool met internationale uitstraling. De Stichting Kanal is belast met de uitvoering van het project, in samenwerking met het CIVA en het Centre Pompidou. Het complex, geopend in 2018, wordt momenteel volledig gerenoveerd. De werken zullen voltooid zijn tegen 2024. KANAL zal een belangrijke pluridisciplinaire culturele instelling worden, een plaats van uitwisseling waar iedereen welkom is. Naast een museum voor moderne en hedendaagse kunst, een archi-

tectuurmuseum (CIVA), tentoonstellingen en restaurants herbergt het ook tal van openbare ruimten met verschillende bestemmingen. Kortom, een levendige plaats om mensen te ontmoeten te midden van een wijk die volop verandert.

Afgebakend circuit op de werf.
Over het hele traject geven medewerkers van KANAL en de media-teams uitleg en beantwoorden ze uw vragen.

Muzikale animatie door Fanfakids.

Ook het Maison du Projet, recht tegenover KANAL-Centre Pompidou (Sainteletteplein 12) zal toegankelijk zijn. Een perfecte aanvulling op het bezoek aan de werf. Grafische documenten, maquettes en stalen van bouwmaterialen geven er een overzicht van het architecturale project en de werken in uitvoering.

👉 **Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 15u en zondag om 13u30. In samenwerking met Arts et Culture.**

WANDELING

Het nieuwe kanaal in de voetsporen van de bewoners

Deze wandeling leidt langs openbare ruimten, parken, cafés, cultuur- en verenigingshuizen in de noordelijke wijken, geselecteerd en voorgesteld door de buurtbewoners. De menselijke dimensie staat centraal op deze plaatsen waarover zoveel te vertellen valt en waar er zoveel beleefd werd. Enkele emblematische plaatsen zijn getuige van de grote collectieve mobilisaties uit het verleden en de toekomst: Thurn & Taxis, Maritiem Station, Akenkaai, Maximiliaanpark, La Dalle... Een unieke ervaring én een kennismaking met een deel van Brussel zoals u het nog nooit hebt gezien!

- ⌚ zaterdag en zondag om 14u en 15u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 14u en 15u30 (Frans) en zaterdag en zondag om 14u en 15u30 (Engels) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: nieuwe brug 'Suzan Daniel', Akenkaai in Brussel
- M** 2-6 (Yzer)
- T** 51 (Saintelette)
- B** 14-20-89 (Havenlaan)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Ohme en MOVE.

9. Koninklijke Vlaamse Schouwburg

- 🕒 enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Lakensestraat 146 – Brussel
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 2-6 (IJzer)
- T 51-88 (IJzer)
- ♿ toegankelijk

In 1883 stemt de Stad Brussel in met het ombouwen van het oude Arsenaal tot Vlaamse Schouwburg, op voorwaarde dat de oorspronkelijke gevel van het entrepot behouden blijft. Die stamt uit 1780-1781 en was het werk van architect Nivoy. De verbouwing wordt toevertrouwd aan de architect en decorateur Jean Baes, die van de oude gevel de achterkant van het nieuwe gebouw maakt. Zijn overvloedige ornamentiek laat de Vlaamse neorenaissancestijl goed tot zijn recht

komen. Door balkons en terrassen toe te voegen die naar onderen toe breder worden gaf hij het gebouw een vrij ongebruikelijk silhouet. De balkons steunen op stalen draagstructuren. Die zitten gedeeltelijk ingewerkt in de zijmuren, die versterkt zijn via een netwerk van metalen profielen en bakstenen muurbogen. In 2006 werd een grondige restauratie afgerond. Huidig artistiek directeur Michael de Cock, in functie sinds 2016, promoot er de diversiteit van genres. Hij schuift de KVS naar voren als platform en kruispunt in het hartje van de hoofdstad, waar burgers elkaar ontmoeten en netwerken versmelten. En als startplaats, doorgangshuis en aankomstlijn voor uiteenlopende theaterprojecten. Sinds 2004 beschikt de KVS nog over een gloednieuw gebouw aan de Arduinkaai 7, dat bekendstaats als de BOX. Daar bevinden zich een rechthoekige zaal waarin een tribune opgetrokken kan worden, kantoren en het café Congo, een ontmoetingsplek voor

kunstenaars, publiek en medewerkers van de cultuurinstelling zelf. (Beschermd – 09/09/1993)

Ronleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Korei Guided Tours.

10. Théâtre National Wallonie-Bruxelles

- 🕒 enkel za van 13u tot 18u
- 📍 Émile Jacqmainlaan 111-115 Brussel
- 🕒 rondleidingen na reservatie. Tentoonstelling vrije toegang
- M 2-6 (Rogier)
- T 3-4-25-55 (Rogier)
- B 61 (Rogier)
- ♿ toegankelijk

In 1945 werd de instelling in Brussel opgericht op initiatief van Jacques Huisman, een Belgisch acteur en regisseur. Hij wilde de belangstelling voor hoogstaand theater versterken, het Belgische theater meer bekendheid geven in binnen- en buitenland en de nationale acteurs een duwtje in de rug geven. Het Théâtre National werd lange tijd geassocieerd met het Rogiercentrum waar het sinds 1961 was ondergebracht. In 1999 werd besloten om het centrum af te breken. Het Théâtre National moest op zoek naar een andere stek en koos voor de voormalige bioscoop Palace (Anspachlaan). Intussen werd een nieuw gebouw opgetrokken, ontworpen door architectenbureau Escaut, Sca Architectes Associés en het Atelier Gigogne. De nieuwe schouwburg werd geopend op 16 november 2004. Het is een gebouw met veel glaspartijen, gelegen langs een grote stadsboulevard, dat zich wil integreren in de bebouwde omgeving. De architecten mikten op afwisseling tussen 'transparantie en opaciteit, als een zeil dat over de mysteries van de voorstelling getrokken wordt.' Ze

ontwierpen drie zalen: de grootste met een variabele geometrie omvat 750 plaatsen, de kleine zaal, met 250 plaatsen, bevordert de intimiteit tussen de toeschouwers en de acteurs en de derde zaal, de Studio, is ideaal voor stukken voor een nog kleiner publiek. De bijzonder rijke agenda van het Théâtre national (met theater, dans, muziek, festivals, tentoonstellingen...) kan rekenen op een zeer gevarieerd publiek.

Rondleidingen met toegang tot de zalen, zaterdag om 13u30, 15u en 16u30 (Frans).

Tentoonstelling 'Endless Night'. Fotograaf Alexander Gronsky heeft een voorliefde voor landschappen die er stil en verlaten bij liggen. Ze stellen hem in de gelegenheid om na te denken over de effecten van het milieu op de lokale bevolking. De beelden die op de muren van de foyers worden getoond, zijn afkomstig uit de reeks 'Endless Night' en verewewigen op poëtische wijze de poolnacht in Mourmansk, Rusland.

11. Hotel Espérance

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Finisterraestraat 1-3 – Brussel
- 📞 enkel na reservatie
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère)
- ♿ toegankelijk met hulp

Op een boogschuit van de winkels in de Nieuwstraat trekt de art deco-pui van taverne L'Espérance meteen de aandacht. De plannen worden toegeschreven aan architect Léon Govaerts, die eerder al tekende voor de winkels *Vanderborght* in de Wolvengracht en voor het woonhuis van Van Buuren in Ukkel. De pui, met vrij strakke lijnen, werd in 1930 gebouwd en bekleed met geaderde marmer. Boven de licht gedecentreerde ingang hangt een metalen luifel met verticale licht-

zuil. Die doorbreekt de continuïteit van de bovenlichten, geometrische glasramen die wat kleur brengen in het geheel. Binnen hangt nog de originele sfeer van een café uit die tijd, temeer omdat alle decoratie intact bleef, van de draaieur tot de lambriseringsen, over het smeedijzer van de geschilderde glas-in-loodramen, het keperparket en de met marmer beklede elementen. Van de twaalf kamers op de verdiepingen, heeft er nog één haar originele art deco-decoratie bewaard. Tal van vaste gasten en toeristen komen hier genieten van de unieke sfeer die ook destijds al zeer werd gewaardeerd door een trouw cliënteel. Vandaag worden er zelfs charlestonlessen gegeven! (Beschermd – 06/03/2008)

Rondleidingen, zaterdag om 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u, 11u,

12u, 14u, 15u, 16u en 17u en zondag om 10u, 12u, 14u, 15u, 16u, en 17u (Frans). In samenwerking met Once in Brussels.

👉 **Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 10u30 en zondag om 11u. In samenwerking met Arts et Culture.**

SPEURTOCHT

Onder de grote Brusselse paraplu

Brussel telt tal van doorgangen en galerijen. Sinds de 19de eeuw kunnen we de stad doorkruisen zonder een spatje regen of zon op ons hoofd. Het zijn echter niet alleen doorgangen waar geen auto's rijden: dankzij handelszaken, luxeboetieks, cafés, theaters, bioscopen, boekhandels, snuisterijwinkels en zelfs een museum zijn het trendy plaatsen om mensen te ontmoeten. Bij valavond rondwandelen in de majestueuze Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen en in de minder bekende Centrumgalerij en Agoragalerij, op zoek naar aanwijzingen die u iets meer vertellen over hun geschiedenis, hun architectuur en verrassende anekdotes, zegt u dat iets?

- ⌚ zaterdag en zondag om 19u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: aan de ingang van de Noorddoorgang, Adolphe Maxlaan 1 in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-47-66-71-86-88 (De Brouckère)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

TENTOONSTELLING

Afspraak aan het monument!

De cel Historisch Erfgoed van de stad Brussel nodigt u uit om op uw tocht doorheen het grondgebied van de stad Brussel, op zoek naar architecturale parels, ook even stil te staan bij enkele van de 400 monumenten die de stad rijk is. Fontainen, beeldhouwwerken, hedendaagse kunstvoorwerpen, overblijfselen of gedenkplaten maken deel uit van onze omgeving en soms komen we er zelfs dagelijks langs. Het zijn dan ook dankbare plaatsen om af te spreken. Maar wie is nieuwsgierig genoeg om de monumenten echt te bekijken in afwachting van zijn afspraak? Dat het is het doel van deze tijdelijke tentoonstelling: uw nieuwsgierigheid opwekken!

Op het programma:

- *De Schelde en de Maas*, stadhuis, Grote Markt 8
- *De fietsster*, Stoofstraat / Arenbergstraat / Warmoesberg
- *Narcissus*, park van Brussel, rond de noordelijke vijver
- *Paard aan de drinkplaats*, Ambiorixsquare
- *Memorial Max Waller*, Ambiorixsquare
- *De Paardentemmer*, kruispunt van de Franklin Rooseveltlaan en de Émile Duraylaan
- *Phoenix 44*, rotonde in de Louizalaan
- *Monument aan de Arbeid*, Yachtkaaï
- *Fontein De Brouckère*, Palfynsquare
- *Oude fontein*, Kardinaal Cardijnsquare

12. Vrijmetselaars-tempel van de Cercle des Amis philanthropes

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Peterseliestraat 8 – Brussel
- 👤 enkel na reservatie
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-71-86 (Arenberg), 88 (De Brouckère)
- 🚫 niet toegankelijk

Het gebouw van het voormalige atelier van Louis Ghémar, officieel hofphotograaf van Leopold II, werd in 1877 verbouwd om er de Cercle des Amis philanthropes te huisvesten. De zijgevel is rijker versierd dan de andere gebouwen op het Martelaarsplein, maar past toch perfect in het geheel. Het interieur verbergt heel wat verrassingen. Zo

bedacht architect Adolphe Samyn, die eerder de Loge du Travail van Verviers ontwierp, voor de 'Amis philanthropes' twee egyptiserende tempels. Voor het decor tekenden Gustave Janlet, verantwoordelijk voor de decoratieve schilderijen, en Alban Chambon die de gesculpteerde ornamenten voor zijn rekening nam. Louis Delbeke van zijn kant schilderde de historische en symbolische taferelen onder leiding van Jan Verhas. De Grote Tempel ontleent zijn ritme aan de zuilen met vaasvormige en hathorische kapitelen, rechtstreeks geïnspireerd op het Oude Egypte. Het decor toont opgerichte cobra's (uraei) en gevleugelde zonnescijven. Deze tempel werd in 2015 volledig gerestaureerd. In de Middentempel vormden papyrusvormige zuilen de scheiding tussen de panelen beschilderd met vrijmetselaarstaferelen of plantencomposities. Op deze hoogst symbolische plaats vergaderden de logeleden van de Amis Philanthropes, een van de

oudste vrijmetselaarsloges van Brussel. Ze werd opgericht in 1798 en behoort tot het Grote Oosten van België. Ook andere loges van verschillende strekking kwamen hier samen. De leden streven hun idealen na via een goed georganiseerd netwerk. (Beschermd – 22/10/1998)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 14u30 (Nederlands) en om 11u en 16u (Frans).

TENTOONSTELLING

De Martelaarswijk en de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk gisteren en vandaag

Hoe zagen de Martelaarswijk (rond de Nieuwstraat) en de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk (aan het Congresplein) er 100 jaar geleden uit? Of nog langer geleden? Waar kwamen de bewoners elkaar zoal tegen? Waar stonden de markten? U ziet het allemaal op de foto's en documenten die het wijkcomité van Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw, de instellingen en de bewoners van de Martelaarswijk in de loop der jaren hebben verzameld. Deze tentoonstelling op het Martelaarsplein geeft u alle nodige informatie om de elementen aan te duiden op een kaart van de twee wijken en vervolgens naar de ontmoetingsplaatsen van gisteren en vandaag te wandelen.

Op het Martelaarsplein kunt u ook meebouwen aan een totem met getuigenissen van de bewoners van de beide wijken. Berichten, getuigenissen, anekdotes en foto's genomen tijdens de wandeling zullen de kostbare sporen bewaren van het leven in de beide wijken.

- ⌚ zaterdag en zondag van 10u tot 17u
- 📍 plaats: Martelaarsplein in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-71-86 (Arenberg), 88 (De Brouckère)

⌚ Deze activiteit is ook geschikt voor kinderen en personen met beperkte mobiliteit

In samenwerking met het wijkcomité Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw, de verenigingen, culturele en educatieve plaatsen, partners MaN'Aïge, en de bewoners van de Martelaarswijk en de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk.

13. Museum van de Nationale Bank van België

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Warmoesberg 57 – Brussel
- 📞 uitsluitend na reservatie
- 📞 29-71-86 (Arenberg)
- ♿ toegankelijk

De voormalige bank Union du Crédit werd in 1872 gebouwd naar de plannen van architect Désiré De Keyser. Heel wat sporen van het oorspronkelijke gebouw bleven bewaard, zoals de twee metalen koepels die al de art nouveau aankondigen of enkele details in het interieur. De inkomhal leidt naar de oude lokettenzaal waarvan de eerste, het huidige atrium, zijn booggalerij en grote koepel heeft bewaard; in de tweede, achterin het gebouw, is nog duidelijk de organisatie van de lokettenzalen te zien. De decoratie

werd toevertrouwd aan het atelier van Georges Houtstont en is opgezet rond een rijk gesculpteerd programma dat een schedel combineert met monsterlijke figuren en andere fantasieën van de neogotiek. De ruimten werden prachtig gerestaureerd. Onder meer het smeedwerk, maar ook de cementtegels op de vloer werden in ere hersteld. Het Museum van de Nationale Bank nam zijn intrek in het gebouw in 2018 en biedt een gloednieuwe museografie aan die de collecties volledig tot hun recht laat komen. (Beschermd 29/02/1984)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans).

Tentoonstelling over de ornamentist Georges Houtstont en zijn werk in zowel Brussel als de rest van het land (zie pagina 69).

WANDELING

Meeting points van gisteren en vandaag

Deze wandeling leidt langs de meeting points van gisteren en vandaag in twee Brusselse wijken met een rijk en verrassend historisch en architecturaal erfgoed. Met de kaart in de hand verkent u de Martelaarswijk (rond de Nieuwstraat) en de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk (aan het Congresplein). Wist u dat hier 100 jaar geleden openbare baden, een schouwburg en een markt stonden? Wat is er vandaag geworden van deze ontmoetingsplaatsen?

U zult zien hoezeer de wijken verschillen en hoe sterk de klassieke, neoclassicistische en eclectische bouwstijlen er vertegenwoordigd zijn. Enkele pareltjes van architectuur zijn het Belgisch Stripcentrum, de gebouwen op het Martelaarsplein, Hotel de Knuyt de Vosmaer en enkele herenhuizen. Uitleg over deze twee wijken waarvan de geschiedenis nauw verbonden is met die van België vindt u terug op een kaart. U kunt het traject dus zelfstandig afleggen. U kunt ook uw eigen kaart van de beide wijken tekenen en foto's maken van de meeting points van gisteren en vandaag. Zo houden we samen de herinnering aan deze beide wijken levend.

- ⌚ zaterdag en zondag van 10u tot 17u (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: Martelaarsplein in Brussel (etappe aan de jeugdherberg J. Brel, Zavelpuut 30 en terugkeer naar het Martelaarsplein) in Brussel.

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4 (De Brouckère)

B 29-71-86 (Arenberg), 88 (De Brouckère)

- ⌚ Het hele traject duurt ongeveer 1u30 maar u kunt het op ieder ogenblik onderbreken. U legt het traject zelfstandig af. Deze activiteit is ook geschikt voor kinderen en personen met beperkte mobiliteit.

In samenwerking met de verenigingen, culturele en educatieve plaatsen, partners MaN'Aige, bewoners van de Martelaarswijk en de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk en het wijkcomité Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw.

14. WOLF

⌚ za en zo van 12u tot 18u

📍 Wolvengracht 50 – Brussel

📅 rondleidingen na reservatie

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4 (De Brouckère)

B 29-46-66-71-86-88
(De Brouckère)

♿ toegankelijk

Dit gebouwencomplex werd opgericht voor de kantoren van de ASLK (Algemene Spaar- en Lijfrentekas). Een vleugel werd tussen 1888 en 1893 gebouwd door architect Hendrik Beyaert, een andere tussen 1910 en 1918 onder toezicht van architect Alban Chambon. Van diezelfde ontwerper werd ook nog een groot gebouw geopend in 1953. De verhoudingen van het hoofdzervormige gebouw zijn indrukwekkend: aan de straatkant zien we een lage vleugel met een fries in bas-reliëf van beeldhouwer Oscar Jespers. In het midden, in een 7 m lange ingang, verleent een bronzen deur toegang tot een ruime hal met een koepel. Dit was vroeger de lokettenzaal. In deze ruimte is WOLF gevestigd, een zeer trendy concept dat op eenzelfde plaats verschillende restaurants van verschillende culinaire strekkingen verenigt. Eind 2019 werd het geopend met 16 restaurants. Je kan er Ethiopisch eten, Italiaans, Syrisch of Vietnamees... Verder zijn er een microbrouwerij met verschillende ter plaatse gebrouwen bieren, een

chocolaterie waar je de cacaobonen kan zien branden, een biomarkt en een ontspanningsruimte die uitnodigt om even halt te houden. Meubilair in gerecycleerde materialen en elementen van het oorspronkelijke decor werden gebruikt om de bijzondere sfeer van dit complex te vrijwaren. Het concept is nu al bijzonder succesvol en het complex is een van de gezelligste plaatsen in het stadscentrum.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 12u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt.

WANDELING

De grote boulevards: plaatsen met een bewogen geschiedenis

Sinds de Belle Époque, een periode die werd bezongen door Jacques Brel ('C'était au temps où Bruxelles rêvait') zijn de grote centrumboulevards en hun pleinen (Beurs, De Brouckère, Fontaines...) verzamelplaatsen waar de Brusselaars hun emoties tot uiting brachten: pijn en woede soms, maar ook uitzinnige vreugde, bijvoorbeeld toen de geallieerde legers in 1944 Brussel bevrijdden of na een overwinning van de Rode Duivels.... Of bij de roep om verandering tijdens de manifestaties van 1902 toen werd betoogd voor universeel stemrecht, of recent nog met de klimaatmarsen. Oude foto's en anekdotes, personages tijdens de evenementen... Alles om u al die grootste momenten te laten mee beleven. Want zoals Yves Montand zong: 'J'aime flâner sur les grands boulevards, y a tant de choses à voir'.

⌚ zaterdag en zondag om 10u30, 13u en 15u30 (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan het UGC De Brouckère, De Brouckèreplein in Brussel

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4-32 (De Brouckère)

B 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)

📅 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

15. Koninklijke Muntscouwburg

- 🕒 enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Muntplein 5 – Brussel
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère)
- ♿ toegankelijk

De Koninklijke Muntscouwburg, niet weg te denken uit het culturele en muzikale leven in Brussel, blijft onlosmakelijk verbonden met de datum van 25 augustus 1830. De opvoering van 'De Stomme van Portici' ontketende immers de revolutie en uiteindelijk ook de onafhankelijkheid van België.

Met zijn imposante portiek met fronton blijft het gebouw ondanks talrijke wijzigingen een mooi voorbeeld van de neoclassicistische architectuur in Brussel. De Koninklijke Muntscouwburg werd tussen 1817 en 1819 gebouwd naar de plannen van Louis-Emmanuel-Aimé Damesme. In 1855 werd het gebouw volledig vernield door een brand. De wederopbouw werd in handen gegeven van Joseph Poelaert die de grote zaal voorzag van een weelderige Second Empire-decoratie. De gigantische koepelschilderingen zijn van de hand van de schilders Rubé en Chaperon. De schouwburg werd in de loop der jaren meermaals grondig gerenoveerd en gerestaureerd. De recentste campagne werd in 2017 voltooid.

Vroeger werden in de grote zaal van de Munt grote bals georganiseerd met dans- en kostuumwedstrijden! Een operabezoek was overigens

vaak een voorwendsel om mensen te zien en goede relaties te onderhouden. Wie op belangrijke momenten aanwezig was in de Munt of er over een loge beschikte, had het onmiskenbaar gemaakt in het leven. De zaal was zo ingericht dat de gasten konden worden gezien, maar ook makkelijk anderen konden zien. In de Grand Foyer (waarvan de stijl was geïnspireerd op de spiegelgalerij van Versailles) werden feesten en kansspelen georganiseerd.

Sommige vormen van vermaak zijn inmiddels verdwenen en ook 'gewone' mensen gaan nu naar de opera. Vandaag trekt de Munt een Belgisch en buitenlands publiek aan door haar programmatie van bijzonder hoge kwaliteit. Als artistiek kruispunt van Europa is de Muntscouwburg dé trefplaats voor kunstenaars uit de hele wereld, maar ook voor muziekliefhebbers van gisteren en vandaag. (Beschermd – 14/09/2000)

Rondleidingen, zaterdag om 10u, 11u, 13u, 14u, 15u, 16u (Nederlands) en om 11u, 12u, 13u, 14u, 16u, 17u (Frans), en om 10u, 12u, 15u en 17u (Engels).

Vertretpunt van wandeling 'In scène: emblematische Brusselse cultuurhuizen' (zie hieronder).

WANDELING

In scène: emblematische Brusselse cultuurhuizen

In het Brusselse stadscentrum zindert de lucht van de muziek, het gelach en het applaus dat vanuit de vele cultuurhuizen naar buiten stroomt. Maak kennis met deze schouwburgen, concertzalen, nachtclubs en bars... En neem een duik in de geschiedenis, de folklore, de architectuur en het erfgoed.

Van techno tot Jacques Brel, van Faust tot Het Trouwfeest van Juffrouw Beulemans... Een interactieve wandeling doorspekt met muziek en theater.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u en 14u30 (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de trappen van De Munt, Muntplein in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)
- 🕒 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met de auditeurs van de afdeling 'Guide touristique régional' van EFP.

16. Restaurant Vincent

⌚ za en zo van van 11u tot 16u

📍 Predikherenstraat 8-10
Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

B 29-66-71-86 (Arenberg)

🚫 niet toegankelijk

In 1905 werd rotisserie *Vincent* gevestigd op het gelijkvloers van een mooi neoklassiek gebouw. Eigenlijk zijn het twee 17de-eeuwse woonhuizen die in 1834 werden samengevoegd. Het zou nog bijna honderd jaar duren voordat ook het interieur van de oude woningen globaal zou worden heringericht. De brede houten winkelpui aan de rechterkant werd in 1913 gebouwd door architect Maurice Grimme. De andere, met schui-

fraam en vensterroeden, is van de hand van architect C. Wenmaekers en dateert uit 1926. Het interieur met haar keramische panelen is ronduit opmerkelijk. Ze werden vervaardigd door de firma Helman uit Sint-Agatha-Berchem en tonen een aantal typische taferelen van de Belgische kust: garnaalvisserij te paard, een vlucht eenden boven ondergelopen polders, grazende koeien en schapen in de duinen. In een van de zalen bleven het fornuis met afzuigkap, de etalage, de snijtafel en de grote toonbank bewaard, allemaal versierd met keramiek. Het realisme van de taferelen doet eerder denken aan het werk van Eugène Laermans en Constantin Meunier dan aan de art-nouveauschilderkunst die destijds nochtans fuoremaakte. Dit typisch Brusselse restaurant wordt zowel om zijn kader als om zijn kaart gewaardeerd

door toeristen en vaste bezoekers. (Beschermd – 20/09/2001)

Rondleidingen, zondag om 11u30, 12u30, 14u30 en 15u30 (Nederlands) en om 11u, 12u, 13u, 14u en 15u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt.

17. Théâtre du Vaudeville

⌚ enkel zo van 10u tot 18u (onder voorbehoud van eventuele verhuur van de zaal)

📍 Koninginnegalerij 13-15
Brussel

📌 uitsluitend rondleidingen en na reservatie

M 1-5 (De Brouckère)

T 3-4 (De Brouckère)

B 29-71-86 (Arenberg),
88 (De Brouckère)

🚫 toegankelijk met hulp

Op de plaats van het huidige Théâtre du Vaudeville lag vroeger de bloemenmarkt, een gebouw onder een overkapping dat in 1847 was ontworpen door architect Jean-Pierre Cluysenaer. In 1853 werd deze markt, waarvan de kolommen en de galerijstructuur werden behouden, omgebouwd tot een café-concert: het *Casino des Galeries Saint-Hubert*. In 1884 werd het gebouw gerestaureerd en niet lang daarna werd het omgedoopt tot het Théâtre du Vaudeville. Architect Gaston Ide voegde in 1926 nog een art-decohal toe, maar voor de rest bleef de weelderige decoratie in verguld stucwerk

onaangeroerd. In 1974 werd het theater een privéclub. Voor de polyvalente zaal werd een ingenieus systeem bedacht van zetels die onder het podium schuiven, zodat op de parterre van de schouwburg galadiners, diners met optreden, walking dinners, huwelijksfeesten, dansavonden, modedéfilés of lezingen konden worden georganiseerd. (Beschermd – 17/04/1997)

Rondleidingen, zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Once in Brussels en Korei Guided Tours.

Vertrekpunt van wandeling 'Rainbow en vrouwen in Brussel' (zie hiernaast).

18. Koninklijk Theater Toone

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Sint-Petronillagang/
Grasmarkt 66 – Brussel
- M** 1-5 (De Brouckère)
- T** 3-4 (Beurs)
- B** 29-71-86 (Arenberg),
88 (De Brouckère)
- 🚫 niet toegankelijk

Het huis van Toone ligt verscholen op de kruising van de Schuddeveldegang en de Sint-Petronillagang, in het hart van het ilôt sacré dat een van de oudste wijken van Brussel is. De gevelankers vermelden het jaartal 1696! Het is hier dat zich in 1966 José Geal vestigde die in 1963 was gekroond tot Toone VII. Ter gelegenheid van de plechtige opening op 1 april van dat jaar voerde

hij het stuk *De Passie van Michel de Ghelderode* op. In 1979 werd het huis volledig heringericht waarvan we vandaag nog het resultaat zien. Op het gelijkvloers bevindt zich een traditioneel café met zwart gerookte balken, een tegelvloer en muren van zichtbare roze bakstenen. Verder zijn er een atelier waar de poppen worden vervaardigd, een bibliotheek, een videotheek, een poppenmuseum en uiteraard ook de schouwburg. Die bevindt zich op zolder, waar groot en klein met plezier plaatsneemt op houten banken met gefestioneerde kussens om te genieten van de voorstelling. In 2003 werd ook Nicolas Géal gehuldigd op het stadhuis. Hij stelt de toekomst veilig van Theater Toone, een getuige van de kleurrijke traditie van het poppentheater in Brussel. (Beschermd – 27/02/1997)

Onthaal van de bezoekers door de poppenspelers.

Tentoonstelling van de Brusselse poppen van de 19de en 20ste eeuw in het Toonemuseum.

Voorstelling *De Drie Muskietiers*, zaterdag en zondag om 16u. Toegang gratis maar reserveren verplicht via www.toone.be (maximaal 140 personen per voorstelling).

WANDELING

Rainbow en vrouwen in Brussel

En als u Brussel, die kosmopolitische stad, nu eens zou ontdekken in de kleuren van de regenboog? Deze wandeling leidt u langs plaatsen, openbare ruimten, parken, cafés, bars, cabarets, theaters, feestzalen maar ook vergaderzalen.... waar vrouwen, lesbiennes, homoseksuelen, transgenders, bi- en interseksuelen elkaar ontmoeten of samenkomen, voor de gezelligheid of om de wereld te veranderen. Successstory's en Belgische, Europese of wereldprimeurs worden u verteld op een originele manier of via anekdotes en getuigenissen. Eén ding is zeker: deze gemeenschappen, die veel te lang verborgen werden gehouden in de stad, hebben een bewogen tijd en strijd achter de rug.

- ⌚ zaterdag om 11u en zondag om 15u (Nederlands) en zaterdag om 9u en om 15u en zondag om 11u en 13u (Frans) en zondag om 9u (Engels) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan het Vaudeville Theater, Koninginnegalerij in Brussel
- M** 1-5 (De Brouckère)
- T** 3-4 (De Brouckère)
- B** 29-71-86 (Arenberg), 88 (De Brouckère)
- ① reserveren verplicht.
Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met L-Tour.

SPEURTOCHT

Op zoek naar de markten van vroeger en nu

Markten zijn van alle tijden, ook in Brussel. De hele wijk kwam zijn inkopen doen op de markt. Tussen vroeger en nu is er echter veel veranderd. Ook de markten werden gediversifieerd en gemoderniseerd en sommige kregen zelfs een nieuwe bestemming. Sinds de middeleeuwen al drukken de markten hun stempel op de stad. En nog steeds zijn ze meeting points bij uitstek. Van de eerste markt aan de Sint-Niklaaskerk tot de Grote Markt en van de Sint-Gorikshallen tot de Grote Zavel trekt u de hele Vijfhoek door op zoek naar de markten van vroeger en nu. Een speurtocht vol anekdotes en originele ontdekkingen die u de markten toont zoals u ze nog nooit hebt gezien!

- ⌚ zaterdag en zondag om 10u, 13u en 16u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: aan de Sint-Niklaaskerk, Grasmarkt 3-5 in Brussel
- M** 1-5 (De Brouckère)
- T** 3-4-32 (Beurs)
- B** 29-46-66-71-86-88 (De Brouckère)
- ① reserveren verplicht.
Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

19. Broodhuis (Museum van de Stad Brussel)

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Grote Markt – Brussel
- 📞 enkel na reservatie

M 1-5 (De Brouckère/Centraal Station)

T 3-4-32 (Beurs)

B 33-48-95 (Grote Markt)

🚫 niet toegankelijk

Het Museum van de Stad Brussel is gehuisvest in het 'Broodhuis' op de Brusselse Grote Markt recht tegenover het stadhuis. Het werd in 1887 opgericht op initiatief van burgemeester Charles Buisson en stelt zich tot doel om de geschiedenis van de stad en haar kunstnijverheden te vertellen op een didactische manier. Tot de rijke collecties behoren enkele prachtige Brusselse retabels, porselein, schilderijen en tal van representatieve voorwerpen. In 1876-1877 werd het oude bouwvallige Broodhuis afgebroken en door architect Victor Jamaer heropgebouwd in een neogotische stijl. Om het gebouw zijn vroegere luister terug te geven, baseerde Jamaer zich op archiefdocumenten en op de archeologische studie van het oude gebouw, maar

ook op andere gebouwen uit die tijd. Dankzij zijn nauwkeurige werk en de unieke ligging op de Grote Markt geniet het gebouw een prestige dat de aandacht trekt van Belgische en buitenlandse toeristen die maar wat graag de collecties komen bewonderen. (Beschermd – 09/03/1936)

Rondleidingen met het accent op de schilderijen, de wandtapijten en modellen uit de collectie van het Broodhuis, getuigen van de nauwe band tussen de Brusselaars en hun wijken en ontmoetingsplaatsen zoals parken, markten of kerken, zaterdag en zondag om 14u (Nederlands) en om 11u30 en 15u30 (Frans).

Ontmoeting met onze specialisten in de instandhouding van ons erfgoed. In de loop van zijn geschiedenis heeft het Broodhuis vaak dienstgedaan als ontvangstruimte voor tal van commerciële, administratieve, juridische en culturele ontmoetingen. Het Broodhuis bevindt zich op de Grote Markt van Brussel, een prestigieuze plek die opgenomen is op de lijst van Unesco Werelderfgoed en voelt uiteraard ook de tand des tijds. Er vonden studies plaats naar de toestand van het gebouw en de midelen die kunnen worden ingezet om zijn toekomst veilig te stellen.

Aan het eind van de zomer van 2021 wordt een van zijn gevels een maand lang in de steigers gezet om proeven uit te voeren, onder meer naar het schoonmaken van de verschillende materialen en met het oog op de herstellingen en het vervangen van stenen, glas-in-loodramen of het reconstrueren van de polychromie en het verguldsel. Op zaterdag en zondag tussen 13u30 en 16u30 uur kun je ter plaatse kennismaken met de specialisten. Ze zullen het project voorstellen en vragen beantwoorden. Afspraak vóór het Broodhuis.

Vertrek van de wandeling 'We zien elkaar op de Grote Markt!' (zie hieronder).

WANDELING

We zien elkaar op de Grote Markt!

De Brusselse Grote Markt is niet enkel een trekpleister voor toeristen. Ook Brusselaars vertoeven er graag, en het is voor velen de perfecte plaats om met vrienden af te spreken.

De trappen van 'De Hertogen van Brabant', de leeuwentrappen van het Stadhuis, de ingang van het Broodhuis, allen zijn het ideale locaties om elkaar te treffen. Tijdens deze wandeling vertelt de gids u waarom de Grote Markt doorheen de eeuwen de ideale ontmoetingsplaats was en is voor zo vele mensen. U komt te weten waar tijdens de twee wereldoorlogen de soepkeukens waren, waar Victor Hugo tijdelijk verbleef en waarom zo vele van de huizen tijdens de middeleeuwen gildehuizen waren.

Op zondag vormt deze rondleiding een ideale aanvulling op de rondleiding die gevolgd kan worden in het Stadhuis.

- ⌚ zaterdag om 10u en 14u en zondag om 12u30 en 14u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u en 15u15 (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: trappen van de Broodhuis (Museum van de stad Brussel), Grote Markt in Brussel
- B** 33-48-95 (Grote Markt)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met GBB (Gidsen voor Brussel en België).

20. Brussels Parlement

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Lombardstraat 69 – Brussel
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- B 33-48-95 (Grote Markt)
- ♿ toegankelijk met hulp

In de zetel van het parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waren vroeger de provincieraad van Brabant en de provinciale diensten gevestigd. Architect Georges Hano ontwierp de vleugel in Beaux-Arts-stijl waarin zich de hoofdingang van het complex bevindt. Een ruime spiegelzaal werd met zorg gerestaureerd en is vandaag voorbehouden voor de officiële evenementen van het parlementaire en culturele leven. Achteraan liggen nog meer prestigieuze salons, restanten van het oorspronkelijke gebouw van 1696. Het gebouw heette toen nog hotel de Limminghe en was de residentie van de ambassadeur van Engeland en van de apostolische nuntius. Op het dak van het oorspronkelijke gebouw werd in 1995 een modern gedeelte bijgebouwd. Hier bevindt zich het halfrond van het parlement waar de beleidsbe-

slissingen worden genomen. De ruimte heeft grote ramen die zich openen naar de stad als blijk van transparantie. Ook de parlementaire vergaderingen van de Brusselse instellingen vinden hier plaats. In 2013 werd het parlementsgebouw uitgebreid met het hedendaagse gebouw in de Lombardstraat 77 dat werd opgetrokken volgens de principes van duurzame ontwikkeling. Vandaag buigt het parlement zich over het restauratieproject van het voormalige postrelais 'La Couronne d'Espagne' op de Graanmarkt. (Beschermde – 09/02/1995)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Itinéraires, op de Paden van de Geschiedenis en Klare Lijn.

Tentoonstelling 'Sporen / Traces'. Gefotografeerde portretten en teksten met getuigenissen uit de eerste golf van de COVID-pandemie in de ziekenhuizen van Iris Zuid in Brussel (www.tracescovid.be).

SPEURTOCHT

Tradities en folklore... Feest!

Dat de Belgen levensgenieters zijn, weten we allemaal. Daarom nodigen we u uit op deze interactieve en zeer feestelijke speurtocht! De gidsen zetten de toon en leiden de dans op een vrolijk traject doorheen de folklore en de tradities.

Van de Ommegang tot de Meyboom, van de Catherinettes tot het bal national... Via vragen en opdrachten ontdekt u de wortels van onze folklore.

- ⌚ zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de trappen van het stadhuis van Brussel, Grote Markt in Brussel
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4-32 (Beurs)
- B 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

WANDELING

Places to meet you

Geen plein in het hart van Brussel of mensen hebben er elkaar ontmoet, liefgehad, met elkaar gevochten of zelfs gedood... Ze hebben er gedroomd, dingen gecreëerd, de wereld heruitgevonden. Markten, feesten en soms ook executies brachten stevast een massa volk op de been. Elk plein heeft zo zijn eigen verhaal, zijn eigen legendes, zijn eigen poëzie... Een wandeling in twee stemmen: die van de historica en die van de actrice.

- ⌚ zaterdag en zondag om 14u (Frans) (duur: 2u30)
- 📍 vertrek: aan het monument opgedragen aan Jacques Brel, Oud Korenhuis in Brussel
- B 33-48-95 (Grote Markt)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Codemus Concept.

21. Het Goudblommeke in Papier

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Celrebroersstraat 53-55 Brussel
- 🚶 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- B 33-95 (Grote Zavel), 27-48 (Kapellekerk)
- ♿ toegankelijk met hulp

Als ontmoetingsplaats van de Brusselse surrealisten heeft *Het Goudblommeke in Papier* al veel schoon volk zien passeren: René Magritte, Paul Collinet, Marcel Mariën, Irène Hamoir, Marcel Lecomte, Marc Eemans, Édouard Messens en Louis Scutenaire, om er een paar te noemen. Ze werden afgelost door figuren uit de Cobra-beweging, als Wout Hoeboer, Christian Dotremont of Hugo Claus, Louis-Paul Boon, Jan Walravens, Simon Vinkenoog en zelfs Jean Dubuffet. Het bescheiden pand met twee traveeën dateert uit de 17de eeuw

en werd in 1830 onder handen genomen door architect H.L.F. Par-toes. Vanaf 1843 vinden we er de Zusters van Liefde van Saint Vincent de Paul, zoals te lezen staat op de gedenkplaat. Pasaan het begin van de 20ste eeuw kwamen er nieuwe bewoners. En in 1944 wordt het, op initiatief van Geert Van Bruaene, het inmiddels bekende 'estamiet'. Dat sloot in 2006 zijn deuren, maar de gevel en de drie zalen op de benedenverdieping waren door het gewest beschermd, om ze voor verdwijning te behoeden. Het gebouw werd inmiddels respectvol gerestaureerd en ging opnieuw open voor het publiek. Nu zijn er tekeningen, collages, aforismen en snuisterijen te zien die een unieke sfeer oproepen. Het buurtcafé trekt nog altijd klanten op zoek naar authenticiteit en menselijk contact. (Beschermd – 03/07/1997)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u, 13u30, 15u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 12u, 14u30 en 16u30 (Frans). In samenwerking met Korei Guided Tours.

22. Riolenmuseum

- 🕒 za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Anderlechtsepoort – Brussel
- 🚶 enkel na reservatie
- T 51-82 (Anderlechtsepoort)
- B 46 (Anderlechtsepoort)
- ♿ niet toegankelijk

De twee gebouwen die we kennen als 'tolhuisjes' werden tussen 1835 en 1836 door architect Antoine Payen ontworpen in de zuiverste neoclassicistische stijl. De hoofdgevels liggen tegenover elkaar en zijn voorzien van een zuilenportiek onder een driehoekig fronton. Kunstenaar Joseph Geefs beeldde op de ene gevel de personificatie van Brussel af en op de andere die van de Handel. In deze paviljoenen werd een doorgangsrecht geheven, het octrooi, op alle goederen die de stad werden binnengebracht. Sinds 1988 is hier het Riolenmuseum van

de Stad Brussel gevestigd. Het vertelt de geschiedenis en de ontwikkeling van een netwerk dat 45 km telde in 1847, 110 km in 1878 en maar liefst 350 km vandaag! Heel wat nieuwsgierigen begeven zich in een van de kokers van de Zenne waarvan de overwelving een belangrijke stap was in de inrichting van de hoofdstad. Daarnaast kunnen ze een kijkje nemen in de grote collector van de Bergensesteenweg die nog

steeds in bedrijf is. Zo worden de geschiedenis belicht en de werking van het Brusselse rioolsysteem dat dagelijks duizenden kubieke meter afvalwater en helder water, 'parasietwater' genoemd, afkomstig van drainage of insijpeling van grondwater, ontvangt. De bezoekers krijgen een idee van het onderhoud van dit systeem waarvan sommige delen niet minder dan 200 jaar oud zijn! (Beschermd – 22/04/1999)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u (Nederlands) en om 12u30 en 14u (Frans).

Ludieke activiteit 'Agent 7,5 en 7,5'. Iedereen kent 'agent 15 van 'Kwik en Flupke', maar er zijn ook nog agent 7,5 en agent 7.5. Een hele dag lang leiden ze een openluchtactiviteit rond de tolhuisjes van het Riolenmuseum.

23. Baden van Brussel

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Reebokstraat 28 – Brussel
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- B** 27-48 (Vossenplein)
- 🚫 niet toegankelijk

In 1949 ontwerpt architect Maurice Van Nieuwenhuyse de plannen voor een badcomplex voor de stad Brussel. Het perceel is smal en lang zodat hij verplicht is om een ongebruikelijke en technisch complexe oplossing te bedenken. Die bestaat in een gebouw met vijf verdiepingen dat zowel uitgaat op de Reebokstraat als op de Kapucijnenstraat. De architect plaatst twee baden boven elkaar en geeft hen een draagstructuur die onafhankelijk is van die van het hoofdgebouw. In de lengte wordt het gebouw onderverdeeld in drie aparte volumes. Het eerste – aan de kant van de Reebokstraat – omvat de onthaal- en administratieve ruimten; het middelste volume herbergt de nevenactiviteiten die verbonden zijn met de badfunctie (individuele baden en douches, turnzaal, kleedkamers, cafetaria) en in het derde volume komen de twee baden. De werken gaan in 1950 van start en zullen drie jaar duren. Op 18 december 1953 kan het complex plechtig worden geopend. De brede poort in

de hoofdgevel bevat het opschrift 'Bains-Baden'. Het zwembad is bijzonder populair bij de wijkbewoners die er graag komen om te zwemmen maar ook om mensen te zien. (Beschermd – 06/05/2010)

Rondleidingen langs de installaties en de oude verwarmingssystemen in de kelders, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u, 11u, 12u, 15u, 16u en 17u en zondag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

👉 **Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 14u en zondag om 15u30. In samenwerking met Arts et Culture.**

24. Art et marges museum

- 🕒 enkel za van 14u tot 17u30
- 📍 Hoogstraat 312-314 – Brussel
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 2-6 (Hallepoort)
- T** 3-4-51 (Hallepoort)
- B** 27-48 (Sint-Pieters-Zkh)
- 🚫 toegankelijk met hulp

Het Art et marges museum, opgericht in 2009, zet zich in voor de promotie van de 'outsiderkunst'. De permanente collectie werd gestart in het midden van de jaren 1980. Ze bevat werken van autodidactische kunstenaars en personen met een mentale handicap of van mensen die zijn opgenomen in een psychiatrische instelling en daar deelnemen aan kunstateliers. Vandaag omvat ze meer dan 4.000 werken van Belgische en internationale kunstenaars.

Als ontmoetingsplaats en museum op mensenschaal, koestert het de ambitie om de creatie te ontzullen en een klankbord te zijn voor de kunstenaars. In zijn tienjarig bestaan heeft het museum zijn identiteit in het Brusselse culturele landschap bevestigd en zich een vaste plaats veroverd in de outsiderkunst in België en het buitenland.

Rondleidingen, zaterdag om 14u (Nederlands) en om 16u (Frans).

25. Museum van het OCMW van de Stad Brussel

- ⌚ za en zo van 10u tot 16u
- 📍 Hoogstraat 298A – Brussel
- 👤 enkel geleid bezoek en na reservatie
- M 2-6 (Hallepoort)
- T 3-4-51 (Hallepoort)
- B 27-48 (Sint-Pieters-Zkh)
- 🚫 niet toegankelijk

Op de plaats waar zich nu het OCMW van de Stad Brussel bevindt bestonden al in de 12de eeuw lokalen voor de opvang en de verzorging van de meest hulpbehoevenden. Oorspronkelijk bevond zich hier de leprozerie Sint-Pieter. Later kwam er een klooster en uiteindelijk in 1783 het ziekenhuis. Onder de Fransen werden de hulpinitiatieven gegroepeerd onder

de naam 'Conseil général des Hospices et Secours'. Het patrimonium van die instellingen vormt vanaf dan één collectie, die aan de basis ligt van de huidige artistieke verzameling van het OCMW. De kunstwerken worden vandaag tentoongesteld in een gebouw dat eertijds deel uitmaakte van een complex van de hand van architect Jean-Baptiste Dewin. Het werd opgetrokken tus-

sen 1929 en 1935, in functionele stijl, maar discreet vermengd met art-deco-elementen. Het complex kwam in de plaats van het oudere hospitaal, dat vanaf 1992 gedeeltelijk afgebroken werd. Het gedeelte dat aan de sloophamer ontsnapte biedt nu onderdak aan de schatten, schilderijen, beeldhouwwerken en zelfs edelsmeedkunst die getuigen van de rijke geschiedenis van de stad Brussel. Wie nieuwsgierig is naar al dat moois kan altijd een bezoek brengen aan de collecties.

Geleid bezoek, zaterdag om 11u30, 12u30 en 15u30 en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30 en 15u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u, 11u, 12u, 14u en 15u en zondag om 11u, 12u, 14u en 15u (Frans) en. In samenwerking met Once in Brussels.

👤 **Geleid bezoek in gebarentaal, zaterdag om 14u30 en zondag om 10u. In samenwerking met Arts et Culture.**

LEZING

Brussel en de werelddtentoonstellingen

De eerste werelddtentoonstelling werd in 1851 gehouden in Londen. 25 landen namen deel en meer dan 6 miljoen bezoekers werden verwelkomd! Voor de deelnemende landen is zo'n werelddtentoonstelling een unieke gelegenheid om hun technologische, industriële en artistieke producties in de kijker te zetten. De internationale evenementen zijn ook bevoorrechte plaatsen voor culturele ontmoetingen en uitwisselingen. Tussen 1897 en 1958 organiseerde en verwelkomde Brussel niet minder dan vier werelddtentoonstellingen op drie verschillende plaatsen. Elke tentoonstelling gaf haar tijdsgeest weer en liet min of meer haar sporen na in onze hoofdstad. Deze lezing, door Virginie Muller, vertelt over die sporen van deze hoogdagen voor de Brusselaars en voor de bezoekers uit de hele wereld.

- ⌚ zaterdag en zondag om 10u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 plaats: Les Ateliers des Tanneurs, Huidevettersstraat 60A in Brussel
- M 2-6 (Zuidstation)
- T 3-4-51-81-82 (Zuidstation/Lemonnier)
- B 49-50-78 (Zuidstation), 27-38-48 (Kapel)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 30 personen per lezing.

In samenwerking met Once in Brussels.

WANDELING

Ontmoetingen in de Marollen

In de Marollenwijk bulkt het van contrasten tussen de boven- en de benedenstad, tussen rijk en arm, tussen culturen, generaties en talen... Van de Miniemen tot de Huidenvetters zijn er heel wat ontmoetingsplaatsen te ontdekken! Straten en steegjes, markt en winkels, sociale woningen en speelpleinen, restaurants en cafés, scholen en kerken, zelfs een bank en een zwembad zoals je die nergens anders ziet... Alles is aanwezig in de Marollen. Kom eens kijken en ontdek het mooiste wat deze wijk te bieden heeft: menselijke warmte en een indrukwekkende diversiteit.

- ⌚ zaterdag en zondag om 16u (Nederlands) en zaterdag om 9u30 en 14u en zondag om 9u30, 11u30 en 14u (Frans) en zaterdag om 11u30 (Engels) (duur: 1u30)
- 📍 aan de lift van de Marollen, Poelaertplein in Brussel
- M 2-6 (Louiza)
- T 92-93 (Poelaert), 94-97 (Louiza)
- B 33 (Poelaert)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

26. Justitiepaleis

- ① enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Poelaertplein – Brussel
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie. Gelieve 15 minuten vóór uw reservatietijd aanwezig te zijn en let op dat u geen gevaarlijke voorwerpen bij u heeft.

M 2-6 (Louiza)

T 92-93 (Poelaert), 8-97 (Louiza)

B 33 (Poelaert)

♿ niet toegankelijk

Bij zijn inhuldiging in 1883 was het Brusselse Justitiepaleis het grootste gebouw van Europa. Joseph Poelaert zag het inderdaad gigantisch groot. Het gebouw heeft een recht-hoekige basis van 150 bij 160 m en een oppervlakte van 26.000 m². Het steunt op indrukwekkende bakstenen funderingen die ook nodig

waren om een niveauverschil van bijna 20 meter te overbruggen en sluit met zijn imposante silhouet de zichtlijn van de Regentschapsstraat af. Voor de werken die begonnen in 1866 moest een deel van de Marollenwijk sneuvelen. Het meesterwerk van Poelaert, een uiting van zijn eclectische architectuuroppvattingen, werd door de Franse dichter Verlaine ‘Assyrisch-Babylonisch’ genoemd. In realiteit haalde hij zijn inspiratie eerder in het Griekenland van Perikles en het oude Rome van Hadrianus. De originaliteit van het grondplan en zijn ontwikkeling in volume illustreren het talent van Joseph Poelaert. De koepel met zijn diameter van 17 meter die het geheel overheerst kreeg een structuur van metalen bogen. Het interieur vormt een heus eerbetoon aan de grote leegte, met het duizelingwekkende hoogteverschil tussen de marmeren vloer van de hal (‘salle des pas perdus’) en de koepel. Er vonden al theatervoorstellingen in

plaats en de nieuwsgierigen onder ons kunnen met een gids dit labyrint bezoeken.

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans) (duur: 40 minuten). In samenwerking met Arkadia et Korei Guided Tours.

27. Hotel de Merode

- ① za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Poelaertplein 6 – Brussel
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie

M 2-6 (Poelaert)

T 92-93 (Poelaert), 8-97 (Poelaert)

B 33 (Poelaert)

♿ toegankelijk met hulp

Hotel de Merode zoals we het vandaag kennen bestaat uit een lange vleugel met dertien traveeën in baksteen en witsteen, een gedecentreerde poort die uitgaat op de Wolstraat en een grote neoclassicistische uitbreiding die in de loop van de 19de eeuw meermaals werd verbouwd. Van een tekening van Cantagallina uit 1619 – het gebouw was toen eigendom van graaf de Bournonville – valt af te leiden dat er slechts weinig is overgebleven van het oorspronkelijke gebouw. Vroeger omvatte de eigendom een uitgestrekt terrein, maar dat werd bij de aanleg van de Regentschapsstraat en de bouw van het Justitiepaleis aanzienlijk ver-

kleind. In 1778 kwam het door een huwelijk in handen van de familie de Merode-Westerloo. Vandaag is het nog steeds eigendom van de afstammelingen van graaf Guillaume-Charles die huwde met prinses Marie-Josèphe de Grimberghes. Een grondige renovatie van het complex kondigde een herbestemming aan. De eigendom werd immers aangepast om als kader te dienen voor recepties of prestigieuze evenementen. Vandaag draagt de *Social Club* de naam van deze historische en emblematische plek in de hoofdstad: Hotel de Merode. Eens te meer zal het complex met verve zijn rol van prestigieuze onthaalplaats vervullen. (Beschermd – 17/04/1997)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 17u30 en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u en zondag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 17u (Frans). In samenwerking met Itinéraires, op de Paden van de Geschiedenis en Klare Lijn.

👤 **Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 16u30 en zondag om 16u. In samenwerking met Arts et Culture.**

Vertrekpunt van de wandeling ‘VIP-ruimte, meeting points voor de happy few’ (zie volgende pagina).

28. Grote synagoge van Brussel – Grote synagoge van Europa

- 🕒 enkel zo van 11u tot 16u
- 📍 Joseph Duponstraat 2 Brussel
- 📄 enkel na reservatie. Identiteitsbewijs verplicht
- T 92-93 (Kleine Zavel)
- B 27-33-95 (Kleine Zavel)

Sinds 1833 al heeft Brussel een synagoge, die zich toen op het Dinantplein bevond in de voormalige 'Petite Boucherie'. Later werd besloten om er een nieuwe te bouwen en daarvoor een wedstrijd uit te schrijven. Architect Désiré de Keyser won die met een plan voor een romaans-byzantijns gebouw. De werken begonnen in 1875 en duurden drie jaar. Het gebouw kreeg een monumentale gevel in witte steen, geflankeerd door twee torens, die uitkijkt over de Regentschapsstraat. Daarachter gaat een halvormige binnenruimte schuil met drie beu-

ken. Een rozetvenster in een half-rond timpaan is afgezet met twaalf platen die de twaalf stammen van Israël symboliseren. Het werpt zijn licht op het centrale schip waarvan de witte wanden contrasteren met de rijke polychromie van de apsis. Vooraan bevindt zich een indrukwekkende ark van het verbond met daarin de thorarollen, en een bimah, het platform vanwaar uit de heilige teksten wordt voorgelezen. De 'synagoge', Hebreeuws voor 'samenkomst' brengt de leden van de Joodse gemeenschap samen. Ze wonen er de grote evenementen van de liturgische kalender bij of krijgen er onderricht in de teksten. De grote synagoge van Brussel is het belangrijkste gebouw van de Israëlitische cultus in het koninkrijk, met grote symbolische waarde voor de joodse cultuur. (Beschermd – 09/02/1995)

Uitleg ter plaatse.

WANDELING

VIP-ruimten, meeting points voor de happy few

Blazoenen, ordes, loges, kringen... Brussel telt tal van plaatsen waar je zonder lidkaart niet binnenkomt. En die lidkaart, die kan je enkel krijgen als je een bepaalde status hebt. Zullen we toch eens een kijkje nemen achter de gevels en zien wat er zich allemaal afspeelt?

- 🕒 zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Nederlands) en zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek. recht tegenover de Club van Lotharingen, Poelaertplein 6 in Brussel
- M 2-6 (Poelaert)
- T 92-93 (Poelaert), 8-97 (Poelaert)
- B 33 (Poelaert)
- 📄 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

WANDELING

Het hart van de revolutie

In de straten, pleinen en gebouwen van onze hoofdstad leeft nog de herinnering aan de revoluties van het verleden: de bevrijding van Brussel uit de handen van de graaf van Vlaanderen door Everard 't Serclaes in 1356, de mobilisatie van de Marollen in de middeleeuwen, het Geuzenbanket tegen Filips II in 1566 en natuurlijk de Belgische revolutie in 1830. Op deze plaatsen zijn heel wat historische, culturele en sociale omwentelingen ontstaan... Het verhaal van een bewogen geschiedenis van Brussel!

- 🕒 zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de ingang van het park van de Kleine Zavel, Regentschapslaan in Brussel
- T 92-93 (Kleine Zavel)
- B 27-48-95 (Grote Zavel)
- 📄 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

29. Joods Museum van België

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Miniemstraat 21 – Brussel
- 🎫 enkel na reservatie
- T 92-93 (Kleine Zavel)
- B 27-33-48-95 (Kleine Zavel)
- ♿ niet toegankelijk

Het gebouw waarin zich het Joods museum van België bevindt is ingehuldigd in 1902. Tot de eerste wereldoorlog bood het onderdak aan het *Deutsche Schulverein in Brüssel*, een Duitstalige onderwijsinstelling. De plannen zijn van de hand van architect Octave Flan-neau. Die opteerde voor de monumentale voorgevel voor een eclectische stijl die vooral schatplichtig is aan het neoclassicisme. Lange tijd werden hier de rijksarchieven bewaard, tot het Joodse Museum van België in 2005 het gebouw in handen kreeg. Het instituut wil de belangrijke collectie die het in de loop der jaren bijeenbracht ontsluiten en zo het verhaal vertellen van de joodse gemeenschappen in onze

contreien vanaf de 18de eeuw. De verzameling bestaat uit schenkingen, aankopen en bruiklenen, zoals die van het Centraal Israëlitisch Consistorie van België, de Stichting Stelman-Topiol, het Departement Israëlitische Antiquiteiten of de Wiener-verzameling. Het museum beschikt voorts over archieven, een fotoverzameling en een bibliotheek. Behalve de vaste collectie pakt het gemiddeld vijf keer per jaar ook uit met een tijdelijke tentoonstelling. Parallel daarmee organiseert het museum nog een waaiër aan activiteiten, lezingen, concerten, workshops of literaire avonden, stuk voor stuk gelegenheden om bezoekers uit verschillende culturen bijeen te brengen.

Er is een brochure beschikbaar over de geschiedenis van het gebouw.

Tentoonstelling 'Mathieu Pernot. Something is happening'. De tentoonstelling van de Franse fotograaf toont foto's, video's en handschriften. Mathieu Pernot focust op een precieze en hoogste betekenisvolle tijdsruimte: Lesbos in 2020. Het eiland in de Egeïsche zee, op enkele kilometer van de

Turkse kust, kreeg toen een opeenvolging van crisissen te verwerken die het tot een knooppunt van onze geschiedenis maken en een spiegel voor ons geweten. Het Joods Museum van België koos voor deze nieuwe tentoonstelling vanwege de vragen die ze stelt over thema's waarin passages weerklinken uit de lange geschiedenis van de joodse gemeenschappen in ons land: ballingschap, geweld en solidariteit.

30. KBR (Koninklijke Bibliotheek)

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Kunstberg 28 – Brussel
- 🎫 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- T 92-93 (Koning)
- B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station), 33-95 (Bibliotheek), 27-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk

KBR ontstond in het kader van het stedenbouwkundig project van de Kunstberg aan het eind van de jaren 1930. De monumentale gevel werd naar de plannen van architect Maurice Houyoux en zijn opvolger Roland Delers opgetrokken in een klassiciserende officiële en academische stijl. De eerste steen van de boekentoren van 17 verdiepingen

werd gelegd in 1954, maar voor de officiële opening was het wachten tot 1969. De binnenarchitectuur, nog deels origineel, is van de hand van de Kortrijkse gebroeders De Coene. Het meubilair van Knoll en het design van Philippe Neerman zijn kenmerkend voor de jaren 1950 en 1960. KBR bewaart bijna acht miljoen documenten: manuscripten zoals deze uit de Librije van de Bourgondische hertogen, een rijke

collectie muziekpartituren, munten en penningen, stempels, kranten, kaarten – waaronder die van Ferraris – en een aantal uitzonderlijke fondsen. In het gebouw staat ook de kapel van Nassau in Brabantse gotiek, een overblijfsel van het voormalig hertogelijk paleis van begin 16de eeuw dat vandaag wezenlijk deel uitmaakt van het KBR museum. Ook een deel van de appartementen van het paleis van Karel van Lotharingen, gouverneur van de Oostenrijke Nederlanden, is in het gebouw vervat. Ze dateren uit de 18de eeuw en werden omgebouwd tot tijdelijke tentoonstellingsruimten. In KBR vinden heel wat uitwisselingen en ontmoetingen plaats. De bibliotheek is uitgegroeid tot een waar cultuur- en kenniscentrum van België.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u, 11u, 13u, 14u en 15u (Nederlands) en om 10u30, 11u30, 13u30, 14u30 en 15u30 (Frans) en om 11u30 en 15u (Engels).

WANDELING

Familiewandeling 'Hey, ben jij daar ook?'

We komen elkaar tegen, maken kennis met elkaar, we spreken af of we lopen elkaar ergens tegen het lijf. Dit gebeurt op de meest uiteenlopende plaatsen in de stad. Al deze verschillende plekken nodigen elk op hun eigen manier uit om samen te komen. Hoe doen ze dat? Voor wie? Hebben we zelf ideeën om de stad gastvrijer te maken voor iedereen? Tijdens deze wandeling vanaf het Centraal Station bekijken en evalueren we kruispunten, lanen, openbare gebouwen, pleinen, voorpleinen, cafés, terrassen, theaterzalen, winkelgalerijen. We vragen ons telkens af wie ze kan en mag gebruiken, hoe je er geraakt, wat je er kan doen, wat ze mooi of leuk maakt. En we zoeken naar ideeën om ze nog beter te maken voor iedereen.

① zaterdag en zondag om 14u (Nederlands) (duur: 2u)

📍 vertrek: voor het Centraal Station, Europakruispunt in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)

① reserveren verplicht.
Maximaal 18 personen per vertrek.

In samenwerking met Brukselbinnenstebuiten/Stapstad.

WANDELING

De Kunstberg, meeting point in het centrum van Brussel

Of je er nu komt om de stad te bezoeken, naar je werk te gaan, te skateboarden of wat te rusten in de schaduw van de platanen, de Kunstberg is altijd een gezellige en inspirerende plek! In het hart van de hoofdstad heeft deze groene ruimte tussen de Keizerslaan en het Koningsplein heel wat troeven in handen: een rijke geschiedenis, prachtige architectuur of gewoon de manier waarop ze is aangelegd! U zult ze allemaal ontdekken tijdens deze wandeling.

① zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: voor het Urban Contact Point, Kunstberg 7 in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

B 29-63-65-66-86 (Centraal Station), 38-71 (Bozar)

① reserveren verplicht.
Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

WANDELING

De 'Centrale Halte' van de Noord-Zuidverbinding

Iedere dag stappen meer dan 60.000 reizigers uit in het Centraal Station. Het is daarmee het tweede grootste station van het land. Ontworpen door Victor Horta en afgewerkt door zijn leerling Maxime Brunfaut, opende het in 1952 zijn deuren na de aanleg van de Noord-Zuidverbinding. Boven de ondergronds lopende sporen ligt het gebouw met vijf verdiepingen. De internationale bouwstijl is sober en functioneel, maar monumentaal en van hoogwaardige kwaliteit. Het station is een belangrijke poort en ontmoetingsplaats in het centrum van Brussel. Voor de bouw moesten echter hele wijken worden gesloopt en vele bewoners moesten elders hun toevlucht zoeken. Een bezoek aan het station en zijn omgeving, onlosmakelijk verbonden in de geschiedenis van deze werf waarvan de littekens nog steeds zichtbaar zijn.

① zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 15u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u30, 13u en 15u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: in het midden van het Europees kruispunt, voor het Centraal Station, Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

B 29-38-63-64-66-71-86 (Centraal Station)

① reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met La Fonderie.

31. Protestantse kerk van Brussel

- ⌚ za en zo van 13u tot 18u
- 📍 Museumplein 2 – Brussel
- T 92-93 (Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk met hulp

De bouw van de 'Hofkapel' werd op 1 mei 1760 toevertrouwd aan de architect Jean Faulte. Het plan ervan is afgeleid van dat van de kapel van het kasteel van Versailles, maar wat het algemeen uitzicht betreft doet ze sterk denken aan die van het kasteel van Lunéville in Lotharingen. Daarmee probeerde men om Karel van Lotharingen, landvoogd van onze provincies in Brussel wat een thuisgevoel te geven. Binnen zien we door de galerij boven de zijbeuken een opeenvolging van zuilen met Ionische en Korinthische kapitelen, in de traditie van de grote klassieke Franse architectuur. Toch straalt het geheel een vrijheid uit die

eigen is aan de Lodewijk XV-stijl en bepaalde details doen zelfs al wat denken aan Lodewijk XVI. In oktober 1804 ondertekende Napoleon een decreet waarbij hij de kapel aan de Protestantse eredienst gaf. Koning Leopold I, als telg van een familie uit Saksen die zich tot de Reformatie bekend had, kon het geloof van zijn voorouders niet verloochenen. Hij maakte van de kerk de 'Koninklijke Kapel'. Eén of twee keer per maand woonde de vorst er de mis bij, net zoals de prinsen van de familie van Oranje dat vóór hem hadden gedaan. Tot op vandaag is het prestigieuze gebouw in gebruik voor de eredienst, maar regelmatig loopt het er vol met melomannen die er vooral naar uitvoeringen van barokke muziek komen luisteren. De kapel knoopt daarmee weer aan met haar oorspronkelijke functies, want ook Karel van Lotharingen had zijn muzikanten, verenigd onder de naam 'Hofkapel'. (Beschermd – 20/11/2001)

Uitleg ter plaatse.

SPEURTOCHT

Meeting Pot

Artistieke ontmoetingen in geheime genootschappen, geheime minnaars in politieke kringen... Van opstand tot feest was Brussel altijd al een stad vol meeting points en andere trefpunten. Welke bijeenkomsten vonden er in de loop der tijden zoal plaats? En op welke openbare of privéplaatsen komen mensen vandaag samen?

Gewapend met uw roadbook en op aanwijzing van de gidsen maakt u een wandeling langs de hoogplaatsen van Brussel! Bij elke geslaagde passage ontvangt u een puzzelstuk. Die puzzel vormt het kostbare toegangsbewijs tot een geheime plaats. Maak u klaar voor een melting pot op maat!

- ⌚ zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: voor het Urban Contact Point, Kunstberg 7 in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

B 29-63-65-66-86 (Centraal Station), 38-71 (Bozar)

- ⌚ reserveren verplicht. Maximaal 45 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

URBAN CONTACTPUNT

Het Urban Contact Point is een belangrijke schakel in onze culturele programmatie. Je kunt er meer informatie verkrijgen over een bepaald evenement, of er onze recentste publicaties kopen.

Aarzel niet om er eens langs te gaan, ook op andere momenten. Er is altijd een kleine tentoonstelling te zien met foto's of architectuurmaquettes.

- 📍 Kunstberg 7 in Brussel

M 1-5 (Centraal station)

B 29-63-65-66-86
(Centraal station),
38-71 (Bozar)

32. Paleis voor Schone Kunsten van Brussel (Bozar)

- Ⓛ za en zo van 14u tot 16u
- 📍 Ravensteinstraat 23 – Brussel
- ① uitsluitend rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- T 92-93 (Paleizen)
- B 38-71 (Bozar)
- ♿ niet toegankelijk

Het Paleis voor Schone Kunsten, een onmisbaar adres op de Brusselsche culturele kalender dat in 2003 werd omgedoopt tot Bozar, kreeg in 2019 bijna 1.225.000 bezoekers over de vloer. Op het altijd bijzonder rijke programma staan zowel muziek, plastische kunsten, theater en dans als literatuur, film of architectuur. Victor Horta bouwde het art deco gebouw tussen 1922

en 1929 en zorgde ervoor dat Brussel als cultuurstad niet moest achterblijven op de andere grote Europese steden. Het ontwerpen van het Paleis voor Schone Kunsten bleek zo moeilijk dat de architect zijn plannen wel zes keer moest hertekenen. De aard van de bodem, het sterk hellende terrein, de beperkte hoogte, de gevel die discreet moest blijven... Het waren stuk voor stuk beperkingen die zijn

taak danig bemoeilijkten. Horta articuleerde het gebouw van meer dan een hectare rond de beroemde Henry Le Boëufzaal, zeer gegeerd bij orkesten uit de hele wereld. De grootste klassieke, jazz- en andere formaties gaven hier het beste van zichzelf, naast artiesten zoals Barbara Hendricks, Roberto Alagna, Cecilia Bartoli of Cesaria Evora. Ook de beroemde Koningin Elisabethwedstrijd vindt plaats in deze zaal. Het Festival Europalia, een ander speerpunt van de programmatie van Bozar, is een verzameling van manifestaties gewijd aan een bepaald land of een bepaald onderwerp. De tentoonstellingen in Bozar zijn van het hoogste niveau en resulteren uit een samenwerking met de grootste musea ter wereld, tot groot genoegen van een dankbaar publiek. (Beschermd – 19/04/1977)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 14u30 (Nederlands) en om 14u (Frans).

33. Cinematek

- Ⓛ za en zo van 14u30 tot 20u30
- 📍 Baron Hortastraat 9 – Brussel
- ① enkel na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- T 92-93 (Paleis)
- B 38-71 (Bozar)
- ♿ toegankelijk met hulp

In het complex van het Paleis voor Schone Kunsten, vandaag bekend als Bozar, werd in 1938 het Koninklijk Filmarchief van België gevestigd onder impuls van André Thirifays, Pierre Vermeylen en Henri Storck. In 2009 kreeg de instelling de naam CINEMATEK. Ze richt zich tot de beide taalgemeenschappen van het land en bevat een van de grootste filmverzamelingen ter wereld: 145.000 items die overeenstemmen met 70.000 titels – documentaires, fictie, kortfilms en langspeelfilms. Jaarlijks wordt de verzameling

uitgebreid met 2.000 stukken. Ook de bibliotheek is een echte goudmijn voor iedereen die vanuit een wetenschappelijke, historische of artistieke belangstelling opzoeken wil doen. 50.000 boeken, 4.000 tijdschriften, 120.000 persdossiers, affiches en meer dan een miljoen foto's behoren tot de collectie. Cinematek is ook een museum. In deze tempel voor cinefielen, liefhebbers of specialisten worden

dagelijks films vertoond: stomme films met live pianobegeleiding of specifieke en gevarieerde cycli die een nieuwsgierig en enthousiast publiek aantrekken.

Ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de geboorte van conservator Jacques Ledoux, oprichter van het Filmmuseum, organiseert CINEMATEK een tentoonstelling waarmee het zijn uitzonderlijke bijdrage tot de filmgeschiedenis, nationaal en internationaal, voor het voetlicht wil brengen. Het weekend van de Heritage Days zal in het teken staan van de Âge d'Or-prijs die destijds in het leven geroepen werd, om experimenten, vernieuwingen en visionaire initiatieven in de filmwereld aan te moedigen. De jeugd krijgt een belangrijke plaats, tijdens verschillende sessies met historische kortfilms, een conferentie, een performance... Het volledige programma vind je op cinematek.be.

34. visit.brussels

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Koningsplein 11 – Brussel
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 92-93 (Paleis/Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk met hulp

visit.brussels is ondergebracht in twee gebouwen: het hotel Grimbergen in de Koningsstraat 2-4 en het hotel Spangen op het Koningsplein 11-12. Beide gebouwen behoren tot het neoclassicistische geheel op het Koningsplein. Het werd ontworpen door de Franse architect Jean Benoît Vincent Barré die zich liet inspireren door het Stanislasplein in Nancy. Het hotel Grimbergen werd vanaf 1776 gebouwd onder toezicht van Barnabé Guimard. Van in het begin was het gebouw opgedeeld en kende het verschillende bestemmingen. De hoek aan de kant van het park werd omstreeks 1830 ingenomen door het Café de l'Amitié en op de hoek aan de kant van het Koningsplein was van 1840 tot 1875 boekhandel Muquardt gevestigd. Later werd het gebouw volledig heringericht door de *Lloyds & National Provincial Foreign Bank Ltd* die er haar kantoren vestigde. Uit die tijd dateren de elegante inkomhal en de grote lokettenzaal waarvan het cassetteplafond is voorzien van een delicaat gestucte kroonlijst. Ook op de verdieping werd een stucplafond bewaard dat duidelijk geïnspireerd is op de Adamstijl die in het Groot-Brittannië van de 18de eeuw zeer geëerd was. Op 10 mei 2008 nam een centrum voor toerisme en informatie over het Brussels Gewest er zijn intrek. Het complex beschikt over tal van tentoonstellings-, conferentie- of professionele vergaderzalen en is dus een echt meeting point in het centrum van de stad.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

35. Gildehuis van het Groot Koninklijk Serment en van Sint-Joris der Kruisboogschutters van Brussel

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Borgendaelgang/ Koningsplein 7-9 – Brussel
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 92-93 (Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk met hulp

De kerk Sint-Jacob-op-de-Koudenberg werd gebouwd in dezelfde periode als de nieuwe Koninklijke wijk: eind 18de eeuw op de plaats van het voormalig hertogelijk paleis. Gigantische graafwerken waren nodig om het plein en zijn omgeving aan te leggen. Grote gewelfde zalen ondersteunen een platform waarop zich de kerk bevindt. In 1787 werd het neoclassicistische

gebouw geopend. De gewelfde zalen eronder kregen in de loop der tijd verschillende bestemmingen. Twee ervan vormen het Gildehuis van het Groot Koninklijk Serment en van Sint-Joris der Kruisboogschutters van Brussel die de tradities van de twee middeleeuwse gildes van de kruisboogschutters voortzet. De oudste ervan werd in 1381 opgericht door hertogin Johanna van Brabant. Het Groot Serment ligt aan de basis van de Ommegang van Brussel, oorspronkelijk de processie van haar 'Roy' (kampioen). Hij was het ook die in 1930, bij de 550ste verjaardag, het initiatief nam om het evenement nieuw leven in te blazen. In het Gildehuis is een museum gevestigd met meer dan 1.500 stukken die betrekking hebben op de geschiedenis van het huis zelf en van de kruisboogschutters. In de lokalen worden lezingen gegeven, maar ook het Groot Serment vergadert er. Het Gildehuis kan worden gehuurd voor privé-evenementen. Een bezoek aan dit unieke pand wekt altijd verwondering op, maar ook interesse.

Rondleidingen om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u.

Tentoonstelling '600 jaar gemeentelijke democratie in Brussel'. 600 jaar geleden, na een eeuw van sociale strijd, kregen de ambachten van Brussel een stukje van de gemeentelijke macht. De geslachten werden voor het eerst verenigd in negen naties. Ze stelden een tweede 'plebejische' burgemeester aan en vaardigden leden af in de 'stedelijke raad'.

De hele dag lang zullen leden van het Groot Serment demonstraties kruisboogschieten geven op 6 en 10 m.

WANDELING

Van de divans in het cenakel tot de banken in de cafés

Luxueuze en intieme salons, kringen en cenakels, symbolische cafés, achterzaaltjes van een privéstamminee... Het zijn al eeuwenlang plaatsen waar schrijvers, filosofen maar ook kunstenaars en andere Bohemers op zoek naar een ideaal samenkomen, ideeën uitwisselen, over literatuur praten, naar muziek luisteren... Schrijvers op doorreis in Brussel frequenteren ze in de 19de eeuw – *Mercredis d'Adèle* voor aspirant-schrijvers, literaire conferenties – soms met tegenzin, concerten in luxueuze kringen, eenzaamheid in een wolk van absintdampen – en in de 20ste eeuw groeien ze uit tot ware zenuwcentra van de surrealistische kunst... Omdat we nood hebben aan salons of cafés waar we de roes opzoeken van wijn of bier, poëzie of muziek of om het even wat... Die zalige roes...

🕒 zaterdag om 10u en 14u30 en zondag om 14u30 (Frans) en zondag om 10u (Engels) (duur: 2u30)

📍 vertrek: voor de Sint-Jacobskerk op de Koudenberg, Koningsplein in Brussel

T 92-93 (Koning)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

WANDELING

De kerken: gebed en cultuur

Heel wat mensen zien kerken uitsluitend als gebedsplaatsen, maar eigenlijk zijn ze veel meer dan dat. Ook cultuur is er immers op grote schaal aanwezig. Wist u bijvoorbeeld dat de Kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Bijstand een trefpunt is voor bedevaarders op hun weg naar Santiago de Compostella? Dat de plechtigheid voor de oud-strijders op 11 november begint met een bijeenkomst in de Sint-Jacobskerk-op-de-Koudenberg? Dat de kerk van de Rijke Klaren een ontmoetingsplek is voor de latinos van Brussel en dat de Poolse gemeenschap regelmatig samenkomt in de Kapellekerk? Maak kennis met de andere kant van de gebedsplaatsen. De kant van culturen die elkaar kruisen, van gemeenschappen die ontstaan en van een vernieuwde solidariteit.

🕒 zaterdag om 10u en 16u en zondag om 16u (Frans) en zaterdag en zondag om 13u (Engels) (duur: 2u)

📍 vertrek: aan de trappen van de Sint-Jacobskerk-op-de-Koudenberg, Koningsplein in Brussel

T 92-93 (Koning)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

WANDELING

'Places to be': iedereen vindt er zijn plaats, maar welke?

Agora, forum, square, piazza, place... In alle culturen en alle landen zijn stedelijke ontmoetingsplaatsen alomtegenwoordig. In Brussel werden de pleinen die wij iedere dag oversteken aangelegd voor de pracht en praal en om gezien te worden. Er werden spelen georganiseerd, markten, feesten, cultuur, herdenkingen, manifestaties... We komen er iedere dag, maar hadden ze vroeger ook hetzelfde uitzicht en dezelfde functies als vandaag?

🕒 zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Nederlands) en om 9u, 11u30 en 14u (Frans)

📍 vertrek: aan de trappen van de Sint-Jacobskerk-op-de-Koudenberg, Koningsplein in Brussel

T 92-93 (Koning)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

36. BELvue museum

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Paleizenplein 7 – Brussel
- 👤 enkel na reservatie
- T 92-93 (Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het hotel *Bellevue* werd in 1776 gebouwd op het eerste stuk bouwgrond van het Koningsplein dat werd verkocht aan een particulier. De gelukkige eigenaar was Philippe de Proft, rijke wijnhandelaar en herbergier. Hij liet er een reizigershotel bouwen dat architecturaal voldeed aan de bouwvoorschriften die keizerin Maria-Theresia had uitgevaardigd om de stilistische eenheid van het Koningsplein te vrijwaren. Onder meer Honoré de Balzac, prins Metternich of Jérôme Bonaparte hebben in het hotel gelogeed. In 1902 werd het gebouw aangekocht door de Stichting van de Kroon en ter beschikking gesteld aan prinses Clémentine. Kort na hun huwelijk namen prins Leopold en prinses Astrid er hun intrek. Tussen 1934 en 1953 stond het hotel leeg en

werd het in bruikleen gegeven aan het Rode Kruis. Vervolgens werd het verbouwd tot achtereenvolgens museum voor sierkunsten, museum van de Dynastie en ten slotte dus het museum over de geschiedenis van België. Democratie, welvaart, solidariteit, pluralisme, migratie, talen, Europa,... dat zijn de thema's die in het BELvue Museum aan bod komen om een beeld te schetsen van ons land! Elk thema wordt ontwikkeld aan de hand van actuele getuigenissen en vervolgens toegelicht doorheen de geschiedenis. Een moderne en originele manier om het België van vandaag beter te begrijpen. In de galerij zijn ook meer dan 200 voorwerpen te bewonderen die gestalte geven aan het materiële geheugen van België. Onder meer: een lithografie van Magritte, kristallen vazen van Val Saint-Lambert, een motorfiets of een voetbal met de handtekeningen van de Rode Duivels. Een mooi staaltje van belgitude dus! (Beschermd – 22/12/1951)

Muziek kan mensen samenbrengen. Tijdens een concert of een match van de Rode Duivels, maar ook tijdens een rondleiding in het BELvue Museum. Tijdens de Heritage Days krijgen de bezoekers

een beeld van België en zijn geschiedenis aan de hand van liederen en liedjes die mee hebben geschreven aan de Belgische geschiedenis en het Belgische volk hebben verenigd. De Brabançonne, de Internationale, J'aime la vie of Torremolinos zijn slechts enkele voorbeelden waarvan ook het ontstaan wordt toegelicht. Enig zangtalent is niet vereist. Iedereen is welkom, zolang de stembanden maar zijn opgewarmd! Rondleidingen 'België is plezier als je zingt!', zaterdag en zondag om 14u30 (Nederlands) en om 15u (Frans).

37. BNP Paribas Fortis

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Koningsstraat 20 – Brussel
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 92-93 (Paleizen)
- B 27-33-38-71-95 (Koning)
- ♿ toegankelijk met hulp

Bij de oprichting in 1822 wordt de zetel van de *Société Générale des Pays-Bas pour favoriser l'industrie nationale* gevestigd in de Warandeberg, een ook dan al prestigieuze wijk niet ver van de officiële instellingen van het land. In 1904 koopt de bank, die aan de basis ligt van de Generale Maatschappij van België en van het huidige BNP Paribas Fortis, een eerste gebouw in de Koningsstraat. In 1922 vervogen andere aanpalende gebouwen het patrimonium van de instelling. In 1972 wordt het architecturale complex volledig herwerkt, maar de restauratie gebeurt volgens de stedenbouwkundige regels van de 19de-eeuwse keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk. Binnen roepen enkele prestigieuze salons de sfeer van destijds op. Terwijl de Koningszaal versierd is met de portretten van de opeenvolgende Belgische vorsten, hangen in de Lotharingenzaal twee wandtapijten met de wapens van keizer Frans van

Lotharingen en zijn echtgenote keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk. Andere wandtapijten – in feite een hele reeks, tussen 1742 en 1763 geweven in het atelier van de Gebroeders Van der Borcht, tooien met taferelen uit het leven van Mozes de muren van de Wandtapijtingalerij. Deze ruimten met een rijk verleden zijn unieke vergaderzalen voor de cliënten en de medewerkers van de bank.

Rondleidingen en tentoonstelling van een aantal kunstwerken uit het artistieke en historische patrimonium van de bank, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met Itinéraires, op de Paden van de Geschiedenis en Klare Lijn.

38. Parlement van de Federatie Wallonië-Brussel/ Franse gemeenschap

- ① enkel za van 10u tot 17u
- 📍 Koningsstraat 72 – Brussel
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Park)
- T 92-93 (Park)
- B 29-63-65-66 (Treurenberg)
- ♿ toegankelijk

Dit neoclassicistische gebouw wordt toegeschreven aan architect Barnabé Guimard. Het werd omstreeks 1777 gebouwd voor graaf de Lannoy als symmetrische pendant van het gebouw op de hoek van de Koloniënstraat. Het gebouw behoort tot een groot geheel dat helemaal rond het Koningspark

is georganiseerd, vooral in de Koningsstraat en de Wetstraat. In 1834 werd het eigendom van prins de Ligne die het omdoopte tot hotel de Ligne. Onder die naam kennen we het ook vandaag nog. In 1897 kocht 'Tramways bruxellois' het gebouw om er in 1900 een bank in te richten. In 2001, na een totaalrenovatie, werd het gebouw de zetel van het Parlement van de Federatie Wallonië-Brussel. Hiervoor werd het voorzien van een halfrotonde commissiezalen maar er bleven ook enkele elegante salons in neoclassicistische of Lodewijk XVIde stijl met hun rijkelijk decor en stucplafonds bewaard. Hotel de Ligne, bevoorrechte getuige van het politieke leven van de Federatie Wallonië-Brussel, herbergt tal van commissiezalen en een halfrotonde. Het is een plek voor uitwisseling en debat, emblematisch voor de democratische besluitvormingen in het kader van het parlementair werk.

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis en Klare Lijn.

39. Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal

- ① za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Sint-Goedelevoorplein Brussel
- ① enkel na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)
- ♿ toegankelijk met hulp

De geschiedenis van de kathedraal gaat terug tot de 11de eeuw. Des tijds stond er op dezelfde plaats al een romaanse kerk. Bij de laatste restauratie eind vorige eeuw werd de plattegrond ervan getekend op de huidige vloer van de kathedraal. Het gebouw dat we vandaag kennen werd opgetrokken tussen de 12de en de 15de eeuw en is een ware encyclopedie van de evolutie van de Brabantse gotiek. Het ruime koor bood plaats aan 22 kanunniken. Hoewel de kerk pas in 1961 tot kathedraal werd verheven, heeft ze

altijd een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van Brussel. Het was de hoofdkerk ten tijde van Karel V die Brussel had gekozen als hoofdstad van zijn rijk. Landvoogden woonden er dankmissen bij. Ook Napoleon bezocht de kerk op doorreis in Brussel, net als koning Willem I van Oranje op de dag van zijn kroning. De Belgische vorsten houden deze traditie in ere. Met haar prachtige wandtapijten, glas-in-loodramen en beeldhouwwerken is de kathedraal nog steeds het decor van koninklijke huwelij-

ken en gebeurtenissen zoals officiële begrafenissen of het Te Deum, ieder jaar op de nationale feestdag van 21 juli. Toeristen en gelovigen verdringen elkaar om deze unieke, historische plek te bezoeken. (Beschermd – 05/03/1936)

Rondleidingen, zaterdag om 11u, 13u en 15u en zondag om 14u en 16u (Frans en Nederlands). In samenwerking met Kerk en Toerisme Brussel.

Bezoek van de toren, zaterdag om 10u30 en zondag om 14u30. Toegang betalend (€ 10). Enkel na reservatie (Kerk en Toerisme Brussel – 02/219.75.30 – e-mail: etkt@skynet.be). Maximaal 10 personen per vertrek.

Vertrekpunt van de wandeling 'In het spoor van de bedevaarders: afspraak aan de volgende schelp' en bustocht 'Op zoek naar de Brusselse gemeentehuizen' (zie hiernaast).

BUSTOCHT

Op zoek naar de Brusselse gemeentehuizen

Stad- en gemeentehuizen zijn typische plaatsen waar mensen samenkomen. Ze zijn ook heel representatief voor de grote verstedelijking van de stad die in de 19de eeuw en begin 20ste eeuw aanzienlijk werd uitgebreid. Brussel kende toen een nooit geziene ontwikkeling. De oude dorpen die de stad omringden werden de gemeenten van de eerste en tweede kroon. Grote gemeentehuizen van verschillende bouwstijlen getuigen er van het glorieuze verleden van België of van de mode van weleer. Een bustocht langs de mooiste Brusselse stadhuizen en gemeentehuizen, zoals in Schaarbeek, Sint-Gillis en Vorst.

🕒 zaterdag om 9u30, 10u30, 13u30 en 14u30 (Frans) (duur: 3u)

📍 vertrek: aan het standbeeld van kardinaal Mercier, Sint-Goedeleplein (aan de rechterkant van de kathedraal) in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

T 92-93 (Park)

B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)

① reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met l'Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

BUSTOCHT

After work, before dark: melting pot van meeting points

De werkdag zit erop. Tijd voor een ritje met de afterwork bus: naar een park om te genieten van het groen, naar een café om een glas te drinken, naar een restaurant om lekker te eten of naar een rustig plekje voor een zenmoment. Gezellige plaatsen waar mensen samenkomen, ieder met zijn eigen verhaal. Plaatsen waar het goed is om even samen te zijn.

🕒 zaterdag en zondag om 18u en 20u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de Nationale Bank van België, Berlaimontlaan 3 in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

T 92-93 (Park)

B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)

① reserveren verplicht. Maximaal 45 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

WANDELING

In het spoor van de bedevaarders: afspraak aan de volgende schelp

Sinds de 10de eeuw al trekken bedevaarders uit heel Europa naar Compostella, meer bepaald naar het vermeende graf van de apostel Jakobus de Meerdere. Compostella was toen een van de drie belangrijkste bedevaartsoorten in het christendom, na Jeruzalem en Rome.

Ook in het centrum van Brussel zijn de sporen van de bedevaarders naar Santiago de Compostella te zien. Een grondmarkering bestaande uit een vijftigtal bronzen schelpen duidt een van de mogelijke routes aan. De wandeling volgt een deel van het Brusselse traject van de bedevaarders en u verneemt waarom de schelp het symbool is van de pelgrimage naar Compostella.

🕒 zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: voorplein van de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal, Sint-Goedelevoorplein in Brussel

M 1-5 (Centraal Station)

T 92-93 (Park)

B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)

① reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

40. Hotel van de gouverneur van de Nationale Bank van België

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Wildewoudstraat 10 – Brussel
- 📞 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Centraal Station)
- B 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het Hotel van de gouverneur is het enige overblijfsel van een groot complex dat de architecten Hendrik Beyaert en Wynand Janssens tussen 1860 en 1878 bouwden voor de Nationale Bank. Tot in 1957 woonde hier de gouverneur van de Nationale Bank. Het prestigieuze kader van de instelling komt tot uiting in het rijke gevelparement met Euville-, Gober-tange-, Savonnière- en Audunsteen. In een rijk, eclectisch decor wordt de Lodewijk XVI-stijl gecombineerd met elementen uit de Italiaanse en Franse renaissance. De traveeën op de verdieping zijn majestueus versierd met een rijk gesculpteerd programma. Ook het interieur van de woning bevat een indrukwekkende aaneenschakeling van pronkkamers. De salons onderscheiden zich door hun bichromie van wit en goud, opgeluisterd door mythologische schilderijen van Joseph Stallaert in de feestzaal, kersenrode zijde in het rode salon of meubilair bedekt met tapijten in het salon Aubusson. Zeldzame marmers, kostbaar hout en verguld stucwerk vormen een uitgelezen kader voor de recepties van de Nationale Bank.

Rondleidingen met het accent op de Franse ornemanist Georges Houtstont die zijn stempel heeft gedrukt op het Brusselse straatbeeld van de 19de eeuw en zijn loopbaan startte in het hotel van de gouverneur, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans).

41. Koninklijk Circus

- ⌚ enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Onderrichtsstraat 81 – Brussel
- 📞 enkel na reservatie
- M 1-5 (Park)
- T 92-93 (Park)
- B 29-63-65-66 (Madou)
- ♿ niet toegankelijk

Het Koninklijk Circus werd vanaf 1876 bij de aanleg van de Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuwwijk gebouwd door de gelijknamige naamloze vennootschap. Architect Wilhelm Khunen ontwierp op het perceel van het binnenterrein van het huizenblok een gebouw in de vorm van een regelmatige veelhoek. De op de Indische stijl geïnspireerde zaal ontleent haar ritme aan twintig zuilen. Die ondersteunen een gebinte dat aan de ogen van de toeschouwers wordt onttrokken door een verlaagd plafond van kasjmierdoek. Voor de eerste voorstelling in 1878 tekende de Troupe équestre royale belge Renz. In de kelder verdieping van het enige vaste circus in Brussel stonden boxen voor bijna 110 paarden. Naast waterspektakels en paardenrevues werden in de zaal ook pantomimes en balletten opgevoerd. Tussen 1908 en 1914 werden er zelfs films vertoond. Vanaf 1920 bood de programmatie ook ruimte voor variétéschows. In 1953 verbouwde architect Charles Van Nueten het complex volgens de mode van die tijd.

Het Koninklijk Circus had sinds zijn oprichting niet alleen tal van paarden- en circusvoorstellingen te gast (Circus van Moskou, Bouglione, Holiday on Ice en andere), ook bekende artiesten traden er op zoals de violisten Eugène Ysaÿe en Yéhudi Menuhin, Maurice Chevalier, Joséphine Baker, Mistinguette, Charles Trenet, Dalida, Buster Keaton, Gilbert Bécaud, de clown Popov, Louis Armstrong of Maurice Béjart en het Ballet van de 20ste eeuw. In 2018 onderging deze populaire Brusselse cultuurtempel, eigendom van de Stad, een grondige renovatie en kwam er een nieuw team aan het roer. Op het gevarieerde programma staan vandaag stand-ups, dansvoorstellingen en concerten van artiesten uit de hele wereld, van Pascal Obispo tot Kylie Minogue, van Hooverphonic tot Vanessa Paradis.

Rondleidingen, zaterdag om 11u, 13u30 en 16u (Nederlands) en om 10u, 11u30, 14u, 15u30 en 17u (Frans).

WANDELING

Vanaf de Brabançonne tot het Congresplein

We wandelen vandaag door een wijk die de geschiedenis van ons land uitstraalt. Vanaf het Surllet de Chokierplein, gaan we via het Vrijheidsplein naar het Congresplein. Dit plein, ontworpen door architect Joseph Poelaert, is 'the place to be' als we spreken over de geschiedenis én in het bijzonder over de beginjaren van ons land. De Congreskolom is het symbool van de onafhankelijkheid van België. Het straalt de euforie uit die gepaard ging met de oprichting van ons land. Het 2de monument, het graf van de onbekende soldaat, verzinnebeeldt dan weer het verdriet, het leed dat wordt berokkend door de oorlog. Het houdt de herinnering levendig aan de velen die gesneuveld zijn voor onze vrijheid in de figuur van de onbekende soldaat. Beide monumenten zijn een *meeting point* om even stil te staan bij onze vrijheden

- 🕒 zondag om 10u en 14u (Nederlands) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: uitgang metro 'Madou', hoek Leuvensesteenweg/Scailquinststraat in Sint-Joost-ten-Node

M 2-6 (Madou)

B 29-63-65-66 (Madou)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

42. Vlaams Parlement/ Huis van de Vlaamse Volksvertegen- woordigers

- 🕒 za en zo van 10u tot 16u
- 📍 IJzerenkruisstraat 99 (bezoekerscentrum) – Brussel

M 1-5 (Park/Kunst-Wet),
2-6 (Madou/ Kunst-Wet)

T 92-94 (Park)

B 29-63 (Drukpers)

- ♿ toegankelijk met hulp

Het Vlaams Parlement is gevestigd in twee gebouwen die door een tunnel verbonden zijn. Sedert maart 1996 vinden alle vergaderingen en officiële ontvangsten plaats in het voormalige *Hôtel des Postes et de la Marine*, uit 1905 naar een ontwerp van Joseph Benoit. De Vlaamse Raad kocht het gebouw in 1987 en heeft het grondig verbouwd.

Het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers is sinds 11 juli 2002 het administratief centrum van het Vlaams Parlement. De indrukwekkende lokettenzaal doet er dienst als bezoekerscentrum met balie, eetcafé en een interactieve digitale tentoonstelling over de werking en de geschiedenis van het Vlaams Parlement. Ook tijdens de periode van de Dienst der Postcheques fungeerde de lokettenzaal als ontvangstruimte voor de bezoekers. Het ontwerp van Victor Bourgeois vormt een mooi voorbeeld van de nieuwe zakelijkheid van de jaren 1930-1940.

In de beide gebouwen is in de gangen, ontvangstruimten, vergaderzalen en kantoren werk te zien van bekende kunstenaars, onder wie Guillaume Bijl, Fred Eerdekens, Jozef Legrand, Joaquim Pereira Aires, Panamarenko, Jan Fabre, Dirk Braeckman, Luc Tuymans, Roger Raveel, Liliane Vertessen, Pjeroo Roobjee, Berlinde De Bruyckere en nog heel wat anderen. (Bewaarlijst – Dienst der Postcheques – 02/04/1998)

Afgebakend parcours, vrij te volgen. Onderweg uitleg door gidsen en een brochure (Nederlands, Frans en Engels).

43. Ambassade van Frankrijk in België/ Residentie van Frankrijk

- 🕒 enkel za van 10u30 tot 17u
- 📍 Hertogstraat 65 – Brussel
- 📍 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie. Identiteitsbewijs verplicht

M 1-5 (Park), 2-6 (Kunst-Wet)

T 92-93 (Park)

- 🔗 toegankelijk (bedankt om ons op voorhand te contacteren: jdp-omd@urban.brussels)

De Residentie van Frankrijk is gevestigd in de Regentlaan, meer bepaald in een neoklassiek herenhuis. Architect Jean Culot bouwde het voor burggraaf Charles de Spoelberch de Lovenjoul, een bibliofiel met een passie voor de Franse romantiek. Bij zijn dood schonk de burggraaf zijn collectie originele manuscripten en zijn herenhuis aan het Institut de France. De woning zou voortaan dienst doen

als residentie van de ambassadeur of ambassadrice van Frankrijk bij het Koninkrijk der Belgen. De tuin die dateert van 1910, werd in 1961 heraanlegd door René Pechère en in 2019 door Erik Dhont. Hij biedt toegang tot de diplomatieke kanselarij waarvan het gebouw in 1909 werd ontworpen door de Franse architect Georges Chedanne. Vandaag is dit gebouw beschermd als uniek voorbeeld van de Franse art nouveau in Brussel. Op de muren van het gebouw dat in 1911 werd geopend, prijken de waarden van de Franse Republiek. Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap worden door figuren onder de bloemenguirlandes uitgebeeld. Het monumentale hek van Edgar Brandt is een unieke getuige van de wederopkomst van smeedijzer, kenmerkend voor het eerste decennium van de 20ste eeuw. Deze historische gebouwen zijn getuigen van en geven gestalte aan de Franse diplomatie in België. (Beschermd – 17/06/2010)

Rondleidingen door de teams van de ambassade, zaterdag om 10u30, 11u, 11u30, 12u, 12u30, 13u, 13u30, 14u, 14u30, 15u, 15u30, 16u en 16u30.

WANDELING

Vanity Fair in Brussel

Na het tumult van de Franse Revolutie, een zeer bewogen periode, willen de Brusselaars weer leven en zich amuseren. Tussen 1800 en 1830 ontwikkelen ze een levenskunst die door heel wat buitenlanders, onder wie veel Britten, wordt gewaardeerd en die haar stempel drukt op ons stedelijke landschap. Ontdek de sporen van deze ontmoetingsplaatsen over wandelpaden, door parken en tuinen, langs herenhuisen, pleinen en de ingang van de kathedraal en langs de vergeten balzalen van de stad. Van de stadswandeling van Napoleon tot de werkplaats van de wagenmaker die enkele dagen voor de Slag van Waterloo werd omgetoverd tot een schitterende balzaal stap u in de voetsporen van de Brusselse elegante dames, de Britse officieren en de zondagse wandelaars uit een tijd van strenge zeden.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u, 13u30 en 15u30 (Nederlands) en zondag om 10u30, 14u en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: uitgang van metrostation Kunst-Wet, op het kruispunt van de Wetstraat en de Regenschapslaan in Brussel

M 2-6 (Kunst-Wet)

- 📍 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Once in Brussels.

44. Paleis der Natie

- ① enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Leuvenseweg 7 – Brussel
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie. Identiteitsbewijs verplicht.
- M 1-5 (Park), 2-6 (Kunst-Wet)
- T 92-93 (Park)
- B 29-63-65-66 (Treurenberg)
- ♿ toegankelijk (gelieve ons op voorhand te contacteren: jdp-omd@urban.brussels – 02 501 73 55)

Het Paleis der Natie, sinds 1831 de zetel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat, vormt het centrum van de grote architecturale compositie in neo-classicistische stijl die de noordkant van het Warandepark afsluit. Het gebouw werd tussen 1778 en 1783 naar de plannen van Barnabé Guimard gebouwd als vestigingsplaats van de Soevereine Raad van Brabant, een rechtscollege. De hoofdvleugel wordt gemarkeerd

door een voorbouw onder een fronton versierd met een bas-reliëf van Gilles-Lambert Godecharle: 'Gerechtigheid die de ondeugden bestraft en de deugden belooft'. In de hal geven twee paar Dorische zuilen de vestibules aan die naar de monumentale trappen leiden. De ene, met rood tapijt, leidt naar het halfrond van de Senaat dat werd ontworpen door architect Tilman-François Suys en gedecoreerd door deschilders Louis Gallait en Jacques de Lalaing. De andere trap, met groen tapijt, leidt naar het halfrond van de Kamer. Nadat het in 1883 werd verwoest door een brand, werd het weer opgebouwd door architect Hendrik Beyaert. Binnen deze muren legt de nieuwe vorst zijn eed af. In deze zalen (plenaire en commissiezalen) en in de gangen, ook in het recente gebouw van het Forum dat toegankelijk is via de Tondo (2020), komen de federale parlementsleden samen om hun wetgevend werk te verrichten. Het Paleis der Natie ontvangt ook hoogwaardigheidsbekleders in zijn salons, evenals burgers die een kijkje willen komen nemen in het democratisch hart van het land.

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 12u30, 13u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 13u, 15u, 16u en 17u (Frans).

👉 **Rondleiding in Vlaamse gebarentaal, zaterdag om 11u30 met een gids Vlaamse gebarentaal. Rondleiding in Franse gebarentaal, zaterdag om 14u. In samenwerking met Arts et Culture.**

WANDELING

De hoogplaatsen van de democratie

Ontmoetingsplaatsen zijn erg belangrijk voor het functioneren van de democratie. Mensen komen samen in het parlement, in gerechtsgebouwen... of in het Koninklijk Park waar ooit de Belgische Staat werd opgericht. In de bibliotheek, het museum of het conservatorium maken we kennis met andere ideeën, andere tijden, andere culturen. En uit al die ontmoetingen ontstaan ideeën die de democratie tot leven brengen. Deze wandeling leidt langs de hoogplaatsen van de democratie in België en maakt duidelijk hoe ons land functioneert. Hoe functioneren de huidige federale, gewestelijke en communautaire instellingen? Hoe werkt de scheiding der machten en hoe wordt dat allemaal georganiseerd? U verneemt het tijdens deze wandeling. En ook: welke belangrijke rol vervult cultuur in het tot stand komen van de democratie?

- ① zaterdag en zondag om 10u en 13u30 (Frans) en zaterdag en zondag om 10u (Engels) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: tegenover Leuvenseweg nr 13 in Brussel
- M 1-5 (Kunst-Wet/Park), 2-6 (Kunst-Wet)
- T 92-93 (Park)
- B 29-65-66-63 (Treurenberg)
- ① reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Le Tamanoir.

WANDELING

De Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuw-wijk

De Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuw-wijk zoals we ze vandaag kennen, ontstond in de jaren 1870. Van in het begin al stonden weelderige gebouwen in dienst van het plezier van de bourgeoisie: het Koninklijk Circus, de galerij van het Parlement, de Koninklijke Baden of het Edentheater waarvan nog enkele sporen zijn overgebleven. Kortom, in de nieuwe wijk stond alles in het teken van het plezier en het comfort van haar bewoners. Als een soort van enclave tussen de Congressuul en de Kleine Ring is de wijk met haar mooie openbare ruimten en huizen met fraaie gevels een unieke plek in de Brusselse stedelijke omgeving. Een wandeling doorheen een hot-spot van het Brusselse mondaine leven van weleer.

⌚ zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)

📍 vertrek: op de hoek van de Koningsstraat en de Leuvensestraat in Brussel

M 1-5 (Park)

T 92-93 (Park)

B 29-63-65-66 (Treurenberg)

ⓘ reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met **Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU)**.

45. Park van Brussel

📍 Paleizenplein/Koningsstraat/Hertogstraat/Wetstraat Brussel

M 1-5 (Kunst-Wet/Park), 2-6 (Kunst-Wet)

T 92-93 (Park)

B 29-63-65-66 (Treurenberg)

Het park van Brussel werd eind 18de eeuw aangelegd in het verlengde van het Koningsplein, op de plaats van de vroegere Warande of Garenne die destijds dienst deed als jachtgebied voor het hof op de Koudenberg. De Oostenrijker Joachim Zinner en de Fransman Barnabé Guimard ontwierpen het park in 1774 rond drie grote assen, een verwijzing naar de symbolen van de vrijmetselarij die in het Brussel van de Verlichting furor maakte. Het park bestaat uit bosjes met struiken en bomen, opgebonden lindes die de omtrek van het park markeren en brede dreven die lange perspectieven bieden en afgezet zijn met platanen of kastanjebomen. Een opmerkelijke groep

beelden is afkomstig van het oude labyrint van het hertogelijk park, van het kasteel van Tervuren of van het hotel Thurn & Taxis. In 1841 bouwde architect J. Cluysenaer ook een elegante kiosk. Fanfares en orkesten speelden er regelmatig concerten voor een dansgraag publiek. Het park van Brussel werd vaak geassocieerd met feesten en de gasten van de Wauxhall, geïnspireerd op de *Vaux Hall Gardens* in het Engeland van de 17de eeuw, doorkruisten de dreven heel regelmatig. Vandaag is het park het decor van volksvermaak op 21 juli. Dagelijks zijn in deze groene long in het centrum van Brussel tal van wandelaars en joggers te vinden. Andere bezoekers komen voor een gezellige picknick of om even te lezen. (Beschermd – 21/06/1971)

Speurtochten

Ludieke en kindvriendelijke zoektocht 'Het park van Brussel: crinoline en hoge hoeden' en speurtocht 'Rendez-vous in het Warandepark!' (zie hieronder en hiernaast).

SPEURTOCHT

Ludieke en kindvriendelijke zoektocht 'Het park van Brussel: crinoline en hoge hoeden'

Van de heuvelige Warande, het geliefkoosde jachtdomein van Karel V, zijn vandaag nog maar weinig sporen te zien. Het park van Brussel, een niet te missen groene zone recht tegenover het Koninklijk Paleis, torent nog fier uit boven de stad. In de 18de eeuw werd het privéjachtdomein van de Hertogen van Brabant omgevormd tot een openbaar park dat in de eeuw van de Verlichting niet zou misstaan. Een schouwburg, een prieel, een kiosk en andere uitspanningen... Alles was er aanwezig om de hele dag door publiek aan te trekken. Al heel gauw werd het park een bevoorrechte ontmoetingsplaats waar de Brusselaars ontspanning zochten. Met een notitieboekje in de ene hand en een potlood en je goede humeur in de andere, ben je helemaal klaar om het Park van Brussel te ontdekken.

⌚ zaterdag en zondag om 10u, 13u en 15u30 (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de ingang van het BELvue museum, Paleizenplein 7 in Brussel

T 92-93 (Koning)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

ⓘ reserveren verplicht. Maximaal 4 groepen van 6 personen (volwassenen en kinderen) per vertrek.

In samenwerking met **Once in Brussels**.

RALLY

Rendez-vous in het Warandepark!

Het Warandepark is altijd al een ontmoetingsplaats geweest! Oorspronkelijk was het een jachtgebied van de hertogen en de adel. Ten tijde van keizer Karel was er in het park een wijngaard, visvijver, een labyrint, een veld voor toernooien, een kaatsbaan en nog later werden frivole waterspelen toegevoegd. Na de brand van het hertogelijke paleis in 1731 kreeg Brussel een fraai symmetrisch aangelegd park. Het Warandepark werd opgevat als een wandeling met brede lanen en vergezichten, versierd met talrijke beelden en werd dé rendez-vous-plek voor de beau monde. Het park, het Koninklijk Parktheater en de Vauxhall, vormden één groot vermaak met kindervoorstellingen, circusacts, variététheater, komische opera's en operettes, concerten, dans, drank en verleiding. Tot op vandaag is het Warandepark de *place to be* voor het volksfeest op de nationale feestdag, evenementen, party's en concerten. Getriggerd? Laten we afspreken!

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u30 en 14u (Nederlands) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: kiosk in het Warandepark (te vinden via de ingang langs de Koningsstraat) in Brussel

M 1-5 (Park)

T 92-93 (Park)

B 29-63-65-66 (Treurenberg)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met [Korei Guided Tours](#).

WANDELING

In alle discretie

Er zijn zo van die muren waarachter mensen schuilen die zich voor een tijdje willen terugtrekken, ver weg van de ogen van het publiek. In hotels, caberdouches, sauna's of privéclubs vinden ze elkaar, hebben ze elkaar lief in het geheim en delen ze datgene wat hen verenigt... Wat er gebeurt is hun geheim, natuurlijk, maar wat let ons om stiekem toch een kijkje te gaan nemen op die plaatsen en om te proberen hun geschiedenis te achterhalen?

- 🕒 zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de ingang van het park van Brussel (recht tegenover het Koninklijk Paleis), Koningsplein in Brussel

T 92-93 (Koning)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met [Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis](#).

WANDELING

Geheime ontmoetingen

Deze wandeling leidt langs ongewone plaatsen, bekend of onbekend, waar mensen samenkwamen die liever niet gezien wilden worden. In het Park van Brussel omhelsden geliefden elkaar in de schaduw van de hoge bomen, terwijl tsaar Alexander zich er schuil hield tijdens zijn reis naar Brussel. Tegen de muren van het Koninklijk Paleis echode het gefluister van de geliefden van Leopold II. Het Museumplein was het 'verborgene' van Karel Van Lotharingen die er discrete afspraakjes maakte. In de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen verborg Victor Hugo zijn Juliette. In dezelfde buurt ontmoetten ook Verlaine en Rimbaud elkaar, zij het iets minder discreet. De steegjes boden een schuilplaats voor wie werd achterna gezeten of een geheime plek waar complotten werden gesmeed of discrete liefdes werden bezegeld. De schaduw van de kerken was ideaal om geheime informatie uit te wisselen. En enkele legendarische hotels zoals *L'Espérance* waren een geliefd oord voor verliefde zielen.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)

- 📍 aan de uitgang van het metrostation Park, Koningsstraat in Brussel

M 1-5 (Park)

T 92-93 (Paleis)

B 27-33-38-71-95 (Koning)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met [E-Guides](#).

46. Cercle royal gaulois artistique et littéraire

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Wetstraat 5 – Brussel
- 📍 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 1-5-6 (Kunst-Wet/Park), 2-6 (Kunst-Wet)
- T** 92-93 (Park)
- 🚫 niet toegankelijk

In 1782 tekent architect Louis Montoyer de plannen voor een gebouwencomplex in Lodewijk XVI-stijl, bestaande uit een ronde schouwburg en een rechthoekig gebouw met een balzaal en een receptiezaal. In 1820 neemt de Stad Brussel dit complex, Vaux-Hall genoemd, over en beslist ze om de gebouwen apart te verhuren. De Société du Concert Noble neemt het café van de Vaux-Hall en enkele aanpalende ruimten in concessie en krijgt toestemming om een prestigieuze balzaal te bouwen naar de plannen van architect Charles Van der Straeten. In 1871 wordt het complex verhuurd aan

de Cercle artistique et littéraire die in 1949 haar krachten bundelt met de Cercle gaulois, waarna ze samen verdergaan als de Cercle royal gaulois artistique et littéraire. Die verwerft het gebruiksrecht op het blauwe salon, de koninklijke zaal, de balzaal die samen met haar vier kariatiden van beeldhouwer François Rude intact is gebleven en de Lotharingenzaal uit 1783 die deel uitmaakt van het oorspronkelijke gebouw. De Cercle promoot kunst en cultuur en is een ontmoetingsplaats bij uitstek die tal van recepties, lezingen en bijeenkomsten organiseert. Haar doel: 'streven naar uitmuntendheid in vriendschappelijke ontmoetingen en diep respect voor de ander, als ook een constante zoektocht naar al wat mooi, goed en waarachtig is.' (Beschermd – 09/03/1995)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Nederlands) en om 10u, 10u30, 11u, 11u30, 12u-13u30, 14u, 14u30, 15u, 15u30, 16u, 16u30, 17u en 17u30 (Frans), en om 10u30, 11u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Engels).

WANDELING

Ontmoetingen in het groen.

Van het jachtdomein tot het Fontainaspark

Parken zijn niet alleen groene longen in de stad, ze verbeteren ook de levenskwaliteit van de inwoners die er de rust kunnen opzoeken in de open lucht. Het park van Brussel was vroeger het jachtdomein van het hof van Karel V. Later was het een geëerde trekpleister voor de beau monde die zich maar wat graag liet bewonderen in het theater en in de Vaux-Hall. En vandaag? Welke mensen treffen we vandaag zoal aan in de parken van het stadscentrum? Adolescenten in het skatepark op het Ursulinenplein, conservatoriumstudenten op de banken in het park op de Kleine Zavel, kunstliefhebbers in de Beeldentuin en wijkbewoners in het Fontainaspark die er een koffie komen drinken en toekijken hoe hun kinderen spelen. Maak kennis met de diversiteit van het landschap, de natuur en de parkbezoekers!

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u, 13u en 16u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: aan de uitgang van het metrostation 'Park', op de hoek van de Koningsstraat en de Wetstraat in Brussel
- M** 1-5 (Park)
- T** 92-93 (Paleis)
- B** 27-33-38-71-95 (Koning)
- 📍 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

47. Koninklijk Parktheater

- 🕒 enkel za van 9u tot 14u
- 📍 Wetstraat 3 – Brussel
- 🎫 enkel na reservatie
- M** 1-5 (Kunst-Wet/Park), 2-6 (Kunst-Wet)
- T** 92-93 (Park)
- 🚫 niet toegankelijk

Het Koninklijk Parktheater werd in 1782 gebouwd in Franse classicistische stijl. Architect Louis Montoyer had eerder ook bijgedragen tot de bouw van het paleis van Laken. Het theater maakte deel uit van de Waux-Hall, een complex van de gebroeders Bultos die de zalen van Parijs en Londen als voorbeeld stelden. Op een en dezelfde plaats waren een café, balzalen, concertzalen en luxeboetieks verenigd. Het Koninklijk Parktheater werd gedecoreerd in Lodewijk XVI-stijl met kariatiden, laurierkransen, medallions, rankversieringen en bloemenmotieven. Begin 19de eeuw stond

er een manège en werden er voorstellingen gegeven door Zweedse artiesten. Later waren er koorddansers, kermessen en Britse acteurs te gast. Het duurde een tijdje voordat theater populair was in Brussel en om de vaak lege banken te vullen, deden de uitbaters onder meer een beroep op goochelaars. In 1869 kenden vooral komedies, komische opera's en operettes succes. Tien jaar later sloeg het Koninklijk Parktheater een nieuwe weg in en werd het de meest literaire, meest eclectische en meest succesvolle zaal van Brussel. Op de affiche stonden namen zoals Réjane en Sarah Bernhardt. Vandaag is het uiterst gevarieerde programma nog altijd een van de meest vooraanstaande in Brussel en trekt het een vernieuwd publiek aan, liefhebbers van komedies en drama's, van creaties en van meer klassieke stukken. (Beschermd – 03/09/1995)

48. Universitaire Stichting

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Egmontstraat 11 – Brussel
- 🎫 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 2-6 (Naamsepoort)
- B** 33-34-64-54-71-80 (Naamsepoort)
- 🚫 niet toegankelijk

Het gebouwencomplex waar sinds begin jaren 1920 de Universitaire Stichting is gevestigd, werd tussen 1870 en 1958 achtereenvolgens gebouwd en verbouwd door de architecten Eugène Flanneau, Ernest Jaspar en Maurice Haeck. De Universitaire Stichting werd opgericht na de Eerste Wereldoorlog en kreeg in 1920 het officiële statuut van instelling van openbaar nut. Ze stelt zich tot doel om materiële steun te verlenen aan onderzoekers

en om een forum te ontwikkelen tussen het universitaire milieu en de leidende milieus van de burgermaatschappij. Gedurende enkele decennia bood ze onder meer onderdak aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO). De salons hebben al hun vroegere charme bewaard, net als trouwens de vergader- en de studiezalen die nog altijd hun hoge lambriseringen, rijke bibliotheken en mooi

gestucte plafonds hebben die de sfeer oproepen van de Engelse privéclubs. 'Eenheid in respect voor de culturele en ideologische verscheidenheid' blijft haar voornaamste devies. Via lezingen, meetings en debatten slaat ze ook vandaag nog bruggen en bevordert ze de uitwisseling van ideeën en opinies binnen een select publiek.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Pro Velo.

BRUSSEL-UITBREIDING

ETTERBEEK

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

SINT-PIETERS-WOLUWE

OUDERGEM

49. Voormalig atelier van Marcel Hastir

- ⌚ za en zo van 10u tot 12u en van 14u tot 18u
- 📍 Handelsstraat 51
Brussel-Uitbreiding
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 2-6 (Troon)
- B 12-27-38-54-71-95 (Belliard)
- 🚫 niet toegankelijk

Toen in 1860 het huis werd gebouwd waar schilder Marcel Hastir later zijn atelier onderbracht, was de Leopoldwijk nog volop in ontwikkeling en was het station Luxemburg nog maar pas geopend. Omstreeks 1900 kreeg het gebouw er een achterbouw bij waar de gegoede burgerij ontspanning zocht in dansen, schermen en turnen. In 1927 werd het huis gekocht door de Belgische afdeling van de Theosofische Vereniging die zich er ook vestigde. Schilder Marcel Hastir, zelf overtuigd theosoof, nam in 1935 zijn intrek op de tweede verdieping van het huis en begon er kort nadien te schilderen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog aarzelde hij niet om verzetsleden te laten onderduiken in zijn zogenaamde teken- en schilderschool, antinazistische pamfletten af te drukken en papieren te vervalsen om levens te redden. Later reeg Marcel Hastir zijn muzikale, theatrale en filosofische activiteiten aan elkaar: hij organiseerde lezingen met pater Pire, Alexandra David-Néel of Lanza del Vasto – een discipel van Gandhi, recitals van Charles Trenet,

Jacques Brel of Barbara, concerten van Lola Bobesco of voorstellingen van Maurice Béjart. Bij het overlijden van de meester in 2011 werd het atelier ternaauwernood van de sloophamer gered en intact gehouden. Een stichting organiseert er vandaag concerten, projecties en lezingen die dankbaar gebruik maken van dit intieme kader. (Beschermd – 23/03/2006)

Rondleidingen met het accent op de geschiedenis van het gebouw en de kunstwerken van de schilder, zaterdag en zondag om 10u, 10u30, 11u, 11u30, 14u, 14u30, 15u, 15u30, 16u, 16u30, 17u en 17u30.

WANDELING

Van het Luxemburgplein naar de Meeûssquare

Zin in een wandeling op het Luxemburgplein en omgeving? Op donderdagavonden wemelt het op het plein van de Europese expats, op dinsdag bezoeken bewoners en kantoorbedienden de biomarkt en altijd zie je er wel jongeren op hun skateboard. In het hart van de Europese wijk biedt dit plein heel wat recreatiemogelijkheden, cafés en restaurants. De wandeling leidt ook langs de Meeûssquare, ideaal om even een pauze te nemen in het groen... En om de verschillende bouwstijlen te ontdekken: van neoklassiek tot hedendaags en modern.

- ⌚ zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan het oude station Luxemburg, Trierstraat 1 in Elsene
- B 34-38-80-95 (Luxemburg)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

50. Europees Parlement

- 🕒 za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Wiertzstraat 60
(ingang 'bezoekers')
Brussel-Uitbreiding
- 📄 uitsluitend na reservatie
(<https://brussels-hemicycle.booking.europarl.europa.eu/>).
Vergeet geen identiteitsbewijs
mee te brengen.
- M 1-5 (Maalbeek/Schuman)
- B 12-21-27-34-38-64-71-80
(Luxemburg)
- ♿ toegankelijk met hulp

De immense glasstructuur die het Europees Parlement herbergt, tekent zich af in de Leopoldwijk, achter het gebouw van het voormalige station Luxemburg. Het bestaat onder meer uit een centraal gedeelte met koepel, het gebouw 'Paul-Henri Spaak' dat ook bekend is onder de naam 'Caprice des Dieux' – een verwijzing naar de vorm van de beroemde Franse kaas. Hier bevindt

zich het halfroond, symbool van de democratie en het parlementaire debat, met 857 plaatsen waarvan er 705 zijn voorbehouden voor de parlementsleden. 500 plaatsen zijn toegekend aan het publiek in de tribunes. De burgers kunnen er de plenaire sessies of de presentaties volgen en met eigen ogen zien hoe het parlement functioneert. Een tweede gebouw, 'Altiero Spinelli', werd tussen 1991 en 1998 toegevoegd en bevat onder meer de kantoren van de parlementsleden en de politieke fracties. Het heeft een oppervlakte van 286 000 m² en is onderverdeeld in twee vleugels van vijftien verdiepingen. Toen de Europese Unie in 2004 werd uitgebreid met tien nieuwe landen kwamen er nog twee gebouwen bij in de Trierstraat naast het voormalige stationsgebouw: het gebouw 'József Antall' en het gebouw 'Willy Brandt'. Het Europees parlement is een plaats voor debat en beleidsbeslissingen en blijft dicht bij de burgers staan die soms bepaalde vergaderingen kunnen bijwonen.

Bezoek aan het halfroond met multimediasgids in de 24 officiële talen van de Europese Unie, zaterdag en zondag van 10u tot 17u (laatste toegang om 16u). Reserveren via <https://brussels-hemicycle.booking.europarl.europa.eu/>

Interactieve presentaties in het Frans, Engels en Nederlands (en in andere talen, naargelang de beschikbaarheid en de vraag) geven informatie over de werking van het parlement, een kruising van de Europese culturen. Hoe we kunnen bijdragen tot het Europa van morgen verneemt u via de lezing over de toekomst van Europa.

WANDELING

De campus van het Europees Parlement

Op het kruispunt van de Europese en de lokale geschiedenis wandelt u over de campus van het Europees Parlement in Brussel. Het voormalige station Leopold, Citizens Garden, de esplanade,... Het zijn allemaal plaatsen waar mensen samenkomen. Welke geschiedenis gaat er schuil achter de gebouwen van het Europees Parlement en wat is hun huidige functie?

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u (Nederlands), zaterdag en zondag om 11u en 16u, zaterdag en zondag om 15u en 17u (Engels) en zaterdag en zondag om 14u (Duits) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan 'Station Europa', Luxemburgplein in Brussel-Uitbreiding
- B 34-38-80-95 (Luxembourg)
- 📄 reserveren verplicht (<https://walkingtours.booking.europarl.europa.eu/>).
Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met het Europees Parlement.

51. Residentie van de ambassadeur van Spanje

- 🕒 za en zo van 10u tot 14u
- 📍 Montoyerstraat 26
Brussel-Uitbreiding
- 📄 uitsluitend na reservatie .
Identiteitsbewijs verplicht.

M 2-6 (Troon)

B 27-34-38-64-80-95
(Wetenschappen)

🚫 niet toegankelijk

Dit gebouw is het laatste overblijfsel van de oorspronkelijke bebouwing van het huizenblok die in 1840 werd ontworpen door architect Tilman-François Suys. Hij was de grote bouwmeester van de Leopoldwijk. In 1909 onderging het neoclassicistische herenhuis enkele verbouwingen onder toezicht van architect Edouard Pelseneer. Op 7 november 1919 werd de woning aan-

gekocht door Rodrigo de Saavedra et Vinent, de markies van Villalobar, voor rekening van de Spaanse regering waarvan hij de minister-plenipotentiair in België was. Bedoeling was om er de Spaanse legatie in Brussel te huisvesten. Vandaag is het de officiële residentie van de ambassade van Spanje, ook 'Résidence Ambassadeur Marquis de Villalobar' genoemd. Het interieur is prachtig gedecoreerd. De

markies had de woning volledig laten herinrichten en versierd met kunstwerken uit zijn collectie, zoals op oude foto's is te zien. Uit die tijd stammen de grisaille in de inkomhal die het paleis van Santa Cruz in Madrid afbeeldt, maar ook de prachtige bronzen trapleuning of de reproductie van de wapenschilden van Toledo met de poort van Bisagra, geschenken door een Belgische kunstenaar en opgehangen in het trappenhuis. Al honderd jaar lang worden in de salons recepties gehouden of vinden er private of officiële ontmoetingen plaats. (Beschermd – 04/04/1996)

Bezoekers kunnen tijdens hun bezoek aan de residentie via het internet het gebouw ook virtueel bezoeken. Aan de hand van 3D-beelden in hoge definitie krijgen ze uitleg over de belangrijkste kunstwerken in de residentie.

Activiteit 'Van collectieve kunst naar de kanselarij van Spanje' (zie hieronder).

ACTIVITEIT

Van collectieve kunst naar de kanselarij van Spanje

Profiteer van je bezoek aan de residentie van de ambassadeur van Spanje om op een boogscheut daarvandaan het cultuurhuis van de kanselarij van de ambassade van Spanje te ontdekken, dat uitsteekt op een binnenkoer. Er vinden het hele jaar door allerhande tentoonstellingen en evenementen plaats, die gevolgd worden door gezellige en artistieke bijeenkomsten.

Op 18 en 19 september kun je er terecht voor:

- De tentoonstelling 'De hele oceaan wordt beïnvloed door een kiezelsteen: verhalen van anonieme Europese identiteiten' – collectief kunstwerk samengesteld uit werken die als gemeenschappelijk thema Europa hebben en zijn culturele identiteit en fundamentele waarden.
- De installatie *Effet papillon*, een combinatie van muurschildering en sculptuur, van de kunstenaressen Esther Pizarro (oud-leerling van de Koninklijke Academie van Spanje in Rome) en Olimpia Velasco, ingehuldigd op 23 september 2020 en laureaat van de internationale oproep voor kunst in het openbaar 'Wij zijn natuur. Een muur tegen klimaatverandering'.

Je kunt er ook de performance 'MM – une héroïne en faveur du patrimoine' bijwonen.

- 🕒 zaterdag en zondag van 10u tot 14u
- 📍 plaats: kanselarij van de ambassade van Spanje, Wetenschapsstraat 19
in Brussel-Uitbreiding

M 1-2-5-6 (Kunst-Wet)

B 21-27-64 (Trier)

- 📄 reserveren verplicht. Maximaal 10 personen per groep. Identiteitsbewijs verplicht

In samenwerking met de Ambassade van Spanje in het Koninkrijk België.

52. Concert Noble/ Edificio

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u
- 📍 Aarlenstraat 82
Brussel-Uitbreiding
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen na reservatie
- M 1-5 (Maalbeek)
- B 21-27-64 (Toulouse)
- ♿ toegankelijk

De naam 'Concert Noble' dateert uit 1785. Aartshertogin Marie-Christine van Oostenrijk en haar echtgenoot Albert van Saksen-Teschen richtten in het Koningspark een kring op die de taak krijgt om ontmoetingen te organiseren tussen de leden van de adel. In 1873 beslist de Société du Concert Noble onder impuls van koning Leopold II om in de Leopoldwijk een nieuwe trefplaats te bouwen voor de beau monde: de feestzaal en de salons zoals we die vandaag nog kennen. De opdracht

wordt toevertrouwd aan architect Hendrik Beyaert. Hij ontwerpt een aaneenschakeling van weelderige ruimten gedecoreerd in Lodewijk XVI-stijl. De volumes worden geleidelijk aan groter en bereiden de bezoeker voor op de apotheose: de balzaal met 15 meter onder het plafond en een oppervlakte van 400 m². De Concert Noble wordt al snel een tempel van het mondaine leven in de hoofdstad. Onder meer koning Boudewijn, de sjah van Iran, Lord Mountbatten, de president van de Verenigde Staten, Georges W. Bush en zelfs de Dalai-Lama waren te gast in deze zaal! Het beschermde pand werd geres-taureerd op initiatief van de ABB (Verzekeringen van de Belgische Boerenbond) die het in 1982 kocht. Later werd het eigendom van Edificio dat zich inzet voor de vrijwaring van opmerkelijk erfgoed zodat ook de latere generaties er nog van zullen kunnen genieten. Edificio stelt zich tot taak om het erfgoed van het verleden een toekomst te geven door ze in het heden te houden via

de programmatie van diverse culturele, corporate of institutionele evenementen... Dankzij Edificio leeft de Concert Noble ook vandaag nog. (Beschermd – 27/10/1983)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met Once in Brussels en Korei Guided Tours.

53. Voormalige Bank Brunner

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Wetstraat 78
Brussel-Uitbreiding
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- M 1-5 (Maalbeek)
- B 59-64 (Maalbeek)
- ♿ niet toegankelijk

Wetstraat 78 is een van de zeldzaam overgebleven herenhuizen in deze ooit zo prestigieuze straat waar adellijke of gegoede families een residentie hadden. Het gebouw met neoclassicistische gevel dateert van 1860. Omstreeks 1900 kreeg architect Léon Govaerts de opdracht om de bestemming te wijzigen en er een bank in te richten. De eetzaal werd omgebouwd tot een neorenaissance salon en een gigantische loketzaal werd ontworpen in art nouveau-stijl. Onder een koepel met betonstructuur werd de

grote vierkante ruimte versierd met witte en groene marmer, vergulde messing, mahonie en kleurrijke glas-in-loodramen. Sinds Bank Brunner in 2000 haar activiteiten in de Wetstraat heeft stopgezet, wordt de zaal soms gebruikt voor evenementen en klassieke muziekconcerten, terwijl de talrijke salons een prestigieus kader bieden voor werkvergaderingen. Momenteel loopt een studie voor de restauratie en opknapping van de woning. (Beschermd – 09/05/1995)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met l'Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU) en Korei Guided Tours.

Klassieke muziekconcerten.

54. Margaretasquare

📍 Brussel-Uitbreiding

B 63 (Margareta/Michelangelo)

In het kader van zijn stadsplaningsopdracht ontwierp Gédéon Bordiau een opeenvolging van drie squares die met elkaar waren verbonden door een brede, beboomde laan en gebruik zouden maken van het water afkomstig van Schaarbeek en Woluwe. Het ontwerp voor de Palmerstonlaan, de Amborixsquare, de Margaretasquare en de Maria-Louisasquare was geboren. De werken namen een aanvang in 1875. De Maria-Louisasquare pronkt met een grote vijver, een kunstmatige grot en een krachtige fontein. De Amborixsquare, omringd door een lindehaag, vertoont geometrische ruimten die zijn aangelegd in terrassen in een eerder Franse stijl. Voor de Margaretasquare, genoemd naar Margareta van York, Margareta van Parma of Margareta van Oostenrijk was een imposante

kerk in neogotische stijl gepland, maar dat project werd tot tweemaal toe afgeblazen. Leopold II gaf de voorkeur aan de toekomstige basiliek van Koekelberg. De esplanade werd al snel een speel- en feestplein want omstreeks 1900 werd er een kiosk geïnstalleerd. Na de Tweede Wereldoorlog werd ze afgebroken, maar de square heeft haar roeping behouden. In 2000 werd er immers een speelplein aangelegd. De Margaretasquare is een plaats voor sport, ontspanning en collectieve spelen en daardoor zeer populair in de wijk. (Beschermde – 14/07/1994)

Tentoonstelling 'Rondom Margareta: winkels en estaminets!' (zie hieronder).

WANDELING

De Squareswijk en haar kunstenaarsateliers

Eind 19de eeuw is Brussel het centrum van een intense artistieke activiteit en komen heel wat kunstenaars zich in de stad vestigen. Het atelier, de plaats waar kunst werd gepleegd en de kunstenaars soms ook woonden, is een belangrijke plek om vrienden en klanten te ontmoeten. De gevel moet het statuut van de kunstenaar en zijn opvattingen vertalen. Zij is een heus visitekaartje voor de kunstenaars en in bepaalde gevallen ook een staaltje van originaliteit. Deze wandeling in de Squareswijk leidt langs enkele prachtige kunstenaarsateliers, ontworpen door architecten zoals Victor Horta, Paul Hamesse of Gustave Strauven voor destijds bekende kunstenaars die al een mooie carrière hadden opgebouwd.

🕒 zaterdag en zondag om 10u, 14u en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: op het kruispunt tussen de Amborixsquare en de Margaretasquare in Brussel-Uitbreiding

B 63 (Margareta/Michelangelo)

🕒 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

TENTOONSTELLING

Rondom Margareta: winkels en estaminets!

Van bij de aanleg rond 1900 tot in de jaren 80 was de Margaretasquare een handelspool. Het was er makkelijk en aangenaam om boodschappen te doen en gebruik te maken van de vele diensten. Je kon er een glas drinken, iets eten in een van de brasseries of mensen ontmoeten in de estaminets en op het plein. Deze tentoonstelling laat de bezoeker kennismaken met de Margaretasquare zoals ze er vroeger uitzag: bruisend van leven, met mensen die het plein oversteken op weg naar hun favoriete winkels en estaminets en onderweg een praatje slaan en andere mensen ontmoeten. U ontdekt oude winkels en estaminets, maar ook de Sint-Margaretamarkt, de muziekkiosk, het sport- en speelplein, enz.

🕒 zaterdag en zondag van 10u tot 18u

📍 plaats: in de doorgang bovenaan de Margaretasquare, tussen de Jennevalstraat en de Veronesestraat in Brussel-Uitbreiding

B 63 (Margareta/Michelangelo)

In samenwerking met het bewonerscollectief 'Autour de Marguerite'.

WANDELING

De Europese wijk: meeting point van 500 miljoen burgers

Al meer dan 60 jaar lang zijn regelmatig alle ogen gericht op Brussel, de zetel van de Europese Unie. Sinds onze hoofdstad het zenuwcentrum is van Europa, werden het landschap en de architectuur hertekend, maar werd ook een ongeziene multiculturele activiteit uitgebouwd. Once in Brussels nodigt u uit om de a priori's even terzijde te schuiven en deze 'zakenwijk' eens vanuit een andere hoek te bekijken: parken en tuinen, markten, architectuur van gisteren en vandaag... zonder de bars en restaurants en de trendy cultuurhuizen te vergeten. Een wijk met een bijzonder stimulerende kosmopolitische sfeer!

🕒 zaterdag en zondag om 10u30, 14u en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: kruispunt van het Schumanplein en de Archimedesstraat in Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Schuman)

T 81 (Schuman)

B 27-61-80 (Schuman)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Once in Brussels.

TENTOONSTELLING

Jeugdbewegingen: erfgoed en verenigingsleven in de noordoostelijke wijk van Brussel

De pandemie heeft er diep ingehakt bij de jongeren. Ze konden niet naar school en hun sociaal leven verdween grotendeels. Waar de jongeren op school vrienden leren kennen, stimuleren de jeugdbewegingen een gevoel van samenhang, de zin om er samen op uit te trekken om hun stad te ontdekken.

Deze fototentoonstelling schetst de tijdlijn van de jeugdbewegingen in de noordoostelijke wijk, met tal van foto's van het scoutsleven, de ontdekking van het Brusselse erfgoed zoals het Jubelpark of de Squarewijk en het ontstaan van het verenigingsleven in de wijk. Ook een fotomontage is te zien.

🕒 zaterdag en zondag van 10u30 tot 18u

📍 plaats: L'Estampille, Paviastraat 75 in Brussel

B 29 (Clovis/Vinçotte)

📞 Opgelet: Maximaal 15 personen tegelijkertijd in de zaal.

In samenwerking met L'Estampille.

BUSTOCHT

Wereldtentoonstellingen: waar de wereld samenkomt

Meeting points tussen wetenschap en kunst, innovatie en industrie, cultuur en vrije tijd... Waar beter dan in de internationale paviljoenen worden ideeën uitgewisseld, buitenlandse bezoekers ontmoet en banden gesmeed tussen verschillende landen? Tijdens deze panoramatocht ontdekt u de sporen van deze grootste evenementen die het stedelijke landschap hebben getekend: het Heizelplateau, de Terurenlaan, het Afrikamuseum en de Solbosch-site. De wereldtentoonstellingen van Brussel zullen geen geheimen meer hebben!

🕒 zaterdag om 9u30 (tweetalig) en 14u (Frans) (duur: 3u30)

📍 vertrek: aan de ingang van Autoworld, Jubelpark 11 in Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Merode/Schuman)

T 81 (Merode)

B 27-61-80 (Merode),
12-21-36-60-79 (Schuman)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 50 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

55. Jubelpark

📍 Renaissancelaan/
Nerviërslaan/Uzerlaan/
Blijde-Intredelaan
Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Merode/Schuman)

B 36-56-79 (Schuman)

Het Jubelpark besloeg oorspronkelijk een terrein van twaalf hectare dat werd gebruikt als militair oefenterrein. Het werd aangelegd in het kader van de uitbreiding en verfraaiing van Brussel, projecten die werden geleid door Victor Besme onder toezicht van koning Leopold II. In 1888 besloot de Stad om ook de aanpalende braaklanden in te lijven en het park uit te breiden tot 30 ha. Het geheel, ontworpen door Gédéon Bordiau, bestond uit een Franse bloementuin – vooral in de buurt van de gebouwen – en een Engelse tuin aan de zijanten. Tijdens de oorlog werd het park

even gebruikt als moestuin, maar sinds zijn opening heeft het geen echt grote wijzigingen ondergaan. De gebouwen, opgetrokken ter ere van de vijftigste verjaardag van België, staan er in een schijn van groen. Vandaag zijn er het Museum van Kunst en Geschiedenis, het Legermuseum en Autoworld gevestigd. Tot in 1930-1934 werden in het park tal van handelsbeurzen

en evenementen rond wielrennen, paarden, auto's en luchtballonnen georganiseerd. Het voorplein is het startpunt van de jaarlijkse 20 km van Brussel en het decor van tal van evenementen zoals het Milieufeest maar ook concerten, festivals en de beroemde drive-in of openlucht-bioscoop. Wandelaars en joggers waarderen de lange paden van het park en de banken en grasvelden nodigen uit tot een rustpauze of recreatie. (Beschermd – 18/11/1976)

Wandeling 'Meeting the GAQ (bewonerscomité van de Europese wijk) in het Jubelpark' (zie hieronder).

WANDELING

Meeting the GAQ (bewonerscomité van de Europese wijk) in het Jubelpark

Het wijkcomité van de Europese wijk, de GAQ, nodigt u uit voor een wandeling in het Jubelpark, een uitgesproken monumentale plaats voor ontmoetingen en ontspanning. De wandeling vertrekt aan het paviljoen Omer Van Oudenhoven waar de vergaderingen van de GAQ worden gehouden. Het lusvormige traject doet de belangrijkste punten van het park aan: de bogen, de musea, de esplanade, de beeldhouwwerken, de Beyaerttoren, het Paviljoen van de Menselijke Driften, het monument van de Belgische pioniers in Congo en de moskee, om te eindigen aan het paviljoen. Geschiedenis, kunstgeschiedenis en kroniek van het hedendaagse leven... Het komt allemaal aan bod en levert interessante gespreksonderwerpen op tijdens de ontmoetingen met de leden van de GAQ.

🕒 zaterdag om 11u30, 15u30 en zondag om 15u30 (Nederlands) en zaterdag om 11u, 12u, 14u en 16u en zondag om 11u, 14u en 16u (Frans) en zaterdag om 15u en zondag om 15u (Engels) en zondag om 12u (Italiaans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan het paviljoen Omer van Oudenhoven, Jubelpark 15 in Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Merode/Schuman)

T 81 (Merode)

B 27-61-80 (Merode), 12-21-36-60-79 (Schuman)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met de GAQ.

ACTIVITEIT

Panoramisch uitzicht over het Jubelpark en restauratie van de museumdaken

In oktober 2018 ging de Regie der Gebouwen van start met grootschalige werken: de renovatie van de daken van de musea in het Brusselse Jubelpark, goed voor een totale oppervlakte van meer dan 30.000 m² of maar liefst 6 voetbalvelden!

Een tentoonstelling in de Arcadezaal van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, met haar prachtige bakstenen gewelven in de top van de Triomfboog, biedt u een kijkje achter de schermen van deze gigantische werf die in 2023 zal worden voltooid.

Vanaf daar leidt een trap u rechtstreeks naar de terrassen aan weerszijden van het bronzen vierspan bovenop de Triomfboog. Daar, op een hoogte van 85 m, geniet u van een buitengewoon uitzicht over het park en de hoofdstad, maar ook over de indrukwekkende mozaïek van daken uit zink, leien en glas.

Adembenemend!

🕒 zaterdag en zondag van 10u tot 16u

📍 Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3 – Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Merode)

T 81 (Merode)

B 27-61-80 (Merode)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per 1/2u.

In samenwerking met de Regie der Gebouwen en het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

56. Leopoldpark

📍 Belliardstraat/
Etterbeeksesteenweg
Brussel-Uitbreiding

M 1-5 (Maalbeek/Schuman)

B 59-60 (Leopoldspark/
Froissart)

Het door de Brusselse bevolking zeer geliefde park werd aangelegd in het midden van de 19de eeuw, in het kader van de verfraaiing en uitbreiding buiten de muren van de stad Brussel en de nabijgelegen Leopoldswijk. Nadat burgemeester Charles Buls en de industrieel Ernest Solvay in 1892 daartoe een overeenkomst hadden ondertekend, is het bovenste gedeelte geëvolueerd in de richting van een heus wetenschapspark, zoals Solvay dat zag. Er verzeen allerhande gebouwen en de groene ruimte, waar in het voormalige klooster van de Redemptoristen ook al het natuurhistorisch

museum was ondergebracht, had er zelfs wat onder te lijden. Tot op vandaag kunnen de wandelaars evenwel nog altijd terecht in het onderste gedeelte dat sindsdien niet zo hard meer veranderd is. Ze genieten er nog steeds van de grote vijver, de laatste getuige van de landelijke Maalbeekvallei. Het uitzicht ervan werd bepaald door de plannen van de landschapsarchitecten

Alphonse Balat en Gédéon Bordiau, die in 1851 een uitgestrekte Engelse tuin ontwierpen met een heuvelachtig reliëf en kronkelige hellingen. Al snel kwam in het park een dieren-tuin, zoals nog te lezen is op het bord aan de ingang langs de Etterbeeksesteenweg. Het Leopoldpark zal die functie behouden tot in 1880. Vandaag is het een pleisterplaats waar iedereen die in de buurt werkt of studeert even halt kan komen houden. (Beschermd – 18/11/1976)

Wandeling 'Het Leopoldpark: van dieren-tuin tot wetenschapswijk' (zie hiernaast).

57. Huis van de Europese Geschiedenis

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Leopoldpark, Belliardstraat 135
Brussel-Uitbreiding
- 📞 enkel na reservatie
- M** 1-5 (Maalbeek/Schuman)
- B** 59-60 (Leopoldpark/Froissart)
- ♿ toegankelijk met hulp

In 1933 biedt George Eastman, oprichter van het bedrijf Kodak en uitvinder van het gelijknamige fototoestel, zijn mecenaat aan om een tandheelkundig instituut te bouwen. De plannen vertrouwt hij toe aan Michel Polak. Het Brusselse avontuur gaat in 1933 van start maar eerder al stond de filantroop aan de grondslag van gelijkaardige centra in Rochester, Londen, Rome, Parijs en Stockholm. De Zwitserse architect is aanhanger van het modernisme en bouwde eerder al het nabijgelegen Résidence Palace. Voor het instituut ontwerpt hij een sobere gevel onder een plat dak. Binnen verleent de grote inkomhal

met kostbaar marmer toegang tot de kantoren en de wachtzaal voor de kinderen. De muren zijn versierd met fresco's gebaseerd op de *Fabels van La Fontaine*. Ze werden gerealiseerd door een persoonlijke vriend van Michel Polak, de Ardense schilder Camille Barthélémy die bekend is om zijn landschappen en dorpsgezichten. In 2011 krijgt het gebouw dat het Huis van de Europese Geschiedenis zal worden een hedendaagse uitbreiding. Op 6 mei 2017 wordt het geopend met het doel de bezoekers meer inzicht te verschaffen in het geza-

menlijke verleden en de verschillende belevingen van de Europese burgers. Naast een permanente tentoonstelling over de geschiedenis van het Europese continent in de 19de en 20ste eeuw staan er ook tijdelijke evenementen op het activiteitenprogramma.

Rondleidingen 'Van tandheelkundig instituut tot museum. Ontmoeting met de geschiedenis van het gebouw', zaterdag en zondag om 15u (Nederlands) en 14u (Frans) en om 16u (Engels).

Tentoonstelling 'Fake For Real. Een geschiedenis van vervalsingen'. Reconstructies en geschiedenisvervalsingen van de Oudheid tot nu, over de Middeleeuwen en de Moderne Tijd. Van *damnatio memoriae*, een eeuwenoude praktijk waarbij mensen uit de officiële geschiedenis worden gewist tot vervalsingen in wetenschap, kunst en geschiedenis, over de nepmerken en het nepnieuws van vandaag. Hoe kon de geschiedenis worden vervalst? Om welke redenen? Wat was de impact van die vervalsingen en hoe kwamen ze aan het licht?

WANDELING

Het Leopoldpark: van diertuin tot wetenschapswijk

Dat het Leopoldpark oorspronkelijk een diertuin was, mag blijken uit de paviljoenen die er nog steeds staan aan de kant van de Belliardstraat. Het avontuur duurde slechts kort, maar heeft onmiskenbaar een stempel gedrukt op de site. Er werd immers het natuurhistorisch museum opgericht. Met de komst van andere instellingen groeide dit park uit tot een echte wetenschapswijk met instituten voor sociologie, fysiologie of anatomie, ontworpen door gerenommeerde architecten. In het Eastmangebouw van architect Michel Polak, een voormalige kliniek voor tandheelkunde, is het Huis van de Europese Geschiedenis gevestigd. Tijdens deze wandeling ontdekken we al deze meeting points die mee hebben geschreven aan de geschiedenis van deze prachtige site.

- ⌚ zondag om 10u, 14u en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: ingang van het Leopoldpark, op het kruispunt van de Etterbeeksesteenweg en de Maalbeeklaan in Etterbeek
- M** 1-5 (Maalbeek)
- B** 21-27-59 (Leopoldpark)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

58. Huis en tuin Hap

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Waversesteenweg 508 Etterbeek
- 🚶 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- B 34 (Fetis)
- 🚫 niet toegankelijk

In 1804 koopt de Etterbeekse burgemeester Albert-Joseph Hap een domein van ongeveer 3 ha langs de Broebelaer, een zijstroom van de Maalbeek. Behalve een vijver omvat het een 16de-eeuws landhuis in renaissancestijl waar de familie een lederfabriek wil vestigen. Rond 1830 worden in het ruime park dat ook vandaag nog bestaat een brouwerij en een leerlooierij geopend. In 1859 laat de zoon van Hap een woning bouwen aan de straatkant. Die wordt in 1905 uitgebreid en verbouwd door architect G. Thoelen die ze voorzag van een neoklassieke gevel van acht traveeën. Binnen is het notariskantoor gescheiden van de privévertrekken. Tot 1988 blijft het huis in handen van de familie, waarna het wordt aangekocht door de gemeente. De salons behielden hun rijke decoratie met behangpapier, mozaïeken, houtwerk, keramiek maar ook opmerkelijke glas-in-loodramen. Het interieur werd zorgvuldig gerestaureerd

door de bedrijven Monument / Altri Tempi in samenwerking met architectenbureau Skope. Ook het park met eeuwenoude loofbomen heeft enkele verrassingen in petto: een orangerie, een kiosk, een achthoekig prieeltje onder een leien dak en rotspartijen rond een vijver. Bij de recente restauratie werden ook stadsmoestuinen en een boomgaard aangelegd en een kippenren en een bijenkorf gebouwd. Ook de Nederlandstalige bibliotheek van Etterbeek is er gevestigd. (Beschermd – 09/03/1995 – 29/06/2000)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met E-Guides en Klare Lijn.

Tentoonstelling 'De Hap-site in Etterbeek: verleden, restauratie en toekomst'. Deze tentoonstelling, het resultaat van onderzoek en archivering door historici, toont voorwerpen, documenten en foto's over het verleden van de site en over de familie Hap en haar lokale verankering. Ook de recente restauratiecampagne wordt in de kijker geplaatst, evenals de zorgvuldigheid waarmee de restaurateurs de rijke decors van dit herenhuis hebben onthuld: glas-in-loodramen,

behangpapier, mozaïeken, muurschilderingen, ... Verder krijgt u informatie over het herwaarderingsproject dat de gemeente Etterbeek uitvoert in het kader van haar Duurzaam Wijkcontract: een toekomstige multiculturele ontmoetingsplaats die koken, cultuur en natuur combineert voor de buurtbewoners, maar eigenlijk voor iedereen. In samenwerking met het gemeente Etterbeek, architectenbureau SKOPE, de restauratiebedrijven Monument et Altri Tempi en de kunsthistorici Marie-Pierre Dusausooy en Jean-Marie Bailly.

Activiteit 'De kermis zoals ze vroeger was' (zie hieronder).

ACTIVITEIT

De kermis zoals ze vroeger was

De jaren 1900 waren onmiskenbaar de meest voortvarende voor de familie Hap en haar domein in Etterbeek. Neem een kijkje in het dagelijkse en artistieke leven van die tijd, maak kennis met lokale ambachten en oude beroepen via workshops, degustaties, concerten en nog enkele verrassingen.

- ⌚ zaterdag en zondag van 10u tot 18u
- 📍 plaats: Happark, Waversesteenweg 510 bis in Etterbeek
- B 34 (Fetis)
- 🚶 Vrij bezoek met naleving van de gezondheidsregels (gecontroleerde toegang, maximum aantal bezoekers tegelijk, enz.). Gelieve uw bezoek niet nodeeloos te rekken om plaats te maken voor de volgende bezoekers. Vanwege de gezondheidsregels kan de 'kermis zoals ze vroeger was' slechts een beperkt aantal bezoekers tegelijk ontvangen.

In samenwerking met de gemeente Etterbeek en de kunsthistorici Jean-Marie Bailly en Marie-Pierre Dusausooy en met bijdragen van de verenigingen Urban Step (mode en textiel), Conteurs en balade, de academie Jean Absil (muziek), glasschilderwerkplaats RénoVItro en het project 100PAP.

59. Gemeentehuis van Sint-Lambrechts-Woluwe

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u30
- 📍 Paul Hymanslaan 2
Sint-Lambrechts-Woluwe
- 📞 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie

M 1 (Tomberg)

B 28 (Tomberg)

🚫 niet toegankelijk

Het gemeentehuis van Sint-Lambrechts-Woluwe, gebouwd in het midden van de gemeente, is een onmisbare ontmoetingsplaats voor alle inwoners. Het gebouw werd ontworpen door Joseph Diongre en opende zijn deuren in 1939. Petit granit en gele Boomse baksteen worden er gecombineerd. De polygonale belforttoren heeft

een hoogte van 30 m. De binnenruimte is georganiseerd rond de grote hal, een ontmoetingsplaats bij uitstek, waar een gedempte en monumentale sfeer heerst. Wie het gemeentehuis binnentreedt, krijgt eerst een totaalzicht op de loketten en de verdieping van het gebouw. Een rondgang omringt de rotonde en het geheel baadt in het daglicht dat ruim naar binnenvalt doorheen de opengewerkte koepel. Sommige zalen hebben een parketvloer en lambriseringen en de trappenhuisen zijn versierd met marmer. Het gemeentehuis is een functioneel gebouw en dus komen er dagelijks tal van inwoners langs voor documenten en informatie. (Beschermd – 13/04/1995)

Rondleidingen met toegang tot de zalen van het schepencollege en de gemeenteraad, zaterdag om 10u (tweetalig), 12u, 14u en 16u (Frans) en zondag om 10u, 12u, 14u en 16u (Frans).

WANDELING

Rondom Wolubilis

Een wandeling langs de prachtige architectuur van het Wolubilis-complex. Een complex dat niet alleen wordt geprezen om zijn architectuur, maar ook om de manier waarop het verschillende functies weet te mixen (culturele pool, handelszaken, woningen) in een verkeersvrije straat. Een gezellige ontmoetingsplaats zoals we ze graag hebben!

- ⌚ zaterdag om 16u (tweetalig) en zondag om 11u en 13u30 (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan het kruispunt van de Paul-Henri Spaak Promenade en de Lola Bobescostraat in Sint-Lambrechts-Woluwe

M 1 (Roodebeek)

T 8 (Roodebeek)

B 29-42-45 (Roodebeek)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met de dienst Erfgoedpromotie van Sint-Lambrechts-Woluwe en Arkadia.

TENTOONSTELLING EN ANIMATIE

Het Sint-Lambertusplein, nieuw dorpsplein

De pleinen die we vandaag nog zien in Sint-Lambrechts-Woluwe zijn het resultaat van de stedenbouwkundige ontwikkeling van de verschillende dorpskernen vanaf 1900. Een belangrijk trefpunt in de gemeente is het Sint-Lambertusplein. Het ligt onder het Heilig-Hartplein, het voormalige dorpsplein, en kent een verrassende ontstaansgeschiedenis. Aanvankelijk was het een residuele ruimte die ontstond na de aanleg van de terminus van tram 28 in 1925. In 1952, bij de verbreding van de Vootstraat en het kruispunt met de Sint-Lambertusstraat, werd het een echt plein. Er worden heel wat animaties georganiseerd zoals de emblematische Romaanse Feesten sinds 2008. In 2016 werd het plein volledig heraangelegd. Er kwam meer ruimte voor de voetgangers en de gezelligheid is er alleen maar door toegenomen.

Op het plein is een kleine retrospectieve te zien op basis van beeldmateriaal dat het Gemeentecentrum Op Weule verzamelde in het kader van Café conservé. Op zondag, tussen 11u en 17 u, vinden uiteenlopende animatieactiviteiten voor kinderen plaats.

- ⌚ zondag van 10u tot 18u

📍 plaats: Sint-Lambertusplein in Sint-Lambrechts-Woluwe

B 28 (Voot)

In samenwerking met de dienst Erfgoedpromotie van Sint-Lambrechts-Woluwe en het Gemeentecentrum Op Weule.

60. Bakhuys van het Hof ter Musschen

- 🕒 za en zo van 13u tot 17u
- 📍 Hippocrateslaan (onderaan de boerderij) Sint-Lambrechts-Woluwe
- 📞 enkel na reservatie
- B 42-79 (Hof ter Musschen)
- ♿ toegankelijk met hulp

De broodoven van de grote vierkants-hoeve Hof ter Musschen, die dateert uit de 15de eeuw, is nog steeds in bedrijf. De vereniging 'Le Fournil de Hof ter Musschen' organiseert er sinds 2007 traditionele bakkerijworkshops. Minstens één keer per maand worden de ovens opengesteld voor het publiek. Het herinnert ons sterk aan die zeer gezellige momenten waarop de leden van de dorpsgemeenschap samenkwamen. Iedereen brengt zijn deegbal mee om hem te bakken in de gemeenschappelijke oven. Rond de oven en de heerlijke geuren die eruit opwalmen worden bakgeheimen gedeeld, waarna het brood wordt geproefd. Ook u krijgt de gelegenheid om zo'n 'fournée banale' te aanschouwen. De broodoven achteraan het gebouwtje was in gebruik tot aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. In 2014-2005 werd hij volledig gerestaureerd door het Gewest. (Beschermd – 08/08/1988)

U kunt de verschillende etappes volgen. De oven wordt heet gestookt van 13u30 tot 14u45, het brood gaat er om 15u in en om 15u45 er weer uit gehaald. In samenwerking met de Milieucommis­sie Brussel en Omgeving (tevens beheerder van het natuurreservaat van de weides van Hof ter Musschen)

61. Museum Albert Couvreur (UCL)

- 🕒 za van 11u tot 17u en zo van 13u tot 18u
- 📍 Helmonttoren, E. Mounierlaan 73 – Sint-Lambrechts-Woluwe
- 📞 enkel na reservatie
- M 1 (Alma)
- B 42 (Dunette), 79 (Auditoires-UCL)

♿ toegankelijk

In de Helmonttoren die de campus van de UCL domineert, is een museum gevestigd dat volledig is gewijd aan farmacie en genees-

middelen. De collectie werd door apotheker Albert Couvreur (1887-1955) geschonken aan de Université catholique de Louvain. Het meubilair van het museum is afkomstig uit de apotheek van Albert Couvreur. De toonbank en de rekken in donker eikenhout uit het midden van de 18de eeuw tonen de collectie farmaceutische recipiënten en faiences van verschillende herkomsten. Van Sicilië tot Delft ontwikkelde elke regio haar eigen esthetiek. De collectie bevat ook meerdere benodigdheden en apparaten voor de bereiding en toediening van geneesmiddelen. In een bibliotheek staan farmacopeeën en medische encyclopedieën, waaronder het Cruydt-boeck van Dodonaeus uit 1644, naast meer dan 750 andere werken die dateren van de 16de tot de 19de eeuw. Bezoekers en leden van de universiteitsgemeenschap kunnen zich op de faculteit dus helemaal onderdompelen in dit unieke universum.

Rondleidingen, zaterdag om 15u30 (tweetalig) en zaterdag om 11u, 13u30 en 16u30, zondag om 13u30, 15u en 16u30 (Frans). In samenwerking met Arte-Fac en het Farmaceutisch Museum Albert Couvreur.

WANDELING

De UCL-campus, een dorp in de stad

Op de campus van de faculteit geneeskunde van de UCL in Sint-Lambrechts-Woluwe staan een aantal opmerkelijke gebouwen. Het pionierswerk van Lucien en Simone Kroll – 'La Mémé' – bijvoorbeeld dateert van de jaren 70 en wordt wereldwijd erkend als een groots werk uit de 20ste eeuw. Tijdens deze wandeling ontdekt u de filosofie die schuilt achter het nieuwe complex en de site van de universiteit. Een site met een hoge erfgoedwaarde die sinds 2020 deels gevrijwaard is. De wandeling leidt tot aan het Farmaceutisch Museum Albert Couvreur. Als de gezondheidssituatie het toelaat, zullen er muziektredens plaatsvinden op het dak van metro Alma.

- 🕒 zaterdag om 11u (Frans) en om 13u30 (tweetalig) en zondag om 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan café Ad Hoc, boven het metrostation Alma, Almam wandeling in Sint-Lambrechts-Woluwe
- M 1 (Alma)
- B 79 (Auditoires-UCL)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met de dienst Erfgoedpromotie van Sint-Lambrechts-Woluwe, Arkadia, Arte-Fac en UCLouvain.

62. Gemeentehuis van Sint-Pieters-Woluwe

- 🕒 za en zo van 14u tot 18u
- 📍 Charles Thielemanslaan 93 Sint-Pieters-Woluwe
- 🚶 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 39-44 (Groene Hond)
- B 36 (Groene Hond)
- ♿ toegankelijk

De plannen van het nieuwe gemeentehuis van Sint-Pieters-Woluwe dat tussen 1961 en 1965 werd gebouwd, werden getekend door de architecten Vermeiren en Nicaise. Het gebouw, vrij geïnspireerd op een nieuwe Vlaamse neorenaissance-stijl, wordt gedomineerd door een indrukwekkende belforttoren die van op de belangrijkste verkeersaders van de stad te zien is. In 2000 werd de oude zaal 'Bal 300' volledig gerenoveerd zodat er toneelvoorstellingen, recepties en tentoonstellingen konden worden georganiseerd. Bij de opening liep er een tentoonstelling van schilder Émile Fabry (1865-1966) die de zaal uiteindelijk zijn naam gaf. Ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de kunstenaar kocht de gemeente

vier monumentale composities. Een daarvan, *L'Effort*, was eind jaren 1990 teruggevonden op de zolder van het gemeentehuis. Het werk, 4 m hoog bij 7 m breed, was besteld voor de wereldtentoonstelling van Luik in 1905 en siert vandaag de zaal Fabry. Andere werken van de kunstenaar, waaronder *Adam et Ève chassés du Paradis terrestre* en *Le Christ entre les Larrons* hangen in de gemeentelijke raadzaal. Het gemeentehuis grenst aan W: Halli, een grote ruimte voor congressen, vergaderingen, lezingen en tal van culturele activiteiten voor een nieuwsgierig en gevarieerd publiek. Ook het Genealogisch en Heraldisch Bureau van België is er ondergebracht. De vereniging, opgericht in 1942, telt zo'n duizendtal leden die geboeid zijn door genealogie en/of heraldiek. Hun interesse dekt alle regio's van België.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt.

TENTOONSTELLING

Het Dumonplein en zijn markt

In het hart van de Stokkelwijk ligt het Dumonplein op de plaats van een voormalig terrein van de Campagne Dumon, genoemd naar zijn eigenaar en voormalig minister Auguste Dumon. Nadat de gemeente het terrein in 1928 aankocht, werd het omgebouwd tot marktplein. Later werden er nog tal van werken uitgevoerd die het plein nog socialer en gezelliger maakten. In 2021 viert de markt die er drie dagen per week wordt gehouden haar 85-jarig bestaan!

Deze tentoonstelling schetst de geschiedenis van het plein en zijn markt in de loop der tijd.

In videofilmpjes, toegankelijk via QR-codes, hoort u getuigenissen van mensen die te maken hebben met de markt.

- 🕒 zaterdag en zondag van 8u tot 13u
- 📍 plaats: Dumonplein in Sint-Pieters-Woluwe
- M 1 (Stokkel)
- T 39 (Stokkel)
- B 36 (Stokkel)

In samenwerking met de dienst Cultuur van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe.

63. Wittockiana

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Bemelstraat 23
Sint-Pieters-Woluwe
- 📄 uitsluitend na reservatie
- T 39-44 (Julius Caesar)
- B 36 (Atlantische Oceaan)
- 🚫 niet toegankelijk

De Bibliotheca Wittockiana werd van 1981 tot 1983 gebouwd op initiatief van Michel Wittock die een hedendaagse boekentempel voor ogen had. De architect was Emmanuel de Callatay. Het gebouw, dat in 1988 de *Belgian Architecture Awards* won, biedt de bijzonderheid dat het deels ondergronds ligt. Vandaag wordt de structuur van gegroefd bekist beton bedekt door een laag klimop zodat ze nog meer opgaat in de omringende natuur. Tal van kunstenaars hebben er gewerkt. Émile Veraneman bijvoorbeeld ontwierp het meubilair van de kostbare reserve, roodgelakt als verwijzing naar het kostbare marokijnleer van de boekbanden. Jacqueline Guillermain en Denmark tekenden voor heden-

daagse kunstwerken die verband houden met boeken. In 1996 kreeg het gebouw er een verdieping bij: een lichte constructie van metaal en glas ontworpen door architect Charly Wittock, de jongste zoon van de stichter. De collectie bevat enkele duizenden exemplaren, zowel een Franse renaissanceband van Jean Picard als maquettes van Belgische kunstenaars zoals Henry Van de Velde, Berthe Van Regemont of Jo Delahaut. Vandaag zijn zowel het gebouw als de collectie van de Wittockiana eigendom van de Koning Boudewijnstichting die zal toezien op het voortbestaan ervan. De instelling die tentoonstellingen en ontmoetingen rond het thema boeken organiseert, verwelkomt ook onderzoekers of bezoekers die dit unieke erfgoed in België van naderbij willen bekijken. De Bibliotheca Wittockiana is veel meer dan een museum. Het is een echte ontmoetingsplaats waar mensen creëren en van gedachten wisselen.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 12u, 14u en 15u30 (Nederlands) en om 10u, 11u30, 13u30 en 15u (Frans). In samenwerking met E-Guides.

Tentoonstelling 'Geneviève Asse – Kijk op het boek'. Deze tentoonstelling belicht het werk van Geneviève Asse in boeken. Hedendaags kunstenaar Geneviève Asse (1923) werkte tijdens haar lange loopbaan samen met auteurs, uitgevers en boekbinders. Al deze ontmoetingen en vriendschappen hebben geleid tot dialoogboeken.

Project 'Incontro à la Wittockiana' (zie hieronder).

PROJECT

Incontro à la Wittockiana

De Wittockiana is een trefpunt tussen kunstwerk en publiek, tussen literatuur en plastische kunsten, tussen ambachten en wetenschap...

Incontro staat dan ook volledig in het teken van ontmoetingen en delen. Luisteren doen we niet alleen met onze oren en hersenen, maar met ons hele lichaam. En het is dat lichaam dat ons allemaal bindt: componisten, vertolkers, toehoorders... Tijdens het concert is het lichaam een medium en delen muzikanten en publiek dezelfde ervaring.

De voorstelling Incontro, gebracht door een danser (Mark Lorimer) en drie muzikanten (Marieke Bouche, Wendy Ruymen, Thomas Luks), geeft op een poëtische, ludieke en intuïtieve manier gestalte aan dat delen. Muziek: trio's van Schubert, Beethoven, Jadin.

- 🕒 zaterdag en zondag om 14u45, 15u45 en 16u45 (duur: 20 min)
- 📍 plaats: Wittockiana, Bemelstraat 23 in Sint-Pieters-Woluwe
- T 39-44 (Jules Caesar)
- B 36 (Atlantische Oceaan)
- 📄 Geen reservatie nodig, maar toegankelijk voor een beperkt aantal personen. Toegang: 15 minuten vóór de voorstelling.

In samenwerking met ARTONOV en Wittockiana.

64. Hertoginnedal

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Hertoginnedal 1 – Oudergem
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 8 (Vorstrondpunt)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het domein Hertoginnedal is al decennialang bekend voor de conclaven of de internationale meetings die er plaatsvinden. Zijn geschiedenis gaat al terug tot de 13de eeuw, toen er een Dominicaanse priorij werd gebouwd. Sinds die tijd heeft het domein talloze wijzigingen ondergaan. Toen baron Charles Dietrich het in 1903 kocht stonden alleen nog een vleugel van het kasteel, een deel van de omheining en enkele landelijke gebouwen over. In 1915 verzocht de nieuwe eigenaar architect Albert Roosenboom om het geheel te restaureren en te vergroten. Het huidige, halfronde, bakstenen gebouw is geïnspireerd op de landelijke bijgebouwen. In de jaren 1990 vergaderde er de ministerraad. Verderop wordt het park gedomineerd door de

Orangerie. Voor de ingang ligt een terras dat aan de uiteinden wordt omgeven door een dubbele trap. Het neoklassieke paviljoen bestaat uit één verdieping op een halve verdieping en een opeenvolging van zeven traveeën. Het deed dienst als serre waar in de winter de sinaasappelbomen werden bewaard. Het kasteel zelf vertoont verschillende stijlen. De zuidelijke vleugel in Lodewijk XV-stijl is de oudste en zou uit 1780 dateren. In het interieur vertaalt de decoratie de stromingen die overheersten in de verschillende periodes, bijvoorbeeld het bureau en het vergulde salon in neogotiek of de

‘Hollandse’ zaal die is bekleed met Delftse keramiek. In 1930 schonk Charles Dietrich het domein aan de Koninklijke Schenking die er een prestigieuze ontmoetingsplaats van maakte. Er worden talloze vergaderingen gehouden waarvan enkele hun stempel op de geschiedenis hebben gedrukt. Van juni 1956 tot maart 1957 was Hertoginnedal het decor voor de intergouvernementele conferentie voor de oprichting van de gemeenschappelijke markt en van Euratom. Vandaag vergaderen de eerste minister en de regering in Hertoginnedal en organiseren ze er de protocollaire ontvangst van hooggeplaatste gasten. (Beschermd – 05/12/2002 en 23/10/2003)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

Hertoginnedal is toegankelijk voor het publiek dankzij de medewerking van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister die het gebouw in gebruik heeft.

WANDELING

Tussen de sporen, in het groen

Van de spoorweg die Brussel verbond met Tervuren, van de stations, herbergen en andere bruggen resten nog enkele vage sporen en herinneringen. Vandaag is de spoorweg tussen Oudergem en Woluwe een wandel- en ontmoetingsplaats voor gezinnen, joggers, fietsers, wandelaars en kinderen. Maar zijn we er ons wel van bewust dat hier op dit parcours, in deze boomrijke corridor, zich een hele geschiedenis heeft afgespeeld? Zien we nog de schaduw van Leopold II als we door de prestigieuze lanen en prachtige parken wandelen? Een wandeling in de rust van een spoorweg die in rechte lijn de geschiedenis doorkruist. Kom naar buiten en maak kennis met het erfgoed van de gemeenten van de tweede kroon!

- ⌚ zaterdag en zondag om 13u (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de infokiosk van Leefmilieu Brussel op de groene wandeling, ter hoogte van de Waversesteenweg in Oudergem

T 8 (Oudergem-Shopping)

B 34 (Oudergem-Shopping)

- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Brussel Babbelt.

65. Priorwoning en site van het Rood Klooster

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 Rood Kloosterstraat 8
Oudergem

👤 rondleidingen na reservatie,
tentoonstelling vrije toegang

M 5 (Herrmann-Debroux)

T 44 (Oudergem-Woud),
94 (Herrmann-Debroux)

B 34 (Twee Steenwegen),
72 (ADEPS/Rood Klooster)

♿ toegankelijk met hulp

De priorij van het Rood Klooster werd gesticht door kluizenaars die zich in het Zoniënwood vestigden en er cellen bouwden en een kapel die in 1369 werd gewijd. De hertogen van Brabant toonden zich bijzonder vrijgevig tegenover deze stichting die in 1373 de regel van Sint-Augustinus aannam. De Bourgondische prins en hun opvolgers zagen toe op de welvaart van de priorij die zich tot aan haar secularisatie in 1784 voortdurend ontwikkelde. De charme van de site trok zo'n groot publiek aan dat in 1884 een herberg werd ingericht in het molenaarshuis. In 1902 werd ook een restaurant geopend in de oude vertrekken van de prior. In 1910 werd de site aangekocht door de staat. De

priorwoning, het enige overblijfsel van het oude klooster, herbergde vroeger de kapittelzaal, de kamers van de kanunniken en de vertrekken van de prior. Het gebouw leunde aan tegen een vandaag verdwenen kerk en werd in de 18de eeuw aanzienlijk verbouwd. De hoofdgevel is klassiek maar achteraan bleven enkele ogiefvormige ramen bewaard. Het prachtige gebinte uit de 14de eeuw bleef bewaard en wordt bewoond door een vleermuizenkolonie. De priorwoning staat sinds 1998 leeg en in april 2019 werden er restauratiewerken gestart. Op het gelijkvloers moest een restaurant komen en de eerste verdieping zou plaats bieden aan een polyvalent socio-cultureel centrum om de artistieke roeping van de site, gebaseerd op gastvrijheid, ontmoetingen en uitwisseling, extra kracht bij te zetten. (Beschermd - 16/11/1965)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met E-Guides en Klare Lijn.

La Table Ronde de l'Architecture organiseert een tijdelijke tentoonstelling rond het thema van de nieuwe traditionele architectuur: het tegenproject, een instrument in dienst van de burger.

FEMMES & PATRIMOINE

11-12.09.2021 33e ÉDITION DES JOURNÉES EUROPÉENNES
DU PATRIMOINE EN WALLONIE

TENTOONSTELLING

DOWN IN THE RIVER

ONDER PARKING 58.

**DUIKEN IN DE ARCHEOLOGISCHE
OPGRAVINGEN VAN DE ZENNE.**

© Urban

Deze tentoonstelling belicht de ontdekkingen tijdens de archeologische opgravingen die Urban tussen februari en juli 2019 georganiseerd heeft op het terrein van de voormalige Parking 58. Het onderzoek heeft alvast interessante puzzelstukken opgeleverd over de vroegste geschiedenis van Brussel (7e tot 10e eeuw). Ze houden verband met de waterloop die onlosmakelijk samenhangt met de stad en zijn ontstaan, de Zenne. Vanaf de 12de eeuw raakten de oevers geleidelijk aangelegd en in de 14de eeuw kwam er een heuse kade langs de rivier, die inmiddels ook door de mens was uitgediept.

De Zenne vormt een belangrijke motor van de sociale en economische ontwikkeling van de stad. Op de oostelijke oever en uit de rivierbedding werden heel wat voorwerpen opgediept uit allerlei materialen en afkomstig van uiteenlopende werkplaatsen.

Ze getuigen van het dagelijkse leven van de middeleeuwen tot nu...

Gratis tentoonstelling,
van 17 september tot 31 december 2021,
dagelijks vanaf 10u op de mezzanine
van de Sint-Gorikshallen,
Sint-Goriksplein 1, in Brussel.

Organisatie: Urban

GEORGES HOUTSTONT EN DE ORNAMENTENKOORTS VAN DE BELLE ÉPOQUE

De tentoonstelling 'Georges Houtstont en de ornamentenkoorts van de Belle Époque' wordt georganiseerd door Urban, in samenwerking met Linda Van Santvoort en het Museum van de Nationale Bank. Ze toont het werk van de beeldhouwer en ornamentist uit de tweede helft van de 19de eeuw. Houtstont leverde een bijdrage aan een indrukwekkend aantal openbare gebouwen en monumenten. Architect Johannes Berry tekende voor een bijzondere en hedendaagse scenografie, die van de expo op haar beurt een soort artistieke installatie maakt.

Urban organiseert op dinsdag 14 september een dubbele lezing en een feestelijke avond, naar aanleiding van de finissage van de tentoonstelling:

17u: Lezing door Linda Van Santvoort, kunsthistorica – UGent

18u: 'Finissage' van de tentoonstelling

20u: Lezing door Johannes Berry, architect – Sugiberry

Na reservatie (info@urban.brussels).
Beperkt aantal plaatsen.
Museum van de Nationale Bank
Warmoesberg 57,
1000 Brussel
infos@urban.brussels

WATERMAAL-BOSVOORDE

ELSENE

UKKEL

66. Vuursteendomein

- 📍 Vuursteenweg 10
Watermaal-Bosvoorde
- T 8 (Bosvoorde Station)
- B 17 (International School)

Het Vuursteendomein, vroeger bekend onder de naam 'Nieuwenvijver' was in het verleden eigendom van koning Leopold II die het in 1901 aan de staat schonk. Vandaag maakt het nog steeds deel uit van de Koninklijke Schenking. Sinds 1999 zet de Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde (de OCWB) zich in voor het herstel van de biodiversiteit van dit natuurreservaat van 4 ha. De oevers van de vijver werden heraangelegd en de overveling van de Vuilbeek werd afgebroken. Nestkasten wer-

den geplaatst voor de ijsvogel die net als de fuut, de dodaars en de mandarijneend graag bij het water vertoeft. De kleine karekiet van zijn kant bouwt zijn nest in het riet. Voor de zwaluw werd een 'zandmuur' opgetrokken en gemaaide gazons worden tot een minimum beperkt. Het hoge gras wordt slechts één of twee keer per jaar gemaaid zodat er wilde planten en bloemen kunnen groeien die insecten en andere gevleugelde soorten aantrekken. In 2008 werd in het Vuursteendomein een didactisch botanisch pad aangelegd. Begin 2017 werden er bijna 174 vogelsoorten geteld. Het privégedeelte is iedere zaterdag vrij toegankelijk. Op de eerste zondag van de maand organiseert de COWB in de voormiddag een begeleide natuurwandeling. (Beschermd - 18/11/1993)

Fietstocht/wandeling 'Ontmoetingen in de natuur langs de Woluwe' (zie hieronder).

WANDELING

Het Memorial van de aanslagen van 22 maart 2016, herdenkingsplek te midden van de bomen

Deze wandeling leidt pal door het Zoniënwoud naar het memorial van de aanslagen. In de Infantedreef werden in opdracht van de Brusselse overheid 32 berken aangeplant die samen een kring vormen. Iedereen die dit wenst kan er hulde brengen aan de 32 dodelijke slachtoffers van de aanslagen in het metrostation Maalbeek en op de luchthaven van Zaventem op 22 maart 2016.

In het zuiden van Brussel wandelt u door een bos van ongeveer 5.000 ha dat aansluit op het Terkamerenbos. In de 18de eeuw werden er systematisch beuken heraangeplant waarvan sommige nog steeds bestaan. De Brusselaars spreken dan ook van de 'beukenkathedraal'. Vanwege die oude beuken is sinds 2017 270 ha beschermd en opgenomen in de natuurlijke werelderfgoedlijst van UNESCO.

Kennismaking met een stukje natuur dat bij vele Brusselaars nog onbekend is!

- 🕒 zondag om 10u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: halte van tram 8 'Lieveheersbeestjes', Terhulpesteenweg in Watermaal-Bosvoorde
- T 8 (Lieveheersbeestjes)
- 📅 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met de Vrienden van het Zoniënwoud.

WANDELING/FIETSTOCHT

Ontmoetingen in de natuur langs de Woluwe

De gezondheidscrisis maakt meer dan ooit duidelijk dat mensen behoefte hebben aan sociale contacten, aan herbronnen in de natuur en aan groen. Op zaterdag kunt u te voet het Silexdomein verkennen (vijvers van Bosvoorde), een natuurreservaat aan de rand van het Zoniënwoud. Op zondag kunt u fietsen langs de Woluwe. De tocht gaat van Bosvoorde tot aan de gewestgrens, over de parken en groene ruimten in het Natura 2000-gebied (Leybeek, Ten Reuken, Seny, Val Duchesse, het Bronnenpark en Malou en Hof ter Musschen). Samen ontdekken we de fietsverbindingen tussen het ecologische (groene en blauwe) netwerk en de ontspannings- en recreatieruimten die werden aangelegd met respect voor de natuur.

- 🕒 wandeling: zaterdag om 11u, 14u, 15u en 16u (tweetalig) (duur: 45 minuten), fietstocht: zondag om 11u en 15u (tweetalig) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: ingang van het Silexdomein, Vuursteenweg 10 in Watermaal-Bosvoorde
- T 8 (Watermaal Station)
- B 17 (International School)
- 📅 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met de Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde.

67. Voormalige hippodroom van Ukkel-Bosvoorde

- ⓐ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Terhulpensesteenweg 53 Ukkel
- 🕒 enkel na reservatie
- 📞 8 (Renbaan van Bosvoorde)
- 🚫 niet toegankelijk

Op initiatief van de *Société d'Encouragement des races de chevaux et du développement des Courses en Belgique* werd aan de rand van het Zoniënwood een paardenrenbaan gebouwd. Landschapsarchitect Édouard Keilig, eerder al ontwerper van het tracé van het Terkamerenbos, tekende de plannen en in 1875 gingen de werken van start. Naast de grote tribune in Vlaamse neorenaissance staat een kleinere tribune in eclectische stijl. In 1900 ontwierp architect François Kips de stallen en het weeggebouw waar het gewicht van de jockeys werd gecontroleerd.

Tussen 1941 en 1951 werd de site door architect Breydel verrijkt met een inkompoort, loketten, een vertrektoren en hallen voor de weddenschappen. In 1995 werd de laatste wedstrijd gelopen. Sinds 2014 is de hippodroom eigendom van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Maatschappij voor Stedelijke Inrichting ontwikkelt er een grootschalige herstel- en restauratiecampagne van de opmerkelijke gebouwen. De grote en de kleine tribune, het weeggebouw en de scheidsrechtoren

werden gerenoveerd en op 14 september 2016 opengesteld voor het publiek. De site van 32,5 ha met 29 gebouwen staat open voor recepties en openbare of privé-evenementen terwijl de wandelaars en joggers de voormalige piste rond de golfbaan verkennen. Het complex wordt beheerd door de private concessiehouder DROH! ME. Eind 2020 werd de helft van de site in beheer genomen door Leefmilieu Brussel dat van deze unieke groene ruimte een natuur-, educatie- en recreatiepool wil maken van gewestelijk niveau, en de tweede 'Brusselse poort tot het bos' (na het Rood Klooster). Daarvoor werd het Beheerplan van het Zoniënwood opgemaakt.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 13u (Nederlands) en 10u en 15u (Frans).

Concerten en diverse activiteiten.

Uitleg over het nieuwe Masterplan, zaterdag en zondag om 14u (Nederlands) en om 16u (Frans). In samenwerking met Leefmilieu Brussel.

68. Université libre de Bruxelles (gebouw A)

- ⓐ za en zo van 14u tot 17u
- 📍 Franklin Rooseveltlaan 50 Brussel-Uitbreiding
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- 📞 8-25 (ULB)
- 📞 71-72 (ULB)
- 🚫 niet toegankelijk

De generositeit van een Amerikaanse stichting, de *Commission for Relief in Belgium*, ligt aan de basis van de bouw van de eerste gebouwen op de campus van de Université libre de Bruxelles (ULB). Een van de geselecteerde architecten, Alexis Dumont, bouwt tussen 1924 en 1928 een complex in neo-barokstijl volgens de wens van de Amerikanen. De binnenorganisatie is resoluut modern maar de historiserende mantel

– enigszins anachronisch in de tijd van de art deco – vertaalt niet alleen een campus volgens de Amerikaanse stijl, maar ook het regionalisme dat de toon aangaf bij de wederopbouw na de Grote Oorlog. Het centrale gebouw, in witte steen en rode baksteen ter hoogte van de ramen en trapgevels, is voorzien van een deur met gebroken fronton en geringde pilasters, maar ook van een imposante klokkentoren met een hoogte van 50 m. De zijgebouwen, met identieke gevels, vertonen eveneens trapgevels aan de kant van de Franklin Rooseveltlaan. In het complex zijn de faculteiten letterkunde, vertaling en communicatie ondergebracht, de Solvay Brussels Schools Economic and Management, een deel van de bibliotheken en het Museum Michel de Ghelderode. De oude Salle du Conseil is nu een kostbare reserve en leeszaal voor de archieven. Ze ligt naast de 'Grand Hall des marbres' die vroeger werd gebruikt voor academische plechtigheden of forum en vandaag als studie-

zaal. Het hele jaar door is het er een komen en gaan van studenten. (Beschermd – 11/12/2014)

Rondleidingen in de Grand Hall, zaterdag en zondag om 15u (Nederlands), om 14u, 15u en 16u (Frans) en om 16u (Engels). Deze rondleidingen worden gevolgd door een bezoek aan de Salle du Conseil, zaterdag en zondag om 15u30 (Nederlands), om 14u30, 15u30 en 16u30 (Frans) en om 16u30 (Engels).

WANDELING

Een verkenning van de VUB- campus: architectuur, kunst en ontmoetingsplaats!

Een universiteitscampus is altijd een ideale ontmoetingsplaats: er speelt zich een flink stuk van het studentenleven af.

Tijdens de wandeling over de campus van de VUB gaat de aandacht vooral naar de architectuur van de verschillende gebouwen: Aula Q, het gebouw van het rectoraat, ontworpen door Renaat Braem, de studentenwoningen van Willy Van Der Meeren, maar ook recentere toevoegingen van Bogdan & Van Broeck Architects en CONIX RDBM Architects.

Verspreid over de campus ontdekt de bezoeker ook allerhande kunstwerken. Al 50 jaar lang sieren ze de paden die over de campus kronkelen. Een van de oudste beeldhouwwerken, de *Denker in alle staten*, van de postmodernist Willy Van Den Dorpe, beeldt een oud-student van de VUB af. Het is een knipoog naar de overbekende *Penseur* van Rodin, maar met een windwijzer op het hoofd. Andere beelden zijn recent, waaronder die van hedendaagse kunstenaars als Johan Tahon en Philip Aquirre.

- 🕒 zaterdag om 11u en om 14u (Nederlands) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: vóór het rectoraat van de VUB, Pleinlaan 2 in Elsene
- T 7-25 (VUB)
- B 95 (Etterbeek Station)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Korei Guided Tours.

WANDELING

De campus: bouwen aan een nieuwe wereld

Dag na dag heerst de jeugd over de campus, de plaats waar studenten ideeën uitwisselen en bouwen aan een nieuwe wereld. Of u nu Brusseelaar bent, Belg of Europeaan... De ULB is onlosmakelijk verbonden met onze hedendaagse geschiedenis. Tijdens deze wandeling bezoekt u de 3 hectare van de campus die na de Tweede Wereldoorlog werd gebouwd naar Amerikaans model: de Solvay Business School, het auditorium Paul-Émile Janson met zijn vernuftige architectuur, de cité Héger, de foyer waar vriendschapsbanden worden gesmeed. Het gebouw A in Vlaamse neo-renaïssancestijl was het zenuwcentrum van de studentenopstand in 1968. De postmodernistische bibliotheek van de humane wetenschappen en nog heel wat andere, zijn nostalgie voor de enen, een ontdekking voor de anderen.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: aan het standbeeld van Maurice Lemonnier op de hoek van de Lloyd Georgeslaan en de Fr. Rooseveltlaan in Brussel-Uitbreiding
- T 7-8 (Ter Kameren-Ster)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

WANDELING

Van square naar square in Elsene

Van de Solbosquare naar de Oude-Lindesquare... De bewoners van deze wijk met bourgeoissfeer komen elkaar voortdurend tegen. De majestueuze Sint-Adrianuskerk is gezegend met een prachtige preekstoel, een maquette van het voormalige koor van Bosvoorde, enz. Iets verderop is in een villa die werd gereed van de stedelijke herstructurering een RVA-kantoor gevestigd en sinds 2019 huist Le Fou Rire in zaal Laetitia. Dit gedreven en gezellige theater brengt emotionele voorstellingen en komedies, alles overgoten met het typisch Brusselse accent. De Oude-Lindesquare met de kapel en Auberge de Boendael brengt op marktdagen veel volk op de been. De wandeling eindigt op het Marie-Joséplein, genoemd naar de dochter van Albert I.

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: halte van tram 8 'Solbos', Solbosquare in Elsene
- T 8-25 (Solbos)
- B 95 (Pleisterplaats), 71-72 (ULB)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

69. Abdijkerk en Klooster Onze Lieve-Vrouw Ter Kameren

⌚ za van 10u tot 17u30
en zo van 12u30 tot 18u

📍 Abdij ter Kameren 10
Elsene/Brussel Uitbreiding

T 8-93 (Abdij)

♿ toegankelijk met hulp

Aan het begin van de 13de eeuw steunde Hendrik de 1ste, Hertog van Brabant, de oprichting van een vrouwenabdij van de Cisterciënzerinnen-orde. Tal van schenkingen zorgden ervoor dat het domein en het architecturale complex zelf voortdurend toenamen. Over een periode van 600 jaar volgden 41 abdisen er elkaar op. Met de bouw van de kerk werd begonnen in de 14de eeuw. Na de Franse revolutie kreeg de abdij in 1796 plots een andere bestemming. Ze werd verkocht als nationaal goed aan een zekere Simon die van plan was om alleen het Abdispaleis te behouden en al de rest af te bre-

ken. Later werd er in 1802 een meisjesspensionaat in ondergebracht, gevolgd door een katoenbedrijf, een suikerfabriek en een opvangtehuis voor zieken en hulpbehoevenden. Tussen 1810 en 1870 was er een opvangcentrum voor daklozen. Van 1871 tot 1909 werden het hele complex, de kerken de 18de-eeuwse abdijgebouwen ingenomen door de Koninklijke militaire school. In het schip van de kerk zelf werd een gymzaal en een speelzaal ingericht. De kerk werd in 1907 teruggegeven aan de cultus en de gelovigen, maar

tijdens de Eerste Wereldoorlog bezetten de Duitsers de site. Ze bleven er maandenlang ingekwartierd en lieten bij hun vertrek een ruïne achter. Tussen 1921 en 1935 vonden indrukwekkende restauratiewerken plaats, te beginnen met het klooster, de pastorie en de kapittelvleugel, die gerenoveerd werden in 1921. Sindsdien werd er regelmatig de mis gevierd en kunnen de gelovigen er terecht voor een doopsel, huwelijk of begrafenisdienst. Het klooster werd tussen 1932 en 1934 helemaal heropgebouwd en in de vensteropeningen kwamen glasramen met de schilden van de abdisen. De kerk biedt onderdak aan het reliekschrijn van de heilige Bonifaas. Ook zij is sinds 1935 verfraaid met schitterende glasramen van de hand van Anto Carte. Ze kreeg ook een uitstekend orgel, dat er optimaal tot zijn recht komt dankzij de opmerkelijk akoestiek. (beschermd 30/06/1953 en 06/05/1993)

[Geleide bezoeken.](#)

[Voorstelling van de archieven.](#)

[Muziekanimatie.](#)

WANDELING

Afspraak in de Abdij Ter Kameren

De wijk rond de Abdij ter Kameren is niet alleen een haven van rust in de drukte van de stad, het is ook een pittoreske historische site. De tuinen, ingericht op vijf opeenvolgende terrassen, dateren uit begin 18de eeuw. Ze zijn het trefpunt van tal van studenten van de Ecole Nationale Supérieure des Arts Visuels (La Cambre). De wandeling leidt ook langs de vijvers van Elsene, zeer gegeerd bij wandelaars die het heuvelige landschap en de bijhorende architectuur waarderen.

⌚ zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de ingang van Val de la Cambre, Émile Duraylaan 48-50 in Elsene

T 7-8 (Buyl)

Ⓡ reserveren verplicht.
Maximaal 15 personen per vertrek.

[In samenwerking met Arkadia.](#)

WANDELING

Portugese meetings in het kosmopolitische centrum van Elsene

Vanaf de Ter Kamerenabdij – meeting point van spiritualiteit, architectuur en natuur – wandelt u naar het kosmopolitische centrum van Elsene. Noem het Flageyplein gerust 'klein Portugal' met zijn religieuze tradities en de feesten rond Onze-Lieve-Vrouw van Fatima en de heilige Johannes. Restaurants, typische patisserieën, kruidenierswinkels en tavernes wachten op wandelaars die wel eens de 'Bolinhas de Bacalhau' willen proeven. Het standbeeld van de dichter Fernando Pessoa en de parochie van de Heilig-Kruiskerk zijn ware trekpleisters voor de Portugezen die er nieuwwtes en roddels uitwisselen over de in Portugal gebleven familie. Op het Flageyplein staat ook het voormalige 'NIR', de 'pakketboot' van architect Joseph Diongre (1935). Vandaag is het een van de grote culturele centra van het Gewest waar muzikelliefhebbers allerhande hun gading vinden in de mythische Studio 4. En de honderdjarige markt trekt zowel vaste bezoekers als passanten aan.

⌚ zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)

📍 aan de ingang van de Ter Kamerenabdij, Rode-Kruissquare in Elsene

T 8-93 (Abdij)

B 71 (Géo Bernier)

Ⓡ reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

[In samenwerking met E-Guides.](#)

70. Flagey

- ⌚ za en zo van 10u tot 13u
- 📍 Heilig-Kruisplein – Elsene
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 81 (Flagey)
- B 38-59-60-71 (Flagey)
- ♿ toegankelijk met hulp

In 1933 won Joseph Diongre de ontwerpwedstrijd voor het nieuwe gebouw van het Nationaal Instituut voor de Radio-Omroep. Om te voldoen aan de technische eisen van de toekomstige gebouwen, werkte hij samen met verschillende ingenieurs. Het modernistische gebouw is ook geïnspireerd op de Nederlandse architectuur: gele baksteen en art deco-stijl, een silhouet als een 'pakketboot' en kenmerkende binnendecoratie. Opmerkelijke akoestische kwaliteiten worden gecombineerd met een geraffineerde afwerking van een al even opmerkelijk decor. De werken gin-

gen van start in 1933 en werden in 1939 voltooid. Na vijftig jaar intense bedrijvigheid en prestigieuze opnames besloten de eigenaars (RTBF en VRT) het complex van de hand te doen. In 1998 werd het gekocht door de naamloze vennootschap Maison de la Radio Flagey die het volledig restaureerde. Sinds het najaar van 2001 is er een audiovisuele pool gevestigd die uniek is in Brussel, met studio's, concert- en filmzalen, kantoren en handelszaken. Vandaag vinden er niet alleen de kwalificatierondes van de Koningin Elisabethwedstrijd plaats, maar ook voorstellingen, festivals en filmvoorstellingen. De vele ruimten bieden plaats voor cocktail-party's, vergaderingen, lezingen of privérecepties en maken van Flagey een ontmoetingsplaats bij uitstek in het Brusselse landschap. (Beschermd – 28/04/1994)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30 en 12u30 (Nederlands) en om 10u, 11u en 12u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

FIETSTOCHT

Van het dorpsplein naar het gemeentehuis

Het gemeentehuis of stadhuis, de zetel van het gemeentebestuur, staat heel dicht bij de bevolking. Het maakt deel uit van het dagelijkse leven, mensen komen er hun hele leven lang samen en kruisen elkaar. Deze fietstocht leidt langs verschillende gemeentehuizen van het Brussels Gewest. Allemaal hebben ze hun bijzonderheden en ademen ze de sfeer van hun gemeente. Je kan ze enkel beschrijven als je de lokale geschiedenis kent en begrijpt welke uitdagingen er speelden bij de bouw van deze gebouwen, symbool van de gemeenten waarvan ze het centrum uitmaken. Een fietstocht door de gemeenten Elsene, Sint-Gillis, Vorst en Anderlecht.

- ⌚ zaterdag en zondag om 9u30 en 14u (Frans) (duur: 3u)
- 📍 vertrek: op het voorplein van de Heilig Kruiskerk, Heilig Kruisplein in Elsene (einde: aan het gemeentehuis van Anderlecht)

T 81 (Flagey)
B 38-59-60-71 (Flagey)

- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek. Geen fietsverhuur mogelijk. De deelnemers moeten hun eigen fiets meebrengen. Deze activiteit is geschikt voor mensen die het gewend zijn om te fietsen in de stad, over een afstand van ongeveer 15 kilometer met hoogteverschillen. Minimumleeftijd: 12 jaar

In samenwerking met Once in Brussels.

71. Lokaal voor scouts van het Sint-Bonifatiusinstituut (fresco Hergé)

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 Raadstraat 57 – Elsene

📞 enkel na reservatie

M 2-6 (Naamsepoort)

B 54-71 (Sint-Bonifaaswijk)

♿ toegankelijk met hulp

Het Sint-Bonifatiusinstituut werd opgericht in 1866 en zou nog aanzienlijk uitbreiden. Het vestigde zich eerst op de Waversesteenweg, later op de Elsensesteenweg. In 1920 nam het zijn intrek in nieuwe lokalen in de Viaductstraat. Na de aankoop in 1911 van het home-pensionaat van de Zusters van Sint-Vincentius a Paolo van Gijsegem in de Raadstraat, werden er omvangrijke werken gestart om het Instituut alle ruimte te geven die het nodig had. In 1922 riep de federatie van de *Belgian Catholic*

Scouts haar leden op om de hen ter beschikking gestelde lokalen te renoveren. Het lokaal dat dit weekend wordt opengesteld, is 8,80 m diep, 3,5 m breed en 3 m hoog. Het bevindt zich op het gelijkvloers van het gebouw dat grenst aan de kapel. De leider van de welpen vertrouwde het decoratieproject toe aan een zekere Georges Rémy, alias Hergé, die op 15-jarige leeftijd in de lente van 1923 de laatste hand legde aan het decor. De kunstenaar in spe bedacht friezen met 35 galoppe-

rende ridders op één meter boven de grond, 52 indianen en scouts op handen en voeten aan de rand van het plafond. Touwklimmende scouts omkaderen de twee deuren van het lokaal en de schoorsteen terwijl andere, die rug aan rug aan hetzelfde touw trekken, post vatten boven de deuren. Als achtergrond gebruikte Hergé drie opeenvolgende kleuren, eerst bruin op een oppervlakte van 97 cm, vervolgens lichtgroen op 1,80 m en ten slotte geel voor de resterende 23 cm. Vanaf 1925 werd het lokaal voor andere doeleinden gebruikt (garage) en belandden de fresco's in de vergeethoek. Recent werden deze getuigen van de vroege beeldingskracht van Hergé ontdekt en trekken ze heel wat nieuwsgierigen aan.

Uitleg over de geschiedenis van de fresco's.

Tentoonstelling 'Hergé en de scouts in Sint-Bonifatius' met foto's van de Sint-Bonifatiusseheid in de tijd van Hergé en tekeningen (kopieën) die hij in dat kader heeft gemaakt.

BEZOEK

De nieuwe kunstenaarsateliers in de Europese wijk

Tijdens deze wandeling ontdekt u de nieuwe gemeentelijke kunstenaarsateliers van het agentschap R²D² Architecture. In het midden van de Europese wijk werden residenties gebouwd voor zowel lokale als internationale kunstenaars. Tijdelijke tentoonstellingen brengen de artistieke geest tot leven die al sinds de 19de eeuw heerst in deze wijk. Creatieve ontmoetingsplaatsen waar woorden en gezelligheid zijn verpakt in een gedurfde architectuur.

⌚ zondag om 10u30, 12u, 13u30 en 15u (Nederlands), zondag om 11u, 12u30, 14u en 15u30 (Frans) en zondag om 16u30 (Engels) (duur: 45 minuten)

📍 vertrek: aan het gebouw in de Wiertzstraat 23A in Elsene

B 34-80 (Museum)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 10 personen per vertrek.

In samenwerking met de dienst Cultuur en de dienst Erfgoed van de gemeente Elsene.

FIETSTOCHT

Van staminee tot caberdouche, de cafés van Brussel

Staminee, café, taverne, buffet, cabaret, brasserie, caberdouche... Het zijn allemaal namen voor ontmoetingsplaatsen die deel uitmaken van een traditie. Van de prestigieuze cafés in het stadscentrum tot de 19de-eeuwse staminees in de meer landelijke gebieden... Van de oude taverne aan de stadstrand tot de moderne en trendy cafés... Brussel bruist van de verhalen en vertelt ze u graag via haar bars en beroemde etablissementen. Spring op uw fiets voor een ontdekkingstocht langs verhalen en anekdotes 'van achter de toeg'. Na de wandeling kunt u nog een glas drinken in een van de vele Brusselse cafés (de bezoekers betalen hun eigen consumpties).

⌚ zaterdag om 14u30 (Nederlands) en zaterdag om 14u en zondag om 10u30 en 14u30 (Frans) (duur: 3u)

📍 vertrek: Pro Velo, Londenstraat 15 in Elsene

M 2-6 (Troon)

B 27-34-38-64-80-95 (Wetenschappen)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek. Fietsverhuur mogelijk (klassieke/11 € en elektrische/19 €) op voorhand reserveren op 02/502.73.55 (van maandag tot zondag van 10u tot 18u) of per mail (info@provelo.org).

In samenwerking met Pro Velo.

72. Hotel Le Berger

- ① enkel zo van 10u tot 18u
- 📍 Herdersstraat 24 – Elsene
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 2-6 (Naamsepoort)
- B** 54-71 (Sint-Bonifaaswijk)

Achter de vakwerkgevel in Normandische stijl van het *Hotel Le Berger* heerste ooit een drukte van jewelste. Rijke klanten kwamen er graag enkele intieme uurtjes doorbrengen met hun *maîtresse*. Het idee om er een club te vestigen en een elegante omgeving te creëren voor amoureuze ontmoetingen ontsproot aan het brein van ene Gabriel Duhoux. Zijn project kwam er in 1933 en hij zag zelf toe op de verwezenlijking, met bijzondere aandacht voor de interieurinrichting. Het succes bleef niet uit en in 1936 liet hij er een reeks van suites inrichten. Alles was ontworpen met het oog op een perfecte discretie, opdat de mannen die er kwamen

elkaar niet zouden kunnen ontmoeten. Prostitutie was evenwel verboden en mijnheer Duhoux heeft altijd streng gewaakt over de reputatie van zijn zaak. Recent onderging het hotel een heuse verjongingskuur, zonder aan authenticiteit in te boeten. Daar zag de decoratrice Martina Nievergelt nauw op toe. Ze wist in allerhande details de Art Déco-sfeer te behouden, maar zorgde tegelijk voor een welkome moderne toets. Het *Hotel Le Berger* kreeg er een terras, een restaurant-

zaal en een super cosy bar bij en is daarmee klaar voor een veelbelovend nieuw leven. En gezelligheid is er nog altijd troef.

Geleid bezoek, zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Pro Velo.

FIETSTOCHT

That's entertainment!

En als u Brussel nu eens zou ontdekken via de wereld van het entertainment? We kennen natuurlijk allemaal de eerste schouwburgen uit de 18de eeuw, de bioscoopzalen uit de gouden jaren van de film of de traditionele poppentheaters. Maar daarnaast telt de stad nog veel meer gebouwen die in het teken staan van vrije tijd en cultuur. Als ontmoetingsplaatsen en getuigen van hun tijd vertellen ze de geschiedenis van de hoofdstad via anekdotes en kunstwerken en via de grote evenementen die er ooit organiseerd werden. Wacht niet langer, neem uw fiets en ga op pad voor een zeer entertainende ontdekkingstocht!

- ① zaterdag om 13u30 (Nederlands) en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 3u)
- 📍 vertrek: Pro Velo, Londenstraat 15 in Elsene
- M** 2-6 (Troon)
- B** 27-34-38-64-80-95 (Wetenschappen)
- ① reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek. Fietsverhuur mogelijk (klassiek/11 € en elektrische/19 €) op voorhand reserveren op 02/502.73.55 (van maandag tot zondag van 10u tot 18u) of per mail (info@provelo.org).

In samenwerking met Pro Velo.

WANDELING

Als burens samenwerken en er iets beweegt in de stad...

De wijk van de Naamsepoort werd door de overheid lange tijd vergeten en genadeloos ingepalmd door 'doorgangshotels'. Of moeten we zeggen 'rendez-vous-hotels'? Feit is dat ze kamers verhuren voor een uur of voor een dag. Het 'louche' aspect is echter al lang verdwenen, want ook deze hotels gingen met hun tijd mee. En ook de wijk bleef niet achter dankzij de inzet en volhardendheid van haar bewoners. In de mooie verkeersvrije straten gaat groen hand in hand met fleurig opgesmukte huizen. Het succes van de actie zette de buurt aan tot nog meer verkeersvrije initiatieven in de Matongewijk, de Tulpwijk en tot aan het Fernand Cocqplein. Een wandeling doorheen deze straten waar het aangenaam toeven is en doorheen andere waar gelijkaardige projecten op stapel staan.

- ① zaterdag en zondag om 10u en 14u (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u30 en 14u30 (Frans) (duur: 2u)
- 📍 op de hoek van de Naamsestraat en de Waterloolaan in Elsene
- M** 2-6 (Naamsepoort)
- B** 33-34-54-64-71-80 (Naamsepoort)
- ① reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

73. Het Hongaarse Huis

- ① enkel za van 10u tot 17u
- 📍 Gewijde Boomstraat 123
Elsene
- ① enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- B** 71 (Fernand Cocq), 54 (Verlaet)
- ♿ niet toegankelijk

Dit indrukwekkende herenhuis in eclectische stijl, met duidelijke verwijzingen naar de Italiaanse renaissance, werd in 1872 gebouwd voor de wisselagent Ferdinand Grosjean. Vanaf 1897 werd het de residentie van Paul Saintenoy. Hij exposeerde er zijn kunstcollectie die na zijn dood in 1952 aan het Jubelparkmuseum geschonken werd. De mix van stijlen in het interieur lijkt wel een overzicht van de kustgeschiedenis. Zo vinden we in de hal een rococotrap naast een gotisch standbeeld van Sint-Michiël, onder een kunstig bewerkte nisgewelf, neorenaissance deuren en een trapleuning in Louis XIII-stijl. Het cassetteplafond van de eetzaal is beschilderd met arabesken in grisaille en verwijst daarmee naar de renaissance, terwijl de zoldering in de bibliotheek en het grote salon neogotisch van stijl is, met balken op consoles en houten compartimenten. Het houtwerk en de lijsten herinneren aan de art nouveau terwijl de klassieker patronen van de lambrisering de Franse stijlen imiteren. Het brandglas in het trapenhuis en het grote salon is van de hand van glasschilder Evaldre en de bekende afficheontwerper en decorateur Privat-Livemont en zorgt er voor een aangename kleur. In het herenhuis bevindt zich sinds 1955 het Hongaarse hHuis. Het wordt beheerd door de Brusselse vzw Hongaarse Katholieke Missie, die zich tot doel stelt om ondersteuning te bieden aan naar België uitgeweken Hongaren. Tot op vandaag is het een mooie ruimte voor mensen om elkaar te ontmoeten en in gesprek te gaan. (Beschermd – 02/07/1992)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Klare Lijn.

74. CIVA

- ① za en zo van 11u tot 14u30
- 📍 Kluisstraat 55 – Elsene
- ① enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- T** 8-81-93 (Baljuw)
- B** 54 (Baljuw/Verlaet)
- ♿ toegankelijk met hulp

Oorspronkelijk stond in de Kluisstraat een elektriciteitscentrale op steenkool van het secundaire type. Onder meer het Brusselse tramnet werd er door van stroom voorzien. Hoewel de elektrificatie pas een aanvang nam in 1894, bleek de installatie in de Kluisstraat al in 1903 niet meer te volstaan. Er was nood aan een grotere centrale die werd gebouwd op de Demetskaai in Anderlecht. In 1983 werd het gebouw omgebouwd tot kantoren voor de Brusselse Intercommunale Watermaatschappij (BIWM). In een aanzienlijke uitbreiding ervan is vandaag het CIVA ondergebracht. De ruimten werden gerestaureerd, vergroot en aan hun nieuwe functies aangepast dankzij de samenwerking tussen de architecten Jean-Philippe Garric, Bernard Quirot, Valérie Nègre en Joseph Altuna die een internationale wedstrijd hadden gewonnen. CIVA is een museum, een archiefcentrum, een bibliotheek en een ontmoetingsplek voor liefhebbers van architectuur, landschapsarchitectuur, stadsecosystemen en geschiedenis in Brussel. Het hele jaar door kan je er terecht voor tijdelijke tentoonstellingen, lezingen, debatten, rondleidingen, book launches en kinderactiviteiten.

De activiteiten vind je in Elsene, vlakbij het Flageyplein en in Brussel-centrum, in KANAL-Centre Pompidou.

Bezoek aan de coulissen van het CIVA, zaterdag en zondag om 11u30 en 13u30 (Nederlands) en om 11u en 13u (Frans). Dit bezoek opent de deuren van de architectuur- en landschapsarchieven van het CIVA. U maakt kennis met opmerkelijke documenten over de Brusselse podiumzalen en schouwburgen in gebouwen of in de open lucht. Originele tekeningen, maquettes, oude foto's of fragmenten van gebouwen zijn kostbare getuigen van deze ontmoetingsplaatsen en onthullen met welke briljante initiatieven hun ontwerpers de ruimten gezellig trachtten te maken, mensen samen te brengen of zelfs tot reizen aan te zetten!

75. La Loge

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 Kluisstraat 86 – Elsene

① enkel na reservatie

T 8-81-93 (Baljuw)

B 54 (Baljuw)

🚫 niet toegankelijk

De Loge du Droit Humain werd in 1934 gebouwd naar de zorgvuldig uitgewerkte plannen van de architecten Fernand Bodson en Louis Van Hooveld. De sobere poort die verzonken lijkt in de bakstenen gevel integreert zich met kracht in een geheel met een vrij aparte volumetrie. Ook in het interieur is de virtuositeit van de architecten duidelijk te merken. Het onregelmatige terrein werd vernuftig benut en afgestompte hoeken en schuine perspectieven zijn alomtegenwoordig. Het beperkte budget dicteerde een voorbeeldige vormelijke spaarzaamheid. Ook de gebruikte materialen verlenen

de ruimten een verfijnde eenvoud die schril contrasteert met de stijl van de vrijmetselaarsloges uit die tijd. De granitovloer is gedecoreerd met zwarte mozaïek met symbolische motieven. In 1984 nam het archief- en raadplegingscentrum zijn intrek in de voormalige loge, later werd het Archief en Museum van Moderne Architectuur er gevestigd. Na enkele verbouwingen werd het gebouw in 2001-2002 volledig gerestaureerd door architect Elie Levy en het bureau Ekla uit Brussel. Sinds 2012 staat La Loge in het teken van architectuur, hedendaagse kunst en theorie. Ze interesseert zich vooral voor ruimte, habitat en gebruik en tracht tijdens haar evenementen een dialoog op gang te brengen tussen het publiek en de architecten, kunstenaars of denkers.

Rondleidingen 'Van Modernisme tot Vrijmetselarij: geschiedenis van La Loge', zaterdag en zondag om om 11u (Nederlands), om 10u (Frans), en om 12u (Engels).

Retrospectieve tentoonstelling van de Italiaanse kunstenaar Chiara Fumai over radicaal feminisme, seksualiteit, mediacultuur, taal en repressie. Thema's die nauw verband houden met de context van La Loge.

76. Vereniging van de Leopoldsorde

⌚ za en zo van 10u tot 17u

📍 Notarisstraat 9 – Elsene

① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie

T 81 (Drievaldigheid)

B 54 (Drievaldigheid)

🚫 niet toegankelijk

De Leopoldsorde is een burgerlijke en militaire onderscheiding die haar naam dankt aan de eerste koning der Belgen. Zowel qua belang als qua ouderdom is het de eerste nationale orde van België. Ze werd in 1832 opgericht op initiatief van graaf Félix de Merode, na de onafhankelijkheid van België. Een eerste vereniging van met de Leopoldsorde onderscheiden personen werd opgericht op 3 januari 1856, maar de vereniging zoals we ze vandaag kennen ontstond pas op 9 juni 1934 op verzoek van koning Albert I.

De gedecoreerden kunnen er elkaar ontmoeten en beter leren kennen en elkaar ook helpen indien nodig. In de vereniging van de Leopoldsorde staat solidariteit centraal. Ze financiert zichzelf met verschillende activiteiten en bekommert zich om alleenstaande of gehospitaliseerde leden, maar ook om weeskinderen van wie een ouder de Leopoldsorde heeft ontvangen. De zetel van de vereniging is gevestigd in een elegante stadswoning in de

Notarisstraat. In de salons worden vergaderingen gehouden zoals de algemene vergadering of de raad van bestuur, maar ook lezingen en culturele evenementen. Andere verenigingen maken eveneens van deze ruimten gebruik voor punctuele meetings. Een tentoonstelling laat de bezoekers kennismaken met enkele beroemde leden van de orde. Ze worden ingewijd in haar geschiedenis, de activiteiten in het verleden en in de liefdadigheidsprojecten, maar krijgen ook informatie over de bestaansreden van de Belgische nationale ordes en over de manier waarop ze zich inzetten voor maatschappelijke projecten.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30 en 15u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met E-Guides.

77. D'Ieteren – Gebouw Stapels

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Maliestraat 50 – Elsene
- 🚶 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 8-93 (Vleurgat), 92 (Ma Campagne)
- B 38 (Van Eyck), 60 (Washington)
- ♿ toegankelijk

Eind 19de eeuw is de firma *d'Ieteren*, opgericht in 1805, een van de eerste bedrijven die carrosserieën bouwen voor motorvoertuigen. Later spitst ze zich toe op de verdeling van verschillende automerken in België. In 1906 vestigt het bedrijf zich in de Maliestraat en gaat het ook auto's bouwen. En met succes. Met de productie van de Kever barst het bedrijf uit zijn voegen en moeten er nieuwe gebouwen bijkomen. Pierre d'Ieteren droomt van een modern project en bundelt zijn krachten met René Stapels, de architect die de functionalistische stijl in Brussel zou promoten. Met de hulp van collega's zoals Robert Bardinot, B. Lefèvre-Feragen, Lemaître en Jamar tekent hij plannen voor een gebouw dat horizontaal in twee lijkt te zijn

gesplitst. Het eerste deel strekt zich uit over 140 m en telt vier verdiepingen. Hier worden parkings, technische lokalen, de werkplaats en showrooms ondergebracht. Achter de langwerpige gordijngedeveld van het tweede deel, vijf verdiepingen hoog, wordt de maatschappelijke zetel gevestigd. Het complex, geheel in de stijl van die tijd, wordt opgetrokken tussen 1962 en 1967. Zonder enige poging tot integratie domineert het de hele omliggende bebouwing. Vandaag is het een van de visuele bakens van de wijk en is de D'Ieteren Gallery er gevestigd. Op 16 maart 2005 werd ze geopend in aanwezigheid van koning Albert II. Ze beslaat een oppervlakte van 2.300 m² en showt een

honderdtal voertuigen waaronder rijtuigen en auto's met een carrosserie van *D'Ieteren* en exemplaren die de geschiedenis schetsen van de vele merken die het bedrijf heeft verdeeld en nog verdeelt: Studebaker, Auburn, Packard, VW, Porsche, Audi, Seat, Skoda, Bentley, Lamborghini, Bugatti, Yamaha, MBK, Piatti. De verschillende beroepen die werden uitgeoefend door zeven generaties *D'Ieteren* vormen de rode draad van de rondleidingen. Wagenmaker, carrossier van rijtuigen en vervolgens auto's, autoverdelers, assemblage, autoverhuur, vervanging en reparatie van autoruiten.... Het zijn allemaal activiteiten die het levendige portret tekenen van dit bedrijf.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

Stand van l'Association des Amis de l'Unesco vertegenwoordigd het tijdschrift Les nouvelles du patrimoine.

WANDELING

Van plein naar plein, van Kastelein naar Flagey

Van het Kasteleinsplein naar het Flageyplein wandelt u door het hart van twee zeer levendige, kosmopolitische wijken waar een bijzondere sfeer heerst. Wie er woont, hoeven we zeker niet meer te overtuigen! Deze zeer dynamische wijken met hun respectieve markten trekken voortdurend nieuwe winkels, cafés en restaurants aan en de hele wereldkeuken valt er te ontdekken. Een wandeling voor wie houdt van architectuur, stedenbouw en het wijkleven.

- 🕒 zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de kerk van de Heilige Drievuldigheid, Baljuwstraat in Elsene
- T 81 (Drievuldigheid), 9-94 (Baljuw), 92-97 (Janson)
- B 54 (Drievuldigheid)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

78. Museum en tuinen van Buuren

- ⌚ za en zo van 10u tot 13u
- 📍 Leo Erreralaan 41 – Ukkel
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 3-7 (Churchill)
- B 60 (Cavell)
- 🚫 niet toegankelijk

De bouw van het huis van David en Alice van Buuren ging pas in 1928 van start. De tuin was al sinds 1924 aangelegd door landschapsarchitect Jules Buysens. De opdrachtgevers hielden nauw toezicht op de plannen van hun nieuwe woning waarvoor ze de Brusselse architecten Léon Govaerts en Alex van Vaerenberghe onder de arm hadden genomen. Zowel de Nederlands geïnspireerde buitenkant als het interieur met internationale invloeden illustreren op magistrale wijze wat de art deco allemaal te bieden heeft, maar getuigen ook van de uitgelezen smaak van David van Buuren, mecenas en gepassioneerd verzamelaar. Van 1920 tot 1970 kwamen in deze woning heel

wat illustere personen over de vloer. Het decor werd verrijkt met 150 schilderijen van grote meesters (onder wie Brueghel en Van Gogh) en een dertigtal beeldhouwwerken. Golda Meir, Yitzhak Rabin en David Ben-Gurion waren regelmatige gasten van de van Buurens, net als Raoul Dufy, René Lalique, René Magritte, Sergei Diaghilev of Gustave van de Woestyne en Christian Dior, om er maar enkele te noemen. In dit huis ook kwam koningin Elisabeth op het idee om een prestigieuze muziekwedstrijd in te richten (in haar aanwezigheid vonden concerten van laureaten plaats) en componeerde Jacques Prévert een compositie voor Alice van Buuren. Het echtpaar besloot om van hun huis een museum te maken zodat de kunstcollectie in haar oorspronkelijke schijn kon worden bewaard. Vandaag is het intacte geheel een totaal oeuvre dat de perfecte integratie van alle kunsten illustreert en een steeds talrijker publiek aantrekt. (Beschermd – 28/06/2001)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30 en 12u30 (Nederlands) en om 10u, 11u en 12u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt.

WANDELING

Van verdieping naar verdieping: de historische liften in de Brugmann-Lepoutrewijk

Wist u dat Brussel nog enkele honderden historische liften telt? Een deel van dit onbekende erfgoed wordt tijdens een wandeling in de wijk van de Lepoutrelaan en de Molièrelaan, rond het Brugmannplein, uitzonderlijk opengesteld. Achter de deuren van een aantal gebouwen gaan enkele van de mooiste liften van Brussel schuil. Homegrade maakt momenteel een inventaris op van deze historische liften en vertelt over de uitdaging om ze aan te passen aan de huidige normen en over de technische en esthetische evolutie van deze eigenaardige collectieve verplaatsingsmiddelen. Een reis door het verleden, het heden en de toekomst met stopplaatsen op alle verdiepingen.

- ⌚ zaterdag en zondag om 11u en 15u (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u, 14u en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan het standbeeld van Julio Cortazar in het bovendeel van de Louis Lepoutrelaan ter hoogte van nr. 109 in Elsene
- B 60 (Georges Brugmann)
- 👤 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Homegrade.

79. Wolvendaelpark

Wolvendaellaan/Paul Stroobantlaan/Rodestraat/Dieweg/Crabbegatweg/de Frélaan/Heldensquare – Ukkel

T 4-51-92- (Helden)

B 37-38-41-43-70-98 (Helden)

Al in 1209 werd de naam 'Wolvendael' vermeld op een kaart van de abdij van Affligem. Het huidige park, een restant van het oude Zoniënwoud, wordt begrensd door twee zeer oude wegen, de Dieweg en de Crabbegatweg, en beslaat een zeer heuvelige flank van de Ukkel-beekvallei. Het domein behoorde toe aan verschillende eigenaars die elk bijdroegen tot de verdere aanleg van het park. In 1763, ten tijde van de bouw van het kasteel, omvatte het nog een Franse tuin die zeer geometrisch was geschikt. Niet lang daarna werd de groene ruimte

echter aangepast aan de toenmalige mode en omgevormd tot een pittoreske, romantische Engelse tuin. Vandaag biedt het park een gevarieerd aanzicht met brede, omzoomde grasperken, bosjes hoogstammige bomen en struiken die zich mooi aftekenen tegen het golvende reliëf. Een groen theater werd aangevuld met een gebouwtje, de Bergerie genaamd, waar de acteurs zich gewoonlijk verkleedden en met een elegant paviljoen in rococostijl dat in 1877 werd gekocht in Amsterdam en steen voor steen weer werd opgebouwd. Vandaag zijn er een restaurant en een kunstgalerie gevestigd. Met de renovatie van de paden en wegen kreeg het park zijn oorspronkelijke luister terug, tot grote vreugde van sporters, wandelaars en kinderen die zich vermaken op de speelpleinen in het hoge deel van het park. (Beschermd – 08/11/1972)

Muzikale wandeling 'Musical Visit Uccle, ontdekking van Wolvendael buiten de betreden paden en met muziek' en wandeling met gids 'Het Wolvendaelpark, historisch en natuurlijk erfgoed in het hart van Ukkel' (zie hieronder).

WANDELING

Het Wolvendaelpark, historisch en natuurlijk erfgoed in het hart van Ukkel

Vroeger was het een landgoed waar rijke Brusselse families vertoefden bij mooi weer, vandaag is iedereen welkom in het Wolvendaelpark, een van de grote openbare parken in de Brusselse agglomeratie. Tijdens deze wandeling ontdekt u dit park met duizend facetten waar historisch en natuurlijk erfgoed elkaar vinden en met elkaar worden verweven. U komt langs bekende en onbekende hoekjes onder begeleiding van het koor Anakrouze dat de deelnemers meevoert met traditionele a-capellaliederen.

⌚ zondag om 11u (Frans) (duur: 1h)

📍 vertrek: aan het kasteel van Wolvendael (ingang De Fré), Heldensquare in Ukkel

T 4-92 (Helden)

B 37-38-41-43-98 (Helden)

ⓘ reserveren verplicht.
Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Ucclesia, de geschied- en heemkundige kring van Ukkel en de gemeente Ukkel.

MUZIKALE WANDELING

Musical Visit Uccle, ontdekking van Wolvendael buiten de betreden paden en met muziek

Musical Visit Uccle neemt u mee voor een wandeling in het Wolvendaelpark waar de Ukkelaars elkaar al generaties lang ontmoeten. Meer bepaald de historische plekken in dit park worden zeer gewaardeerd. U ontdekt ze op de tonen van de muziek. Live artistieke performance wordt afgewisseld met lokale verhalen en pittige anekdotes. Wandel mee met vrienden of familie en geniet van iets meer dan een uur culturele ontspanning.

⌚ zaterdag om 11u en 14u en zondag om 14u (Frans) (duur: 1u)

📍 vertrek: aan het kasteel van Wolvendael (ingang De Fré), Heldensquare in Ukkel

T 4-92 (Helden)

B 37-38-41-43-98 (Helden)

ⓘ reserveren verplicht.
Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Clap Culture en de gemeente Ukkel.

Open Monumenten- dag

Zondag
12 sept. 2021

openmonumentendag.be

volg ons op en #OMD2021

**OPEN
MONU-
MENTEN**

Vlaanderen
in erfgood

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

SINT-GILLIS
VORST
ANDERLECHT

80. Movy Club

- ⌚ za van 10u tot 15u30
en zo van 10u tot 18u
- 📍 Monnikenstraat 21 – Vorst
- 📞 enkel na reservatie
- T 32-82 (Drukkerij)
- B 49-50 (Drukkerij)
- 🚫 niet toegankelijk

Terwijl het publiek in de jaren 30 al liever grotere zalen opzoekt, tekent architect Leroy de plannen voor een wijkbioscoop die hij discreet integreert in een residentieel gebouw in Laag Vorst. Sinds de opening in 1934 mikt de *Movy Club* op de intimistische charme van het gebouw die zorgvuldig werd gevrijwaard. De filmzaal met balkon getuigt van een art deco-stijl met een modernistische toets. Ze werd uitgerust met 200 zetels van de voormalige bioscoop *Victory*.

In 1955 onthult de *Movy* een nieuw decor: onder een sterrenblauwe nacht troont een verbreed scherm in scope formaat van 14 m en door de luidsprekers weerklinkt stereo-

geluid. Het lichtdecor is georganiseerd rond de opening van het gordijn van champagnekleurige zijde. De opengaande beweging wordt verlicht door drie circuits met in totaal 400 lampjes, onttrokken aan het oog van het publiek. Een indirect licht komt van de zijmuren en sculpteert de ruimte tussen de projector en het scherm, terwijl lijnen van wit neonlicht de hele lengte van de zaal doorkruisen. Uitbater Jean-Louis Houssa onderhoudt een innige band met zijn publiek. Zijn weekprogramma's maken van de *Movy* de koning van de wijkbio-

scopen voor wie geen moeite te veel is om het publiek te behagen.

Boven het gordijn met proscenium prijkt de backlight letter M van *Movy* met een kroon erboven. De inkomhal, de foyer, de volledige zaal en de projectiecabine werden gevrijwaard. De *Movy* is dan ook een kostbare getuige van de gezellige sfeer in de kleine bioscopen van vroeger. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kocht de bioscoopzaal samen met andere ruimten in de buurt. De *Movy* vormt nu het hart van een project dat de wijk nieuw leven wil inblazen en in de nabije toekomst zullen er tal van animaties worden georganiseerd. (Bewaarlijst – 27/03/1997)

Geanimeerd bezoek zaterdag om 10u, 11u, 12u, 14u en 15u en zondag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u.

Animatie 'Focus op de operator-projectionist, verstopt in zijn cabine op 22 m van het scherm', op zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30 en 14u30 en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Hoe verliep een filmvoorstelling tijdens de vorige eeuw? Welke was daarbij de precieze rol van de projectionist? Wijkbioscoop *Movy* heeft zijn historisch projectiemateriaal op 35 mm-formaat bewaard. Voorstelling van de apparatuur en de handelingen die aan de projectie voorafgingen. Drie projectionisten laten je kennismaken met de coulissen van de bioscoop en vertellen over de aspecten die anders verborgen blijven: monteren van de film, op spoelen wikkelen, laden van de film, vermogen van de lampen, beeldinstelling en de vele regelingen en controles om een perfecte projectie te garanderen. 3, 2, 1... start.

In samenwerking met Éric Vauthier, expert historicus van de Brusselse bioscopen, met deelname van de voormalige projectionisten Alexandre Kassim, Francisco Navarro en Yves Verly en de archieven van de Sonuma.

Filmvertoning 'Nomadenwijk' (zie hiernaast).

PROJECTIE EN DEBAT

Nomadenwijk. Een jaar in het gezelschap van de Belgische foorkramersgemeenschap

Met haar film *'Nomadenwijk' / Quartier Nomade* legt Alexandra Rice een jaartournee af, zoals ze al eeuwen plaatsvinden, van Vlaanderen over Brussel naar Wallonië. De gemeenschap van foore reizigers voelt zich echter ook in deze moderne tijd goed thuis.

Doorheen de banaliteit van het dagelijkse bestaan en de gang van het leven doet de film vragen rijzen over de onbewuste traditie die hun en ook onze eigen collectiviteit doorkruist.

Op het ritme van de vier seizoenen dompelt de film het publiek onder in het leven van de innemende gemeenschap die hij portretteert, maar die op een geniepige manier bedreigd wordt door gemeentereglementen en minachting door de volkscultuur.

De vertoning wordt gevolgd door een gesprek tussen Alexandra Rice die de film regisseerde en Françoise Lamontagne, kermisreizigster en hoofdrolspeelster van de film.

- ⌚ zaterdag om 16u (duur: 3u)
- 📍 plaats: *Movy Club*, Monnikenstraat 21 in Vorst
- T 32-82 (Drukkerij)
- B 49-50 (Drukkerij)
- 📞 reserveren verplicht. Maximum 75 personen.

In samenwerking met Étonne-moi.

WANDELING

Geluidswandeling door de Sint-Antoniuswijk

Gewapend met smartphone en hoofdtelefoon kunt u wandelen tussen het park van Vorst en het Sint-Antoniusplein, waar de meeting points uit het verleden en heden samenkomen.

Volg de gids en scan de QR-codes die u ziet op de mozaïeken die de voetpaden sieren. Luister naar de levendige en bijzondere getuigenissen over het rijke en interculturele leven in de wijk. De wandeling eindigt met een glas in het groen van de gemeenschapstuin van de Drukkerij.

🕒 zaterdag en zondag om 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: brasserie *Belle-Vue* (recht tegenover het park van Vorst), Rochefortplein 1 in Vorst

T 97 (Rochefort)

B 48 (Rochefort)

① reserveren verplicht. Maximaal 10 personen per vertrek. Gelieve vooraf een QR-app te downloaden als uw smartphone er nog geen heeft. Wie dat verkies kan de wandeling ook op eigen initiatief afleggen. Download daartoe de kaart op www.entraideetculture.be/ancrage-local/contrat-quartier-wiels-senne/

In samenwerking met Entraide & Culture et Factum Lab.

RONDLEIDING MET ANIMATIE

Verrassende ontmoetingen in het Wielsmoeras

In het kader van '*Hors les muren*' ontdekt u het 'moeras', het gebied tussen WIELS en BRASS, en maakt u kennis met de emblematische historische figuren die er rondtollen. Gidsen begeleiden u van het ene punt naar het andere op de site van de voormalige brouwerij *Wielemans-Ceuppens*. Tussen de vaten, het moeras, de moestuin en de machinezaal door kruipen acteurs en actrices in de huid van verschillende personages en belichten ze de o zo menselijke aspecten van dit erfgoed. De wandeling begint aan WIELS, trekt doorheen de tuin en langs het water en eindigt aan BRASS. Het accent ligt op de verschillende gebruikers van de drie historische sites... vroeger, vandaag en in de toekomst. Laat u meeslepen in dit semi-historische, semi-realistische maar o zo poëtische verhaal...

🕒 zaterdag en zondag om 11u30, 14u en 15u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 15u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: Wiels, Van Volxemlaan 354 in Vorst

T 82-97 (Wiels)

B 49-50 (Wiels)

① reserveren verplicht. Maximaal 30 personen per vertrek.

Op initiatief van WIELS, BRASS (het cultureel centrum van Vorst) en het Huis der Culturen van Sint-Gillis geeft '*Hors les muren*' de aanzet tot culturele, artistieke en participatieve ontmoetingen in vooral de openbare ruimte. Met de steun van de colleges van burgemeester en schepenen van Vorst en Sint-Gillis in het kader van het Stadsvernieuwingscontract KONING.

WANDELING

De pleinen van Sint-Gillis

Pleinen bekleden een centrale plaats in de organisatie van de stad en trekken heel wat mensen aan. Geen wonder dat ze altijd al de volle aandacht genoten van architecten en stadsplanners die mee hun identiteit bepaalden. Kom eens kijken wat deze trefpunten zo typisch maakt en bekijk ze eens met een andere blik. Van het Van Meenenplein tot het Moricharplein vallen er heel wat verschillende bouwstijlen te ontdekken die zo specifiek zijn voor Brussel. Via het Pieter Pauluspark leidt de wandeling naar het Sint-Gillisvoorplein, ook al zo'n plein waar allerhande ontmoetingen plaatsvinden!

🕒 zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan het gemeentehuis van Sint-Gillis, Maurice Van Meenplein 39 in Sint-Gillis

T 3-4-51 (Horta), 81-97 (Lombardije)

① reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

81. Zwembad Victor Boin

- 🕒 za en zo van 11u tot 19u
- 📍 Wipstraat 38 – Sint-Gillis
- 🎫 enkel na reservatie
- ☎ 81-97 (Bareel)
- 📞 48 (Bareel)
- ♿ niet toegankelijk

Sinds de opening in 1905 is er heel wat veranderd in het zwembad Victor Boin, vroeger bekend onder de naam 'Bains de la Perche'. De oorspronkelijke ijzeren en houten structuren bleken niet bestand tegen het vocht en moesten in 1938 worden vervangen. Architect Ingelbrecht besloot ze te verbergen onder een betonnen laag. Hij voorzag ook een dubbele galerij die meer ruimte zou

creëren en wijzigde de hydrotherapeutische installatie waarmee het zwembad beroemd was geworden. Geen Turkse baden meer, geen stoombad en geen massagezalen! Wel werd een revolutionair, volledig mobiel dak gebouwd met een oppervlakte van 560 m² dat in vijf minuten kon worden opengeschoven. Ook dat dak moest mettertijd worden vervangen: in 1980 kreeg het zwembad een overkapping in Cortenstaal met 244 ronde ramen. In 1993, dus bijna 20 jaar nadat het zwembad werd genoemd naar zwemkampioen Victor Boin, was het dak alweer aan vernieuwing toe. Het zwembad vervult een bundelende rol in de wijk. Jong en minder jong komt er samen voor een verkwikkende duik.

Tentoonstelling 'Victor Boin, de man, zijn prestaties en zijn verhaal'.

Klank- en lichtinstallatie in de voormalige Turkse baden.

Lezing over Victor Boin (Sport as a lifestyle, door Michel Roosens), zondag om 14u.

In samenwerking met Trilith vzw.

82. Gemeentehuis van Sint-Gillis

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Maurice Van Meenenplein 39 Sint-Gillis
- 🎫 enkel na reservatie
- ☎ 81-97 (Lombardije)
- ♿ toegankelijk met hulp

De plannen van het nieuwe gemeentehuis van Sint-Gillis, tussen 1896 en 1904 gebouwd op de plaats van een zandgroeve, werden getekend door architect Albert Dumont. Hij ontwierp een gebouw van 4.267 m² met twee gebogen vleugels in Franse neorenaissance. Qua materialen koos hij voor roze graniet uit de Vogezen, Euville- en Savonnières, baksteen en blauwe steen. Het gemeentehuis valt op door zijn weelderigheid. Zowel binnen als buiten staan vooruitgang en beschaving centraal. Voor de ontwerpers van het gemeentehuis moeten kunst en schoonheid 'een triomf zijn van licht en beschaving'. Grote kunstenaars werkten mee aan dit oogverblindende gebouw dat de transformerende werking van schoonheid lijkt te willen aantonen. De architecten Cluysenaar, vader en zoon, Jacques de Lalaing

en Albert Ciamberlani werkten samen voor de grote hal. Eugène Broerman decoreerde de raadzaal, Fernand Khnopff en de echtgenoten de Rudder de trouwzaal en Omer Dierckx de Europazaal. Kunstliefhebbers, bezoekers of burgers... Iedereen waardeert het grandioze kader van dit levende museum (Beschermd – 08/08/1988)

Bezoek aan de muurschilderingen (Fernand Khnopff, Albert Ciamberlani, Alfred Cluysenaar, Émile Fabry...), door Jacqueline Guisset, kunsthistorica en specialiste in monumentale kunst, zaterdag en zondag om 13u30 en 15u30 (Frans).

Bezoek aan het kantoor van de burgemeester, door Charles Picqué, burgemeester, zaterdag en zondag om 11u en 12u (tweetalig)

Themarondleidingen over de schatten van het gemeentehuis, door Alain Jacobs, kunsthistoricus en lid van de 'Association pour le Patrimoine artistique', zaterdag en zondag om 11u30 en om 15u (Frans).

Tentoonstelling 'Jordaens: het verhaal van een ontdekking'. De Heilige Familie van J. Jordaens, eigendom van de gemeente Sint-Gillis, werd altijd als een kopie beschouwd. Tot in 2020 wereldwijde experts ontdekten dat het toch het originele werk is. De tentoonstelling vertelt het verhaal van deze ontdekking. Lezing over deze herontdekking door Joost Vander Auwera, conservator bij de Koninklijke Musea van Schone Kunsten en Jordaens expert, met de medewerking van Constantin Pion, zaterdag en zondag om 14u, in de trouwzaal.

Vertrekpunt van de wandeling 'De pleinen van Sint-Gillis' (zie vorige pagina).

83. La Patinoire royale/ Galerie Valérie Bach

- ① enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Veydtstraat 15 – Sint-Gillis
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 8-93 (Defacqz), 92-97 (Faider)
- 🚫 niet toegankelijk

De 'Royal Skating' werd in 1877 opgetrokken op de grens van Sint-Gillis. Ze telt twee vleugels. Van de ene, waarin oorspronkelijk de rolschaatsbaan zat, geeft de neoklassieke gevel uit op de Veydtstraat. De andere vleugel is kleiner en werd later toegevoegd. Die bevindt zich langs de Faiderstraat. De grote binnenruimte ontplooit zich onder een merkwaardig houten en metalen gebinte van het type Polonceau, naar de Franse ingeni-

eur die hier in 1838 een octrooi voor verkreeg. In 2007 kochten Philippe Austruy en Valérie Bach het geheel. De restauratie startte in 2011 en sinds het voorjaar van 2015 vinden er tijdelijke tentoonstellingen plaats die de schijnwerpers richten op de grote periodes uit de Europese artistieke creatie van de tweede helft van de 20ste eeuw, met de nadruk op beeldende kunst en design. Waar vroeger enthousiast gerooshaast werd genieten nu kunstliefhebbers (m/v) van de knappe ruimte en van het werk van de kunstenaars die er exposeren. (Bewaarlijst – 09/03/1995)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

Tentoonstelling met werk van de Frans-Britse kunstenaar Alice Anderson, die ruimten en volumes 'registreert' met textiel- en koperdraad.

84. Voormalige spektakelzaal Ægidium

- ① za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Sint-Gillisvoorplein 18 Sint-Gillis
- ① enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein), 81-97 (Bareel)
- B 48 (Sint-Gillisvoorplein)
- 🚫 niet toegankelijk

Het complex dat we vandaag kennen onder de naam *Ægidium* werd in 1905 gebouwd door architect Guillaume Segers. De eigenaar noemde het destijds *Diamant Palace*. In de grote zaal werden feesten en voorstellingen georganiseerd. Toen het later een danszaal werd, veranderde de naam in *Panthéon-Palace*. Pas in 1929 werd ze omgedoopt tot *Ægidium*. Ze was aangekocht door kanunnik Simons

die ze onder de bescherming van Sint-Gillis plaatste. Bedoeling was om er recepties en activiteiten van de parochie te houden. In 1933 werd de zaal volledig gerenoveerd onder toezicht van architect Léon Denis. Ze werd toen verbouwd tot bioscoopzaal. De weelderige decoratie van die tijd is bewaard gebleven. Bij een bezoek wacht u een verrassing want achter de eclectische, overwegend neoklassieke gevel gaat een prachtige decoratie schuil.

In de zorgvuldig bewaarde ruimten gaan art nouveau en art deco hand in hand met elementen uit het decoratieve vocabularium van Lodewijk XVI zoals bloemenguirlandes, putti of médaillons. De kers op de taart is echter onmiskenbaar de Moorse zaal die in de sprookjes van duizend-en-één nacht niet zou misstaan. Een unicum in de hoofdstad! *Ægidium* was destijds een vaste waarde in het Brusselse uitgaansleven. Vandaag leidt het investeringsfonds Alphastone samen met de Brusselse start-up een herbestemmingsproject dat moet resulteren in een cultureel complex voor het grote publiek. (Bewaarlijst – 15/05/1997)

Rondleidingen met voor de laatste keer toegang tot de zaal voordat de restauratiewerken van start gaan, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Arkadia en Korei Guided Tours.

ACTIVITEIT

Urban Sketchers: met het potlood in de hand

Wie *Urban Sketching* zegt, zegt mensen ontmoeten. *Urban sketchers* leggen het dagelijkse leven ter plaatse vast in tekeningen en laten zich inspireren door elkaar of door voorbijgangers. Soms tekenen ze vanaf het einde van de wereld, in het echte leven of virtueel. Hun motto: 'De wereld tonen, tekening voor tekening'.

Zowel ervaren *sketchers* als nieuwsgierigen worden uitgenodigd om met het potlood in de hand hun kunnen te tonen op het Sint-Gillisvoorplein. In normale tijden biedt dit plein heel wat interessante thema's: markten, caféleven, architectuur... En mocht alles gesloten zijn, dan tekenen we deze vreemde tijden waarin het sociale leven even onhold staat. De activiteiten hangen af van de gezondheidsmaatregelen: alleen of in verspreide groepjes, thematrajecten, ontdekkingstochten rond *Urban Sketching*...

🕒 zaterdag van 10u30 tot 17u

📍 vertrek: aan de kerk, Sint-Gillisvoorplein in Sint-Gillis

T 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein)

① Activiteit in het Nederlands, Frans en Engels. Inlichtingen via de Facebookgroep 'Urban Sketchers Belgium' of op info@urbansketchersbelgium.be

In samenwerking met de [Urban Sketchers Belgium](#).

85. La Tricoterie

🕒 enkel zondag van 10u tot 23u

📍 Théodore Verhaegenstraat 158 Sint-Gillis

① enkel na reservatie

T 81 (Bethlehem)

♿ toegankelijk met hulp

Net als in de meeste straten van de wijk heerste er in de Théodore Verhaegenstraat, niet ver van het Zuidstation, een intense industriële bedrijvigheid. Dat is nog te merken aan de oude industriële gebouwen in het straatbeeld, maar ook op de binnenterreinen van het huizenblok resten er nog heel wat sporen zoals stallen, garages, werkplaatsen en zelfs een 'koestal'! Achter de dubbele gevel van een neoclassistische woning, in 1907 gebouwd door architect Joseph Dierickx, gaan grote opslagplaatsen schuil waarin achtereenvolgens een deegwarenfabriek en de werkplaatsen van Jean Van Hamme, stoelstoffeerder

en -ontwerper, waren gevestigd. Het bedrijf, opgericht in 1895 en momenteel gevestigd in Waver, bestaat nog altijd. In 2010 verkocht het zijn lokalen aan de coöperatieve Théodore die er samen met vzw 'La Tricoterie' een project heeft opgezet. Na drie jaar renovatie lopen er verschillende projecten. 'La Tricoterie' werpt zich op als een 'contactenfabriek', een ontmoetingsplaats waar verschillende disciplines en publieksgroepen elkaar kruisen en waar duurzame ontwikkeling centraal staat. Op het programma staan culturele activiteiten en burgerinitiatieven naast privé- en professionele evenementen die een steeds talrijker publiek aantrekken. Recent kocht La Tricoterie het gebouw naast de huidige ruimten dat momenteel wordt verbouwd. Er zullen onder meer een podiumzaal met 150 plaatsen, een repetitiezaal, een nieuw terras en een groendak worden ingericht.

Op zondag 19 september wordt het publiek uitgenodigd op tal van

activiteiten die typisch zijn voor La Tricoterie: concert, workshops, gezelschapsspelen, brunch... Afhankelijk van de vordering van de werken kan tijdens de Heritage Days ook een bezoek worden gebracht aan de nieuwe ruimten of aan de werf. Rondleidingen laten het publiek kennismaken met dit gebouw dat een rijke geschiedenis met zich meedraagt.

86. Museum Maurice Carême

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Nellie Melbalaan 14 Anderlecht
- 📄 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- B** 46-75 (Joseph Bracops Ziekenhuis)
- 🚫 niet toegankelijk

Maurice Carême, afkomstig uit Waver, vestigde zich in 1918 in de Brusselse rand maar dacht nostalgisch terug aan zijn Brabantse platteland. Nadat hij in 1933 zijn studies voordrachtkunst had voltooid, deed hij een beroep op architect Charles Van Elst om een cottage te bouwen met witte gevels, net zoals die van de begijnhofhuisjes uit zijn kinderjaren in Brabant. Sinds het overlijden van de schrijver in 1978 is er weinig veranderd. Alles herinnert aan zijn wereld. De bibliotheek is een van de belangrijkste van België op het

vlak van poëzie. De archieven, de manuscripten en het leefkader van de dichter zijn er tentoongesteld. In 1978 werd een museum ingericht. In de woning is sinds 1975 de stichting Maurice Carême gevestigd. Bezoekers bewonderen de kunstwerken van de bevriende schilders en beeldhouwers die graag bij Maurice Carême op bezoek kwamen om er ideeën uit te wisselen. Enkele namen: Paul Delvaux, Felix De Boeck, Henri-Victor Wolvens, Luc De Decker, Léon Navez, Edgard Tytgat, Devi Tuszynski, Rodolphe Strebelle, Marcel Delmotte, Roger Somville of Jules Lismonde... Hun werken zijn te bezichtigen in een intiem en geïnspireerd kader.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u, 14u30 en 16u (Frans).

87. Astridpark

- 📍 Koning-Soldaatlaan/Eugène Isaeyelaan/Victor et Jules Bertauxlaan/Theo Verbeecklaan – Anderlecht

T 81 (Meir)

B 46-49 (Meir)

In het hart van de Meirwijk die er haar kwaliteit aan ontleent, ligt het Astridpark, oorspronkelijk een 'landgoed' dat de gemeente Anderlecht kocht in 1905. In 1911 werd het geopend onder de naam 'Meirpark'. In de loop der jaren kocht de gemeente steeds meer gronden bij. In 1914 werden enkele percelen ter beschikking gesteld van de Sporting Club de Football (RSCA) die er een sportveld aanlegde. In 1920 werd de eerste tribune gebouwd, volledig in hout. Dat was de eerste aanzet tot het huidige stadion. In 1926 gaf de gemeente de heraanleg van het park in handen van landschapsarchitect Jules Buyssens. In zijn plannen worden

de bestaande vijver en het heuvelachtige reliëf ten volle benut. Ook enkele opmerkelijke plantensoorten groeien in het park. Na de dood van koningin Astrid besliste de gemeente om hulde te brengen en de mooie groene ruimte naar haar te vernoemen. Eind jaren 50 werd het park aangepast aan de mode van die tijd. Er werden verschillende infrastructuur opgetrokken waaronder het Koningin Fabiolapaviljoen en de watervallen, twee belangrijke realisaties die in 1958 werden geopend. In 1980 werden de sportvoorzieningen aanzienlijk uitgebreid, maar het park heeft niets van zijn charme verloren en blijft een geliefkoosde plek voor de buurtbewoners die er komen wandelen of sporten en voor de vele supporters die er doorheen lopen op weg naar het stadion.

Wandeling 'Twee-in-één: ieder zijn grasveld' (zie hiernaast).

88. Collegiale Sint-Pieter-en-Guido

- ⌚ za en zo van 12u tot 16u
- 📍 Dapperheidsplein Anderlecht
- 📞 enkel na reservatie
- M 5 (Sint-Guido)
- T 81 (Sint-Guido)
- B 46-49 (Sint-Guido)
- 🚫 niet toegankelijk

De collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido, gebouwd tussen de tweede helft van de 14de eeuw en het midden van de 15de eeuw, is een van de belangrijkste kerken in Brabantse gotiekstijl in het Brussels Gewest. Verschillende gerenommeerde bouwmeesters werkten eraan mee: Jan Van Ruysbroeck – ontwerper van de toren van het Brusselse stadhuis – voor het koor, Louis Van Boghem – architect van het koninklijk klooster van Brou, voor het portaal en Mathieu III Keldermans voor de

portaaltoeren en de Sint-Guidokapel. Van 1874 tot 1898 werd de kerk gerestaureerd door Jules Jacques Van Ysendyck die ook een spits op de vierkante toren bouwde.

De kerk, gebouwd te midden van het dorp dat Anderlecht toen was, was voorzien voor veel grotere bijeenkomsten dan alleen de parochie-gemeenschap. Dat verklaart ook de indrukwekkende afmetingen. Eeuwenlang was ze een belangrijk bedevaartsoord waar ieder jaar met Pinksteren duizenden bezoekers uit het omliggende platteland de relikven van Sint-Guido kwamen vereren. Tijdens het Ancien Régime werd rond de kerk zelfs een paardenkoers georganiseerd. (Beschermd – 25/10/1938)

Rondleiding 'De bedevaarders van Sint-Guido', zaterdag en zondag om 14u (Frans) en zondag om 13u30 (Nederlands). Vertrek op het voorplein van de collegiale. Maximaal 15 personen per vertrek (mondmasker verplicht). Tijdens de rondleiding krijgt u uitleg over

de voormelde rites op de plaats waar ze zich afspeelden. U bezoekt onder meer de romaanse crypte van eind 11de eeuw waar de relikven worden vereerd. Deze crypte is het oudste nog bestaande bouwwerk van Brussel.

WANDELING

Twee-in-één: ieder zijn grasveld

Een wandeling doorheen het Astridpark, een van de vele parken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en zeer geliefd bij de Anderlechtenaren. Dit landschapspark, meer dan honderd jaar oud (1911), is met zijn oppervlakte van 15 ha een heuse groene long in de prachtige Meirwijk met zijn mooie art deco gebouwen. Voor klein en groot is het een dankbare ontmoetingsplek. In alle seizoenen wordt er gespeeld op de grasvelden, gezeten op de banken en gerust in de schaduw van de merkwaardige bomen. Tijdens een recente renovatie werden de vijver en de watervallen gerestaureerd. In dit schrijn van groen ligt ook het grootste en zeer bekende voetbalstadion van de hoofdstad, een emblematisch trefpunt voor de onvoorwaardelijke supporters van de Royal Sporting Club Anderlecht (RSCA) die in 1908 werd opgericht.

- ⌚ zaterdag en zondag om 10u30 en 14u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: ingang van het Astridpark, Meirplein in Anderlecht
- T 81 (Meir)
- B 46-49 (Meir)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

89. La Fourmilière

🕒 za en zo van 12u tot 18u

📍 d'Aumalestraat 19c
Anderlecht

M 5 (Sint-Guido)

T 81 (Sint-Guido)

B 46-49 (Sint-Guido),
49 (Erasmushuis)

♿ toegankelijk met hulp

Recht tegenover de ingang van de tuinen van het Erasmushuis, op de hoek van de Kapittelstraat en de d'Aumalestraat, werd in 1925 dit hoekhuis gebouwd naar de plannen van Victor Sevrancx, pionier van de abstracte kunst in België en vriend van René Magritte. De beeldhouwer en architect zou er zelf jarenlang wonen. De horizontale gevel met verbazende rondingen is versierd met sterk uitstekende elementen. In het algemeen doet

hij denken aan de pakketbootstijl. La Fourmilière beslaat een deel van het gelijkvloers en heeft zijn uitzicht van de jaren 30 behouden. Het gezellige café werd aangepast en gerestaureerd en opende zijn deuren begin 2019. De coworkingruimten die het aanbiedt, worden in deze zeer centrale wijk van Anderlecht zeer gewaardeerd. La Fourmilière nodigt ook jonge kunstenaars uit om hun werk te tonen in zijn galerijen.

Tentoonstelling

Workshop mozaïek door Nicole Honorez, verantwoordelijk voor de mozaïekfresco's op verschillende plaatsen in Anderlecht, zaterdag van 15u tot 18u.

Openluchtconcerten op het terras tijdens Autoloze Zondag.

WANDELING

Het trendiest meeting point in Brussel

Ooit huide in deze gebouwen in de wijk Klein Eiland in Anderlecht een reusachtige weverij, later een farmaceutisch bedrijf en daarna een magazijn voor elektronica en auto's.

In de toekomst komen er honderden woningen, een school, winkels en werkplaatsen. Een internationaal team van architecten heeft de plannen uitgetekend in opdracht van Citydev, de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij en de Anderlechtse Haard.

Maar in afwachting van de grootse renovatie, zit hier nu Studio City Gate, een plek vol verrassingen. Er is onder meer een skatepark en een klimmuur, een heleboel artiesten hebben er hun atelier, concertzaal Volta programmeert er concerten, je kan er leren dansen of een hapje eten. Allemaal tijdelijk.... of toch niet?

🕒 zondag om 13u30 (Nederlands) en zondag om 10u30 (Frans)
(duur: 2u)

📍 plaats: Studio City Gate, Klein Eilandstraat 1 in Anderlecht

B 78 (Twee Stations/Klein Eiland)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Klare Lijn.

90. Erasmushuis

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 De Formanoirstraat 31
Anderlecht
- 📞 enkel na reservatie
- M 5 (Sint-Guido)
- T 81 (Sint-Guido)
- B 46-49 (Sint-Guido),
49 (Zuidstation/Erasmushuis)
- 🚫 niet toegankelijk

Een van de oudste voorbeelden van een burgerwoning in Brussel, het Erasmushuis (1450-1515), dankt zijn naam aan het feit dat de humanist er in 1521 verbleef. Na een restauratiecampagne onder toezicht van architect Charles Van Elst in 1932 in de zuiverste historistische geest werd er een museum ingericht dat volledig in het teken staat van de uit Rotterdam afkomstige filosoof uit de renaissance. De tentoonstelling vertelt over zijn leven en de intellectuele omgeving tijdens de Renaissance. Ze doet dat aan de hand van een verzameling kunstwerken. Een drieluik uit het atelier van Jeroen Bosch gaat in dialoog met etsen en schilderijen van Albrecht Dürer, Hans Holbein de Jonge, Cornelis Metsys en Joos van Clève, en met de 17de-eeuwse muurschilderingen. Een rijke collectie waardevolle 16de-eeuwse boeken en eerste drukken van Erasmus schetst het denken van deze uitzonderlijke geest. Met zijn gereconstrueerde interieur brengt het museum de geschiedenis van de Renaissance tot leven. Achter de woning liggen de *geneeskragtige tuin*, door René Pechère ontworpen in 1987, en de *filosofische tuin* die Benoit Fondu in 2000 ontwierp met installaties van hedendaagse kunstenaars. In het Erasmushuis en zijn tuinen worden lezingen, concerten, workshops of tentoonstellingen georganiseerd. Ze zijn daarmee een belangrijke culturele pool van de gemeente. (Beschermd - 25/10/1938)

Rondleidingen in de filosofische tuin en de tuin met geneeskragtige planten, zaterdag en zondag om 10u30, 14u en 15u (Nederlands) en om 10u30, 12u, 14u, 15u en 16u30 (Frans) (duur: 45 minuten) Ontdek de tuinen van het Erasmushuis, een plek vol gezelligheid, rust en natuur in het midden van de stad. Neem even de tijd om te rusten en kennis te maken met de filosofie en het werk van de prins der humanisten.

Demonstratie – restauratie van oude boekbindingen. Het Erasmushuis bewaart een fascinerende collectie oude uitgaven van de boeken van de humanist. De meeste werken dateren van de 16de eeuw. Ze zijn erg fragiel en hebben specifieke zorgen nodig. Onze twee expert-restauratrices delen hun liefde voor hun vak en gunnen u een exclusieve kijk in hun restauratieatelier U kunt hen aan het werk zien en ongetwijfeld een boeiend gesprek met hen aanknopen! Het restauratieatelier is open, zaterdag en zondag van 10u tot 13u en van 14u tot 17u.

Tentoonstelling 'Sün Evrad. Swinging books'. Kunstenaar Sün Evrad beoefent de delicate kunst van het boekbinden. Ze maakt van boeken kostbare en organische objecten door geraffineerde materialen – papier, leder, perkament, huid & hout – te combineren met vernieuwende technieken geïnspireerd op de oude boekbinderskunst, en dat in nauwe samenhang met de inhoud van het boek. De tentoonstelling plaatst deze originele en sensuele creaties naast hedendaagse banden van de 16de-eeuwse werken uit de collectie van het Erasmushuis. In samenwerking met Bibliotheeca Wittrockiana (Museum van de Boekkunsten en de Boekband) en ARA Belgica (de Vrienden van het Kunstboekbinden).

Ontmoeting met Sün Evrad, zaterdag en zondag om 11u30, 13u, 15u en 16u (duur: 30 minuten).

91. ABATTOIR S.A.-N.V.

⌚ za en zo van 10u tot 14u

📍 Ropsy-Chaudronstraat 24
Anderlecht

🔄 rondleidingen na reservatie

M 2-6 (Delacroix/Clemenceau)

B 46 (Clemenceau)

🦿 toegankelijk met hulp

Rond 1850 heeft elke gemeente haar eigen slachthuis. Door de straten van de hoofdstad worden dus heel wat dieren vervoerd. Tot wordt besloten om de situatie te rationaliseren en grote slachthuizen en overdekte markten te bouwen in Anderlecht. Op 24 augustus 1890 worden ze officieel geopend. Twee monumentale zuilen, elk met een sterke gebeeldhouwde stier erop, markeren de hoofdingang van de gebouwen die werden ontworpen door architect Émile Tirou. Ze worden gedomineerd door een

gigantische, volledig beglaasde hal met een zijde van 100 m. 218 ton gietijzer en 640 ton ijzer werden erin verwerkt. Een woud van kolommen ondersteunt het metalen dakgebinte bestaande uit een opeenvolging van gedrukte bogen. Rond de onderneming gonst het van bedrijvigheid: slagers, vleesverwerkers, leerlooiers, zadelmakers en vilt- en kaarsfabrikanten komen zich vestigen in de omgeving. In 1919

wordt het complex gekocht door de gemeente, maar die investeert niet in de modernisering ervan. Dat leidt in 1983 tot de sluiting van het slachthuis. Datzelfde jaar wordt de nieuwe NV 'Abattoirs et Marchés d'Anderlecht' opgericht die wel zwaar investeert en moderniseert. In 1987 behaalt ze opnieuw de exportvergunning die eerder werd verloren. Vandaag wordt in de slachthuizen de wekelijkse markt gehouden die tienduizenden mensen op de been brengt. De markt blijft groeien en op 29 mei 2015 wordt een nieuwe voedingshal, de FOODMET, geopend, een immense overdekte markt van 10.000 m²! (Beschermd - 08/08/1988)

Rondleidingen, zaterdag om 12u en zondag om 10u (Nederlands) en zaterdag om 10u en zondag om 12u (Frans).

Vertrekpunt van de wandeling 'Van beestenmarkt tot meetingpoint' (zie hieronder).

WANDELING

Van beestenmarkt tot meetingpoint

Het vroegere slachthuis van Kuregem, 'den abattoir', was altijd al een ontmoetingsplek. Boeren en veehandelaars uit het ommeland kwamen er dieren kopen en verkopen en trokken na gedane arbeid naar de handelaars, banken, cafés en restaurants in de buurt. De voorbije decennia onderging Kuregem een grote metamorfose. Het werd een eerste aankomstplek voor mensen van over de hele wereld. 'Den abattoir' bleef evenwel de ontmoetingsplek die het altijd geweest is. Ook nieuwkomers van elders in de stad of het land gaan er naar de markt, en leggen er hun eerste broodnodige sociale contacten. Abattoir zelf speelt op een slimme manier in op de maatschappelijke evoluties.

⌚ zaterdag om 13u30 en 16u (Nederlands) en zaterdag om 14u en 16u30 (Frans) (duur: 2u)

📍 vertrek: bij het linkerportaal van de hoofdingang naar de slachthuizen, Ropsy Chaudronstraat 24 in Anderlecht

M 2-6 (Delacroix/Clemenceau)

B 46 (Clemenceau)

📅 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Brusselsinnenste buiten.

92. Synagoge van Anderlecht

- 🕒 enkel zondag van 10u tot 18u
- 📍 Hoedstraat 40 – Anderlecht
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie. Identiteitsbewijs verplicht

M 2-6 (Clemenceau)

🚫 niet toegankelijk

De joodse gemeenschap was vroeger vooral geconcentreerd in het centrum van Brussel. Toen er talrijke migranten uit het oosten bijkwamen, verplaatste ze zich naar de Curegemwijk in Anderlecht maar ook naar Schaarbeek. Er was dringend nood aan een grotere synagoge dan deze die ze sinds 1910 gebruikte, niet ver van de Marollen. Nadat in 1926 een terrein van 500 m² werd aangekocht, werden de plannen van het toekomstige gebouw toevertrouwd aan de Ant-

werpse joodse architect Joseph De Lange. Eerder al schreef hij de synagoge van Oostende en twee andere synagogen in Antwerpen op zijn naam. De werken gingen in 1928 van start en op 6 april 1933 kon het art-decogebouw, waarvan de muren versierd zijn met lisenen, zijn deuren openen. Vandaag wordt de synagoge van Anderlecht gebruikt door de leden van de joods-orthodoxe gemeenschap van Brussel die er niet alleen hun sabbat komen vieren (op zaterdag) maar ook de grote feesten van de joodse kalender.

Rondleidingen, zondag om 13u (Nederlands), om 10u, 11u, 12u, 14u, 16u en 17u (Frans) en om 15u (Engels).

WANDELING

Het Kuregemse verzet in de Tweede Wereldoorlog: ontmoetings-, actie- en herdenkingsplaatsen

Tijdens deze wandeling ontdekt u de ontmoetings-, actie- en herdenkingsplaatsen van het Kuregemse verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog: straten, squares, oude cafés, woningen, werkplaatsen of zelfs scholen en kloosters waar dappere mannen en vrouwen elkaar documenten doorgaven, de bezetter bespioneerden, vluchtelingen opvingen, gezochten verborgen, clandestiene drukwerken produceerden of acties bedachten. Maar ook plaatsen waar arrestaties en razzia's plaatsvonden en waar vandaag nog de slachtoffers worden herdacht. Van het Nationaal Museum van de Weerstand tot het Nationaal Gedenkteken der Joodse Martelaren... Maak kennis met deze plaatsen en met diegenen die de strijd aangingen met de bezetter.

🕒 zaterdag en zondag om 14u30 (Frans) (duur: 1u30)

📍 aan het Nationaal Museum van de Weerstand, Lintstraat 14 in Anderlecht

T 81 (Raad)

🕒 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met het Nationaal Museum van de Weerstand.

FIETSTOCHT

Afspraak in de pocket parks!

Bekijk Brussel eens vanuit de nieuwe parken en ontmoetingsplaatsen in de noordelijke wijken. In overleg met de inwoners werden delen van wijken, pleinen of parken recent heringericht om ze gezelliger te maken. Ontdek de parken van de Noordwijk zoals het Gaucheretpark of het Zennepark op een voormalige bedding van de rivier waaraan Brussel haar ontstaan dankt. Steek het kanaal over en zet uw tocht verder langs de 'pocket parks' (microparken). U ontmoet er de inwoners die deze voormalige braaklanden of opslagplaatsen frequenteren en er nieuwe ontmoetingsplaatsen van hebben gemaakt. Moestuinen, picknickplaatsen of speel- en sportvelden hebben één ding gemeen: mensen komen er samen om enkele aangename momenten te delen.

🕒 zondag om 10u en 14u30 (Nederlands) zaterdag om 13u30 en zondag om 14u (Frans) (duur: 3u)

📍 vertrek: Circularium, Bergensesteenweg 95 in Anderlecht

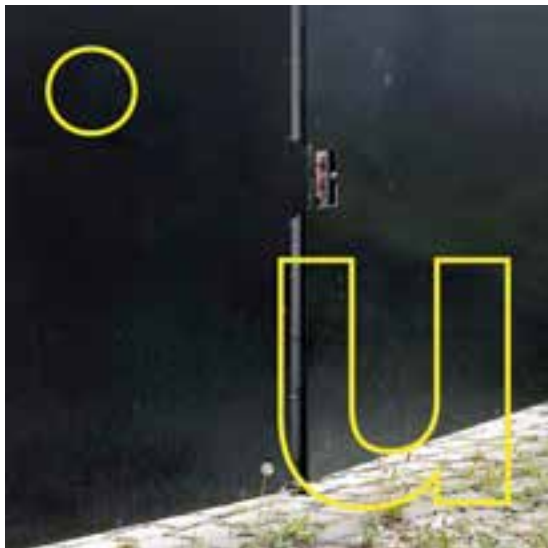
B 46 (Liverpool)

🕒 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek. Geen huur van fietsen mogelijk.

In samenwerking met Pro Velo.

TENTOONSTELLING

URBAN ZOOM

In 2021 startte Urban met de fotografie-wedstrijd 'urban zoom'.

De wedstrijd stond open voor al wie houdt van Brussel, zijn cultureel en stedelijk erfgoed, zijn architectuur en zijn openbare ruimte. Alle deelnemers konden aan de hand van foto's hun visie delen op de stad in al zijn aspecten, van oude monumenten tot hedendaagse architectuur, beeldhouwwerken, parken, pleinen, straten, bekende plekken, verborgen hoekjes, bewegende objecten of elementen uit de Brusselse folklore...

De wedstrijd had twee onderdelen. Eerst richtte hij zich tot de leerlingen van het 5e en 6e jaar van de basisschool en de secundaire scholen van Brussel. Daarna konden ook alle burgers deelnemen.

Alles samen kregen we bijna 2.000 foto's toegestuurd: beelden van overdag of 's nachts, met of zonder mensen op, groot-hoek of detailopnamen... Een jury koos er 40 uit die nu te zien zijn onder de luifels van de Sint-Gorikshallen.

De tentoonstelling is gratis toegankelijk van 17 september tot 31 december 2021
Sint-Gorikshallen
Sint-Goriksplein 1 in Brussel.

Organisatie: Urban.

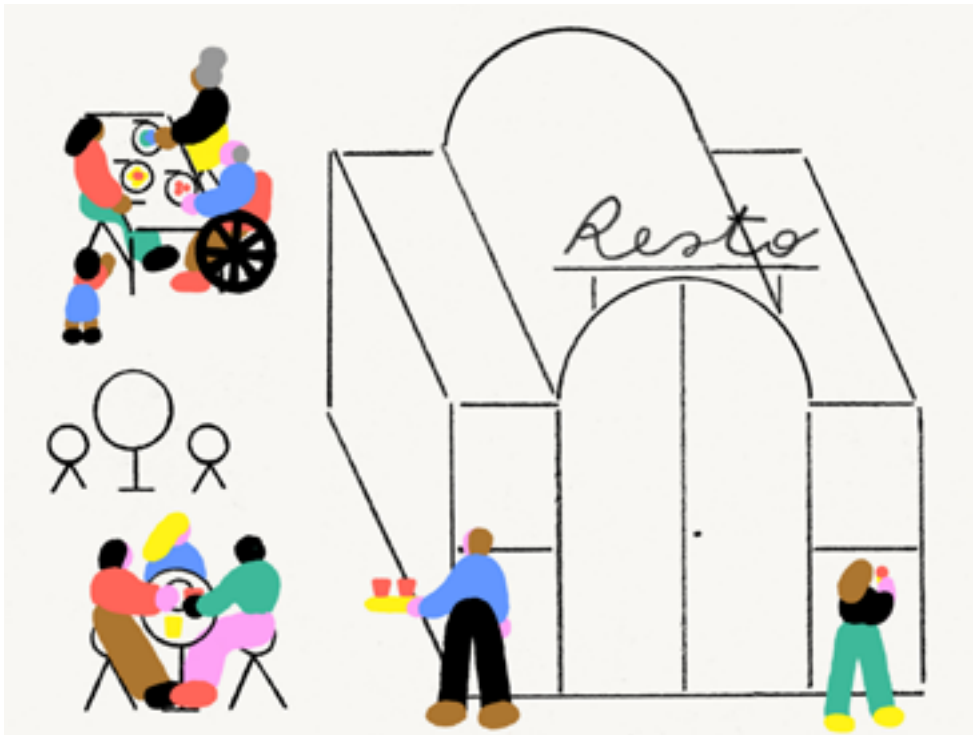
HERITAGE & FOOD

Het Collectif Restobar Bruxelles en Wicked Pigeon vzw slaan de handen in elkaar om tijdens de Heritage Days hulde te brengen aan de tafelkunst op zijn Brussels.

De deelnemende restaurants en bars laten zich niet alleen van hun architecturale kant zien, ze bewerken ook kwaliteitsvolle streekproducten. Zo zijn ze echte ambassadeurs van het gastronomische en culinaire erfgoed van Brussel.

Op 19 september kunt u de etablissementen bezoeken en kennismaken met de 'Erfgoedmenu's' om ons culinaire erfgoed te (her)ontdekken. Daarnaast kunt u een bezoek brengen aan thematentoonstellingen en genieten van muzikale animatie. Het volledige programma van de activiteiten wordt gepubliceerd op de Facebookpagina's van het Collectif en van Wicked Pigeon vzw en in het deel OFF van de website heritagedays.urban.brussels.

Info:
Wicked Pigeon vzw
hello@wickedpigeon.be

SINT-JANS-MOLENBEEK
KOEKELBERG
GANSHOREN
JETTE

93. Karreveldkasteel

① enkel zo van 13u tot 17u

📍 J. de la Hoeselaan 3
Sint-Jans-Molenbeek

① enkel na reservatie

T 82 (Begraafplaats van
Molenbeek)

B 49 (Begraafplaats van
Molenbeek)

♿ niet toegankelijk

Het gehucht 'Carlevelt' of 'Carnevelt' werd al vermeld in de 13de eeuw. Er stond toen al een indrukwekkende kasteelhoeve omringd door landbouwvelden, vijvers, weilanden en bossen. In de 17de eeuw kwam het domein in handen van de rijke Brusselaar Hiëronymus Van Gindertaelen voordat het in 1656 eigendom werd van de Spanjaard don Garcia Osorio y Borgia. In 1780 werd het Karreveldkasteel gekocht door de familie de Villegas de Saint-Pierre Jette, om uiteindelijk, in 1930, te worden verkocht aan de gemeente Molenbeek. Die besloot om 4/5 van het park te verstedelijken zodat nog slechts 3

van de oorspronkelijke 16 hectare overbleven. Intussen had zich op het domein een paardenrenbaan gevestigd. Dat gebeurde in 1908, het jaar waarin de renbaan van Ter Kameren haar deuren sloot. ze zou actief blijven tot het kasteel tijdens de oorlog werd omgebouwd tot een taverne. In de hangars in de buurt van de paardenrenbaan namen ook de eerste Belgische filmstudio's hun intrek! De gevel en de puntgevel die worden weerspiegeld in de vijver zijn de enige oude delen van het kasteel. Vanaf 1954 werd het immers grondig gerestaureerd, of eerder heropgebouwd, op initiatief van burgemeester Edmond Machtens die er een prestigieus hotel van wilde maken voor de hooggeplaatste gasten van Expo 58. Vandaag worden in het Karreveldkasteel talrijke recepties en feesten georganiseerd en ook huwelijken vinden er plaats. Onder meer het festival 'Bruxellons' met het beste van wat de podiumkunsten in de Federatie Wallonië-Brussel te bieden hebben is er een vaste waarde. (Beschermd – 10/11/1955)

Gezinsactiviteit 'Waar zit Mimir?', zondag tussen 13u en 17u. Speur-

tocht voor kinderen vanaf 6 jaar en hun ouders. Afspraak voor de ingang van het kasteel, bij het portiek, voor een plattegrond van het spel.

Kom met het gezin het Karreveldkasteel en zijn omgeving bezoeken en duik in zijn geheim verleden. Stap voor stap, als je geen enkel detail over het hoofd ziet, kom je Mimir op het spoor, de beste vriendin van Alfred Machin.

Bezoek 'Karreveld, een kasteel en een park tussen mythe en realiteit', zondag om 13u30 en 15u30.

94. La Fonderie – Brussels Museum voor Arbeid en Industrie

① za en zo van 10u tot 18u

📍 Ransfortstraat 27
Sint-Jans-Molenbeek

① rondleidingen na reservatie

M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

B 89 (Graaf van Vlaanderen/Paal)

♿ toegankelijk met hulp

Het Brussels Museum voor Arbeid en Industrie is gevestigd in de gebouwen van een prestigieuze voormalige kunstsmederij, de Compagnie des Bronzes de Bruxelles. In 1862 sloeg die haar tenten op in een industriële wijk waar het gonsde van de bedrijvigheid. Niet voor niets stond ze bekend als het Belgische 'klein Manchester'. Met haar indrukwekkende knowhow verwierf de Compagnie internationale faam en

kon ze samenwerken met de grootste beeldhouwers. Dat resulteerde in tal van belangrijke realisaties waaronder de hekken van de zoo van New York, de bronzen beelden op de Kleine Zavel, het gedenkteken van Lord Leighton in Saint-Paul in Londen of de standbeelden van de koningen Leopold II en Albert I op hun paard.

De permanente tentoonstelling 'Made in Brussels' verkent de wereld van de industriële arbeid in de Belgische hoofdstad in de laatste twee eeuwen. Nog niet zo heel lang geleden was Brussel immers de grootste industriestad van het land. Van textiel tot chocolade, van medailles tot doodskisten,... Het is echt verbluffend hoeveel zaken in deze stad werden geproduceerd. Wie waren deze arbeiders en arbeiders die hun brood verdienden in de fabrieken en werkhuizen? In welke omstandigheden moesten ze hun werk verrichten? En waarom werden er zoveel verschillende dingen vervaardigd in Brussel? Deze tentoonstelling geeft u de antwoorden op

deze vragen en nog heel wat andere informatie, maar zal u ook verrassen. (Bewaarijst – 22/05/1997)

Rondleidingen op de permanente tentoonstelling – Het museum als ontmoetingsplaats, zaterdag en zondag om 16u (Frans) en om 11u (Engels).

Ludiek en participatief bezoek met animatie voor volwassenen en adolescenten vanaf 14 jaar, zaterdag en zondag om 14u (Frans).

WANDELING

Wegen en omwegen naar het Weststation

Deze wandeling vertrekt in de *Jardin urbain* waar vroeger nog arbeidershuisjes stonden en leidt langs het historische Molenbeek met zijn oude straatjes en de nieuwe inrichtingen van het Weststation. Doorgangplaatsen, pleintjes, de binnenplaatsen van sociale woonblokken en de gevels van de Molenbeekse huizen passeren de revue. Een ontdekkingsstocht door een wijk die volop verandert, vol geschiedenis en tal van ontmoetingsplaatsen!

- 🕒 zaterdag en zondag om 15u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: Stadstuin, Finstraat 38 in Sint-Jans-Molenbeek
- M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)
- T 51 (Graaf van Vlaanderen), 82 (Driehoek)
- B 89 (Graaf van Vlaanderen/Paal)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 12 personen per vertrek.

In samenwerking met La Rue, in het kader van het Stadsvernieuwingscontract Weststation.

95. Café de La Rue

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Kolomstraat 30 Sint-Jans-Molenbeek
- 📞 optreden na reservatie
- M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)
- B 89 (Graaf van Vlaanderen/Paal)
- 🚫 niet toegankelijk

In 1838 laat schrijnwerker Joseph Mafsart een woning met werkplaats bouwen zoals die wel vaker voorkomen in het straatbeeld van Sint-Jans-Molenbeek. Bijna een eeuw later wordt er een cabaret gevestigd, het *Café de la Colonne*. De binneninrichting vertaalt duidelijk de tijdsgeschiedenis: een grote centrale ruimte met banken en aan de muren een bord met de uitslagen van de voetbalwedstrijden en de etalagekasten voor de bakers. Een traditionele kachel verwarmt het publiek bij koud weer. In 1955 wordt het etablissement omgedoopt tot het *Café des Sports*. In 1976 opent het *Café de la Rue* zijn deuren, de zetel van de gelijknamige vzw voor permanente educatie 'La Rue'. Het grijpt terug naar de sfeer van weleer en wordt opnieuw het decor van volksfeesten en vieringen. Dit mooie voorbeeld van een typisch Brussels cabaret

heeft zijn oorspronkelijke sfeer behouden. De gevel en het interieur zijn sinds 2020 beschermd. Sinds 2008 organiseert dit café, waar ooit La Fonderie werd gesticht, een welbekende vereniging die zich inzet voor de herwaardering van het erfgoed, voorstellingen en concerten in een intimistisch kader. (Beschermd – 09/07/2020)

Bar open. Hapjes (boterhammen met kaas, radijsjes...) te verkrijgen tot zolang de voorraad strekt, op zaterdag en zondag van 11u tot 13u.

Optreden van de zwanzer Joske Maelbeek, met de deelname van Bruno Brel, zaterdag en zondag om 14u en 16u30.

WANDELING

Urban Crossroads

De wandeling verbindt de Foyer en het vernieuwende en veelzijdige aanbod van de organisatie met de wijk waar dat allemaal gebeurt, de drukbezochte Kanaalzone. Je ontdekt er hoe het grensgebied tussen Brussel-Stad en Sint-Jans-Molenbeek is kunnen uitgroeien tot een ontmoetingsplaats waar mensen komen ontspannen en inspiratie opdoen.

- 🕒 za om 15u (Nederlands), om 14u (Frans) en om 16u (Engels) (duur: 45 minuten)
- 📍 vertrekplaats: Foyer, Werkhuizenkaai 25 in Sint-Jans-Molenbeek
- T 51 (Saintelette)
- 📞 reserveren verplicht. Maximum 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Foyer.

96. MMM Migratie-MuseumMigration

- 🕒 za en zo van 12u tot 17u
- 📍 Werkhuizenstraat 17
Sint-Jans-Molenbeek
- 🎫 enkel na reservatie
- 📞 51 (Sainctelette)
- ♿ toegankelijk

Het Migratiemuseum opende op 12 oktober 2019 zijn deuren in een gebouw van eind 19de eeuw in de Werkhuizenstraat, in het centrum van Sint-Jans-Molenbeek. De gemeente, die vanaf eind 19de eeuw grotendeels geïndustrialiseerd werd, heeft altijd veel migranten aangetrokken. Dat verschijnsel bestaat overigens al heel lang. Vandaag wonen in Brussel 180 nationaliteiten samen en het Museum wil dat kosmopolitische karakter, symbool

van een dynamiek die voortdurend evolueert, weergeven. Door de geschiedenis te vertellen van de eerste generatie gastarbeiders, van de expats, de oorlogsvluchtelingen maar ook de Europeanen die zich vrijwillig in Brussel kwamen vestigen, wil het museum de bezoekers laten kennismaken met hun dagelijkse leven. Het doet dat via getuigenissen en herinneringen, maar wil ook een dialoog starten, een bezinning. De gezellige tuin is voor iedereen toegankelijk en leent zich dus uitstekend als ontmoetingsplaats. Er werd een authentieke Italiaanse houtoven geïnstalleerd. Zeven werken van hedendaagse kunstenaars rond het thema migratie worden tentoongesteld tussen de straat en de eigenlijke tuin.

Rondleidingen.

Je reservatie geeft je ook toegang tot de interactieve tentoonstelling

'Het paleis van normaal en vreemd, over vooroordelen, diversiteit en democratie'. Afspraak op nummer 40 in de Werkhuizenstraat, na je bezoek aan het MigratieMuseumMigration.

Wandeling 'Urban Crossroads' (zie vorige pagina).

97. Huis van Culturen en Sociale Samenhang

- 🕒 za en zo van 13u tot 18u
- 📍 Mommaertsstraat 4
Sint-Jans-Molenbeek
- 🎫 enkel na reservatie
- 📞 M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)
- 📞 B 20- 89 (Merchtem)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het Huis van Culturen en Sociale Samenhang nam zijn intrek in het grote, eclectische gebouw dat Joachim Benoît van 1878 tot 1880 bouwde voor de Academie van de Tekenenkunst. Het stelt zich tot doel om het gebruik van nieuwe kennis en expressiemiddelen te bevorderen waarmee mensen een invloed kunnen uitoefenen op hun onmiddellijke omgeving. Het programma is gebaseerd op dialoog: ieders cultureel erfgoed wordt gevaloriseerd, met een luisterend oor en in een geest van openheid voor de waarden van elke deelnemer. De creativiteit stimuleren en de artistieke kennis ontwikkelen, dat zijn enkele van de prioriteiten van het centrum dat ook aanzet tot een bezinning over populaire-traditionele culturen

en modern-hedendaags denken. Recent heeft het Huis van Culturen een nieuwe invulling gegeven aan het gebruik en de frequentatie van zijn grote binnenplaats die toegankelijk is vanaf de straat. In deze nieuwe openbare ruimte, moduleerbaar naargelang de activiteiten, kunnen mensen even bekomen van de drukte van de stad. Het is een plaats die aanzet tot dromen en dialoog. Op de binnenplaats staan verschillende ontspanningsmodules van duurzame materialen. Een bar en een eetruimte met gezonde snacks dragen bij tot de gezelligheid. (Beschermd - 18/07/1996)

Creatief atelier voor groot en klein 'Je eigen kunstgeschiedenis', op

zaterdag en zondag van 13 tot 18 uur in de Micro-Folie. Binnen de digitale collecties van het museum die op de muur geprojecteerd worden kunnen onwaarschijnlijke ontmoetingen georganiseerd worden tussen schilderijen, foto's, tekeningen, gravures, enz. Op het kruispunt van de grote stijlperiodes, of een te gekke tijdlijn volgend kunnen bezoekers (m/v) van alle leeftijden deelnemen aan een 'ontmoetingenatelier'. Ze maken er ludieke en vrolijke collages waarin de Gioconda plots opduikt tijdens Manets 'Le déjeuner sur l'herbe', Griekse jongelingen een praatje slaan met Rodin en de Schone Slaapsters... wakker worden en hun dromen vertellen. Speel je mee? Reserveer dan snel >> info@microfolie.be.

Activiteiten voor iedereen: 'Cinema maken', op zaterdag en zondag van 13u tot 18u. Een vijftiental verenigingen werken het hele traject van a tot z uit in verschillende workshops: audiovisuele praktijk, initiatie films, voorstellingen en projecties maken, klankworkshops, radioatelier, de stop-motiontechniek, filmen met de smartphone, enz. Info en reserveren: www.ca-tourne.be.

98. Academie voor Tekenkunsten en Visuele Kunsten van Sint-Jans-Molenbeek

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Mommaertsstraat 2A Sint-Jans-Molenbeek
- 📞 enkel na reservatie
- 📅 M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)
- 📅 B 20- 89 (Merchtem)
- ♿️ toegankelijk met hulp

Achter een eclectische gevel van arduin, witte steen en baksteen organiseerde architect Joachim Benoît op vernuftige wijze de lokalen van de Tekenacademie van Sint-Jans-Molenbeek. Geen makkelijke taak, want op een zeer beperkte oppervlakte moesten er heel wat leszalen worden ingericht. Benoît, een leerling van Poelaert, koos voor een grondplan in de vorm van een omgekeerde T en zag erop toe dat de leslokalen uitgaven op de grote binnenplaats. Hij ontwierp een monumentale trap van witte marmer die de vestibule verbond met de galerij op de verdieping. De Académie de dessin et de modelage werd in 1865 opgericht omdat de gemeente gezien de intense industrialisering van Sint-Jans-Molenbeek ook nood had aan geschoolde ambachtslieden. De werken werden goedgekeurd bij decreet van 27 augustus 1878. In 1880 opende de Academie haar deuren in de Mommaertsstraat. Vandaag ontvangt het gebouw dat op zijn fronton nog het blazoen van de gemeente draagt bijna 500 leerlingen en zet het zijn traditie van kunstonderwijs voort. In de loop der jaren werd de instel-

ling ook opengesteld voor ander disciplines. Ze volgde de evolutie van de technieken en het gebruik van nieuwe materialen. Naast schilder- en beeldhouwateliers kwamen er pluridisciplinaire ateliers voor keramiek, fotografie, serigrafie, reclame, cinegrafie, videografie of infografie, evenals voorbereidingsateliers voor de kinderen. (Beschermd – 18/07/1996)

Bezoek aan het beeldhouwatelier, zaterdag van 10u tot 13u. De bezoekers kunnen de restauratie bijwonen van twee grote gipsbeelden van Georges Vandervoorde (de Soldaat en de Burger).

Filo-workshops over het erfgoed en de academie als ontmoetingsplaats, zaterdag van 14u tot 15u30 en zondag van 15u tot 16u30. Beide workshops, georganiseerd in samenwerking met PhiloCité ASBL, geven de aanzet tot een heus collectief debat over de begrippen erfgoed en ontmoetingsplaats.

99. MoMuse

- 🕒 za en zo van 13u tot 18u
- 📍 Mommaertsstraat 2A Sint-Jans-Molenbeek
- 📞 enkel na reservatie
- 📅 M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)
- 📅 B 20- 89 (Merchtem)
- ♿️ toegankelijk met hulp

MoMuse nam zijn intrek in het grote, eclectische gebouw dat Joachim Benoît van 1878 tot 1880 bouwde voor de Academie van de Tekenkunst. Sinds 2004 toont het museum voorwerpen die nauw verband houden met de geschiedenis van Molenbeek en die de gemeente aankocht of kreeg. De burgers kunnen met eigen ogen zien hoe hun gemeente is geëvolueerd. De collecties omvatten al een duizendtal voorwerpen die momenteel worden geïnventariseerd, maar ook

2.000 postkaarten en 1.500 foto's. Bovendien beschikt het museum over een rijk documentatiecentrum waar onderzoekers, journalisten en particulieren zo'n 1500 werken kunnen inzien. Momuse wil een instrument worden voor sociale cohesie, een open plaats waar iedereen welkom is. (Beschermd – 18/07/1996)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 13u30, 14u30, 15u30 en 16u30. Bezoek aan de permanente tentoonstelling in een participatieve benadering tussen de gids en de bezoekers. Het accent ligt op de reële of gedroomde trefpunten in de stad en het publiek krijgt op een gemoedelijke manier heel wat informatie over het onderwerp.

Woord- en creatiesalons, zaterdag en zondag van 13u tot 18u (duur: 30 min). U krijgt de gelegenheid om via teksten of tekeningen uw indrukken te delen over de ontmoetingsplaatsen in de open ruimte – 'parken, voorpleinen, cafés....' of over meer subjectieve ruimten waar u een klankbord vindt of zich verbonden voelt met de anderen.

100. Huis Ryslavy en tuin

- 🕒 enkel zo van 11u tot 17u
- 📍 Van Hoegaerdeplein 22 Koekelberg
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 1-5 (Zwarte Vijvers)
- B** 20-89 (Merchtem)
- ♿ niet toegankelijk

Op de hoek van de Van Hoegaerdestraat en het gelijknamige plein staat dit burgerhuis met een ruime tuin. Ooit woonde hier de voormalige directeur van brouwerij De Boeck. Het huis dateert van eind 19de eeuw en heeft zijn mooie binnenruimten en een vloer in marmermozaïek op het gelijkvloers bewaard. In 1990 werd het eigendom van Kurt Ryslavy, een Oostenrijks kunstenaar, verzamelaar en wijnimporteur. Die activiteit zal stukje bij beetje deel gaan uitmaken van zijn werk. Hij schildert immers zijn facturen en ontvangt mensen in salons vol stukken uit zijn collectie hedendaagse kunst... Vandaag

ademt het huis op magistrale wijze het universum van zijn eigenaar. Hij woont er, maar heeft er ook een atelier en een degustatiezaal waarin hij zijn collectie wijnglazen heeft ondergebracht. De kunstenaarsresidentie is tegelijk ook een plaats van performance, een soort van privé-museum waar *Jugendstil* hand in hand gaat met Italiaans design uit de jaren 1970, met hier en daar een vleugje artistieke subversie in de geest van Marcel Duchamps. Kurt Ryslavy koestert de ambitie om van zijn activiteit een kunstwerk op zich te maken, een soort van extreme visie op het conceptualisme. In de inkomhal staat een beeld van Fran Van Coppenolle. Voor de Heritage Days zal de jonge kunstenaar nog twee andere werken selecteren die ze afhankelijk van de inspiratie van het moment zal installeren in het huis of in de tuin.

Rondleidingen, zondag om 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met Klare Lijn.

101. Gemeentehuis van Koekelberg

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Henri Vanhuffelplein 6 Koekelberg
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M** 2-6 (Elisabeth/Simonis)
- T** 9-19 (Elisabeth/Simonis)
- B** 13 (Vanhuffel), 13-49-87 (Elisabeth/Simonis)
- ♿ toegankelijk

Het eerste gemeentehuis van Koekelberg werd in 1882 gebouwd naar de plannen van architect Delplace. In 1903 werd het verbouwd, maar zijn huidige uitzicht kreeg het in 1939 toen architect Jacobs opdracht kreeg om het bestaande gebouw te moderniseren. De gevels in gele Dauchot-baksteen zijn opge-

trokken in een uiterst geometrische art decostijl. De decoratieve bas-reliëfs van witte steen zijn van de hand van beeldhouwer Vandevoorde en stellen taferelen voor uit het dagelijkse leven. Achterin de grote inkomhal waar de inwoners van de gemeente elkaar kruisen, illustreert de eretrap de zorg die Jacobs besteedde aan de binnen-

decoratie. Dat blijkt onder meer uit het prachtige smeedwerk en uit de glas-in-loodramen van het grote venster. Ze tonen een bloemenslinger in art decostijl die wordt geflankeerd door gestileerde halmen. Tegenover het gemeentehuis, op het plein, staat het beeld 'Ontmoeting'. Het werd vervaardigd door Annie Jungers en staat symbool voor de functie van het plein dat van een parking werd omgevormd tot een echte ontmoetingsplaats. Het beeld, in 2008 geïnstalleerd, is uitgegroeid tot een van de emblematische van de gemeente.

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met La Fonderie en Brussel Babbelt.

102. Stepmanhuis

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 Leopold II-laan 250
Koekelberg

📄 enkel na reservatie

M 2-6 (Elisabeth/Simonis)

T 9-19 (Elisabeth/Simonis)

B 13-49-87 (Elisabeth/Simonis)

♿ niet toegankelijk

De woning van beeldhouwer-decorateur Charles Stepman werd in 1974 aangekocht door de gemeente Koekelberg die er een cultuurcentrum van wilde maken. Vandaag gaat achter de witte gevel een ontmoetingsplaats schuil waar tal van activiteiten worden georganiseerd (tentoonstellingen, debatten of lezingen...) in de meeste kunst-disciplines (muziek, theater, dans, tekenen, schilderen...). Het atelier

van de kunstenaar werd onlangs gerenoveerd en kreeg daarbij zijn vroegere luister terug. Alles draait om deze boeiende figuur van Koekelberg die in de gemeente heel wat kunstwerken heeft gerealiseerd: het bas-reliëf van voormalig burgemeester Oscar Bossaert in de Swartenbroeksschool, de 'Ronde der Kinderen' in de hal van zaal Cadol in de Delcoignestraat of een bronzen bas-reliëf in het Home Jourdan. In 1947 stichtte Charles Stepman de populaire kunst- en opvoedingsvereniging Eugène Simonis, genoemd naar de Luikse beeldhouwer die zich in Koekelberg was komen vestigen. Vandaag worden er in het Stepmanhuis tentoonstellingen georganiseerd van al dan niet Koekelbergse kunstenaars. Het is dus net als vroeger een plaats waar mensen samenkomen.

Koffieconcerten, zondag van 14u tot 18u.

103. Belgian Chocolate Village Museum

⌚ za en zo van 10u tot 18u

📍 De Neckstraat 20 - Koekelberg

📄 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie

M 2-6 (Elisabeth/Simonis)

T 9-19 (Elisabeth/Simonis)

B 13-49-87 (Elisabeth/Simonis)

♿ toegankelijk

De gebouwen van de voormalige koekjes- en chocoladefabriek *Victoria* - in een ervan is vandaag het interactieve museum *Belgian Chocolate Village* gevestigd - hebben de 20ste eeuw met haar twee wereldoorlogen goed doorstaan. Het bedrijf, de parel van de Belgische chocoladesector, stelde tot 4.000 personen tewerk. Het werd in 1896 opgericht in Koekelberg als koekjesfabriek met een catalogus van om en bij de 131 referenties. In 1908 wordt de koekjesproducent ook chocolatier en verhandelt hij

tabletten en dozen met de beeltenissen van de koninklijke familie. Na 'huishoudchocolade' maken ook melkchocolade en chocolade met amandelen of hazelnoten hun opwachting in het assortiment. Al snel komen er ook vestigingen in Nederland en Frankrijk. Vandaag resten er nog enkele originele elementen zoals een trappenhuis en enkele zalen met een decor van gevernist keramiek. Het bezoek leidt langs didactische zalen en een atelier, maar ook een tropische serre met drie cacaobomen in hun natuurlijke leefomstandigheden, namelijk een constante temperatuur van 28 °C en een vochtigheid van 85 %. Bananenbomen en palmboomen groeien er naast peperbomen, vanilleplanten en kardemomstruiken. Een unieke en didactische plek in Brussel voor alle bezoekers, groot en klein!

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met E-Guides.

104. Elisabethpark

📍 Pantheonlaan/Landsroemlaan/
Vrijheidslaan/Jetselaan
Koekelberg

M 2-6 (Elisabeth/Simonis)

T 9-19 (Elisabeth/Simonis)

B 49 (Elisabeth/Simonis),
13-87 (Elisabethpark)

Het Elisabethpark strekt haar grasvelden uit op het plateau van Koekelberg, recht tegenover de Basiliek van het Heilig Hart. Het werd in 1868 aangelegd nadat het gemeentebestuur van Koekelberg de plannen van ingenieur Victor Besme had goedgekeurd. Het klassieke, langwerpige grondplan doet denken aan de vorm van het koninklijke monogram van Leopold II. Met een oppervlakte van zeventien hectare bestaat het park aan weerszijden van de grote cen-

trale berm uit laterale grasvelden, boom- en struikmassieven, bosjes en bloemperken. Aan de kant van de Pantheonlaan wandelt de bezoeker over de dubbele hoofddreef in de schaduw van gewone esdoorns, aan de kant van de Leopold II-laan staan stoere platanen. In het midden van het park bevindt zich nog altijd een elegante muziekkiosk. Vroeger werden er op weekenddagen of tijdens feestelijkheden concerten gegeven waarop ook gedanst werd. Vandaag zien we vooral wandelaars en joggers op de lange dreven van dit park, terwijl anderen zich uitleven op het speelplein of het multisportveld. (Beschermd – 08/11/1972)

**Wandeling '#Meetingpoints
#Koekelberg'** (zie hieronder).

WANDELING

#Meetingpoints #Koekelberg

In september installeert de houten agora die rondreist tussen de vier noordwestelijke gemeenten van Brussel zich in Koekelberg, meer bepaald in het hart van het Elisabethpark. De agora wordt het vertrekpunt van een stadsverkenning die het antwoord zoekt op een essentiële vraag: hoe bepaalt de openbare ruimte de menselijke interacties en hoe vinden we ze opnieuw uit in de stad van morgen? Het traject, uitgestippeld door Gaspard Giersé van 'Les Visites de mon Voisin', leidt langs de fundamenteën van de stedenbouw en de verschillende modellen die we aantreffen aan de voet van de Basiliek van Koekelberg.

De wandelaars kunnen ook een kijkje nemen in de kelders van het beroemde gebouw waar een mysterieuze speleoclub is ondergebracht, een van de verrassendste voorbeelden van hoe je een collectieve plaats helemaal eigen kunt maken.

Wie het panorama over Brussel wil bewonderen vanaf de Basiliek, kan dat doen voor de prijs van 8 euro (6 euro voor groepen vanaf 6 personen).

🕒 zaterdag om 13u en 15u30 en zondag om 14u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de houten agora in de centrale laan van het Elisabethpark in Koekelberg

M 2-6 (Elisabeth/Simonis)

T 9-19 (Elisabeth/Simonis)

B 49 (Elisabeth/Simonis), 13-87 (Elisabethpark)

📌 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met de culturele centra van het noordwesten van Brussel, in partnerschap met 'Visites de mon Voisin' en de speleologiegroep Redan van de Basiliek van Koekelberg.

105. Aboriginal Signature Estrangin gallery

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Jules Bismestraat 101 Koekelberg
- 📞 enkel na reservatie
- T 19 (Besme)
- B 20 (Sippelberg)
- 🚫 niet toegankelijk

De Aboriginal Signature Estrangin gallery vestigde zich 8 jaar geleden in een huis met drukkersatelier. Het geheel, volgens een plan uit 1923, ligt in U-vorm rond een boomrijke tuin. Verschillende oorspronkelijke elementen (schoorstenen, glas-in-loodramen, granitovloer, drapering van het bow-window in similsteen, houten dakgebinte, enz.) zijn bewaard gebleven. Hier floreert de kunst van de autochtone bevolking van Australië, met schilderijen en beeldhouwwerken die in het teken staan van de scheppingsperiode. Elk oeuvre verwijst naar de ontmoetings- en convergentiepunten van dit volk dat in een immens, vaak woestijnachtig gebied leeft. Elke tentoonstelling slaat een brug tussen de inheemse cultuur van Australië en onze westerse wereld en nodigt uit om kennis te maken met een voorvaderlijke kunst die tegelijk ook modern is. Ze werpt vragen op over onze verstandhouding met de natuur en smeidt banden tussen de volkeren, over de oceanen heen. Met een gewaagd kleurenpalet – acryl of natuurlijke pigmenten – spatten alle

kleuren van Australië van de doeken die de geschiedenis van de voorvaders afbeelden. De werken die in de kijker staan, worden ter plaatse gekozen door Bertrand Estrangin die de meest afgelegen gebieden van Australië afschuimt. Als verwoed verzamelaar legt hij ieder jaar duizenden kilometers af door de Australische rode woestijn. In samenwerking met de officiële kunstcentra van het land zoekt hij er kunstenaars wiens creaties en boodschappen hij in Europa kan tonen.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 12u30, 16u en 17u (Nederlands) en om 12u, 15u30 en 16u30 (Frans) en. In samenwerking met Klare Lijn.

Bezoek in 'Brusseleir', zaterdag om 14u. In samenwerking met beBrusseleir.

Tentoonstelling 'Our routes, our map', met 30 opmerkelijke schilderijen van Aboriginals uit de gemeenschap van Mimili Maku, centraal in het zuiden van Australië (APY-land).

106. Nationale Basiliek van het Heilig Hart

- 🕒 enkel zondag van 13u tot 18u
- 📍 Basiliekvoorplein 1 Koekelberg
- 📞 rondleidingen na reservatie
- T 19 (Bossaert-Basiliek)
- B 13-53 (Riethuisen), 87 (Riethuisen)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het religieuze gebouw op deze plaats kwam er op aanstichten van koning Leopold II. De vorst droomde van een kerk die de Sacré-Cœur van Parijs ruimschoots zou overtreffen. Hoewel de eerste steen al in 1905 werd gelegd, is het gebouw dat we vandaag kennen een ontwerp van de Gentse architect Albert Van Huffel, winnaar van een architectuurwedstrijd uit 1920. Zijn opdracht: een kerk ontwerpen die plaats biedt aan 3.000 à 4.000 personen, met tien

straalkapellen die symbool staan voor de provincies van het land. De basiliek werd een toonbeeld van de religieuze art decokunst. Haar koepel met een doorsnede van bijna 30 m is 90 m hoog, de geveltoren 65 m. De indrukwekkende binnenvolumes zijn gedecoreerd met verschillende materialen zoals Bourgognesteen, Hollandse baksteen of holle terracottablokken die zijn geëmailleerd en in de oven gebakken. De basiliek deed lange tijd dienst als kader voor nationale manifestaties zoals de 'Te Deums'. Tijdens zijn bezoek aan België in 1995 was het hier dat paus Johannes Paulus II pater Damiaan heilig verklaarde. Vandaag trekt de basiliek zowel gelovigen aan als bezoekers die deze hoogplaats van de Brusselse art deco komen bewonderen.

Rondleidingen, zondag om 13u, 14u en 15u (Nederlands en Frans).

107. Gemeentehuis van Ganshoren

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Keizer Karellaan 140 Ganshoren
- 📞 enkel na reservatie
- B 83-87 (Beeckmans)
- ♿ toegankelijk met hulp

Het gemeentehuis van Ganshoren, geopend in 1949, is een modernistisch gebouw dat in 1939 werd ontworpen door architect Jean Loosens. Oorspronkelijk was het de zetel van Radio Conférences et Concerts. Op het gelijkvloers bevond zich een grote opnamestudio met cabines voor de technici en de presentator. De ontwerper, Armand Rombauts, woonde in de privéappartementen op de verdiepingen. Het radiostation heeft de inbeslagname van het materieel door de bezetter in 1942 niet overleefd. Vandaag is het gebouw niet meer privé.

Burgers en musici van de opnamestudio hebben plaats gemaakt voor gemeenteraadsleden.

Tentoonstelling over de opeenvolgende bestemmingen van het huidige gemeentehuis van Ganshoren in verschillende luiken: plannen en diverse documenten van het oorspronkelijke bouwwerk en de verbouwing tot gemeentehuis; foto's van de huidige bestemming van de raadzaal (huwelijken, gemeenteraadszittingen, culturele activiteiten); presentatie van de inventaris van de gemeentelijke collecties in de vorm van een slideshow en situering van de context van de werken die zijn tentoongesteld in de raadzaal.

Zang-luitconcert door de Belgische sopraan Judith Sepulchre en musicus Jasper Bärtling-Lippina in de raadzaal, zaterdag om 14u, 15u en 16u (duur: 20 min). Deze concerten sluiten aan bij de oorspronkelijke bestemming van het

gebouw: Radio Conférences et Concerts. Het zang-luitduo neemt de toehoorders mee op een reis van eind 16de eeuw naar de 18de eeuw, van Engeland en Noord-Frankrijk naar Italië en Spanje, met ook een kleine tussenstop in Duitsland.

108. Sint-Martinuskerk

- ⌚ za van 14u tot 18u en zo van 13u tot 18u
- 📍 Koningin Fabiolaplein Ganshoren
- 📞 enkel na reservatie
- B 13-83-87 (Nereus)
- ♿ toegankelijk

De Sint-Martinuskerk werd tussen 1969 en 1971 gebouwd door architect Jean Gilson. Na de vernieuwing onder impuls van het tweede Vaticaans concilie (1963-1965) ademen het gebouw en de binneninrichting de geest van die tijd en de manier waarop geloof en liturgie worden beleefd. De hoge trapeziumvormige gevel lijkt een oninneembare muur. Een immense keramische compositie werd door Zygmunt Dobrzycki ontworpen rond het thema 'naastenliefde', de belangrijkste deugd van de patroonheilige Martinus. De spirituele functie die wordt gecreëerd door de vorm, duidt op het belang van de naastenliefde om het

huis van God te kunnen betreden. Om dit idee tastbaar te maken, moet de bezoeker de kerk betreden via de portiek die bewust laag is gehouden ten opzichte van de verpletterende kracht van de toren. Vervolgens komt hij in een woud van naastenliefde terecht onder een zeer lage narthex die zijn ritme ontleent aan twaalf zuilen van ruw beton versierd met figuren in bas-reliëf. In het schip wordt hij meteen getrokken naar het koor met het hoofdaltaar. Het grondplan van het schip neemt de

vorm over van de toren. Een immens niet-figuratief bas-reliëf van de hand van Frédéric Geilfus beslaat de muur van het koor. Een geheel van glas-in-loodramen werpt licht in deze mooie ruimte waarvan het open ontwerp de communicatie tussen de gelovigen bevordert. De kerk is een ontmoetingsplaats tussen gelovigen en God en Christus, maar ook tussen de gelovigen onderling. Ze komen er samen om de grote gebeurtenissen in hun leven te vieren, om te bidden en om deel te nemen aan de eucharistie.

Tentoonstelling over de verschillende bouwfasen van de Sint-Martinuskerk, de bouwmeesters, de evolutie van de ontwerpen van architect Gilson, de iconografie van de kerk rond het thema naastenliefde en de uitvoering en financiering van de bouwwerken.

Meditatieve rondleiding, zaterdag en zondag om 14u (Nederlands) om 16u (Frans). Reserveren is noodzakelijk (0474 77 17 75 – christine.vanvlierden@skynet.be)

109. Koning Boudewijnpark

📍 Bonaventurestraat/ Valère Broekaertstraat/Eugène Toussaintstraat/Antoine Baeckstraat – Jette

B 14-83 (Crocq)

Het Koning Boudewijnpark werd in 1977 aangelegd om een van de laatste enclaves van het natuurlijke Brabantse landschap in het Brussels Gewest te beschermen. Een landschappelijke ruimte van meer dan honderd hectare bevat behalve de majestueuze beuken van het Laarbeekbos, het Poelbos en het Dielegembos ook weides, moerassen, vijvers en grasvelden. In het lagere deel ligt een romantische Engelse tuin waarin de tuin van het Heilig-Hartinstituut en de bedding van de Molenbeekvallei zijn opgenomen. Uitgestrekte grasvelden bezoomd met massieven, vrijstaande bomen, waterpartijen en een rietveld met liesgras bakenen een van de laatste overblijfselen af van het domein van de abdij van Dielegem: de visvijver van de watermolen. Iets hoger groeien hazelaar-, hulst-, meidoorn-, sleedoorn- en haagbeukhagen aan de rand van de laatste veeweides, de boomgaard, de moestuinen en de landbouvvelden die een landelijke sfeer creëren aan de poorten van Brussel. In een neo-Normaanse chalet dat in 1908 voor advocaat Eugène Van den Elschen werd gebouwd door de Luikse architect Charles Castermans is een café-restaurant gevestigd, een gewaardeerde rustplaats voor de wandelaars. De drie zones van het park werden recent ook voorzien van speelpleinen die dagelijks worden doorkruist door heel wat sporters die bijzonder gehecht zijn aan deze uitgestrekte groene oase.

Wandeling 'Verhalen uit het noordwesten Rondreizend theater *in situ*' (zie hiernaast).

ACTIVITEIT

Verhalen uit het noordwesten Rondreizend theater *in situ*

In het uitgestrekte Koning Boudewijnpark, een plek die zich uitstekend leent voor wandelen en ontspanning, zijn heel wat verhalen te vinden van vroeger en nu. Op 19 september krijgt u ze uitzonderlijk horen tijdens een rondreizend spektakel *in situ* van SKarab Théâtre. U ontmoet boeren en boerinnen uit de Molenbeekvallei, een kanunnik van de beroemde abdij van Dielegem, een heer van Rivieren, baron Bonaventure, de zusters van het Heilig Hart die het park heraanleggen en leden van lokale verenigingen en van Leefmilieu Brussel die deze laatste groene ruimten in het noordwesten van Brussel beschermen. Een hele namiddag lang verzamelen en registreren twee acteurs van Théâtre Cœurs de Terre de persoonlijke herinneringen van de wandelaars van vandaag.

🕒 zondag om 14u30, 15u en 15u30 (Frans) (duur: 1u20)

📍 vertrek: Koning Boudewijnpark, ingang in de Jules Lorgesquare in Jette

B 14-83 (Crocq)

📄 reserveren verplicht via het cultureel centrum *La Villa* (02 420 37 27 – info@lavillaculture.be). Maximaal 30 personen per vertrek.

Een productie van SKarab Théâtre en het cultureel centrum van Ganshoren 'La Villa', met de steun van de Federatie Wallonië-Brussel en van de gemeente Jette.

Opgevoerd in het kader van *La Ville des Mots 2021*, een organisatie van de culturele centra van Noord-West Brussel.

110. René Magrittemuseum en Museum voor Abstracte Kunst

- 🕒 enkel za van 10u30 tot 18u
- 📍 Essegheemstraat 137 – Jette
- 🕒 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 51 (Woeste)
- B 53 (Rechtschapenheid)
- 🚫 niet toegankelijk

In 1930 nemen Georgette en René Magritte hun intrek in een typisch Brusselse opbrengstwoning in Jette. 24 jaar lang zal René Magritte er de helft van zijn oeuvre bij elkaar schilderen. Tijdens deze 'Jette' periode komen de surrealisten er wekelijks samen in zijn eetkamer-atelier. In 1993 wordt het gebouw gekocht door een gepassioneerd kunstliefhebber die het renoveert aan de hand van getuigenissen en foto's. Op 5 juni 1999 wordt een museum ingericht. Te bezoeken zijn het gerestoreerde appartement van de schilder

en een biografische tentoonstelling van gouaches en originele tekeningen van Magritte op de verdiepingen. Sinds 2019 is in het gebouw eraan een Museum voor Abstracte Kunst gevestigd. Een verdieping, gewijd aan de pioniers van de Belgische abstracte kunst, is verbonden met het René Magrittemuseum: een manier om eraan te herinneren dat onze beroemde surrealist zich in deze avant-gardistische kringen ophield voordat hij van kamp veranderde. De rest van de collectie toont de lyrische of geometrische abstractie na 1945. Tal van gerenommeerde kunstenaars zijn vertegenwoordigd: Victor Servranckx, Jo Delahaut, Pol Bury, René Guiette, Luc Peir, Marthe Donas, Mig Quinet, Francine Holley, Renée Demeester... Op de pastelleurige muren lijken de schilderijen ware kleurenexplosies. (Bewaarijst – 10/07/1997)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30 en 14u (Nederlands), om 12u30 en 16u (Engels/Nederlands) en om 11u30, 13u, 15u en 17u (Frans).

Vertrek wandeling 'Mozaïek in de Magrittwijk' (zie kadernaast hieronder).

WANDELING

Mozaïek in de Magrittwijk

In 2012 won het wijkcomité Magritte de Bruocsella Prijs voor zijn bijdrage tot de verfraaiing van Brussel met het project 'Identités mosaïques: hommage au surréalisme belge'. Is het mogelijk om met alle inwoners samen 60 mozaïektegels te maken met surrealistische motieven en er een traject mee uit te stippelen op de voetpaden? Na een cursus in het René Magrittemuseum en een praktijkstage bij Art Mosaico zijn de inwoners geslaagd in hun opzet. In 2018 werden er nieuwe tegels toegevoegd in het kader van het herinrichtingsproject van het Duurzaam Wijkcontract. Kom kijken naar dit kleurrijke traject dat de inwoners samen hebben gerealiseerd en waarover ze u heel wat pittige anekdotes kunnen vertellen.

- 🕒 zondag om 10u30, 12u30 (Nederlands) en om 14u30 en 16u30 (Frans) (duur: 40min)
- 📍 vertrek: Museum René Magritte en Museum voor Abstracte Kunst, Essegheemstraat 135 in Jette
- T 51 (Woeste)
- B 53 (Rechtschapenheid)
- 🕒 reserveren verplicht. Maximaal 12 personen per vertrek. Aan het onthaal van het museum is een folder verkrijgbaar voor een autonome wandeling.

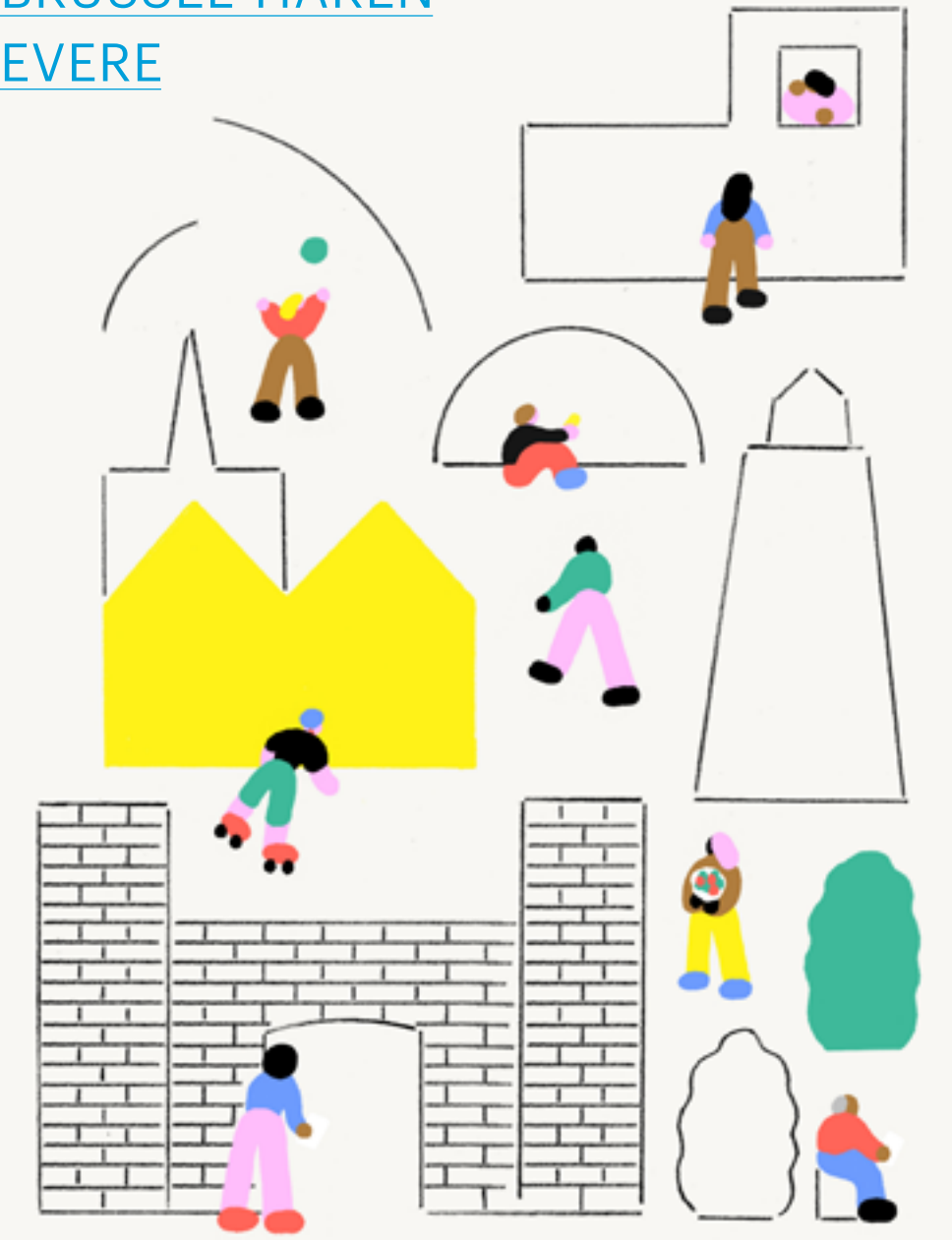
In samenwerking met het wijkcomité Magritte.

BRUSSEL-LAKEN

BRUSSEL-NEDER-OVER-HEEMBEEK

BRUSSEL-HAREN

EVERE

111. BE-HERE

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Dieudonné Lefèvrestraat 4
Brussel-Laken
- 👤 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- 📄 B 88 (Dieudonné Lefèvre)
- ♿ toegankelijk

In opdracht van de firma *Violet frères*, gevestigd in Thuir in de oostelijke Pyreneeën, tekende de Parijse architect Anatole Laquerrière plannen voor industriële gebouwen in een rustieke stijl. Zo ook voor de *Etablissements Byrrh* die een bijzonder drankje zouden produceren en verkopen dat in 1866 werd gecreëerd en in 1873 officieel werd erkend. Het drankje was een uitvinding van de gebroeders Pallade en Simon Violet, rondreizende lakenhandelaars die een geneesmiddel bedachten op basis van wijn en tal van ingrediënten zoals koffie, cacao, vlierbloesem,

kamille en kina. Het duurde niet lang of het drankje, dat aanvankelijk in de apotheek werd verkocht, groeide uit tot een gegeerd aperitief. Vandaag bestaat het gebouwencomplex uit twee hoofdgebouwen die zijn verbonden door een binnenplaats onder een driehoekige overkapping. In het kleinste gebouw was de administratie gevestigd, het grootste was een opslagplaats onder een metalen cremona-overkapping. De nog

originale gevels vallen op door een bijzonder geslaagd spel van kleur en textuurcontrasten. Het OCMW van de Stad Brussel kocht de gebouwen op om er een centrum van stedelijke economische activiteiten van te maken. Het complex werd geres-taureerd als een soort van duurzaam dorp en opende recent zijn deuren onder de naam *Be-Here*. In de ruime hal worden tal van initiatieven rond circulaire economie en duurzame voeding georganiseerd. In de loop der jaren is het centrum uitgegroeid tot een ontmoetings- en uitwisselingsplaats voor ondernemers, maar ook voor de wijkbewoners. (Beschermd – 22/05/1997)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Once in Brussels.

112. G.A.CK – Voormalige draadtrekkerij

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Gustave Schildknechtstraat 33
Brussel-Laken
- 👤 enkel na reservatie
- 📄 B 88-89 (Nekkersdal)
- ♿ toegankelijk

In 1923 laat een zekere Verhaegen een industrieel gebouw ontwerpen door architect Charles Thomisse. Het staat ietwat verwijderd van de straatkant. Twee jaar later komen er twee gebouwen bij. Volgens de *Almanach* worden er haarspelden en meubelveren vervaardigd. De fabriek evolueert voortdurend en wordt in 1936 en 1951 nog uitgebreid met twee nieuwe bijgebouwen. In 1961 ten slotte ontwerpt architect Maximilien Dorselaer een modernistisch gebouw dat de site vervolledigt. De gevel met veel glas verlicht de kantoren, achteraan bevinden zich de werkplaatsen. In de jaren 70 sluit het

bedrijf, inmiddels opgeslorpt door de Franse fabrikant *Épéda*, zijn deuren. In 2007 werden in de gebouwen woningen ingericht na een grondige renovatie. Een van de ruimten wordt ingenomen door galerij-atelier *CinemaKina* die artistieke creatie promoot op een site van uitwisselingen en ontmoetingen. Ze stelt haar lokalen ook ter beschikking van kunstenaars die daarnaast nog de nodige materiële middelen krijgen voor hun productie of presentatie. De G.A.CK organiseert tentoonstellingen en werksessies met kunstenaars in residentie. In de kleine filmzaal worden ter plaatse gedraaide films of andere externe creaties vertoond.

Tentoonstelling 'Brusselse bioscoopzalen in augmented reality'. Deze tentoonstelling laat u (opnieuw) kennismaken met het boek *Cinéma de Bruxelles* van Isabel Biver. Een stadsplan met daarop de oude Brusselse bioscoopzalen en interactieve tablets dopen de toeschouwer onder in de sfeer en het decor van de zalen die zijn aangeduid op het plan. Ook foto's van Marie-Françoise Plissart worden

getoond (naast andere voorwerpen uit de wereld van de bioscoopzalen, geanimeerd met augmented reality). De installatie *'Les fauteuils de cinéma ont la mémoire courte'* ten slotte projecteert filmfragmenten op de zetels van de kleine bioscoopzaal die ter plaatse wordt ingericht.

Doorlopende rondleidingen door de tentoonstelling door de ontwerpers.

Vertrekpunt van de wandeling 'De Lakense bioscoopzalen: leven in een wijk' (zie volgende pagina).

WANDELING

De Lakense bioscoopzalen: leven in een wijk

In de gouden jaren van de wijk-bioscoop telde de Maria-Christinastraat in Laken niet minder dan drie zalen: de *Christine*, de *Wagram* en de *Rio*. In het kader van de tentoonstelling 'Brusselse bioscoopzalen augmented' kunt u ook een wandeling maken die u meeneemt naar een tijd dat beeldschermen nog enkel te zien waren in donkere zalen. Als plaatsen waar mensen samenkwamen om zich te ontspannen, vervulden deze zalen een zeer belangrijke rol voor de bevolking. Verschillende invalshoeken – historisch en sociologisch maar ook architecturaal en stedenbouwkundig – worden geïllustreerd door kostbare herinneringen en archiefdocumenten. Heel bijzonder in het traject is de voormalige bioscoop *Rio*, zijn geschiedenis en mogelijke rehabilitatie, maar ook de kwestie van de herbestemming van bioscoopzalen in het algemeen.

- ⌚ zaterdag en zondag om 15u30 (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u30, 13u en 16u (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: G.A.CK/galerie atelier CineMaKina, Gustave Schildknechtstraat 33/6 in Brussel-Laken
- B 88-89 (Nekkersdal)
- ⌚ reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

113. Maison de la Création / site Bockstael

- ⌚ za en zo van 10u tot 16u
- 📍 Émile Bockstaelplein Brussel-Laken
- ⌚ enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- M 6 (Bockstael)
- T 62-93 (Bockstael)
- B 49-53-88-89 (Bockstael)
- ♿ toegankelijk

In 1893 beslist de Lakense overheid om een gemeentehuis te bouwen waarrond zich een hele nieuwe wijk zal ontwikkelen. Er wordt een wedstrijd uitgeschreven die wordt gewonnen door architect Paul Bonduelle samen met Charly Gilson. De werken gaan in 1907 van start en duren tot 1912. De bouwmeester, opgeleid aan de École des Beaux-Arts van Parijs, ontwerpt een klassiek gebouw van rode baksteen en witte steen met aan de gevel een toren die doet denken aan de belforten van Noord-Frankrijk, vooral die van Rijsel en Calais. De gevel en de binnenruimten zijn versierd met beelden die de kunsten en de gemeentelijke deugden voorstellen. Nadat in 1921 het grondgebied van Laken wordt ingelijfd bij de stad Brussel krijgt het gebouw een nieuwe bestemming. Vandaag is er het Maison de la Création-Cultureel Centrum Brussel-Noord gevestigd, een ruimte voor kennisoverdracht, opleiding, creatie en informatieverbreiding. Iedereen die dingen wil ontdekken, zich wil ontplooiën, dingen wil bijleren en samen met anderen wil creëren, is er welkom. Het Maison de la Création is bijzonder actief. Het organiseert denktanks, biedt workshops aan van muziek, theater of visuele kunsten, ontvangt kunstenaars in residentie of ondersteunt sociale kunstprojecten. Dit meeting point bij uitstek is een hoogplaats van de multiculturaliteit in het noorden van de hoofdstad. (Beschermd – 13/04/1995)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 13u30, 14u30 en 15u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 13u, 14u en 15u (Frans). In samenwerking met Laken Onthuld.

Tentoonstelling 'Basta Corona'. Mentaal en creatief zijn we nooit in lockdown geweest. Tijdens de eerste lockdown ontving het Maison de la Création tal van tekeningen, foto's en getuigenissen van inwoners... Ze getuigen van een samenleving die volledig door elkaar werd geschud maar altijd solidair is gebleven en op zoek naar nieuwe zingeving.

Vertrekpunt van de wandeling 'Het Bockstaelplein en omgeving' (zie hiernaast).

WANDELING

Het Bockstaelplein en omgeving

Het Émile Bockstaelplein is sinds lang het kloppend hart van de oude gemeente Laken. Op het 'gemeenteplein', een treffpunt bij uitstek, worden de wekelijkse zaterdagmarkt en de seizoenskermissen gehouden. Het voormalige gemeentehuis in neo-renaïssancestijl, het emblematische monument van Laken, is uitgegroeid tot een levendige plek met tal van animaties en culturele ontmoetingen. Hier werd immers het Maison de la Création gevestigd. De straten rond het plein herbergen een weelderige burgerlijke en sociale architectuur in gevarieerde stijlen, van art nouveau tot modernisme. Een wandeling door een wijk rijk aan culturele ontmoetingen en erfgoed. Een wijk die bovendien grondig wordt gerenoveerd met het oog op duurzaamheid.

- ⌚ zaterdag en zondag om 10u en 14u (Nederlands) en zaterdag en zondag om 10u30 en 14u30 (Frans) (duur: 1u30)
- 📍 vertrek: aan de ingang van het voormalige gemeentehuis van Laken (Maison de la Création/site Bockstaël) in Brussel-Laken

M 6 (Bockstaël)

T 62-93 (Bockstaël)

B 49-53-88-89 (Bockstaël)

- ⌚ reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met Laken Onthuld.

114. Maison de la Création / site van het voormalige station

- ⌚ za van 10u tot 22u en zo van 10u tot 16u30
- 📍 Kerkeveldstraat 2 Brussel-Laken
- ⌚ rondleidingen na reservatie, activiteiten vrije toegang
- T** 93 (Prinses Clémentine)

♿ toegankelijk met hulp

De spoorweg vervult een belangrijke rol in de ontwikkeling van de Belgische hoofdstad en haar omgeving, dus ook in Laken. In 1852 wordt de lijn Brussel-Gent geopend en in 1872 stopt de trein voor het eerst aan een vrij bescheiden eerste halte in Laken. Die wordt in 1880 vervangen door een groter gebouw in neorenaissancestijl. Bij een grondige restauratie-campagne kregen de gevels, met afwisselend baksteen en lijsten van lichte zandsteen, hun vroegere luister terug. Sinds kort zijn in de vernieuwde lokalen drie verenigingen gevestigd: Laken Onthuld dat het erfgoed van de gemeente

promoot, vzw L'Amorce, een huiswerkschool voor leerlingen van de lagere cyclus en de Groupe d'Entraide scolaire van Laken, een huiswerkschool voor middelbare scholieren die ook socioculturele activiteiten organiseert. Deze instellingen smeden duurzame banden tussen de burgers en bevorderen de uitwisselingen en ontmoetingen in het hart van Laken. In het najaar zal het programma van het Maison de la création worden aangevuld met een cultureel luik. (Beschermd – 26/09/1996)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 13u30, 14u30 en 15u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 13u, 14u en 15u (Frans). In samenwerking met Laken Onthuld.

Tentoonstelling 'Het voormalige station van Laken in foto's' Archiefoto's en foto's van de recente restauratiewerken.

'Rariteitenkabinet' in het kader van de artistieke wandelingen met de inwoners van Laken, NOH en Haren, aangeboden door Caroline Le Méhauté en Les Oiseaux Sans Tête in het kader van 100 jaar fusie van de gemeenten.

Diverse activiteiten in het kader van de opening van de site:

- zaterdag: concert van de Burkinese kunstenaar Kaito Winse, vertelsels voor klein en groot, projecties en expo's, artistieke verrassingen op alle verdiepingen...
- zondag: brunch in samenwerking met het Bookswapsalon, concert en stadssafari's 'The Visit' met de Compagnie La Pigeonnière.

Beide dagen: expo's in de K-Fête van het station waar u iets kunt eten of drinken. Volledig programma: www.maisondelacreation.org

115. Voormalig atelier Ernest Salu

- ⌚ za en zo van 10u tot 12u en van 13u tot 18u
- 📍 Onze-Lieve-Vrouwvoorplein 16 Brussel-Laken
- 📞 enkel na reservatie
- T 62-93 (Prinses Clementine)
- 🚫 niet toegankelijk

Op het hoogtepunt van de grafkunst waren de ateliers Salu onmiskenbaar de bekendste in de hoofdstad. De eerste kunstenaar van het geslacht was beeldhouwer Ernest Salu die het vak leerde van Guillaume Geefs. Hij was al actief sinds 1872, maar pas in 1881 liet hij op een boogschuit van de begraafplaats van Laken ateliers bouwen die in de loop der jaren steeds werden uitgebreid, tot ze in 1984 hun deuren sloten. Als steenhouwer werkte hij mee aan de bouw van de Beurs en maakte hij kennis met A. Rodin en J. Dillens. Vandaag is in de gebouwen, waar vroeger het geluid van hamer en beitel van de beeldhouwers weerklonk, het Museum voor Grafkunst van vzw Epitaaf ingericht.

Het unieke complex is uitstekend bewaard gebleven. Vroeger werd het met veel plezier bezocht door beeldhouwers die er het gezelschap opzochten van gelijkgezinden, vandaag wacht een indrukwekkende collectie gietvormen en gipsen om te worden bewonderd door de bezoekers. Het atelier was destijds ook een commerciële ontmoetingsplaats waar potentiële, meestal gegoede klanten hun modellen konden kiezen in het uitstalraam, in de wintertuin en later ook in de fonteinzaal. De ontmoetingen werden vaak voortgezet op de nabijgelegen begraafplaats die vanaf de tweede helft van de 19de eeuw niet meer alleen een herdenkingsplaats was of een plaats van rouw of bezinning, maar ook een plaats waar bekende en minder bekende familieleden samenkwamen. (B 14/05/1992)

Uitleg ter plaatse.

Rondleidingen in het atelier en op de begraafplaats, zaterdag om 10u en zondag om 13u (Nederlands) en zaterdag om 13u en zondag om 10u (Frans). In samenwerking met Epitaaf.

116. Queens Brussels

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Koninginnelaan 266 Brussel-Laken
- 📞 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 62-93 (Prinses Clementine)
- 🚫 niet toegankelijk

Dit neoklassieke herenhuis werd gebouwd in 1876. In 1887, toen het eigendom werd van de Lakense burgemeester Emile Bockstaal, werd er een verdieping bij gebouwd. De burgemeester zou er wonen tot in 1920. Was hij het – lid van de 'Amis Philantropes' waarvan de tempel een uiting is van egyptomanie – of de volgende eigenaar die de wandschilderingen geïnspireerd op de kunst van het oude Egypte liet aanbrengen in de vestibule en in het

hele trappenhuis? Dat blijft voor altijd een mysterie. Volgens specialisten had de kunstenaar zich laten inspireren door de graven van de necropolen van Beni Hassan en Dra Abou el-Naga. Met een bureau in Empirestijl op de eerste verdieping, een Lodewijk XVI-salon, een eetzaal behangen met imitatiewandtapijten en een veranda met art nouveau bloemendecor, lijkt het gebouw de geschiedenis van de kunst te bundelen. Vandaag wil Queens er tentoonstellingen organiseren en de salons ter beschikking stellen voor kamermuziekconcerten.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met L'Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU) en Korei Guided Tours.

117. Meudonpark

📍 Bosduifstraat
Neder-over-Heembeek

B 47 (Bosduif)

Het Meudonpark, met een oppervlakte van 7 ha, lijkt een groene long in een geïndustrialiseerde omgeving. De stad Brussel kocht het park in 1950. In 1982 werd het heraangelegd met behoud van de afwisseling tussen bos en grasveld, maar ook een rietveld en een vochtige moeraszone die een idee geeft van hoe de wilde oevers van de Zenne er vroeger hebben uitgezien. Het domein, dat vroeger veel groter was, daalde in een zachte helling af naar het kanaal en hoorde bij een kasteel dat in de 18de eeuw was gebouwd voor baron Ferdinand-Philippe Antoine de Boonem. De eigendom kon de toenemende druk van de grote bedrijven niet weerstaan: de terreinen werden opgekocht en het gebouw waar ooit nog keizer Napoleon en paus Leo XIII te gast waren werd afgebroken. Vandaag is het park een plaats

voor ontspanning, spelen en wandelen. Enkele overblijfselen zoals een neogotisch portaal uit 1870 of de inkompaviljoenen in Lodewijk XV-stijl bleven nog bewaard. (Beschermd – 17/04/1997)

Wandeling/tentoonstelling 'Les Jardins de Neder Tuinen of het oude en toekomstige erfgoed...'
(zie hieronder).

WANDELING/TENTOONSTELLING

Les Jardins de Neder Tuinen of het oude en toekomstige erfgoed...

Als voorsmaakje van een Urban Museum kunt u tijdens deze QR-codewandeling het Meudonpark verkennen, een schrijn van groen in Neder-Over-Heembeek. U verneemt niet alleen de geschiedenis van het vandaag verdwenen Meudonkasteel, de Franse tuinen en serres die niet moesten onderdoen voor die van Laken dompelen u ook onder in de feeërieke sfeer van toen. Aan elke halte wacht u een ludieke ontdekking van een opmerkelijk erfgoed uit begin vorige eeuw. Soms bestaat het nog en is het een hele uitdaging om de toekomst ervan te verzekeren. Laat u verleiden door een wandeling op een landelijke plek die danst van vreugde en goed humeur.

U kunt ook een bezoek brengen aan een kleine retrospectieve tentoonstelling (Brussels Cruise Terminal, Vilvoordsesteenweg 145 in Brussel-Neder-Over-Heembeek). Reproducties, foto's en archieven... laten u de gloriejaren van Meudon herbeleven.

🕒 zaterdag en zondag van 8u30 tot 21u30 (duur: 45 minuten)
Tentoonstelling van 10u30 tot 18u.

📍 vertrek: aan de hoofdingang van het Meudonpark,
Bosduifstraat in Brussel-Neder-Over-Heembeek

B 47 (Ramier)

🕒 individuele parcours in het park.

In samenwerking met Les jardins de Neder Tuinen.

118. La ferme Nos Pilifs

🕒 za en zo van 10u tot 18u

📍 Trassersweg 347
Brussel-Neder-Over-Heembeek

B 53-56 (Ferme Nos pilifs)

♿ toegankelijk met hulp

Het zal u misschien verbazen, maar zelfs in Brussel zijn er nog stukjes platteland te vinden, bijvoorbeeld deze Ferme Nos Pilifs! Meer dan 5 ha bos, weides, binnenplaatsen, poelen, moestuinen en paden waarvan de helft behoort tot een dierenpark, omringt de gebouwen van deze hoeve die van 1984 dateert. Opgericht om mensen met een handicap nuttig, bezoldigd en valoriserend werk te verschaffen, telt het bedrijf vandaag 200 medewerkers van wie 145 met een handicap. De banen zijn verdeeld over drie activiteitenpolen: groene beroepen (een tuinbedrijf, een ecologisch tuincentrum,

groenteteelt, een schrijnwerkerij), duurzame voeding en horeca (een biologische kruidenier-bakkerij, een bio-atelier, een café) en milieu-educatie (opleidingen en workshops voor alle soorten publiek, stages en schooldagen voor de kleinsten). Tijdens een wandeling door het park van de hoeve krijgt u de kans om de natuurlijk onderhouden percelen te bewonderen. Ze kunnen een inspiratiebron zijn voor al wie van zijn tuin een gezellige plek wil maken met een grote biodiversiteit. De buurtbewoners kennen dit gezellige bedrijf dat plezier en leren combineert bijzonder goed.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u en 15u (Frans).

119. Sint-Elisabethkerk

🕒 za van 10u tot 18u
en zo van 13u tot 18u

📍 Kortenbachstraat/
Sint-Elisabethkerk
Brussel-Haren

B 80 (Kortenbach)

♿ toegankelijk met hulp

De gemeente Haren heeft haar oude dorpskern, met het gedrongen silhouet van de mooie Sint-Elisabethkerk, uitstekend bewaard. De romaanse toren met schietgat lijkt de oorsprong van het gebouw, dat zou teruggaan tot de 12de eeuw, te bevestigen. In de loop van de 14de, 15de en 16de eeuw werden er een schip en een koor aan toegevoegd in Brabantse gotiek. Omstreeks

1600 werd het dak vernietigd door een brand. De vervanging ervan werd gefinancierd door de hertogen Albert en Isabella. De uitbreiding van de zijkapellen en de bouw van een portaal met datum 1737 stammen uit de 18de eeuw. De kerk onderging dus meerdere wijzigingen. Achter de muren van zandsteenblokken bevinden zich een collectie middeleeuwse schilderijen en een gesculpteerd geheel (lambrisering, preekstoel, orgels en communiebanken) uit de 17de eeuw. De parochianen van Haren zijn erg gehecht aan hun kerk en komen er behalve voor de kerkdienst graag samen voor de belangrijke momenten in hun leven: een doopsel, een huwelijk of een begrafenis. (Beschermd - 07/04/1944)

120. De moestuinen van de molen van Evere

- 🕒 enkel zondag van 10u tot 17u
- 📍 Windmolenstraat 21 – Evere
- 📞 enkel na reservatie
- 📞 32-55 (Linde)

In de windmolen van Evere, gebouwd in 1841, kwamen de boeren uit de omgeving hun graan malen. In de loop der jaren kreeg het gebouw verschillende bestemmingen toegekend. In 1853 werd er een stoommachine geïnstalleerd zodat de molen ook bij ongunstige weersomstandigheden in bedrijf kon blijven. De verouderde houten wieken werden toen overigens weggenomen. In 1887 en 1904 kreeg de molen er twee nieuwe gebouwen bij waarin respectievelijk de cilindermolen en een opslagplaats werden ondergebracht. Omdat hij de concurrentie met de grote maalderijen van Willebroek niet langer aankon, sloot de molen in 1911 zijn deuren. Er werden verschillende kleine lokale bedrijfjes in gevestigd en de molen was achtereenvolgens een thermosifonfabriek, een leerlooierij, een bedrijf voor kleine houten machines of een fabriek van darmen bestemd voor de slagerij-charcuterie. In de jaren 30 vestigde Oscar Tausig er

een kruidenfabriek die tot 1983 zou bestaan. De leegstaande molen van Evere, de tuin en de kasseidreef werden in 1990 beschermd. In 1998 kwamen ze in handen van de gemeente Evere. De site die sindsdien wordt beheerd door de Milieucommissie Brussel en Omgeving, omvat een aromatische tuin met planten die worden gebruikt in de keuken en die in ons klimaat kunnen worden geteeld. Er groeien meer dan zestig planten. De tuin, een gezellige plek waar vrijwilligers en verantwoordelijken werken, herbergt ook talrijke insectenkasten. (Beschermd – 20/12/1990)

Rondleidingen, zondag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans).

Infostand.

In samenwerking met de Milieucommissie Brussel en Omgeving.

FIETSTOCHT

Evere. 900 jaar geschiedenis en emblematische ontmoetingen

Het eerste deel van deze begeleide fietstocht brengt u van de oorsprong van de gemeente tot in het huidige centrum, met tussenin een aantal ontmoetingsplekken zoals de Picardiëwijk, het Hoeveke, de bron de *Blauwen Bak*, het krankzinnigengesticht, het Vredeplein, het voormalige gemeentehuis, het gemeentelijk museum, het Brussels museum van de Molen en de Voeding, de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het nieuwe gemeentehuis. De gids illustreert zijn anekdotes met foto's en oude documenten.

Het tweede deel brengt u van het gemeentehuis naar de Geuzenberg, 't Oud-Kapelleke, het oude vliegveld, de Germinalwijk, de voormalige baksteenfabriek, de Chalet Rose, de begraafplaats van Brussel, de galgen, de Sint-Jozefskerk, de Tornooveldwijk, het olympisch zwembad van het Solarium, de Tuinbouwwijk en weer terug naar het gemeentehuis.

- 🕒 zaterdag om 9u30 (Frans) (Oud-Evere, van de Sint-Vincentiuskerk naar het gemeentehuis- duur: 3u30) en om 14u (Frans) (Hoog-Evere, van het gemeentehuis naar het Paduwaplein en terug – duur: 3u30).

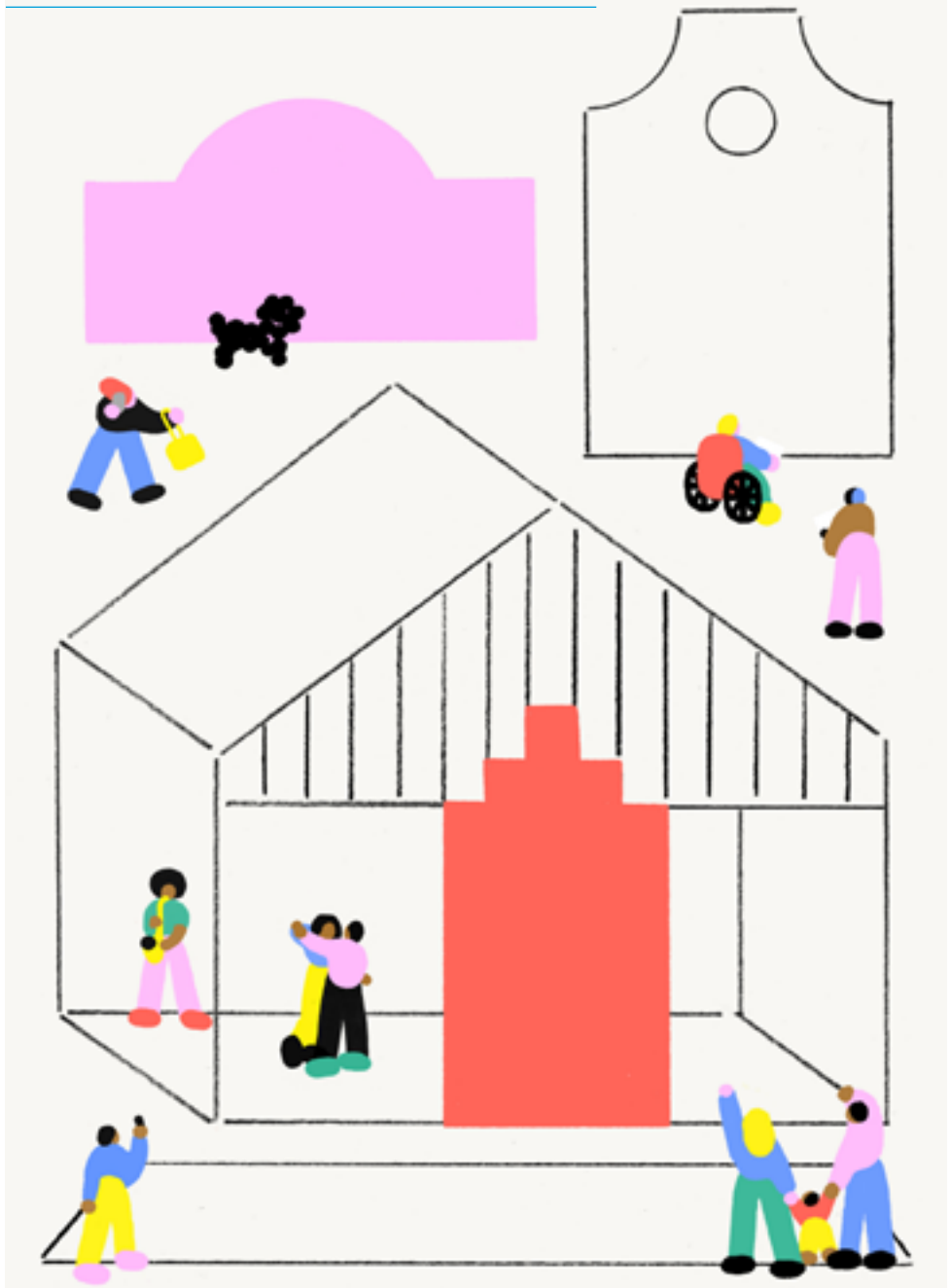
vertrek:

- 📍 aan de Sint-Vincentiuskerk, Sint-Vincentiusplein in Evere (voormiddag)
- 📞 55 (Fonson)
- 📍 59 (Sint-Vincentius), 64 (Sint-Vincentius), 65 (Bordet station)
- 📍 aan het gemeentehuis, Servaes Hoedemaekerssquare 10 in Evere (namiddag)
- 📞 55 (Vrede)
- 📍 65 (Hoedemaekers), 66 (Conscience)
- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met de GRACQ- Les cyclistes quotidiens van Evere.

SCHAARBEEK

SINT-JOOST-TEN-NODE

121. Clockarium

- 🕒 enkel zondag van 10u tot 18u
- 📍 Auguste Reyerslaan 163
Schaarbeek
- 🕒 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- T 7-25 (Diamant)
- B 21-28-29-79 (Diamant)
- 🚫 niet toegankelijk

Met zijn opmerkelijke collectie faienceklokken (meer dan 1.300 stuks!) heeft het museum dat we kennen onder de naam *Clockarium* wereldfaam verworven. Ook het huis waarin de collectie is ondergebracht, is bijzonder interessant. Architect Gustave Bossuyt bouwde dit mooie voorbeeld van een burgerwoning in art decostijl in 1935. Destijds vertoonde ze twee inspringende verdiepingen. Op de derde verdieping was er een terras met pergola dat in 1953 werd vervangen door een grote slaapkamer met badkamer, naar de plannen van architect L. Schoemaker. In de hal luidt een art deco fontein bedekt met mozaïektegels een ontdekkingstocht in langs schoorsteengarnituren uit heel Europa. Dit mooie universum met edele materialen past perfect bij de stijl van het museum zelf en is in Brussel een unieke bezienswaardigheid die steeds meer bezoekers aantrekt.

Tijdens de Heritage Days organiseert het museum de tijdelijke tentoonstelling *'Meet under the clocks'*. Onder meer twee opmerkelijke art nouveau klokken uit de reserves zullen worden getoond.

Rondleidingen waarop de bezoekers een beeld krijgen van de bijzonderheid van het gebouw en kunnen kennismaken met de permanente collectie. Zondag om 11u30 en 14u30 (Nederlands), om 10u, 10u30, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u, 16u30, 17u en 17u30 (Frans) en om 15u30 (Engels).

WANDELING

De verborgen facetten van de Schaarbeekse diamant

In de Schaarbeekse Diamantwijk liggen dynamische podiumzalen en gezellige ontmoetingsplaatsen verborgen achter anonieme portalen. Op het podium in de kelder van *L'Os à Moelle*, een kleine zaal in de Emile Maxlaan, stonden in de jaren 60 artiesten zoals Barbara of Arno. Vandaag kunt u er humoristen, chansonniers of acteurs aan het werk zien. Op nummer 139 heeft een voormalige garage plaats gemaakt voor repetitiezalen, creatieve ateliers, een microdistillerie gespecialiseerd in gin, naailessen en een afhaalpunt voor biogroenten. Enkele stappen verder, achter een appartementsgebouw, bevindt zich '140', een bescheiden theater met een internationale reputatie. Een voormalig koetshuis uit de 19de eeuw doet dienst als ticketingbureau. Op een paar straten daar vandaan wordt het theater Balsamine omringd door de overblijfselen van de voormalige kazerne Dailly uit de 19de eeuw. Een wandeling vol spektakel waarop u van de ene verbazing in de andere valt.

- 🕒 zaterdag om 14u (Nederlands) en zaterdag om 11u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 vertrek: op het voetpad voor de ingang van *L'Os à Moelle*,
Emile Maxlaan 153 in Schaarbeek
- T 7-25-62 (Meiser)
- B 21-29-63 (Max/Plasky)
- 🕒 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Klare Lijn.

FIETSTOCHT

Ontmoetingen
en recreatie in
Schaarbeek

Van de heuvels van Schaarbeek tot aan het Colignonplein met het gemeentehuis en de loketzaal... Een begeleide fietstocht langs het groen en de recreatieplaatsen van de gemeente. Zoals daar zijn:

- Het Koningin-Groenpark met zijn steile hellingen dat in 2007 werd geopend; je kan er eten in het sociaal restaurant *Cannelle* of genieten van een weids uitzicht over Brussel;
- Het Josaphatpark met zijn boogschuttersveld, zijn cafetaria's, guinguettes en speelpleinen;
- De sportcomplexen, de nieuwe sportzaal in de Van Ooststraat;
- Of culturele plaatsen: bibliotheken, theaters, multiculturele centra en het gerenoveerde *L'os à moelle*, het zeer oude cabaret onder het geboortehuis van Jacques Brel.
- De Hallen van Schaarbeek en het Huis der Kunsten in zijn schrijn van groen.

🕒 zaterdag en zondag om 14u (Frans) (duur: 3u)

📍 vertrek: Eugène Plaskysquare in Schaarbeek

T 7-25-62 (Meiser)

B 21-29-63 (Max/Plasky)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 30 personen per vertrek.

In samenwerking met de GRACQ Schaarbeek.

122. Josaphatpark

📍 Ambassadeur Van Vollenhovenlaan/Algemeen Stemrechtlaan/Ernest Renanlaan/Lambermontlaan/Chazallaan/Azalealaan Schaarbeek

T 7 (Chazal)

B 64 (Chazal), 66 (Azalea)

De legende wil dat een pelgrim die in 1574 was teruggekeerd uit Jeruzalem zoveel gelijkenis zag tussen de Rodebeekvallei en de Josaphatvallei in Palestina dat hij besloot om dit hoekje van Schaarbeek om te dopen. Toen het domein dat op die plaats lag begin 20ste eeuw dreigde versnipperd te geraken, moedigde Leopold II de gemeente aan om te onteigenen en zo een van de mooiste groene ruimten van dit deel van Brussel te vrijwaren. Het park werd aangelegd door de Belgische landschapsarchitect Edmond Galoppin en in 1904 plechtig geopend. De gemeente verfraaide het en verdrievoudigde zelfs de oorspronkelijke oppervlakte door er uitgestrekte aangrenzende percelen aan toe te voegen. Sinds de aanleg is het park altijd een bevoorrechte ontmoetingsplaats geweest voor de Schaarbeekse bevolking. Mensen troffen elkaar in *À la Fon-*

taine d'Amour of in *La Laiterie*, herbergen die werden afgebroken om plaats te maken voor de Trinkhall. In 1912 nam dit etablissement de traditie van concerten en bals over. Het beschikt over 800 zitplaatsen en een demonteerbare kiosk. Het speelplein dat in 1914 werd aangelegd, het grote grasveld waar boogschutterswedstrijden worden georganiseerd en de minigolf die in 1954 werd geopend, nodigen uit tot sport en collectieve activiteiten in de open lucht. Die traditie bestaat ook vandaag nog en zowel joggers als wandelaars weten deze groene long van Schaarbeek nog zeer te waarderen. (Beschermd – 31/12/1974)

Wandeling 'Het Josaphatpark: natuur en bezinning' (zie hieronder).

WANDELING

Het Josaphatpark: natuur en bezinning

Stadsparken waren al van meet af aan typische ontmoetingsplaatsen. In de loop der jaren zijn ze uitgegroeid tot plaatsen waar je niet alleen anderen tegenkomt, maar ook even de tijd kunt nemen voor jezelf. Muziekkiosken, sportvelden of fitnessstoestellen (voor de inspanning), terrasjes (voor de ontspanning), schaakborden en pingpongtafels voor het amusement... Alleen of in gezelschap, er is altijd wat te beleven. Kom op verkenning in deze parken en ontdek hun erfgoed, hun ontwerpers en hun geschiedenis in de stad. En de vele infrastructuren die mensen aantrekken voor een activiteit of voor ontmoetingen.

🕒 zaterdag en zondag om 9u, 11u30 en 14u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de halte van tram 7 (Chazal), Lambermontlaan in Schaarbeek

T 7 (Chazal)

B 64-65 (Chazal)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 25 personen per vertrek.

In samenwerking met Itinéraires, Op de Paden van de Geschiedenis.

123. Lokettenzaal van het voormalige station van Schaarbeek/ Train World

- ⌚ za en zo van 10u tot 15u30
- 📍 Prinses Elisabethplein Schaarbeek
- 👤 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie. Toegang tot Train World is betalend.

T 92 (Schaarbeek Station)

B 59-69 (Schaarbeek Station)

♿ toegankelijk

Het eerste station van Schaarbeek werd in 1887 gebouwd ter vervanging van een kleine houten constructie. Het is de linkervleugel van het huidige gebouw en werd ontworpen door Franz Seulen, architect van de Belgische Spoor-

wegen. In 1913 werd hij gevraagd om de plannen te tekenen voor een nieuwe vleugel aan het bestaande gebouw. In een tijd dat het reizigers- en goederenvervoer voortdurend toenam, zou hier de lokettenzaal worden ingericht. Het station in Vlaamse neorenaissance combineert natuursteen en bakstenen met een monumentale metalen structuur. De complexe dakpar-

tijen verlenen het een bijzonder karakteristiek uitzicht. Tot in 2000 vertrokken hier de slaaptreinen naar Frankrijk en Italië. De vele reizigers en hun families spraken af in de ruime lokettenzaal. Vandaag lokt het elegante gebouw nog tal van liefhebbers van de geschiedenis van de spoorwegen. Na een reeks grootschalige restauratiecampagnes werd in het station het spoorwegmuseum Train World gevestigd. De oorspronkelijke gebouwen werden zorgvuldig gerestaureerd en aangepast aan hun nieuwe bestemming. (Beschermd - 10/11/1994)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u, 11u, 13u, 14u en 15u (Nederlands), om 10u30, 11u30, 13u30, 14u30 en 15u30 (Frans) en om 11u en 14u (Engels). In samenwerking met Train World.

124. Lokalen van het Zinneke

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Masuiplein 13 – Schaarbeek
- 👤 enkel na reservatie
- B 58 (Masui)
- ♿ niet toegankelijk

Na omzwervingen via de Anspachgalerijen, de Kazernestraat en de Byrrh-gebouwen vond het Zinneke in 2013 opnieuw een vaste stek op het Masuiplein. Het gebouw, eigendom van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, werd ter beschikking gesteld van deze instantie die aan de basis ligt van de beroemde Zinneke Parade waarvan de eerste editie in 2000 plaatsvond! Het neoklassieke herenhuis, gebouwd tussen 1858 en 1876, verleent toegang tot een groot complex op het binnenterrein van het huizenblok. Architect Jules Libois ontwierp het in 1923 voor het ministerie van Financiën dat er een postzegeldrukkerij vestigde.

Met Europees en gewestelijk overheidsgeld (EFRO) kan het Zinneke in samenwerking met Rotor en het architectenbureau Ouest de 4000 m² van de site renoveren. Bedoeling is om de milieu-impact tot een minimum te beperken door te behouden wat al bestaat en door creatief gebruik te maken van gerecycleerde materialen afkomstig van andere gebouwen of werven.

Het gerenoveerde gebouw wordt een ruime ontmoetings-, opleidings-, creatie- en productieplaats die een brug zal slaan tussen het Zinneke en de inwoners, de verenigingen, de kunstenaars en andere sociale, culturele, economische en ecologische spelers van Brussel en daarbuiten.

Rondleidingen door leden van het Zinneke, zaterdag om 13u en 16u en zondag om 12u, 14u en 17u (Nederlands), zaterdag 10u, 12u, 15u en 17u en zondag om 10u, 11u, 13u en 16u (Frans), zaterdag om 11u (Engels), zaterdag om 14u (Italiaans) en zondag om 15u (Ara-bisch).

👤 **Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag en zondag om 17u.**

125. Gemeentehuis van Schaarbeek

- 🕒 za en zo van 14u tot 18u
- 📍 Colignonplein – Schaarbeek
- 📖 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 92 (Eenens)
- B 59 (Eenens)
- ♿ toegankelijk

Het gemeentehuis van Schaarbeek werd tussen 1884 en 1887 gebouwd door architect Jules-Jacques Van Ysendyck. Op 21 juli 1887 werd het plechtig geopend door koning Leopold II. In april 1911 werd het gedeeltelijk vernield door een brand met kwaad opzet. Vanaf 1912 werd het identiek maar groter weer opgebouwd door Maurice Van Ysendyck, zoon van Jules-Jacques. Ditmaal was het koning Albert I die het op 1 juni 1919 opnieuw opende. De gevel van het oude gebouw kon worden bewaard maar de volumes werden

bijna verdubbeld doordat de zijgevels van 43 op 71 m werden gebracht. De centrale toren herinnert aan de belforten van grote oude steden in het Noorden en het polychrome metselverband, waaraan bijzonder veel zorg werd besteed, roept de architectuur op van een van de bloeiperiodes in onze streken. Witte Euvillesteen structureert het geheel en bakent de ramen af, net als de muurvlakken van gelakterode en zwarte baksteen. Binnen bleven de zalen met hun opmerkelijke decor bewaard. De loketzaal doet Italiaans aan met een vloer van marmertegels in verschillende kleuren en de kantoren van de schepenen pronken met imposante marmeren schoorstenen.. Het gemeentehuis blijft een ontmoetingsplaats voor de inwoners van Schaarbeek die er langsgaan om administratieve redenen of voor blijde gebeurtenissen. (Beschermd – 13/04/1995)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 14u, 15u, 16u en 17u (Frans).

126. Sint-Servaaskerk

- 🕒 za van 10u30 tot 16u en zo van 13u30 tot 16u30
- 📍 Haachtsesteenweg 309 Schaarbeek
- 📖 uitsluitend na reservatie
- T 92 (Sint-Servaaskerk)
- ♿ niet toegankelijk

Het perspectief van de Louis Bertrandlaan wordt afgesloten door de Sint-Servaaskerk, gebouwd tussen 1871 en 1876 naar de plannen van architect Gustave Hansotte. De drieledige gevel van dit neogotische gebouw vertaalt de traditionele indeling van gotische gebedshuizen. Erachter bevindt zich het schip met majestueuze afmetingen. De vrij massieve klokkentoren van 75 meter hoog is voorzien van een opengewerkte stenen spits. Het homogene meubilair is van de hand van de gebroeders Goyers van Leuven. In de kerk staat ook het grootste orgel van Brussel,

met maar liefst 5837 pijpen. De doopvonten van beeldhouwer Guillaume Geefs staan onder een dubbel standbeeld. De zijaltaren werden ontworpen door Van Opstal en een fraaie collectie schilderijen dateert van de 17de en 19de eeuw. Tijdens een restauratiecampagne door architectenbureau Metzger et Associés werd het gebouw verlost van zijn zwarte korst, het gevolg van vervuiling, zodat het weer schittert als tevoren. De werken werden in 2019 voltooid en omvatten een reiniging en bewarende ingrepen aan het gebouw, de luchtbogen en de glas-in-loodramen. Daarnaast kreeg de kerk ook haar 52 fleurons terug die verweerd waren of gewoon verdwenen. De gelovigen zijn blij dat ze opnieuw kunnen samenkomen in hun gerestaureerde kerk en de gevels trekken opnieuw de aandacht van bezoekers en architectuurliefhebbers. (Beschermd – 09/10/2003)

Wandeling 'Een wandelingetje na de mis' (zie hiernaast).

127. Schaarbeeks Biermuseum

🕒 enkel zondag van 10u tot 18u

📍 Louis Bertrandlaan 33-35
Schaarbeek

🕒 enkel na reservatie

T 92 (Sint-Servaaskerk)

B 59 (Herman)

♿ toegankelijk

Het Schaarbeeks Biermuseum dat uitkijkt op een mooie tuin nam zijn intrek in een oud bijgebouw van de school La Ruche die vandaag niet meer wordt gebruikt. In 1993 stelt de gemeente een groep gedreven bierliefhebbers dit gebouw ter beschikking. Ze richten er een collectie in van ongeveer 300

Belgische bierflesjes en vullen ze regelmatig aan na een bezoek aan een brouwerij, aan particulieren of aan rommelmarkten. De collectie bevat daarnaast ook gereedschap, documenten of reclamefolders. Het museum wordt officieel geopend op 26 maart 1994 en beslaat dan twee zalen en een café. In 1996 wordt het uitgebreid. De collectie omvat nu meer dan 2.500 flessen Belgische bierflessen, de meeste met bijbehorend glas, maar ook oude machines, kuipersmaterieel en uithangborden, voorwerpen die verwijzen naar een wereld die zo typisch is voor ons land. Sinds 2019 levert brouwerij Van Den Bossche het museum exclusief een bier dat, hoe kan het ook anders, 'La Schaarbeekoise' werd gedoopt! Een ander exclusief bier, de 'Eizelskop' is afkomstig van brouwerij L'Ermitage.

WANDELING

Een wandelingetje na de mis...

De Sint-Servaaskerk, een gezegende ontmoetingsplek voor de inwoners van de wijk, werd recent prachtig gerenoveerd. Het huidige gebouw dateert van de 19de eeuw, de periode van de grote verstedelijking. In de kerk zijn heel wat schatten te bewonderen: de doopvonten, de preekstoel, de schilderijen en de grootste orgels van Brussel waaruit hemelse klanken opstijgen. Tijdens deze wandeling bekijkt u de kerk vanuit stedenbouwkundig oogpunt. Ingenieur Octave Houssa tekende de Louis Bertrandlaan op de plaats van de oude dorpskern van Schaarbeek. Eclectisme, art nouveau, art deco en schone kunsten gaan hand in hand op deze mooie wandelplek in Schaarbeek. En ook grote architecten zetten er opmerkelijke gebouwen neer (Hemelsoet, Strauven).

🕒 zaterdag om 11u en 15u en zondag om 13u en 15u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u en 14u en zondag om 12u30 en 15u (Frans) (duur: 2u)

📍 vertrek: aan de ingang van de Sint-Servaaskerk, Haachtsesteenweg in Schaarbeek

T 92 (Sint-Servaaskerk)

B 59 (Herman), 56-66 (Azalea)

🕒 reserveren verplicht. Maximaal 20 personen per vertrek.

In samenwerking met E-Guides.

FIETSTOCHT

Op zoek naar de historische liften

Maak kennis met een heel bijzonder erfgoed, dat van de historische liften. Veelal verborgen in oude appartementsgebouwen hebben deze soms zeer luxueuze staaltjes van mechanisch vernuft nog niets van hun charme verloren. Dankzij de actie van Save our Elevators en Homegrade zijn steeds meer van deze liften beschermd en kregen ze zelfs hun online inventaris. Deze fietstocht leidt langs drie liften in evenveel gemeenten: Schaarbeek, Sint-Gillis en Elsene. De verborgen parels zijn te bewonderen in de gebouwen.

🕒 zaterdag om 10u (Nederlands) en zaterdag om 14u en zondag om 10u en 14u (Frans) (duur: 3u)

📍 vertrek: aan Brasserie de Lalaing, Paul Deschanellaan 10 in Schaarbeek (aankomst op het Brugmannplein in Elsene)

B 56-66 (Azalea)

🕒 reserveren verplicht. Maximaal 12 personen per vertrek.

In samenwerking met Save Our Elevators en Pro Velo.

128 Autriquehuis

- 🕒 za en zo van 12u tot 18u
- 📍 Haachtsesteenweg 266 Schaarbeek
- ℹ️ enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- T 92 (Sint-Servaaskerk)
- B 65-66 (Robiano), 59 (Herman)
- 🚫 niet toegankelijk

Het Autriquehuis, in 1893 gebouwd naar de plannen van Victor Horta, lijkt een scharniergebouw in de carrière van de beroemde architect. Hoewel het gebouw nog getuigt van een zeker eclectisme, kondigen de gekozen materialen en de uitwerking van een decoratieve taal gebaseerd op de gebogen lijn onmiskenbaar de art nouveau aan. De gevel van witte steen, met een gedecentreerde ingang en tweelingramen op de eerste verdieping, wordt bekroond door een loggia met houten tussenstijl. Tussen het bouwjaar en het midden van de jaren 1990 werd het Autriquehuis meermaals verbouwd. Zowel de indeling van de ruimten als de decoratieve elementen ondergingen een aantal wijzigingen. Daarom werd besloten om het met een volledige

restauratie zijn originele karakter terug te geven. Architect Francis Metzger slaagde in zijn opdracht. Net als zijn tijdgenoten liet Victor Horta zich volop inspireren door de natuur. De sierlijke spiralen op de mozaïekvloer in de inkomhal doen denken aan varens, de bloemen op de glas-in-loodramen in diezelfde ruimte zijn lilies. Weinig mensen weten dat in het Autriquehuis, dat vanaf 1943 werd bewoond door meubelmaker Jean-Pierre Linster, ook meubels werden tentoongesteld voor verkoop. Vandaag wordt het museum veelvuldig bezocht door liefhebbers van de art nouveau. (Beschermd – 30/03/1976)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 12u30, 13u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Klare Lijn.

Tentoonstelling 'Binnen Tuinen' waarin planten helpen om de band tussen de 19de-eeuwse samenleving en de natuur te ont-hullen. Botanica is essentieel om de esthetische evolutie in de interieurs van de Belle-Époque te begrijpen.

Activiteit 'Binnentuinen' (zie hieronder).

ACTIVITEIT

Binnen Tuinen

De 19de eeuw is de eeuw van de verenigingen, van samenkomen. De bourgeoisie 'houdt salon' en nodigt vrienden en kennissen uit om te praten over vanalles en nog wat, maar vooral over planten! Tijdens deze activiteit kunt u zich met het hele gezin onderdompelen in de sfeer van de oude salons en aquarelschilderen met behulp van botanische tekeningen.

- 🕒 zaterdag van 10u tot 12u (Frans) (duur: 2u)
- 📍 Autriquehuis, Haachtsesteenweg 266 in Schaarbeek
- T 92 (Sint-Servaaskerk)
- B 65 66 (Robiano), 59 (Herman)
- ℹ️ reserveren verplicht. Maximaal 12 personen.

In samenwerking met het Autriquehuis en plastisch kunstenaar Aurélie Ranalli.

129. Huis der Kunsten

- ⌚ za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Haachtsesteenweg 147
Schaarbeek
- 🕒 rondleidingen na reservatie,
tentoonstelling vrije toegang
- T 25-62 (Robiano),
92-93 (Sinte-Maria)
- B 65-66 (Robiano)
- 🚫 niet toegankelijk

Wie het gebouw bekijkt aan de straatkant, kan niet vermoeden welke verrassing hem wacht zodra hij de inrijpoort is binnengewandeld: een weelderig landhuis in een schrijn van groen. Het huis werd in 1826 gebouwd voor de rijke lakenhandelaar Charles-Louis Eenens. Een generatie later kreeg het er twee vleugels bij. Later was het eigendom van burggraaf en burggravin Terlinden. Van hun erfgenamen heeft de gemeente Schaarbeek het gekocht. Ze bracht er het Huis der Kunsten in onder, vandaag het centrum voor hedendaagse kunst. Het interieur werd zorgvul-

dig gerestaureerd. Op basis van stratigrafische studies werden de oorspronkelijke kleuren hersteld. De groene bibliotheek bijvoorbeeld is weer zwart. De aaneenschakeling van salons illustreert overvloedig de verschillende interpretaties van de eclectische stijl. In de eetzaal staat een schoorsteenmantel versierd met mangaangeglazuurde Delftse tegels die nochtans in Gent werden vervaardigd. Sinds de jaren 50 biedt het Huis der Kunsten een rijk cultureel programma aan met tentoonstellingen, lezingen, filmvoorstellingen, ontmoetingen en debatten. Doel: de hedendaagse kunst toegankelijk maken voor iedereen. Regelmatig worden plastisch kunstenaars uitgenodigd om zich de ruimte eigen te maken en in dialoog te treden met de decors en de geschiedenis van het huis.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans).

Tentoonstelling 'Wolken'.

130. Hallen van Schaarbeek

- ⌚ za en zo van 10u tot 17u30
- 📍 Koninklijke Sinte-Mariastraat 22a
Schaarbeek
- 🕒 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- T 92-93 (Sinte-Maria),
25 (Robiano)
- B 65-66 (Middellijn)
- 🚫 niet toegankelijk

De voormalige overdekte markt, geheel opgetrokken uit glas en bekleed staal, is al bijna 50 jaar lang een vaste waarde in het Brusselse, Belgische en Europese culturele landschap. Met hun ruimten met ongeëvenaarde volumes zijn ze ideaal om kunstvormen opnieuw uit te vinden en verder te gaan dan de klassieke indeling tussen kunstenaars aan de ene kant en toeschouwers aan de andere kant. De werking werd omgegooid en de Hallen gaan

mee met de egotistische of collectieve drang naar participatie en engagement die kenmerkend is voor het digitale tijdperk. Ze staan open voor de hoop en de hedendaagse omwentelingen, in de wijk maar ook in de hele wereld, en trachten het beste te vinden van een Europa dat steeds op zoek is naar zijn lot: het verkennen van nieuwe passies, de rede die het avontuur opzoekt, de grootste vrijheid van handelen. Dans, circus en hybride vormen komen samen in momenten van plezier, delen en emotie. Tegelijk wordt er geëxperimenteerd met atypische projecten waarbij professionals, studenten of amateurs drie dagen tot drie weken worden uitgenodigd op evenementen die een mengeling zijn van volkse en wetenschappelijke vormen, reflectie en direct te gebruiken, buiten de klassieke formaten van de voorstelling. Last but not least begeleiden de Hallen opkomende artiesten met een sterk coproductiebeleid voor de Belgische en Europese gezelschappen en een gedelegeerde productie voor

de gezelschappen van de Federatie Wallonië-Brussel. Dit weekend openen de Hallen van Schaarbeek hun deuren voor *Dragons*, een hedendaagse dansvoorstelling van de Koreaanse choreografe Eun-Me Ahn.

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u en 16u (Frans). In samenwerking met La Fonderie en Brussel Babbelt.

131. Koninklijke Sint-Mariakerk

- ⌚ za van 10u tot 18u
en zo van 14u tot 18u
- 📍 Koninginneplein – Schaarbeek
- 📄 enkel na reservatie
- T 92-93 (Sint-Maria)
- B 65-66 (Middaglijn)
- ♿ niet toegankelijk

In 1844 wint Louis Van Overstraeten de architectuurwedstrijd die was georganiseerd voor de bouw van een koninklijke kerk, gelegen op het tracé tussen het paleis van Brussel en het paleis van Laken. De jonge architect, die op 31-jarige leeftijd zal overlijden voordat de werken zijn voltooid, ontwerpt een gebouw in romaans-byzantijnse stijl. Het acht-hoekig centraal grondplan wordt omringd door apiskapellen. Een indrukwekkende koepel op pendentieven, ondersteund door bundelpijlers, bekroont het geheel. Door het gebruik van metaal en lichte dekmaterialen kan het gewicht van de koepel beperkt worden gehouden. De architect voorziet hem van oculi onderaan en schikt er een gordel van ramen rond ter hoogte van de kroonlijst. Om de structuur te versterken plaatst hij ook luchtbogen in gotische stijl. De werken gaan van start in 1845 en op 15 augustus 1853 wordt de kerk geopend als hulde aan koningin Louise-Marie die drie jaar eerder overleed. In het interieur zijn het originele meubilair en de decoratie, een voorbeeld van 'byzantijnse' kunst, een zeldzaamheid in Brussel. In dit decor werd de Italiaanse componist Giacomo Puccini begraven die op 29 november 1924 overleed in Brussel. Orkestleider Arturo Toscanini dirigeerde speciaal voor de gelegenheid de dodenmars uit het derde bedrijf van de opera 'Edgar', een laat werk van de overleden meester. De kerk trekt met haar bijzondere architectuur niet alleen gelovigen aan, maar ook talrijke bezoekers. (Beschermd – 09/11/1976)

Rondleidingen, zaterdag om 10u en 14u en zondag om 14u (Frans en Nederlands). In samenwerking met Kerk en Toerisme.

132. Proximus Art Collection

- ⌚ enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Koning Albert II-laan 27 Schaarbeek
- 📄 enkel na reservatie
- T 3-32-55-93 (Thomas)
- B 46-58 (Glibert)
- ♿ toegankelijk met hulp

De zetel van Belgacom, gevestigd in de Noordwijk, is ondergebracht in twee identieke torens van elk 28 verdiepingen. Op 100 m hoogte worden ze met elkaar verbonden door een wandelbrug die een panoramisch uitzicht biedt over Brussel. Sinds maart 1993 zijn deze gebouwen eigendom van Proximus. Met een paviljoen van zes verdiepingen beslaat het geheel een kantooroppervlakte van 100.000 m² waar meer dan 4.500 werknemers werken. De personeelsingang geeft uit in het Noordstation. De grote hall aan de andere kant leidt naar een auditorium, een serie liften, restaurants, vergaderzalen, een bankkantoor, een postsorteercentrum, een security center, een EHBO-post en Belgacom-winkels. Door de grote ramen komt overvloedig daglicht naar binnen. Dat is niet alleen goed voor de werknemers, maar zeker ook voor de vele kunstwerken uit de collectie van de Belgische telecommataatschappij. Proximus Art Collection vzw, vroeger Belgacom, werd in 1996 opgericht met het doel

kunstwerken aan te kopen die kunnen worden geïntegreerd in de werkomgeving. De collectie illustreert verschillende expressiemiddelen en geeft een mooi overzicht van de grote tendensen in de hedendaagse kunst (1950-2000). De werknemers praten erover en de rondleidingen trekken veel nieuwsgierigen aan.

Tentoonstelling ter gelegenheid van 25 jaar Proximus Art Collection. Meer dan 200 hedendaagse werken van nationale en internationale kunstenaars worden tentoongesteld van 18 september tot 19 december 2021.

133. *De Ultieme Hallucinatie*

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Koningsstraat 316
Sint-Joost-ten-Node
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie

M 2 (Kruidtuin)

T 92-93 (Kruidtuin/Sint-Maria)

B 61 (Kruidtuin)

🚫 niet toegankelijk

Het grote neoklassieke herenhuis aan de Koningsstraat 316 dateert natuurlijk uit 1841, maar werd in 1904 grondig verbouwd door architect Paul Hamesse, die voor een geometrische art-nouveaustijl koos. In overleg met de opdrachtgevers, de familie Cohn-Donnay, voorzag hij het geheel van een rijk meubilair dat perfect aansloot bij het interieur. Het salon aan de voorkant met zijn indrukwekkende marmere schoorsteenmantel en zijn fries met danseressen verwijst

naar de neogriekse smaak en de Wiener Sezession. In het kleine centrale salon, met zijn gestileerde florale elementen en zijn witgelakt houtwerk, is dan weer de invloed te ontwaren van de Schotse architect Charles Rennie Mackintosh. We vermelden ook de schaakkamer en haar brandglazen bovenlicht, de grote hal met de mozaïekvloer en de met insecten beschilderde muren, de biljartzaal waar gestileerde bomen de wanden ritmeren en die gescheiden is van de eetkamer door een glazen deur waarvan het pauwenmotief terugkeert tussen de bloeschermen in het plafond. Het oorspronkelijke balkon van de gevel is verdwenen in een houten loggia in art-nouveaustijl waarop de naam te lezen staat van het etablissement dat hier sinds eind 1981 onderdak heeft gevonden: *De Ultieme Hallucinatie*. Het restaurant biedt een traditionele keuken aan met heel wat Belgische invloeden. Het telt sinds mensenheugenis tal van stamklanten die er ook van het unieke interieur komen genieten. (Beschermd - 08/08/1988)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Pro Velo en Korei Guided Tours.

134. *Familiehulp*

- 🕒 enkel za van 10u tot 18u
- 📍 Koningsstraat 294
Sint-Joost-ten-Node
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie

M 2-6 (Kruidtuin)

T 92-93 (Gillon)

🚫 niet toegankelijk

Het hotel Puccini, ooit het verblijf van de baron de Mesnil, telde oorspronkelijk slechts vier traveeën. Het kreeg een uitbreiding nadat ook het gebouw ernaast werd ingepalmd. De gevel, duidelijk geïnspireerd door de Italiaanse Renaissancepaleizen, kreeg een balustrade en vijf tabernakelvensters, afkomstig van de Villa de Cazeaux, een gebouw van Tilman-François Suys, ook in de Koningsstraat, maar nu verdwenen. Zodra je de voordeur binnenkomt, valt op dat het interieur zijn historische praal perfect behou-

den heeft, met een opeenvolging van salons waarvan de oorspronkelijke inrichting beurtelings een voorliefde verraaft voor neogotiek, neorenaissance, neo-Louis XV en Louis XVI, allemaal stijlen die furore gemaakt hebben in de 19de eeuw. Een schoorsteenmantel in wit marmer doet op een vreemde manier denken aan een reliëfsculptuur en een andere is versierd met een reproductie van de tombe van Lorenzo de Medici door Michelangelo. Stucwerk, cassetteplafonds en oorspronkelijke kroonluchters slagen er keurig in om de sfeer van een stedelijke patriciërswoning op te roepen. Vandaag zit in het gebouw de maatschappelijke zetel van *Familiehulp*, dat zorg en ondersteuning organiseert voor iedereen, jong en oud in Vlaanderen en Brussel. Voor zijn uitgebreide dienstverleningsaanbod zet de organisatie dagelijks bijna 13.000 medewerkers in die gaan helpen bij zo'n 79.000 mensen, gaande van pasgeborenen tot senioren.

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt.

135. Herenhuis

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Koningsstraat 290
Sint-Joost-ten-Node
- 📞 enkel na reservatie
- 📅 M 2-6 (Kruidtuin)
- 📅 T 92-93 (Gillon)
- 🚫 niet toegankelijk

Dit neoclassicistische herenhuis werd in 1860 gebouwd bij de eerste verstedelijking van het Koninklijk Tracé. De wijk was zeer gegeerd bij de bourgeoisie. De architect van dit gebouw met bepleisterde hoofdgevel en arduinen ondermuur is onbekend. De inrijpoort aan de zijkant verleent toegang tot de binnenplaats met de oude stallen en koetshuizen. In 1912 werd het gebouw verbouwd en uitgebreid voor de rijke wijnhandelaar Albert Niels die er met zijn gezin zou wonen tot in 1946. Het interieur, een aan-

eenschakeling van ruime salons, is deels bewaard gebleven. Sommige salons zijn nog gedecoreerd met lambriseringen, stucwerk en sierlijsten en vertonen nog dezelfde weelderigheid als in de 19de eeuw. Een centraal trappenhuis met een majestueus volume verbindt de salons met elkaar. Van 1945 tot 1995 waren in het gebouw de kantoren van filmverdelers Gaumont gevestigd. Sint-Joost-ten-Node was toen het centrum van de filmdistributie in België. Vandaag heeft een 'champanothèque', recent omgedoopt tot Beaublles, haar intrek genomen op het gelijkvloers. Bezoekers kunnen er vrij proeven of met commentaar van 150 verschillende merken. Daarnaast worden er initiatie- en informatieprogramma's en VIP-activiteiten georganiseerd. Op de eerste verdieping verwijst een multicamera studio Greenkey naar het verleden van het huis. Het VIRTUALPALACE, bekroond door visit. brussels, biedt het publiek een 'Vir-

tualvenue' voor de productie van hybride evenementen die worden gestreamd.

De elegante woning met wijnranken en pergola kan worden gehuurd voor privé-evenementen rond champagne of film.

136. Hotel Boël

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Koningsstraat 288
Sint-Joost-ten-Node
- 📞 enkel toegang via rondleidingen en na reservatie
- 📅 M 2-6 (Kruidtuin)
- 📅 T 92-93 (Gillon)
- 🚫 niet toegankelijk

Dit opmerkelijke herenhuis in Beaux-Artsstijl werd in 1913 gebouwd voor Georges Boël. De rijke industrieel deed een beroep op architect Michel Heininx die ook was verbonden aan de koninklijke paleizen. Hij ontwierp een gebouw met drie verdiepingen onder een mansarddak in witte steen en simillisten. In de benedenverdieping bracht hij schijnvoegen aan. De achtergevel van gelakte baksteen lijkt vreemd genoeg te zijn geïnspireerd op de Vlaamse neorenaissance, een knipoog naar de vele decoratieve elementen in het interieur maar

vooral naar het prachtige portiek van de inkomhal en de ruime zaal op de tweede verdieping, onder het houten dakgebinte, waarvan de deuren, de lambriseringen en de schoorstenen rijk werden gesculpteerd. Het herenhuis heeft zijn harmonieuze binnenvolumes bewaard, onder meer ter hoogte van de aaneengeschaalde salons met neo-rococo decor dat gesculpteerde lambriseringen combineert met geschilderde plafonds en marmeren schoorstenen. Het eclectische hotel Boël beschikt ook over een achthoekige neogotische zaal. Het gebouw is een kostbare getuige van het bourgeoisleven in de 19de eeuw, met ruime ontvangstsalons voor feesten en grote diners. (Beschermd - 04/04/2019)

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 (Nederlands) en om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines en Korei Guided Tours.

137. Baden van Sint-Joost

- ⌚ za van 10u tot 18u
en zo van 12u30 tot 18u
- 📍 Sint-Franciscusstraat 27
Sint-Joost-ten-Node
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- M 2-6 (Kruidtuin)
- T 92-94 (Gillon)
- ♿ toegankelijk

Hoewel het idee al in 1912 geopperd werd, moest de bevolking van Sint-Joost nog tot 1934 wachten vóór ze een zwembad kreeg. Het art-decogebouw werd ontworpen door de architecten Bytebier en Schaessens. In de voorgevel worden gele baksteen en hardsteen op een esthetische manier met elkaar gecombineerd. Binnenin is het huidige uitzicht van het zwembad

bad toch vooral het resultaat van verbouwingen uit de jaren 1960, toen een decoratie van mozaïekpanelen toegevoegd en de douches gerenoveerd werden. In de hal van het zwembad werden de rijen cabines, 132 in totaal, evenwel behouden. Ze bieden rechtstreeks toegang tot het zwembad of tot de overdekte galerij erboven. In de jaren 1990 waren noodingrepen nodig om het zwembad te redden van huiszwam. Ook de kuip werd toen onder handen genomen. Pas na 2010 is men een campagne gestart om tot een grondiger restauratie te komen. Toen werden, geleid door de STIC (Dienst voor Werken in het collectief belang), een gymnastiekzaal en negen douches gerenoveerd. Tussen 2013 en 2019 moest het bad dicht. Zoals de andere zwembaden in Brussel biedt ook dat van Sint-Joost de gelegenheid om in een uitgelezen omgeving aan sport te doen en elkaar te ontmoeten. (Beschermd – 04/06/2009)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30 en zondag om 12u30, 13u30, 14u30, 15u30 en 16u30 (Nederlands) en zaterdag om 10u, 11u, 12u, 14u, 15u, 16u en 17u en zondag om 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Frans). In samenwerking met Brussel Babbelt et Korei Guided Tours.

138 Kruidtuinpark

- 📍 Koningsstraat
Sint-Joost-ten-Node
- M 2-6 (Kruidtuin)
- T 92-93 (Kruidtuin)
- B 61 (Kruidtuin)

Omstreeks 1829 tekende architect Charles-Henri Petersen de plannen voor een kruidentuin tussen de Schaarbeekse Poort en de Keulse Poort, op een terrein dat toen enkel een aaneenschakeling was van vijvers, bosjes, velden en moestuinen. In 1842 en 1854 werd het park uitgebreid. Er werden 52 beelden geïnstalleerd, allemaal gemaakt tussen 1894 en 1898, naast een verzameling exotische planten die in een tijd dat mensen weinig reisden echte bezienswaardigheden waren. Het park trok heel wat wandelaars aan maar was ook het decor van punctuele evenementen. Op 26 september 1864 bijvoorbeeld steeg de Géant, de 40 m hoge luchtballon van de beroemde fotograaf Nadar,

op tot hoog in de lucht! Jaren later werd het park doormidden gesneden door de Sint-Lazaruslaan en voor de Wereldtentoonstelling van 1958 hertekend door landschapsarchitect René Pechère. Hij maakte gebruik van het sterk hellende terrein en bedacht een tuin die in drie terrassen werd verdeeld. Voor de serres en de orangerie van het cultureel centrum ligt de Franse tuin, ingedeeld in compartimenten en beplant met bloemenstruiken. Het middelste deel is geïnspireerd op de Italiaanse tuinen en verfraaid met brede bloemperken. Het derde deel van het park, in de laag gelegen zone, wordt ingenomen door een Engelse landschapstuin met kronkelende paden, grasvelden afgezoomd met struikmassieven en waterpartijen. Vandaag zijn deze tuinen een bevoorrechte wandelplek in het midden van de stad, onder meer voor de vele bedienden van de omliggende kantoren. (Beschermd – 15/05/1964)

Wandeling 'De Kruidtuin en omgeving' (zie volgende pagina).

139 Gemeentehuis van Sint-Joost-ten-Node

🕒 enkel za van 13u tot 17u

📍 Sterrenkundelaan 13
Sint-Joost-ten-Node

📞 enkel na reservatie

M 2-6 (Madou)

B 29-63-65-66 (Madou)

♿ toegankelijk

Aan de voet van de Madoutoren staat het gemeentehuis van Sint-Joost-ten-Node met zijn geraffineerde gevel in Beaux-Artsstijl. Oorspronkelijk stond hier het paviljoen van de muziekvirtuoos Charles de Bériot die in Parijs violist werd van Karel X en later eerste violist van de koning der Nederlanden. In 1836 huwde hij met zangeres Maria Malibran en vanaf 1849 vestigde hij zich in Sint-Joost-ten-Node.

In 1868 werd het gebouw aangekocht door de gemeente en aangepast door architect Leon Govaerts. De binneninrichting is van de hand van G. Charle. De hoofdingang, met een elegante smeedijzeren markies, is gelegen in de centrale halfronde travee die wordt bekroond door een koepel met lantaarn. Zoals is vermeld op een bronzen plaat op een van de muren van de inkomhal werd het nieuwe gemeentehuis op 14 mei 1911 plechtig geopend door burgemeester H. Frick. In 1967 kreeg architect Vandenhoutte opdracht om het gebouw uit te breiden met een paviljoen op de hoek van de Verbondstraat. Het gebouw vormt de link tussen de burgers en de gemeente en krijgt heel wat inwoners over de vloer. (Beschermd – 22/10/1992)

WANDELING

De Kruidtuin en omgeving

De tuinen en de orangerie van de Kruidtuin werden aangelegd en gebouwd vanaf 1826. Deze groene long in de gemeente Sint-Joost-ten-Node wordt omringd door torengedebouwen uit de jaren 70, toen Brussel droomde van een futuristische en functionalistische zakenwijk zoals we die vinden in New York. In de loop der jaren is de wijk aanzienlijk veranderd... Vandaag wordt een torengedebouw (de IBM-toren) omgebouwd tot een hotel-restaurant en co-workingruimte, terwijl een kerk (de Gesùkerk) mogelijk een overdekte markt wordt... De wandeling vertelt de geschiedenis van een wijk waar niets ooit hetzelfde blijft en die een zeer gevarieerd publiek aantrekt.

🕒 zaterdag en zondag om 11u, 13u30 en 16u (Frans) (duur: 1u30)

📍 vertrek: aan de ingang van de Kruidtuin, Koningsstraat 236 in Sint-Joost-ten-Node

M 2 (Kruidtuin)

T 92-93 (Kruidtuin)

B 61 (Kruidtuin)

📞 reserveren verplicht. Maximaal 15 personen per vertrek.

In samenwerking met Arkadia.

140. Charlier Museum

- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 📍 Kunstlaan 16
Sint-Joost-ten-Node
- 📞 enkel na reservatie
- M** 1-5 (Kunst-Wet), 2-6 (Madou)
- B** 22 (Kunst-Wet),
29-63-65-66 (Madou)
- 🔓 niet toegankelijk

In 1890 erft kunstliefhebber en verzamelaar Henri Van Cutsem een neoklassiek gebouw in de huidige Kunstlaan. Het dateert van 1844 en telt vier traveeën. Hij koopt ook het belendende gebouw, laat het afbreken en vervolgens weer opbouwen zodat er een mooi geheel ontstaat. Aan Victor Horta vraagt Henri Van Cutsem om achteraan lange beglaasde galerijen te bouwen. Binnen staan in enkele

ruimten nog de uitstallkasten die worden toegeschreven aan Victor Horta en die ook dienst doen als scheidingswand, onder meer tussen de schilderijengalerij, het kleine salon en de kleine eetkamer. Bij leven ontvangt van Cutsem er kunstenaars en schrijvers voor wie hij vaak optreedt als mecenas. Enkele namen: Édouard Agneessens, Théodore Baron James Ensor, Joseph Stevens en Willy Finch. Bij zijn dood schenkt hij zijn huis aan de beeldhouwer Guillaume Charlier die het in 1925 op zijn beurt overlaat aan de gemeente Sint-Joost-ten-Node. Vandaag organiseert het museum tentoonstellingen en concerten, activiteiten die een trouw publiek aantrekken maar ook nieuwsgierigen die een kijkje willen nemen in de collecties van dit huis vol kunst en cultuur. (Beschermd – 15/07/1993)

Activiteit 'Het Charlier Museum in klank' (zie hieronder).

ACTIVITEITEN

Het Charlier Museum in klank. Kunstmeeting

In een voormalig woonhuis is vandaag het Charlier Museum gevestigd, een trefpunt tussen decoratieve kunst, schone kunsten en muziek. Henri Van Cutsem liet het huis in 1890 bouwen in de Kunstlaan 16 in Sint-Joost-ten-Node. Het hele gezin is er welkom voor een reis door de tijd en de creativiteit. Twee workshops en een origineel museumbezoek wachten u om via muziek, tekeningen en amusement de 19de- en 20ste-eeuwse kunstwerken te ontdekken. Een terugkeer naar de tijd toen gasten nog in de salons werden ontvangen...

Op het programma?

De quoi j'ai l'air? – Onder de koepel van Victor Horta en de blikken van de vele portretten aan de muren, kunt u portretten tekenen en ook uw eigen portret laten maken. Met twee handen, zonder het blad te bekijken, met de hulp van de persoon die voor u staat....Tekentalent is niet nodig!

Muzikaal dictee – Onder de tweede koepel van Victor Horta, in het muzieksalon, speelt een live orkest dat u moet inspireren tot een choreografie op een wit blad. Ook hier komen twee expressievormen samen. Tekenen op de tonen van muziek!

Madame Rosa dans l'intimité – Madame Rosa vertelt over het boeiende verleden van het huis Charlier en over het leven van de eigenaars, Henri Van Cutsem (mecenas) en Guillaume Charlier (beeldhouwer) te midden van hun kunstwerken. Pluimen, lappen en doeken... Maak u klaar voor een origineel bezoek. Fun gegarandeerd!

- 🕒 zaterdag en zondag om 10u, 11u30, 13u, 14u30, 16u en 17u (Frans) (duur: 1u)
- 📍 plaats: Charlier Museum, Kunstlaan 16 in Sint-Joost-ten-Node
- M** 1-5 (Kunst-Wet), 2-6 (Madou)
- B** 22 (Kunst-Wet), 29-63-65-66 (Madou)

- 📞 reserveren verplicht. Maximaal 30 personen per activiteit. Gezinsactiviteit. Groepen met verschillende generaties gewenst.

In samenwerking met Patrimoine à roulettes.

141. Selimiye-moskee

- 🕒 za en zo van 10u tot 15u30
- 📍 Sint-Jooststraat 7-11
Sint-Joost-ten-Node
- 🚶 enkel toegang via
rondleidingen en na reservatie
- B 59-61 (Houwaert)
- ♿ toegankelijk

Op dezelfde plaats stond eerder al een moskee, maar omdat die verouderd geraakt was besloot de Unie der Islamitische Culturele Centra van België tot de bouw van een nieuwe. Het project werd toevertrouwd aan de Brusselse architect Sefik Birkye van het bureau Vizzion-Architects. De werken duurden vier jaar en in juni 2015 werd het gebouw ingehuldigd. Er is plaats

voor 400 personen en verspreid over vijf niveaus een oppervlakte van 2.630 m². De moskee van postmoderne gezindte combineert Brusselse art nouveau met de Ottomaanse stijl. Het interieur kreeg blauwe, groene en turquoise aardewerktegels met bloemenmotieven. Het islamitische cultusgebouw is tegelijk een educatief centrum dat islamlessen organiseert, socioculturele activiteiten en studiehulp. Het centrum zet in op diversiteit en uitwisseling en wil bruggen slaan tussen de leden van dezelfde gemeenschap en openstaan op de buitenwereld.

Geleid bezoek, zaterdag en zondag om 10u, 11u, 13u en 14u30 (Frans). In samenwerking met E-Guides.

142. Armand Steurssquare

- 📍 Sint-Joost-ten-Node
- B 61 (Steurs)

De feestelijke opening van de Armand Steurssquare, aangelegd naar de plannen van architect Eugène Dhuicque, vond plaats op 3 juli 1932. De square, een eerbetoon aan een burgemeester van Sint-Joost-ten-Node die de watervoorziening van verschillende Brusselse wijken had bevorderd, is een mooi voorbeeld van een stedelijke inrichting in het interbellum. De asymmetrische compositie, ingeplant na de overveling van de spoorlijn Brussel-Luxemburg, is een complexe organisatie die gebruik maakt van de helling van het terrein. Op strategische plaatsen staan beeldhouwwerken van gerenommeerde kunstenaars zoals 'De steenhouders' van Guillaume Charlier of 'De bron' van Julien Dillens. Deze beeldengroep staat voor de zuilengalerij

waar een eeuweestboom werd geplant ter gelegenheid van 100 jaar Belgische onafhankelijkheid. De square is een mooie wandelplek, maar ook het kader van gezellige bijeenkomsten, tentoonstellingen en concerten. Ieder jaar in september worden er hedendaagse monumentale beeldhouwwerken tentoongesteld, dit jaar al voor de 29ste keer. (Beschermd - 17/06/1993)

Rondleiding met aandacht voor de aanbevelingen van architect Dhuicque in zijn ontwerpnota (zoveel mogelijk banken en intieme hoekjes om de square zo gezellig mogelijk te maken), zaterdag en zondag om 11u, 14u en 15u30 (Frans). In samenwerking met de Vrienden van de Armand Steurssquare.

GARDEN TALES

© Erasmushuis & Begijnhof

Gedurende drie weekends in juni en september organiseert CIVA verkenningen in de mooiste – en vaak onterecht onbekende – groene ruimten van de hoofdstad.

Op het programma: gratis rondleidingen aan de bijzondere therapeutische tuinen van Brussel en de uitgebreide biodiversiteit die er te vinden is.

Bekijk het hele programma van *Garden Tales* en laat je charmeren door de heerlijke herfstkleuren!

Garden Tales is een initiatief van CIVA, met steun van Leefmilieu Brussel. Bedoeling is om het publiek te laten kennismaken met de opmerkelijke variëteit van de groene ruimten – privé, semi-openbaar en publiek – in het Brussels gewest.

INFO

www.civa.brussels
gardens@civa.brussels
 Tel. : 02/642 24 50

EUROPEAN HERITAGE DAYS

In België worden de *Heritage Days* sinds 1989 georganiseerd.

Deze dagen, waar jaarlijks duizenden bezoekers op afkomen, worden vandaag georganiseerd in de 49 landen die het Europees Cultureel Verdrag ondertekend hebben, onder de noemer 'Europese Open Monumentendagen'.

In heel Europa worden tijdens de weekends van september talrijke sites en monumenten voor het publiek opengesteld, waarvan vele doorgaans niet toegankelijk zijn. Op die manier krijgen de Europese burgers de gelegenheid hun gemeenschappelijke culturele erfgoed te ontdekken en beter te leren kennen. Tevens worden ze aangemoedigd actief deel te nemen aan de bescherming en de valorisatie van dit erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.

Meer informatie over de evenementen in de andere landen van Europa is te vinden op de website www.europeanheritagedays.com.

AUTOLOZE ZONDAG

Elk jaar stelt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 16 en 22 september aan alle inwoners, ondernemingen en scholen van Brussel voor om even te proeven van een alternatieve mobiliteit. Het thema van de Week van de Mobiliteit is 'stappen' en de combinatie ervan met de andere vervoersmodi. Daartoe worden allerhande uitdagingen en stimulansen uitgewerkt.

Op 19 september, de Autoloze Zondag zelf, vinden verspreid in de stad allerhande feestelijke activiteiten plaats, waarbij de vele manieren om je te verplaatsen aan bod kunnen komen: bus, metro, tram, trein, te voet, skaten, fietsen,...

Meer weten?

Consulteer de website weekvandemobiliteit.brussels waar alle praktische informatie en feestgegevens terug te vinden zijn!

In de praktijk

De Autoloze Zondag geldt voor iedereen, met uitzondering van het openbaar vervoer, taxi's, auto-cars, hulp- en ordediensten. Overal geldt, tijdens de uren dat Brussel dichtgaat voor auto's (9u30 tot 19u), een maximumsnelheid van 30 km/u.

Opgepast: het verkeersreglement blijft van toepassing. En vergeet ook niet dat bepaalde voertuigen ook op Autoloze Zondag nog door de stad mogen rijden. We vragen je om hoffelijk te blijven en je te verplaatsen met respect voor alle weggebruikers.

LAURA SIMONATI

Laura Simonati (1993) is geboren in het Italiaanse Verona, waar ze ook opgroeide. Nadat ze in 2017 aan de *Libera Università di Bolzano* een diploma 'Kunst en Design' behaalde, belandde ze in Brussel om aan 'La Cambre' de masterrichting Communicatie en grafisch ontwerp te volgen.

Momenteel werkt ze als freelance illustratrice en grafisch vormgeefster aan projecten voor de meest uiteenlopende opdrachtgevers: cultuurinstellingen, uitgeverijen van magazines en kinderboeken, ondernemingen en dat zowel in België als het buitenland.

Ze ziet illustreren als een manier om de wereld te begrijpen en te interpreteren en houdt ervan om te experimenteren met nieuwe oplossingen en visuele dragers. Ze is bijzonder gefascineerd door de authentieke kracht van de volkskunst.

Sinds ze in Brussel woont en werkt heeft ze er al illustraties gemaakt voor onder meer Scam/SACD, PILEn, Brussels City of Stories, Studio Oilinwater en Piola Libri.

Website: www.laurasimonati.com

Instagram: @baxcapece

Colofon

Op initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Onder bescherming van de Raad van Europa,
in het kader van de Europese Monumentendagen

Begeleidingscomité

Marc DEBONT, Damiaan DE JONGE en Simon THIELEN,
kabinet van staatssecretaris Pascal Smet
Guy CONDE-REIS, Directie Kennis & Communicatie
Thierry WAUTERS, Directie Cultureel Erfgoed

Organisatie

Urban (Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed)
Directie Kennis & Communicatie

Algemene coördinatie

Brigitte VANDER BRUGGHEN
met de medewerking van Cindy DE BRANDT

Redactie

De teksten over de opengestelde plaatsen werden voor het grootste deel
door Christophe VACHAUDEZ

Vertaling

Dynamics Translations

Revisie en verbetering teksten

Paula DUMONT, Directie Kennis & Communicatie
Harry LELIÈVRE, Directie Cultureel Erfgoed

Herkomst foto's

De foto's werden genomen door Alfred de VILLE de GOYET,
Directie Kennis & Communicatie

behalve

Bernard BOCCARA (2), Thurn en Taxis (7), Kanal/Bart Grietens (8), Théâtre National Wallonie-Bruxelles (10),
Museum van de Nationale Bank van België (13), Wolf (14), Simon Van Rompay (15), Choux de Bruxelles (17),
Theater Toone/Éric DANHIER (18), Museum van de Stad Brussel/Andrea ANONI (19), Brussels Parlement (20),
M. Vanhulst@Urban.brussels (21, 26, 84, 119), Museum van de Stad Brussel (22),
G. Blomart & F. Etienne-Art et marges museum (24), Joods Museum van België (29), Koninklijke Bibliotheek (30),
CINEMATEK (33), Jean-Claude FRUIT (35), BELvue Museum/Jan VAN de VEL (36), BNP Paribas Fortis (37),
Nationale Bank van België (40), Koninklijk Circus (41), Universitaire Stichting (48), Atelier Marcel Hastir (49),
Wim ROBBERECHTS@Urban.brussels (50, 64, 106, 131), Edificio (52), Chantal MOENS (54),
Huis van de Europese Geschiedenis (57), Gemeente Etterbeek (58), Gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe (59),
Museum Albert Couvreur (61), Bibliotheca Wittockiana (63), ENSAV-LaCambre (68), Flagey/Johan JACOBS (70),
CIVA (74), La Loge (75), Vereniging van de Leopoldsorte (76), D'Ieteren (77), Museum van Buuren (78),
Gemeente Saint-Gillis (81), La Tricoterie (85), Schmitt-GlobalView@Urban.brussels (88), La Fourmilière (89),
Erasmushuis/Andrea ANONI (90), La Fonderie (94), J.-P. REMY/visit.brussels (95), Foyer (96),
Belgian Chocolate Village (103), Bernard ESTRANGIN (105), Gemeente Ganshoren (107), Martin VERHEYDEN (108),
René Magritteuseum en Museum voor Abstracte Kunst (110), Galerie Atelier Cinémakina (112), Epitaaf (115),
urban.brussels (116), Ferme Nos Pilifs (118), Milieucommissie Brussel en Omgeving (120),
Clockarium/LeFrancq Mons (121), Train World (123), Schaarbeeks Biermuseum (127), Autriquehuis (128),
Hallén van Schaarbeek (130), Charlier Museum (140)

Grafisch ontwerp

Kaligram, Brussel

Illustratie cover en binnenpagina's

Laura SIMONATI

Druk

DB Group, Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Bety WAKNINE, directeur-generaal, urban.brussels
(Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed),
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel

DANKWOORD

Urban wenst alle openbare
en privé-instellingen te danken,
alsook alle eigenaars die hebben
bijgedragen tot het succes van
deze nieuw editie.

Ze dankt ook *Patrimoine
et Culture*, die het centraal
informatiepunt verzorgt,
en de MIVB die de inlichtingen
geeft over het openbaar
vervoer.

Repertorium van de plaatsen per gemeenten

ANDERLECHT

- 91 Abattoir S.A.-N.V. F 8
Ropsy-Chaudronstraat 24
- 87 Astridpark. D 9
- 88 Collegiale Sint-Pieter-
en-Guido. D 9
Dapperheidsplein
- 90 Erasmushuis. D 9
De Formanoirstraat 31
- 89 La Fourmilière. D 9
d'Aumalestraat 19c
- 86 Museum Maurice Carême ... C 10
Nellie Melbalaan 14
- 92 Synagoge van Anderlecht F 9
Hoedstraat 40

BRUSSEL

- 43 Ambassade van Frankrijk
in België/
Residentie van Frankrijk O 3
Hertogstraat 65
- 24 Art en marges museum. M 5
Hoogstraat 312-314
- 23 Baden van Brussel. M 4
Reebokstraat 28
- 36 BELvue museum. N 4
Paleizenplein 7
- 37 BNP Paribas Fortis. N 3
Koningsstraat 20
- 19 Broodhuis. N 3
Grote Markt
- 20 Brussels Parlement. M 3
Lombardstraat 69
- 46 Cercle royal gaulois
artistique et littéraire O 3
Wetstraat 5
- 33 Cinematek. N 3
Baron Hortastraat 9
- 4 Cirio. M 3
Beursstraat 18
- 6 De Markten. M 2
Oude Graanmarkt 5
- 35 Gildehuis van het Groot
Koninklijk Serment
en van Sint-Joris der
Kruisboogschutters. N 4
Borgendaelgang/
Koningsplein 7-9

- 28 Grote Synagoge van Brussel –
Grote synagoge van Europa ... N 4
Joseph Duponstraat 2
- 21 Het Goudblommeke
in Papier. M 4
Cellebroersstraat 53-55
- 27 Hotel de Merode. N 4
Poelaertplein 6
- 11 Hotel Espérance. N 2
Finisterraestraat 1-3
- 40 Hotel van de Gouverneur van
de Nationle Bank van België ... N 3
Wildewoudstraat 10
- 29 Joods Museum van België ... N 4
Miniemenstraat 21
- 26 Justitiepaleis. M 4
Poelaertplein
- 8 KANAL-Centre Pompidou ... M 1
Willebroekkaai 7
- 30 KBR Koninklijke Bibliotheek ... N 3
Kunstberg 28
- 41 Koninklijk Circus. O 3
Onderrichtsstraat 81
- 15 Koninklijke
Muntschouwburg. N 2
Muntplein
- 47 Koninklijk Parktheater. O 3
Wetstraat 3
- 18 Koninklijk Theater Toone ... N 3
Sint-Petronillagang/
Grasmarkt 66
- 9 Koninklijke Vlaamse
Schouwburg. M 1
Lakensestraat 146
- 5 Le Grand Café. M 3
Anspachlaan 76-78
- 13 Museum Nationale Bank
van België. N 2
Warmoesberg 57
- 25 Museum van het OCWM
van de Stad Brussel. M 5
Hoogstraat 298A
- 2 Palace. M 3
Anspachlaan 85
- 44 Paleis der Natie. O 3
Leuvenseweg 7
- 32 Paleis voor Schone Kunsten
van Brussel (BOZAR) ... N 3
Ravensteinstraat 23

- 45 Park van Brussel. O 3
- 38 Parlement van de Federatie
Wallonië-Brussel/Franse
gemeenschap. N 3
Koningsstraat 72
- 3 Plattestein. M 3
Kolenmarkt 41
- 31 Protestantse kerk
van Brussel. N 4
Museumplein 2
- 16 Restaurant Vincent. N 3
Predikherenstraat 8-10
- 22 Riolenmuseum. L 3
Anderlechtsepoort
- 1 Sint-Gorikshallen. M 3
Sint-Goriksplein 1
- 39 Sint-Michiels-en-Sint-
Goedelekathedraal. N 3
Sint-Goedelevoorplein
- 17 Théâtre du Vaudeville. N 3
Koninginnegalerij 13
- 10 Théâtre National
Wallonie-Bruxelles. N 2
Émile Jacqmainlaan 111-115
- 7 Thurn en Taxis
en Maritiem Station. G 6
Havenlaan 86C
- 48 Universitaire Stichting. O 4
Egmontstraat 11
- 34 visit.brussels. N 4
Koningsplein 11
- 42 Vlaams Parlement/
Huis van de Vlaamse
Volksvertegenwoordigers ... O 3
IJzerenkruisstraat 99
(bezoekerscentrum)
- 12 Vrijmetselaarsstempel
van de Cercle des Amis
philanthopes. N 2
Peterseliestraat 8
- 14 Wolf. N 2
Wolvengracht 50

BRUSSEL-HAREN

- 119 Sint-Elisabethkerk. L 3
Kortenbachstraat/
Sint-Elisabethstraat

BRUSSEL-LAKEN

- 111** BE HEREG 5
Dieudonné Lefèvrestraat 4
- 112** G.A.CK –
Voormalige draadtrekkerijG 5
Gustave Schildknechtstraat 33
- 113** Maison de la Création /
site BockstaëlG 4
Émile Bockstaëlplein
- 114** Maison de la Création /
site van het voormalige
stationH 4
Kerkeveldstraat 2
- 115** Voormalig atelier
Ernest SaluH 4
Onze-Lieve-Vrouwvoorplein 16
- 116** Queens BrusselsH 5
Koninginnelaan 266

BRUSSEL-NEDER-OVER-HEEMBEEK

- 118** La ferme Nos PilifsJ 1
Trassersweg 347
- 117** MeudonparkJ 3
Bosduifstraat

BRUSSEL-UITBREIDING

- 52** Concert Noble/EdificioI 8
Aarlenstraat 84
- 50** Europees ParlementI 9
Wiertzstraat 60
- 57** Huis van de Europese
GeschiedenisI 9
Leopoldpark, Belliardstraat 135
- 55** JubelparkJ 8
- 56** LeopoldparkI 9
- 54** MargaretasquareJ 8
- 51** Residentie van de ambassadeur
van SpanjeI 8
Montoyerstraat 26
- 68** Universitié libre de BruxellesI 12
Franklin Rooseveltlaan 50
- 49** Voormalig atelier
van Marcel HastirH 8
Handelsstraat 51
- 53** Voormalige Bank BrunnerI 8
Wetstraat 78

ELSENE

- 69** Abdijkerk en Klooster Onze-
Lieve-Vrouw Ter KamerenI 11
Abdij ter Kameren 10
- 74** CIVAH 9
Kluisstraat 55
- 77** D'Ieteren – gebouw StapelsH 11
Maliestraat 50
- 70** FlageyI 10
Heilig-Kruisplein
- 73** Het Hongaarse HuisH 10
Gwijde Boomstraat 123
- 72** Hotel Le BergerH 10
Herdersstraat 24
- 75** La LogeI 9
Kluisstraat 86
- 71** Lokaal voor scouts
van het Sint-Bonifatiusinstituut
(fresco Hergé)H 10
Raadstraat 57
- 76** Vereniging
van de LeopoldsorteH 10
Notarisstraat 9

ETTERBEEK

- 58** Huis en tuin HapJ 9
Waversesteenweg 508

EVERE

- 120** De moestuinen
van de molen van EvereJ 5
Windmolenstraat 21

GANSHOREN

- 107** Gemeentehuis
van GanshorenD 5
Keizer Karellaan 140
- 108** Sint-MartinuskerkE 5
Koningin Fabiolaplein 2

JETTE

- 109** Koning BoudewijnparkF 4
- 110** René Magritte museum
en Museum voor Abstracte
KunstF 4
Essegheemstraat 137

KOEKELBERG

- 105** Aboriginal Signature
Estrangin galleryE 6
Jules Besmestraat 101
- 103** Belgian Chocolate
Village MuseumF 6
De Neckstraat 20
- 104** ElisabethparkF 6
- 101** Gemeentehuis
van KoekelbergF 6
Henri Van Huffelplein 6
- 100** Huis Ryslavy en tuinF 7
Van Hoegaerdeplein 22
- 106** Nationale Basiliek
van het Heilig HartE 5
Basiliekvoorplein 1
- 102** StepmanhuisF 6
Leopold II-laan 250

OUDERGEM

- 64** HertoginnedalM 11
Hertoginnedal 1
- 65** Priorwoning en site
van het Rood KloosterN 12
Rood Kloosterstraat 8

SCHAARBEEK

- 128** AutriquehuisI 6
Haachtsesteenweg 266
- 121** ClockariumK 8
Auguste Reyerslaan 163
- 125** Gemeentehuis
van SchaarbeekI 5
Colignonplein
- 130** Hallen van SchaarbeekI 6
Koninklijke Sinte-Mariastraat 22a
- 129** Huis der KunstenI 6
Haachtsesteenweg 147
- 122** JosaphatparkJ 6
- 131** Koninklijke Sint-MariakerkH 6
Koninginneplein
- 124** Lokalen van het ZinnekeH 5
Masuiplein 13
- 123** Lokettenzaal van het voormalige
station van Schaarbeek/
Train WorldI 4
Prinses Elisabethplein 5
- 132** Proximus Art CollectionH 6
Koning Albert II-laan 27
- 127** Schaarbeeks BiermuseumI 6
Louis Bertrandlaan 33-35
- 126** Sint-ServaaskerkI 6
Haachtsesteenweg 309

SINT-GILLES

- 82** Gemeentehuis van Sint-Gillis **G 10**
Maurice van Meenenplein 39
- 83** La Patinoire royale/
Galerie Valérie Bach **H 10**
Veydtstraat 15
- 85** La Tricoterie **F 10**
Théodore Verhaegestraat 158
- 84** Voormalige spektakelzaal
Ægidium **D 10**
Sint-Gillisvoorplein 18
- 81** Zwembad Victor Boin **G 10**
Wipstraat 38

SINT-JANS-MOLENBEEK

- 98** Academie voor Tekenkunsten
en Visuele Kunsten
van Sint-Jans-Molenbeek **F 7**
Mommaertsstraat 2A
- 95** Café de La Rue **F 7**
Kolomstraat 30
- 97** Huis van Culturen
en Sociale Samenhang **F 6**
Mommaertsstraat 4
- 93** Karreveldkasteel **E 6**
J. de la Hoeselaan 3
- 94** La Fonderie – Brussels Museum
voor Arbeid en Industrie **F 7**
Ransfortstraat 27
- 96** MMM-
MigratieMuseumMigration ... **G 7**
Werkhuizenstraat 17
- 99** MoMuse **F 7**
Mommaertsstraat 2A

SINT-JOOST-TEN-NODE

- 142** Armand Steurssquare **I 7**
- 137** Baden van Sint-Joost **H 7**
Sint-Franciscusstraat 23-27
- 140** Charlier Museum **I 8**
Kunstlaan 16
- 133** De Ultieme Hallucinatie **H 7**
Koningsstraat 316
- 134** Familiehulp **H 7**
Koningsstraat 294
- 139** Gemeentehuis
van Sint-Joost-ten-Node **I 7**
Sterrenkundelaan 13
- 135** Herenhuis **H 7**
Koningsstraat 290
- 136** Hotel Boël **H 7**
Koningsstraat 288
- 138** Kruidtuinpark **H 7**
- 141** Selimiye-moskee **I 7**
Sint-Jooststraat 7-9

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

- 60** Bakhuis van het Hof
ter Musschen **N 7**
Hippocrateslaan
- 59** Gemeentehuis van
Sint-Lambrechts-Woluwe **L 8**
Paul Hymanslaan 2
- 61** Museum Albert Couvreur
(UCL) **O 7**
Helmontoren, E. Mounierlaan 73

SINT-PIETERS-WOLUWE

- 62** Gemeentehuis van
Sint-Pieters-Woluwe **M 9**
Charles Thielemanslaan 93
- 63** Wittockiana **L 9**
Bemelstraat 23

UKKEL

- 78** Museum en tuinen
van Buuren **G 12**
Leo Erreralaan 41
- 67** Voormalige hippodroom
van Ukkel-Bosvoorde **K 13**
Terhulpensesteenweg 53
- 79** Wolvendaalpark **G 13**

VORST

- 80** Movy Club **F 10**
Monnikenstraat 21

WATERMAAL-BOSVOORDE

- 66** Vuursteendomein **M 13**
Vuursteenweg 10

Ken je Urban?

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief, om op de hoogte te blijven van onze talrijke culturele activiteiten: <https://urbanbrusselscm.be>

Urban is een dienst van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die tot doel heeft om de territoriale ontwikkeling te ondersteunen op het vlak van stedenbouw en architectuur, cultureel erfgoed en stedelijke herwaardering (vergunningen, toelatingen, premies en subsidies, expertise in dienst van de burger, enz.).

Urban organiseert en coördineert verschillende initiatieven om het publiek te sensibiliseren rond erfgoed en hedendaagse architectuur: Heritage Days, archiweek, Urban Summer, colloquia, conferenties en geleide bezoeken.

urban.brussels
kunstberg 10-13
1000 brussel
+32 (0)2 432 83 00
info@urban.brussels
www.urban.brussels

archiweek 9 → 17.10.2021

(un)learning

dagen van
de hedendaagse
architectuur

u.

gratis rondleidingen

urban.brussels

MATRIMONIUMDAGEN

een nieuwe afspraak met de Geschiedenis!

Deze editie van de Heritage Days rond het thema 'Meeting Points' is een originele afspraak met de geschiedenis, een ontmoeting tussen het Brusselse erfgoed – of patrimonium- en het Brusselse matrimonium!

Tijdens de Open Monumentendagen draait alles al decennialang rond patrimonium of erfgoed, maar 'matrimonium' kwam in België nog niet zo vaak aan bod. De Matrimoniumdagen werden zo'n 6 jaar geleden voor het eerst georganiseerd in Parijs, maar ook in Brussel zijn ze al aan hun derde editie toe.

Op initiatief van het platform L'architecture qui dégenre en vzw 't Eilandje – Weg uit de dakloosheid, vinden de Brusselse Dagen van het Matrimonium plaats op 24, 25 en 26 september 2021, met de steun van: Urban, Equal.Brussels, de stad Brussel, de directie Gelijke Kansen (FWB), de gemeente Sint-Gillis en de faculteit Architectuur van La Cambre-Horta ULB. Met dit nieuwe partnerschap krijgt de klassieke formule van wat we vandaag de Heritage Days noemen een heel nieuwe focus: de bijdragen van vrouwen en van zichtbare en onzichtbare minderheden tot de bouw en diversiteit van onze hoofdstad.

Matrimonium n. m.:

Materieel of immaterieel
goed van groot artistiek
of historisch belang,
nagelaten door vrouwen.

Op het programma: feministische, dekoloniale en queer rondleidingen door de straten van Brussel in het spoor van experts; workshops geleid door gerenommeerde ambachtslieden (m/v/x); editathon Wiki Women Design; vertoning van documentaires; podcastsessies.

Draai de brochure en ontdek het programma van deze editie!

Zelfportret van Caroline Voet (1875-1969), roepnaam Lina, een talentvolle Belgische schilderes. Zij was een van de eerste vrouwen die studeerde aan de Academie voor Schone Kunsten van Brussel.

Het Huis Cauchie dat u tijdens de Matrimoniumdagen kunt bezoeken, is de vrucht van een samenwerking tussen haar en haar echtgenoot Paul Cauchie.

© KIK-IRPA – urban.brussels, 2020